

Komentar djela

Paganski običaji

kojima se Allahov Poslanik ﷺ
suprotstavio

Salih Fevzan

Naslov originala:

El-Mesailu-l-džahilijjetu-l-leti halefe fiha resulullahi ehle-l-džahilijjeti

Autor:

Salih Fevzan

Prijevod:

Hajrudin Ahmetović

Lektor:

Sandra Đurić

DTP i dizajn korice:

Marketing agencija Luna Bazar d.o.o. Tuzla

Izdavač:

Udruženje za promicanje pozitivnih vrijednosti "Most" Tuzla

www.most-tuzla.org

Za izdavača:

Emir Čajić

Štampa:

Mikroštampa d.o.o. Tuzla

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

28-4

Bin ABDUL-Vehhab, Muhammad

Komentar djela Paganski običaji kojima se Allahov Poslanik suprotstavio / autor Muhammed b. Abdul-Vehhab i komentator Salih b. Fevzan b. Abdullah el-Fevzan. ; [prevod Hajrudin Ahmetović] - Tuzla : Udruženje za promociju pozitivnih vrijednosti Most, 2008. 248 str. ; 25 cm

Prijevod djela:

El-Mesailu-l-džahilijjetu-l-leti halefe fiha resulullahi ehle-l-džahilijjeti

ISBN 978-9958-9088-1-1

l. el-Fevzan, Salih b. Fevzan b. Abdullah
COBISS.BH-ID 16603398

Neznanje je veliki neprijatelj svome sahibiji

Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova, i neka je salavat i selam na posljednjeg poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, njegovu porodicu, ashabe i sve muslimane do Sudnjeg dana.

Danas je u Bosni i Hercegovini primjetan sve veći broj objavljene islamske literature, čije objavljivanje zorno svjedoči o vjerskom buđenju bosanskohercegovačkih muslimana. Posebno je važno istaći da su to djela utemeljena na ispravnom poimanju islama, kako to kažemo izvornom islamu, onakvom kako su ga razumjeli i živjeli Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi. Nema sumnje da je djelo "Paganski običaji kojima se Allahov Poslanik suprotstavio" jedno od takvih djela. Djelo je od početka do kraja protkano validnim dokazima, kur'anskim ajetima i hadisima Allahovog Poslanika, alejhis-salatu ves-selam, što je inače karakteristika i ostalih djela uvaženog alima Muhammeda ibn Abdul-Vehhaba, Allah mu se smilovao. Vrijednost ovome djelu povećava komentar jednog od istaknutih islamskih učenjaka sadašnjice, dr. Saliha b. Fevzana b. Abdullaha el- Fevzana.

Da bi se ispravno shvatila načela islama, potrebno je da se vjera izučava od samih temelja. Nedvojbeno je da je prvi i najbitniji temelj vjere akida – vjerovanje, o kojoj se detaljno govori i u ovome djelu, te je to još jedna vrijednost ovog djela. Preporučujem ovu knjigu svakom muslimanu i muslimanki, naročito u ovome vremenu, kako bi znali ono što se suprotstavlja islamu, odnosno kako bi, pored spoznaje onoga što je obaveza naučiti, upoznali i onu drugu stranu koje se treba kloniti. Svjedoci smo da se islamski ummet sve više povodi za nemuslimanima, što muslimane dovodi u poziciju zapostavljanja jedine ispravne vjere i zamjenjivanja islamskih običaja tuđim neislamskim.

Iako se danas način života ljudi promijenio, priroda čovjeka ostala je ista, što možemo i vidjeti druženjem sa ovim vrijednim djelom. Sve negativnosti koje su bile prisutne u davnim vremenima kod pagana Mekke, prisutne su i danas među nama, samo su malo drugačije definirane ili nazvane drugim imenom.

Udaljenost ljudi od islama, koju danas primjećujemo na svakom koraku, nije ništa drugo nego velika prisutnost džehla – neznanja, a tim istim imenom nazvan je i period prije islama, džahilijet. Davno je rečeno da je neznanje veliki neprijatelj svome sahibiji. Stoga nam je obaveza da spoznamo ono s čime se nije slagao Poslanik, alejhis-selam, kako bismo se klonili toga, a to će nam uveliko olakšati djelo koje je pred nama.

Gospodaru naš, poduči nas korisnom znanju i učini nas od onih koji po tome postupaju i druge pozivaju ka istini! Amin!

"Allah je vjernike milošću Svojom obasuo kad im je jednog između njih kao poslanika poslao, da im riječi Njegove kazuje, da ih očisti i da ih Knjizi i mudrosti nauči, jer su prije bili u očitoj zabludi." (Ali Imran, 164.)

Ikanović Muhamed
Banovići, januar 2008. god.

Kratkoća i jasnoća poruke tevhida

Zahvala pripada Allahu, tebareke ve te'ala, Koji je zadovoljan da nam islam bude vjera, i kao dokaz njegove ispravnosti spustio nam je jasne dokaze, pojasnio puteve koji vode ka njegovoj istinskoj spoznaji, i dao čvrsto obećanje onima koji se budu držali njegovih propisa i čuvali njegove granice da će im olakšati boravak na ovom svijetu i nagraditi ih neizmjernom nagradom na ahiretu.

Uzvišeni Allah naredio nam je pokornost islamu, njegovim naredbama i zabranama, i čvrsto držanje za njegove temelje i ruknove uz potpunu predanost posljednjoj Allahovoj Knjizi za koju kaže, dželle ve 'ala, da u njoj: "...nismo ništa izostavili..." (El-En'am, 38), i sunnetu posljednjeg Allahovog poslanika Muhammeda, neka su na njega najpotpuniji salavat i selam, koji ispuni naredbu svoga Gospodara kada mu bi objavljeno: "O Poslaniče, prenesi ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga – ako ne učiniš, onda nisi dostavio poslanicu Njegovu – a Allah će te od ljudi štititi..." (El-Maide, 67), i kao potvrdu toga bi počašćen na Oprosnom hadždžu, u najboljem danu na uzvišenom mjestu i preko najboljeg meleka, riječima Uzvišenog: "Danas sam vam vašu vjeru usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera..." (El-Maide, 3).

Islam je vjera kojom je Allah, dželle šanuhu, zadovoljan. Izabrao je da bude vjera vjerovjesnika i poslanika, meleka i svih odabranika. Njome su se uputili vjernici i u nju pozivali poslanici i vjerovjesnici. "Zar pored Allahove vjere žele neku drugu, kada se Njemu predaju, milom ili silom, i oni na nebesima i na Zemlji i Njemu će vraćeni biti!" (Ali Imran, 83.) Allah neće primiti drugu vjeru ni od prvih ni od posljednjih: "...a onaj ko želi neku drugu vjeru osim islama, neće mu biti primljena, i on će na drugom svijetu biti od propalih." (Ali Imran, 85.)

Presudio je Uzvišeni da je to najbolja vjera, a ko bolje i istinitije govori od Njega! "Ko je bolje vjere od onoga ko je predao svoje lice Allahu, a dobročinitelj je i slijedi čistu vjeru Ibrahimovu. A Allah je uzeo Ibrahima za prijatelja." (En-Nisa', 125.)

Kur'ansko-hadiske tekstove koji govore o obavezi tevhida i njegovim vrijednostima teško je pobrojati. Razmislimo samo o riječima Allaha, tebareke ve te'ala: "...i nisam stvorio ni džinne ni ljude osim da mi čine ibadet!" (Ez-Zarijat, 56), i kaže: "I tvoj Gospodar naređuje da ibadetite samo Njemu, a roditeljima dobročinstvo činite..." (El-Isra, 23), i kaže: "Mi smo svakom narodu poslanika poslali: Allahu ibadetite i klonite se taguta!" (En-Nehl, 36), i kaže: "O ljudi, obožavajte Gospodara svoga, Koji je stvorio vas i one prije vas, da biste bili bogobožasnii..." (El-Bekare, 21), i kaže: "Mesdžidi su Allaha radi, i ne molite se pored Allaha nikome!" (El-Džinn, 18), i kaže: "A onaj koji se, pored Allaha, moli drugom bogu, bez ikakva dokaza o njemu, pred Gospodarom svojim će račun polagati, i nevjernici ono što žele neće postići" (El-Mu'minun, 117), i kaže: "Reci: Klanjanje moje, i žrtva moja, i život moj, i smrt moja doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova, Koji nema saučesnika, to mi je naređeno i ja sam prvi musliman" (El-En'am, 162-163), i kaže: "Reci: 'O sljedbenici Knjige, dođite da

se okupimo oko jedne riječi i nama i vama zajedničke, da se nikome osim Allahu ne klanjamo, da nikoga Njemu ravnim ne smatramo i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne držimo! Pa ako oni ne pristanu, vi recite: Budite svjedoci da smo mi muslimani!” (Ali Imran; 64), i kaže: “A kad Ibrahim reče ocu svome i narodu svome: ‘Nemam ja ništa s onima kojima se vi klanjate, ja se klanjam samo Onome Koji me je stvorio, jer će mi On doista na Pravi put ukazati” (Ez-Zuhruf, 26-27), i kaže: “U vjeru nije dozvoljeno silom nagoniti – Pravi put se jasno razlikuje od zablude! Onaj ko ne vjeruje u taguta, a vjeruje u Allaha – drži se za najčvršću vezu, koja se neće prekinuti, – a Allah sve čuje i zna!” (El-Bekare, 256).

Bilježe imami El-Buhari (2856) i Muslim (143) od Muaza ibn Džebela, radijallahu anhu, da je rekao: Jahao sam iza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na magarcu kojeg su zvali Ufejir pa mi je on rekao: “O Muaze! Znaš li koje je Allahovo pravo kod ljudi i koje je pravo ljudi kod Allaha?” Rekao sam: “Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!” Rekao je: “Zaista je Allahovo pravo kod ljudi da Ga obožavaju i da Mu ne čine širk, a pravo ljudi kod Allaha je da ne kažnjava onog ko Mu ne čini širk.” Rekao sam: “O Allahov Poslaniče, hoću li time obradovati ljude?” Rekao je: “Nemoj ih obveseljavati jer će se samo na to osloniti.”

I bilježi imam Muslim (266) od Džabira ibn Abdullaha, radijallahu anhu, da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Ko susretne Allaha ne čineći mu širk, ući će u Džennet, a ko Ga susretne čineći mu širk, ući će u Vatru.”

I bilježi imam El-Buhari (4497) od Šekika ibn Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednu rečenicu, a ja sam rekao drugu. Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: “Ko umre, a moli pored Allaha sudruga, ući će u Vatru.” A ja sam rekao: “Ko umre, a ne moli pored Allaha sudruga, ući će u Džennet.”

I bilježi imam El-Buhari (7372) od Jahje ibn Abdullaha ibn Sejfia da je čuo Ebu Me’abeda, štićenika Ibn Abbasa, da kaže: Čuo sam Ibn Abbasa, radijallahu anhu, da je rekao: Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slao Muaza u Jemen, rekao mu je: “Doista sada ideš narodu koji je od ehlul-kitabija (sljedbenika prijašnjih knjiga Tevrata i Indžila), pa neka prvo čemu ćeš ih pozvati bude da Allahu ispovijedaju tevhid – jednoću, pa ukoliko ti se u tome pokore, obavijesti ih da im je Allah učinio obaveznim pet namaza u toku svakog dana i noći, pa ako budu klanjali, obavijesti ih da im je Allah učinio obaveznim zekat na imetak koji se uzima od njihovih bogataša i dijeli njihovoj sirotinji, pa ako pristanu na to, uzmi od njih, ali kloni se njihovog najboljeg i najplemenitijeg imetka.”

Islamski učenjaci su od vremena prvih generacija stali u odbranu islamske akide, očuvanja istinskog tevhida i uspostavljanja dokaza nad Allahovim robovima, na čijem su čelu bili ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i oni koji su ih slijedili na uputi od imama ummeta kroz sve generacije do današnjih dana.

Od onih koji su uložili krajnji napor u uspostavi i širenju tevhida u nama bliskom vremenu je i imam mudžeddid šejhul-islam Muhammed ibn Abdul-Vehhab ibn

Sulejman et-Temimi (preselio na ahiret 1206. godine po Hidžri), rahimehullah, koji je živio u području Nedžda na Arapskom poluotoku. Pozivao je Allahu i danju i noću, i javno i tajno, odazivajući se naredbi Uzvišenog: "Na put Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj, i s njima se na najljepši način raspravljaj!" (En-Nehl, 125). Živio je u vremenu kada je većina naroda lutala po tminama džehla, kufra, širka, pokuđene i zabranjene pristrasnosti i slijepog slijeđenja. Mnogi su pripisivali Allahu druga, obožavajući i obraćajući se drugima mimo Allaha, tražeći koristi i otklanjanje štete od drugih mimo Allaha, zavjetujući se drugima mimo Allaha, a u isto vrijeme pripisivali su se islamu i muslimanima. Kada je ovakvo stanje bilo na Arapskom poluotoku, možemo zamisliti kakvo je stanje bilo na drugim mjestima i do koje mjere su ljudi bili zavedeni. Imam Muhammed ibn Abdul-Vehhab, rahimehullah, odlučio je da pokuša vratiti ljude u čisti monoteizam i na tom putu bio je potpomognut od strane Allaha, dželle šanuhu, iako je naišao na mnoštvo onih koji su mu se suprotstavljali dajući prednost svojim strastima nad istinom, ali: "...Allah je odbio osim da upotpuni svjetlo Svoje..." (Et-Tevbe, 32). Na tom putu napisao je i ovo djelo "Mesailul-džahilije" u kojem je šejh u stotinu dvadeset i osam teza pojasnio džahilijetske običaje kojima se suprotstavio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želeći da se ne pomi-ješa istina sa zabludom niti zabluda sa istinom. Poslanice imama Muhammeda ibn Abdul-Vehhaba odlikuju se kratkoćom i jasnoćom, a u isto vrijeme u sebi nose velika značenja i mudrosti, pa je običaj učenjaka, iz vremena njegovih unuka, imama da'we tevhida, do današnjeg vremena, da komentiraju šejhove poslanice, pojašnjavaju njena značenja i preslikavaju ono što je u njima na savremene tokove života. Od njih je i istaknuti učenjak i fakih šejh dr. Salih ibn Fevzan ibn Abdullah el-Fevzan, član Stalne komisije za fetve i član Vijeća vrhunskih učenjaka u Saudijskoj Arabiji, čiji je komentar na ovu poslanicu pred nama. Šejh Salih el-Fevzan poznat je po dosljednom i čvrstom pridržavanju za Kur'an i sunnet i žestokom suprotstavljanju svim vrstama frakcija i inovacija u islamu.

Molimo Allaha da ga učvrsti na istini i poživi na službi islamu i muslimanima, kao što molimo Allaha da nagradi sve koji su doprinijeli da ovo djelo ugleda svjetlo dana i na bosanskom jeziku, i da učini njihova djela iskrenim samo radi Allahovog, subhanehu ve te'ala, plemenitog lica, a naša posljednja dova je: "...neka je zahvala Allahu, Gospodaru svjetova!" (Junus, 10).

Salavat i selam donosimo na Allahovog poslanika Muhammeda, njegovu časnu porodicu, vjerne ashabe i sve koji ih budu slijedili u dobročinstvu i bogobožnosti do Sudnjega dana.

hfz. Amir Smajić

8. rebi'ul-evvel 1429 h.god. – 16.03.2008. god.

Medina – grad Allahovog Poslanika sallallahu alejhi ve sellem

***Paganski običaji kojima se
Allahov Poslanik ﷺ
suprotstavio***

Autor

Muhammed b. Abdul-Vehhab, Allah mu se smilovao

Komentator

dr. Salih b. Fevzan b. Abdullah el-Fevzan

Tuzla, 2008.

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

Sva hvala neka je Allahu, Gospodaru svih svjetova! Neka je salavat, selam i bereket na našeg vjerovjesnika Muhammeda, na sve njegove ashabe i sljedbenike.

A zatim!

Istaknuti učenjak Muhammed b. Abdul-Vehhab u uvodu svoje poslanice "Paganski običaji" kaže: "Ovo su pitanja u kojima se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razlikovao od sljedbenika džahilijjeta: sljedbenika Knjige i neukih, a koje je potrebno da pozna svaki musliman.

Suprotnost, njenu ljepotu iskazuje ono što joj je suprotno i sa suprotnošću upoznaju se stvari.

Najvažnije i najopasnije od tih pitanja jeste neposjedovanje srčanog ubjeđenja u ono s čime je došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Ukoliko se tome pridoda i odobravanje onoga na čemu su sljedbenici džahilijjeta, tada propast postaje zagantovana, kao što kaže Uzvišeni:

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

"A oni koji u kumire vjeruju, a u Allaha ne vjeruju, oni su izgubljeni." (El-Ankebut, 52.)

Komentar

Ovo je jedna od poslanica učenjaka Muhammeda b. Abdul-Vehhaba. Naziv joj je "Paganski običaji kojima se Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, suprotstavio", a sastoji se iz stotinu dvadeset i osam pitanja. Izvadio ih je iz Kitaba, sunneta i govora islamskih učenjaka s ciljem da ukaže muslimanima da se klone istih, jer je u njima velika opasnost.

Pojasnio je da su ova pitanja ona u kojima se Allahov Poslanik razišao sa sljedbenicima džahilijjeta: sljedbenicima Knjige i Arapima. Sljedbenici Knjige su jevreji i kršćani, jer jevreji imaju kod sebe knjigu Tevrat koju je Allah objavio Musau, dok kršćani imaju knjigu Indžil koju je Allah objavio Isau, sinu Merjeminom. Zbog toga se nazivaju sljedbenicima Knjige. Oni sada Tevrat nazivaju Starim zavjetom ili Starim spisima, dok Indžil nazivaju Spisima novog zavjeta. To su dvije značajne knjige koje je Allah objavio dvojici plemenitih vjerovjesnika, Musau i Isau, naročito Tevrat koji je uzvišena knjiga, a Indžil potvrda i njeno upotpunjenje. Dakle, zbog ove razlike sa drugima koji ne posjeduju Knjigu, nazivaju se sljedbenicima Knjige.

Što se tiče neukih, riječ je o Arapima koji nisu vjerovali ni u jednu od dvije tadašnje vjere. Nazvani su ummijjinima, što je množina od riječi ummijj, koja ima značenje onoga koji ne čita niti piše. Dakle, oni su narod koji ne čita niti piše, uglavnom. Nisu imali knjigu prije objave Kur'ana i zbog toga su nazvani ummijjinima – neukima, kao što kaže Uzvišeni:

هُوَ الَّذِي بَعَثَنِي الْأُمِّيَّانَ رَسُولًا مِنْهُمْ ...

"On je neukima poslao Poslanika, jednog između njih..." (El-Džumu'a, 2.)

I kao što je rekao:

وَمَا آتَيْنَاهُمْ مِنْ كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا وَمَا أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ

"A Mi im nismo dali nikakve knjige da ih izučavaju i Mi im, prije tebe, nismo bili poslali nekoga ko bi ih opominjao." (Saba, 44.)

I rekao je:

لَتَنْذِرَ قَوْمًا مَّا أَنْذَرَ آبَاؤَهُمْ فِيهِمْ غَافِلُونَ

"Da opominješ narod čiji preci nisu bili opominjani, pa je ravnodušan!" (Jasin, 6.)

Ovo je značenje neukih. Opisao je i Svoga Vjerovjesnika kao nepismenog. Rekao je:

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ

"Onima koji će slijediti Poslanika, vjerovjesnika, koji neće znati ni da čita ni da piše, kojeg oni kod sebe, u Tevratu i Indžilu, zapisana nalaze, koji će od njih tražiti da čine dobra djela, a od odvratnih odvrćati ih." (El-E'araf, 157.)

Činjenica da je neuk, ne čita niti piše, a došao je s veličanstvenom Knjigom, dokaz je istinitosti njegove poslanice i njegove mu'džize.

Arap su, dakle, bili nepismen narod i njihov vjerovjesnik bio je nepismen.

Što se tiče džahilijjeta, njegovo značenje veže se za džehl – neznanje, i to je period u kojem nije postojao poslanik niti objavljena knjiga. Dakle, njegovo značenje je period koji je bio prije pojave Vjerovjesnika. Uzvišeni kaže:

وَلَا يَبْجُجُ الْهَافِيَةُ الْأُولَى

"...i ljepotu svoju, kao u davno pagansko doba, ne pokazujte..." (El-Ahzab, 33.),

tj. prije slanja Vjerovjesnika, jer se svijet prije dolaska Vjerovjesnika gušio u zabluda-
ma i nevjerstvu. Prijašnje objave su se zagubile. Jevreji su iskrivili svoju knjigu Tevrat,
ubacili u nju mnogo nevjerničkih i zabludjelih pitanja, mnogih razvratnih običaja.
Kršćani su, također, izmijenili svoju knjigu Indžil, i ona više nije u obliku u kojem je
objavljena Mesihu. Čovjek po imenu Pavle bio je jevrej iz zavisti prema Isau i da bi iskri-
vio vjeru Mesiha, pribjegao je spletkama i pakostima. Povjerovao je u Mesiha i pokajao se
za neprijateljstvo koje je prethodno ispoljavao prema Mesihu. Vidio je u snu – kako je to
on tvrdio – da treba da vjeruje u Mesiha, što je i učinio. Kršćani su mu povjerovali. Zatim
je pristupio Indžilu, onakvom kakav je objavljen Isau, i unio u njega djela idolopoklon-
stva, nevjerstva i višeboštva. Uveo je vjerovanje u trojstvo, tj. da je Allah jedan od trojice,
da je Isa Allahov sin ili da je on Allah, također, vjerovanje u činjenje ibadeta krstu i druge
prezrene nevjerničke običaje. Sve su to od njega prihvatili kao istinito, smatrajući da je
on učen i da je vjernik. Dali su mu nadimak Poslanik Pavle ili Mesihov izaslanik iz svoga
ubjedenja, a on je to sve činio samo radi iskrivljenja Mesihove vjere. I postigao je ono što
je i želio – iskrivio je Mesihovu vjeru, uveo je u nju idolopoklonstvo i trojstvo, ubjedenje
da je Isa Allahov sin ili da je On jedan od trojice, kao i mnoga paganska vjerovanja u čemu
su ga ostali slijedili.

Ovakvo je bilo stanje sljedbenika Knjige prije slanja Vjerovjesnika, osim nekolicine
koji su ostali na izvornoj ispravnoj vjeri.¹ Međutim, ostala većina bila je u nevjerstvu i
udaljenosti od Allahove vjere.

Što se tiče Arapa, njih su bile dvije vrste. Jedna vrsta je slijedila prethodne vjere,
poput: jevrejstva, kršćanstva i vjere međžusija – obožavatelja vatre, dok je druga vrsta
bila na čistoj prirodnoj vjeri, vjeri Ibrahima i Ismaila, naročito u području Hidžaza, na
prostorima Mekke el-Mukerreme. Tako je bilo sve dok se među njima nije pojavio čovjek
po imenu Amr b. Luhajj el-Huza'i. Bio je namjesnik Hidžaza s izraženim ibadetom i
dobrom. Otišao je u šam zbog liječenja i tamo zatekao stanovnike šama da obožavaju
kipove. To mu se svidjelo pa je u povratku iz šama sa sobom ponio nekoliko kipova. Neke
kipove, koji su usljed pješčanih oluja prekriveni zemljom, poput kipova još iz vremena
Nuha: Vedda, Suva'a, Jegusa, Je'uka, Nesra i drugih, otkopao je po nagovoru šejtana i
rasporedio ih po arapskim plemenima te naredio da im čine ibadet, što su oni i prihvatili.
Na taj način višeboštvo je ušlo na prostor Hidžaza i drugih arapskih zemalja. Promijenio
je vjeru Ibrahima i pustio da se slobodno obožavaju kipovi i samih životinja. Zbog toga ga
je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio kako u Vatri vuče svoja crijeva.²

Takvo je, dakle, bilo stanje čovječanstva prije pojave Vjerovjesnika: u jasnoj zabludi,
sljedbenici Knjige, nepismeni i drugi stanovnici Zemlje, osim nekolicine sljedbenika
Knjige koji su ostali na ispravnoj vjeri, ali su pomrli prije pojave Vjerovjesnika. Tmine su

1 Šejh 'Eckijuddin kaže da su svi oni umrli prije slanja Muhammeda.

2 Vjerodostojno se o tome od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi da je rekao: "Vidio sam Amra b. Luhajja el-Huza'ija kako svoja crijeva vuče u Vatri, a on je bio prvi koji je uveo da se slobodno obožavaju kipovi." (Buharija, 3521; Muslim, 2856)

vladale Zemljom. U hadisu je došlo da je Allah pogledao u stanovnike Zemlje pa se rasrdio na njih, Arape i nearape, osim nekolicine sljedbenika Knjige.

U ovim postojećim tminama, ukorijenjenom neznanju, izgubljenim putevima, zatrtim nebeskim objavama, Allah je poslao Svoga vjerovjesnika Muhammeda kako bi izveo ljude iz tmina na svjetlo, kao što je i Uzvišeni rekao:

لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ
وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

"Allah je vjernike milošću Svojom obasuo kad im je jednog između njih kao poslanika poslao, da im riječi Njegove kazuje, da ih očisti i da ih Knjizi i mudrosti nauči, jer su prije bili u očitoj zabludi." (Ali Imran, 164.)

Značenje riječi: "Jer su prije bili u očitoj zabludi", tj. prije poslanstva Vjerovjesnika.

Džahilijet, kao što smo kazali, potječe od neznanja. Svaki običaj koji potječe iz ovog džahilijeta pokuden je i prezren. Zbog toga je Uzvišeni i rekao:

وَلَا تَبْرَحُنَّ تَبْرِجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى

"...i ljepotu svoju, kao u davno pagansko doba, ne pokazujte..."
(El-Ahzab, 33.)

– zabranivši ženama Vjerovjesnika pokazivanje svoje ljepote i ukrasa na pijacama i trgovima, pred ljudima, jer su žene u paganskom dobu, džahilijetu, pokazivale svoju ljepotu, pa čak i svoja stidna mjesta, kao što se dešavalo prilikom njihovog tavafa. To su smatrali ponosom i dikom.

Svevišnji je rekao:

إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ

"Kad su nevjernici punili svoja srca žarom, žarom paganskim..."
(El-Feth, 26.)

Ajet govori o prezrenoj osobini, paganskom žaru. Kada je u jednoj od bitaka došlo do svađe između jednog ensarije i jednog muhadžira, pa je ensarija povikao: "O ensarije!", a muhadžir je povikao: "O muhadžiri!" – svaki od njih je pozvao svoj narod, Vjerovjesnik je rekao: "Zar paganski poziv a ja sam među vama?! Ostavite ga! Uistinu je on prezren!"³, dakle, plemenski ponos, jer svi vjernici su braća. Nema razlike između ensarije i muhadžira, niti između ovog i onog plemena – svi su oni braća po vjeri, poput jednog tijela, građevine u kojoj jedna cigla drugu podupire, i ovo je obaveza za sve muslimane. Nema razlike između Arapa i nearapa, crnih i bijelih, osim po bogobožnosti, kao što Uzvišeni i kaže:

3 Buharija (3518, 4905, 4907) i Muslim (2584).

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ

“Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji.” (El-Hudžurat, 13.)

I rekao je:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ

“Vjernici su samo braća, zato pomirite vašu dva brata.” (El-Hudžurat, 10.)

Dakle, ponos porijeklom i plemenom obilježje je džahilijjeta, paganskog doba.

Vjerovjesnik je rekao: “Ko umre bez date prisege, umro je paganskom smrću.”⁴ Jer, sljedbenici džahilijjeta su pobornici anarhije, oni koji ne vole da budu ni pod vlašću sultana niti emira. Takav je bio paganski period.

Zaključak: Svi običaji iz paganskog perioda su pokuđeni. Zabranjeno nam je da se poistovjećujemo sa paganima u bilo čemu. Pagansko doba završeno je dolaskom Vjerovjesnika. Njegovim dolaskom, džahilijet je uglavnom prestao. Znanje i vjera su došli. Kur'an i sunnet su objavljeni. Znanje se proširilo i nestalo je neznanja. Sve dok Kur'an, sunnet i govor učenjaka postoje, tada džahilijeta nema. Dakle, džahilijeta u općem smislu, dok su neke osobenosti paganskog doba ostale prisutne kod pojedinih ljudi, ili pojedinih plemena, ili u pojedinim zemljama, tako da je nešto od paganskog doba još uvijek prisutno. Zbog toga je Vjerovjesnik, kada je čuo čovjeka kako omalovažava svoga brata riječima: “O sine crnkinje!”, rekao: “Zar ga omalovažavaš njegovom majkom?! Uistinu si ti čovjek pri kojem ima džahilijeta!”⁵ I rekao je: “Četiri postupka u mome narodu obilježja su džahilijeta i oni neće biti ostavljeni: vrijeđanje porijekla, dičenje porijeklom, naricanje za umrlim i traženje kiše putem zvijezda.”⁶ Ukazao je da će neki paganski običaji biti prisutni i među nekim sljedbenicima njegovog ummeta. Ti postupci i običaji su pokuđeni i prezreni, ali njima čovjek ne postaje nevjernik.⁷ A, Allahu hvala, pagansko doba je u općem smislu iščezlo, te zbog toga nije dozvoljeno reći: “Ljudi su u džahilijjetu”, ili: “Svijet je u džahilijjetu”, jer se ovim riječima poriče prisustvo poslanice, prisustvo Kur'ana i sunneta. Dakle, ova općenitost nije dozvoljena, a da se kaže: “Pojedini ljudi su džahilijjetu”, ili: “Pri pojedinim ljudima ima džahilijeta”, ili: “Prisutno je neko od svojstava paganskog doba”, to je dozvoljeno. Tako da postoji razlika između perioda prije poslanstva i poslije poslanstva.

Možda će neko upitati: “Kakve potrebe ima spominjati običaje iz paganskog doba, ako je to pagansko doba iščezlo? Mi smo, Allahu hvala, muslimani.” Odgovorit ćemo: “Ono što nas podstiče na to jeste upozoravanje na te iste običaje iz džahilijjeta. Onaj tragatelj za znanjem, kada ih spozna, ukazivat će i upozoravati na njih, dok je moguće da ponekad i zapadne u njih ukoliko ih ne bude poznavao. Stoga je spominjanje paganskih običaja

4 Muslim (1850).

5 Buharija (30, 2545, 6050) i Muslim (1661).

6 Buharija (3850) i Muslim (934).

7 Izuzev nekih postupaka zbog kojih čovjek može izaći iz islama.

i upoznavanje s njima od velike koristi kako bismo ih se sačuvali i kako bismo drugima ukazali na njihovu opasnost.

Pjesnik je rekao:

*“Spoznao sam zlo ne zbog zla, već da bih ga se sačuvao
i onaj koji ne poznaje zlo, zapast će u njega.”*

S druge strane, uistinu ćeš ti, kada spoznaš džahilijet – pagansko doba, spoznati veličinu i dobrotu islama, kao što pjesnik kaže:

*‘Suprotnost, njenu ljepotu iskazuje ono što joj je suprotno
i sa suprotnošću upoznaju se stvari.’*

Omer b. el-Hattab je rekao: “Bojati se da se islam ne počne kidati vezu po vezu kada odraste u islamu onaj koji ne poznaje džahilijet.” Pa, ukoliko čovjek ne bude poznavao pitanja i običaje iz paganskog perioda, vrlo lahko može zapasti u njih, jer šejtan ih nije zaboravio, ne spava kada su oni u pitanju, već poziva njima. Šejtan i njegovi sljedbenici – pozivači u zabludu, nisu prestali pozivati paganskom dobu, oživljavanju paganstva, višeboštva, novotarija, praznovjerja i njegovih ostataka, a sve u cilju zatiranja islama i vraćanja ljudi u džahilijet – neznanje. Zbog toga je neophodno izučavanje pitanja koja su bila svojstvena paganskom dobu zbog klonjenja i čuvanja od njih.

Autor je rekao: “Najvažnije i najopasnije od tih pitanja jeste neposjedovanje srčanog ubjeđenja u ono s čime je došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem”, jer su pagani Poslanika utjerivali u laž, nisu povjerovali u njega, nisu prihvatili Allahovu uputu koja je došla s njim. Rekao je, Allah mu se smilovao: “Ako se tome pridoda i odobravanje onoga na čemu su sljedbenici džahilijeta, tada propast postaje zagarrantovana”, tj. doći će do javnog i tajnog nereda. Tajni nered je nevjerovanje u ono s čime je došao Poslanik, dok je javni nered odobravanje običaja svojstvenih paganskom dobu. Pa, kada dođe do nereda i u tajnosti i u javnosti, tada propast biva zagarrantovana, da nas Allah sačuva. Ovo je rezultat nepoznavanja pitanja i običaja koji su bili prisutni u paganskom periodu. Ni u kojem slučaju nije dozvoljeno odobravanje onoga na čemu su bili pagani, već je obaveza negiranje istog, smatranje tih običaja odvratnim. Ako ih neko i odobri, pa, onda je on isti kao i ti pagani. Autor je dokazao svoju tvrdnju riječima Uzvišenog:

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

“A oni koji u kumire vjeruju, a u Allaha ne vjeruju, oni su izgubljeni.” (El-Ankebut, 52.)

Riječi: “A oni koji u kumire vjeruju”, tj. oni koji potvrđuju laž, a laž je suprotna istini. Ono što se razide sa istinom – laž je i laž je ono što odlazi, prolazi, ono u čemu nema koristi. Svevišnji je rekao:

فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ فَأَنَّى تُصْرِفُونَ

"Zar poslije istine ima išta osim zablude? Pa kuda se onda odmećete?"

(Junus, 32.)

Dozivanje pobožnih i dobrih ljudi

Prvo pitanje

[Obožavaju Allaha pridružujući Mu u dovi i ibadetu dobre ljude, želeći time njihovo zauzimanje kod Allaha. Misle da to Allah voli i da dobri ljudi, oni koje Allahu pridružuju u ibadetu, to vole.

Uzvišeni kaže:

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ

“Oni, pored Allaha, obožavaju one koji im ne mogu nauditi niti im mogu kakvu korist pribaviti, i govore: 'Ovo su naši zagovornici kod Allaha'”

(Junus, 18.);

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ

“A onima koji pored Njega uzimaju zaštitnike: 'Mi ih obožavamo samo zato da bi nas što više Allahu približili...'” (Ez-Zumer, 3.).

Ovo je najvažnije pitanje u kojem se Allahov Poslanik razlikovao od njih. On je došao s iskrenim ispovijedanjem ibadeta samo Allahu, i obavijestio da je to Allahova vjera s kojom je slao sve poslanike. Obavijestio je da Allah uistinu neće primiti osim iskrena djela i da je onome koji učini nešto od onoga što su sljedbenici džahilijeta odobravali i smatrali pohvalnim, Allah zabranio Džennet i njegovo prebivalište je u Vatri.

Ovo pitanje podijelilo je ljude na vjernike i nevjernike. Zbog njega je uspostavljeno neprijateljstvo, propisana borba, kao što Uzvišeni kaže:

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ

“I borite se protiv njih dok mnogoboštvo ne iščezne i dok samo Allahova vjera ne ostane...” (El-Enfal, 39.)]

Komentar

Uzvišeni je rekao:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

“Džinne i ljude sam stvorio samo zato da Me obožavaju.” (Ez-Zarijat, 56.)

Ibadet je samo Allahovo pravo. Nije dozvoljeno da se neko drugi obožava uz Njega, ma ko on bio. Pagani su ovo obrnuli, pa su ostavili činjenje ibadeta Allahu, zbog kojeg su i stvoreni, i obožavali su pored Allaha druge: kipove, drveće, kamenje, džinne, meleke, pobožne i dobre ljude. Dakle, upućivali su ibadet nekome drugom mimo Allaha. Među njima je bilo i onih koji uopće nisu vjerovali u Allaha. To su bili nevjernici melahide i de-hrijje. Bilo je onih koji su vjerovali u Allaha, ali su uz Njega vjerovali i u druge. Propis za sve njih je jedan, tj. onaj koji uz Allaha obožava nekoga drugog isti je kao i onaj koji uopće ne obožava Allaha, jer je njegov ibadet ništavan. Allah nije zadovoljan da Mu se čini širk, da Mu se pripisuje sudrug u ibadetu. Također, djelo mora biti u skladu sa šerijatom koji je Allah propisao i Allah ne prima djelo u kojem se nalazi novotarija, kao što ne prima ni djelo u kojem se nalazi širk. Znači, najveće pitanje paganskog doba jeste širk – pripisivanje Allahu sudruga u ibadetu i uvođenje novotarija u taj ibadet.

Autor, Allah mu se smilovao, počeo je sa pojašnjavanjem širka jer je to jedno od najopasnijih pitanja paganskog doba, i što je, također, s negiranjem širka otpočeo i Poslanik pozivajući ljude da ga ostave. Poslanik, kao i drugi poslanici prije njega, počeo je svoju poslaničku misiju pozivom u iskreno ispovijedanje vjere Allahu, iskreno obožavanje Allaha (tevhid) i ostavljanje činjenja ibadeta nekome drugom mimo Njega (širk). Ovo je bio početak poziva svih poslanika, jer je ovo temelj na kojem se izgrađuje sve drugo. Ako temelj bude neispravan, onda nema nikakve koristi u drugim djelima, tj. nema koristi od namaza, posta, hadždža, milostinje, niti bilo kojih drugih ibadeta. Ako temelj bude neispravan, odnosno ako ne bude tevhida – obožavanja samo Allaha, onda nema nikakve koristi od svih drugih djela, jer ih širk, pripisivanje sudruga Allahu u nekom od ibadeta, sve poništava.

U paganskom dobu, pagani su obožavali Allaha i pored Njega mnoga druga lažna božanstva, poput: obožavanja pobožnih i dobrih ljudi, kao što se dogodilo s Nuhovim narodom kada su pretjerali po pitanju dobrih ljudi: Vedda, Suva'a, Jegusa, Je'uka i Nesra, pa su pored Allaha obožavali njihove kabure pod izgovorom da su oni bili dobri ljudi i da će ih oni samo približiti Allahu, da će se oni zauzimati za njih kod Allaha. Na ovaj način pagansko se vjerovanje i proširilo, pa su pagani obožavali pobožne i dobre ljude, meleke, govoreći: "Mi ih ne obožavamo osim da nas oni približe Allahu", "Oni su naši zagovornici kod Allaha." Dakle, nisu govorili: "Oni su Allahovi suparnici", već su govorili: "Oni su samo Allahovi robovi koji posreduju za nas kod Allaha, zauzimaju se za nas i približavaju nas Allahu." Ove svoje postupke oni nisu nazivali širkom, jer im je šejtan uljepšao njihove postupke i dokazao da to nije širk, već je to samo posredovanje dobrih ljudi, traženje zagovorništva od dobrih ljudi. Međutim, pouka se ne uzima iz imena, već iz stvarnosti i suštine. Istina je da je ovo širk, makar to oni i nazivali zagovorništvom i približavanjem. To je širk, jer imena ne mijenjaju suštinu. Allah nije zadovoljan da Mu se bilo ko pripiše kao sudrug u ibadetu, kao što je Svevišnji i rekao:

فَمَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

“Ko žudi da od Gospodara svoga bude lijepo primljen, neka čini dobra djela i neka, obožavajući Gospodara svoga, ne smatra Njemu ravnim nikoga!”
(El-Kehf, 110.)

I rekao je:

فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ

“Zato se obožavaj samo Allaha iskreno Mu ispovijedajući vjeru!”
(Ez-Zumer, 2.)

I rekao je:

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ

“A naređeno im je da samo Allaha obožavaju iskreno Mu ispovijedajući vjeru.” (El-Bejjine, 5.)

I rekao je:

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ

“Obožavajte zato Allaha, iskreno Mu ispovijedajući vjeru.”
(El-Mu'min, 14.)

I ibadet bez iskrenosti i slijedenja Poslanika nije ispravan. Ovo je, dakle, jedno od najvećih pitanja paganskog doba – upućivanje ibadeta pobožnim i dobrim ljudima, umrlim ili odsutnim, traženje pomoći od njih, utočišta kod njih, traženje ispunjenja potreba od strane tih umrlih ili odsutnih, kao što je današnji slučaj, u potpunosti, s onima koji obožavaju kabure. Upućivanje ibadeta mrtvima u kaburima, približavanje istim, upućivanje dove njima, a ne Allahu, traženje pomoći od njih – to su upravo bila obilježja pagana, kao što Uzvišeni kaže:

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ

“Oni, pored Allaha, obožavaju one koji im ne mogu nauditi niti im mogu kakvu korist pribaviti, i govore: ‘Ovo su naši zagovornici kod Allaha.’”
(Junus, 18.)

Takav je slučaj, u potpunosti, danas. Oni koji obožavaju kabure, kada se razgovara s njima i kada im se zabrani upućivanje ibadeta kaburima, kažu: “Mi ne obožavamo kabure jer ibadet se upućuje samo Allahu. Međutim, ovo su posrednici između nas i Allaha i naši zagovarači kod Allaha.” Ovo je upravo ono zbog čega je Allah ukorio pagane, rekavši:

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شَفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ

"Oni, pored Allaha, obožavaju one koji im ne mogu nauditi niti im mogu kakvu korist pribaviti, i govore: 'Ovo su naši zagovornici kod Allaha.'"

(Junus, 18.)

I kao što je rekao:

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ

"A onima koji pored Njega uzimaju zaštitnike: 'Mi ih obožavamo samo zato da bi nas što više Allahu približili.'" (Ez-Zumer, 3.)

Nisu ih obožavali jer su vidjeli da oni ne učestvuju sa Allahom u stvaranju, opskrbljivanju, oživljavanju i usmrćivanju. Priznali su da je to svojstveno samo Allahu, ali su im upućivali ibadet da bi ih približili Allahu. Govore: "Mi smo ljudi grješnici, a ovo su dobri ljudi. Njima pripada ugled i položaj kod Allaha. Zato mi želimo da oni budu naši posrednici kod Allaha kada su u pitanju naše pokajanje i naši ibadeti." Na ovaj način šejtani od ljudi i džinna uljepšali su im ovaj postupak. I što je čudno, oni uče Kur'an, prolaze pored ovih ajeta, ne obraćaju pažnju na njih i nastavljaju s upućivanjem ibadeta mrtvima u kaburima. Isto ovo činili su i pagani. A i ovi to čine zbog nepoznavanja onoga na čemu su bili pagani, odnosno ne znaju da su ovo običaji svojstveni periodu džahilijjeta. To je, dakle, rezultat njihovog nepoznavanja obilježja džahilijjeta.

Zatim, autor, Allah mu se smilovao, kaže: "Ovo je najvažnije pitanje u kojem se Allahov Poslanik razlikovao od njih. On je došao s iskrenim ispovijedanjem ibadeta samo Allahu, i obavijestio da je to Allahova vjera s kojom je slao sve poslanike. Obavijestio je da Allah uistinu neće primiti osim iskrena djela i da je onome koji učini nešto od onoga što su sljedbenici džahilijjeta odobravali i smatrali pohvalnim, Allah zabranio Džennet i njegovo prebivalište je u Vatri.

Ovo pitanje podijelilo je ljude na vjernike i nevjernike. Zbog njega je uspostavljeno neprijateljstvo, propisana borba, kao što Uzvišeni kaže:

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ

"I borite se protiv njih dok mnogoboštvo ne iščezne i dok samo Allahova vjera ne ostane..." (El-Enfal, 39.)

Je li Allahu potrebno da se između Njega i Njegovog roba postavi posrednik? Allah, Onaj Koji je blizu i Koji se odaziva molbi, Onaj Koji sve vidi i Koji sve čuje, Onaj Koji je milostiv i Koji prima pokajanje Svojih robova, nije nam naredio da uzimamo nekoga za posrednika u dovi, već nam je naredio da Njega molimo direktno:

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ

"Obožavajte zato Allaha, iskreno Mu ispovijedajući vjeru"

(El-Mu'min, 14.);

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ

عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ

"Gospodar vaš je rekao: 'Pozovite Me i zamolite, Ja ću vam se odazvati!'

*Oni koji iz oholosti neće da Me obožavaju – ući će, sigurno, u Džehennem
poniženi'" (El-Mu'min, 60.).*

Allah nam je naredio da Ga molimo direktno, a ne da uzimamo posrednike između Njega i nas.

Ovo je jedno od najvećih pitanja u kojima se Allahov Poslanik razišao sa paganima, sljedbenicima džahilijeta – predislamskog perioda. Dakle, pitanje širka – višeboštva, jer je on, nakon što ga je Allah odabrao za poslanika i poslao ljudima, svoj poziv otpočeo pozivom u tevhid – Allahovu jednoću i negiranje sudruga Njemu Uzvišenom. Govorio je: "Recite: la ilahe illallah – sačuvati ćete se, uspjeti ćete!"⁸ Govorio je: "Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne kažu la ilahe illallah! Pa, ukoliko to kažu, sačuvali su od mene svoje živote i svoje imetke."⁹ Obilazio bi ih na njihovim skupovima, u njihovim domovima, u danima hadždža i pozivao ih u tevhid. Odlazio bi tamo i amo, kao što je otišao u Taif da stanovnike Taifa pozove u tevhid i izdvajanje Allaha Jednog i Jedinog u ibadetu. Dakle, tevhid je prvo u što je pozivao Allahov Poslanik, jer je tevhid osnova svega. Također, obaveza daijama jeste da vode računa o ovome i da im poziv u tevhid bude od najbitnijih pitanja u radu. Allahov Poslanik došao je sa ihlasom – iskrenim obožavanjem samo Allaha i napuštanjem ibadeta svakom drugom mimo Njega. Ovo je vjera poslanikâ, kao što Svevišnji kaže:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ

"Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali a da mu nismo objavili: 'Nema boga osim Mene, zato Me obožavajte!'" (El-Enbija, 25.)

I rekao je:

8 Ahmed (3/492; 4/63, 341), Ibn Hibban (6528), Et-Taberani u Kebiru (5/61, br. hadisa 4582), Ed-Darekutni u Sunenu (3/45), El-Bejheki u Delailu en-nubuvve (5/380) i Hakim u Mustedreku (3/512, br. hadisa: 4275), i rekao je: "Ovaj hadis je vjerodostojnog lanca prenosilaca, ali ga Buharija i Muslim nisu zabilježili u svojim Sahihima."

9 Buharija (399, 2946) i Muslim (20, 21).

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ

"Mi smo svakom narodu poslanika poslali: 'Allaha obožavajte, a kumira se klonite!'" (En-Nahl, 36.)

Ovo je pravac poslanika, poziv u obožavanje samo Allaha i ostavljanje činjenja ibadeta svakome drugom mimo Njega, a popravljavanje ostalih pitanja dolazi usput za tim. Allah neće primiti ništa od djela sve dok ona ne budu učinjena čisto radi Njegovog lica, sve dok u njima ne bude nijedan vid širka i dok ne budu učinjena u skladu s propisima Svevišnjeg Allaha. Dakle, Allah neće primiti djelo pri kojem se nalazi novotarija, uvedeni postupak, niti ono pri kojem se nalazi bilo koji vid širka. On, Uzvišeni, rekao je:

فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

"Ko žudi da od Gospodara svoga bude lijepo primljen, neka čini dobra djela i neka, obožavajući Gospodara svoga, ne smatra Njemu ravnim nikoga!" (El-Kehf, 110.)

I rekao je:

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا

"I Allaha obožavajte i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte!" (En-Nisa', 36.)

Nije se ograničio samo na naredbu činjenja ibadeta Allahu, već je i zabranio širk – smatranje nekoga Njemu ravnim, jer ibadet koji se upućuje Allahu neće biti primljen ukoliko pri njemu bude nešto od širka. A nevjerstvo u taguta – sve ono što se obožava pored Allaha, mora biti prije vjere u Allaha:

فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا

"Onaj ko ne vjeruje u tagutā, a vjeruje u Allaha – drži se za najčvršću vezu, koja se neće prekinuti." (El-Bekare, 256.)

Ovo je značenje riječi "la ilahe illallah" koje se sastoji iz negacije i potvrde: negacije širka i potvrde tevhida. Riječi "la ilahe" predstavljaju negaciju svih lažnih božanstava, a riječi "illallah" predstavljaju potvrdu tog božanstva samo Allahu Jedinom. Dakle, Allah ne prima djela koja nisu iskreno učinjena radi Njegovog zadovoljstva i ne prima djelo u kojem ima novotarije i suprotnosti s pravcem Poslanika. Allahov Poslanik je rekao: "Ko učini neko djelo koje nije od naše vjere, neće mu biti primljeno."¹⁰ Dok u drugom predanju stoji: "Ko uvede u ovu našu vjeru ono što nije od nje, to mu se odbija."¹¹ Zbog toga islamski učenjaci kažu: "Djelo će biti primljeno samo uz dva uvjeta. Prvi uvjet je iskreno

¹⁰ Muslim (18/1718).

¹¹ Buharija (2697), Muslim (17/1718).

učinjeno djelo radi Allaha i drugi uvjet je slijeđenje Poslanika. Ukoliko izostane jedan od ova dva uvjeta, djelo neće biti primljeno i djelo neće biti dobro.”

Allah je obavijestio da je onome koji bude obožavao kipove, dobre ljude, drveće, kamenje, kabure, i po pitanju ibadeta ne vrati se Allahovoj Knjizi i sunnetu Njegovog Poslanika, već se osloni na svoju sposobnost u određivanju lijepoga i pogodnoga i onoga čemu teži njegova duša, pa makar se u tome i razlikovao s Kitabom i sunnetom – da je On Svevišnji takvom zabranio Džennet i da je njegovo vječno boravište Vatra. Rekao je:

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَقَالَ الْمَسِيحُ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ

“Nevjernici su oni koji govore: 'Bog je Mesih, sin Merjemin!' A Mesih je govorio: 'O sinovi Israilovi, obožavajte Allaha, moga i vašeg Gospodara! Ko drugog Allahu smatra ravnim, Allah mu je ulazak u Džennet zabranio i boravište njegovo će Džehennem biti; a nevjernicima neće niko pomoći”

(El-Maide, 72.)

Tj. u potpunosti mu je zabranio ulazak u Džennet. Dakle, mnogobošcu je Džennet u potpunosti zabranjen, nema nikakvog izgleda za njega i njegovo vječno boravište je Vatra. Ovo je kazna za mnogoboštvo – širk, iako su govorili:

مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى

“Mi ih obožavamo samo zato da bi nas što više Allahu približili.”

(Ez-Zumer, 3.)

Ovima, ukoliko umru u ovakvom stanju, ne pokaju se, Allah je zabranio ulazak u Džennet i učinio im Vatru vječnim prebivalištem. Stoga, onaj koji želi spas sebi treba da razmisli o ovome: da ne čini širk ili bilo koji drugi postupak iz paganskog doba.

Riječi autora: “Ovo pitanje podijelilo je ljude na vjernike i nevjernike”, tj. pitanje tev-hida i širka. Jedni su priznali Poslanika, povjerovali u njega, iskreno činili ibadet Allahu i ovo su vjernici, dok su se drugi razišli sa Poslanikom, ostali pri svome mnogoboštvu i svojim ibadetima, onome što su obožavali njihovi očevi prije njih, kao što je slučaj sa svim nevjerničkim narodima koji su se suprotstavljali poslanicima jer su željeli da ostanu u vjeri svojih očeva. O tome Allah kaže:

وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا

إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِم مُّقْتَدُونَ

“I eto tako, prije tebe, Mi ni u jedan grad nismo poslanika poslali a da oni koji su raskošnim životom živjeli nisu rekli: 'Zatekli smo pretke naše kako ispovijedaju vjeru i mi ih slijedimo u stopu.'” (Ez-Zuhruf, 23.)

Govorili su:

قَالُوا يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا أَتَنْهَانَا أَنْ نَعْبُدَ مَا

يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِئْنَا لَنَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٌ

"O Salihu" – govorili su oni – "ti si među nama prije ovoga cijenjen bio. Zašto nam braniš da obožavamo ono što su preci naši obožavali? Mi uveliko sumnjamo u ono čemu nas ti pozivaš." (Hud, 62.)

Ovo su njihove riječi i ovo su njihovi dokazi, čvrsto držanje za ono što su obožavali njihovi očevi i djedovi pored Allaha.

Riječi autora: "Zbog njega je uspostavljeno neprijateljstvo", tj. između onih koji su iskreno samo obožavali Allaha i mnogobožaca, između vjernika i nevjernika. Obaveza je vjernicima da neprijateljuju s nevjernicima. Nije im dozvoljeno da vole nevjernike, makar im bili i najbliži rod. Svevišnji je rekao:

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا
آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ
وَيُؤْتِيهِمُ بَرُوقَ مَنَّةٍ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُغْلِبُونَ

"Ti nećeš naći da ljudi koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju budu u ljubavi sa onima koji se Allahu i Poslaniku Njegovu suprotstavljaju, makar im oni bili očevi njihovi, ili sinovi njihovi, ili braća njihova, ili rođaci njihovi. Njima je On u srca njihova vjerovanje usadio i svjetlom Svojim ih osnažio, i On će ih uvesti u džennetske bašče kroz koje rijeke teku, da u njima vječno ostanu. Allah je njima zadovoljan, a i oni su zadovoljni Njime. Oni su Allahova stranka, a Allahova stranka će, sigurno, uspjeti." (El-Mudžadela, 22.)

Dakle, neophodno je da se iskaže prijateljstvo prema Allahu, Njegovom Poslaniku i vjernicima, i da se odrekne nevjerstva i nevjernika, mnogoboštva i mnogobožaca:

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَاءُ
مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ

أَبْدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ
لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَتَيْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

"Divan uzor za vas je Ibrahim i oni koji su uz njega bili kada su narodu svome rekli: 'Mi s vama nemamo ništa, a ni sa onima koje vi, umjesto Allaha, obožavate; mi vas se odričemo, i neprijateljstvo i mržnja će između nas ostati sve dok ne budete u Allaha Jedinog, vjerovali!' – ali nisu riječi Ibrahimove ocu svome: 'Ja ću moliti da ti se oprost, ali te ne mogu od Allaha odbraniti.' - Gospodaru naš, u Tebe se uzdamo i Tebi se obraćamo i Tebi ćemo se vratiti." (El-Mumtehine, 4.)

Ovo je vjera Ibrahima.

A što se tiče onih koji danas pozivaju u međureligijski dijalog i sporazum između vjera, da su sve vjere nebeske, čak se neki toliko usuđuju pa kažu: "Ne smatrajte jevreje i kršćane nevjernicima", doista je ovo suprotno onome s čime je došao Poslanik, suprotno onome o čemu govori Kur'an i suprotno vjeri Ibrahimovoj, koju nam je naređeno da slijedimo:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا آبَاءَكُمْ وَأَخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا
الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَاُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

"O vjernici, ne prijateljujte ni sa očevima vašim ni sa braćom vašom ako više vole nevjerovanje od vjerovanja. Onaj od vas koji bude s njima prijateljevao, on se doista prema sebi ogriješio." (Et-Tevbe, 23.)

Ovi govore: "Jevreji i kršćani su sljedbenici Knjige i sljedbenici imana – vjere. Svaka vjera je od Allaha. Sporazumijevat ćemo se i potpomagati. Jevreje i kršćane ne smatrajte nevjernicima." Ovaj je poziv danas prisutan i njime se želi zapečatiti ljubav i mržnja između vjernika i nevjernika. Svaki onaj koji ne vjeruje u poslanika Muhammeda – on je nevjernik, svejedno bio on sljedbenik Knjige ili ne, jer nakon dolaska Muhammeda nikome nije dozvoljeno da ne povjeruje u njega. Onaj koji ne povjeruje u njega, taj je nevjernik. Jevreji i kršćani ne vjeruju u Poslanika i oni su nevjernici. Allahov Poslanik je rekao: "Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša! Neće niko iz ovoga ummeta, jevrej i kršćanin, čuti za mene, a zatim umrijeti i ne povjerovati u ono s čime sam došao, a da neće biti od stanovnika Vatre!"¹² Dakle, nakon dolaska Vjerovjesnika nikome nije dozvoljeno da izađe iz njegove vjere, čak je rekao: "Tako mi Allaha, da je moj brat Musa živ, ne bi mu bilo dozvoljeno osim da me slijedi!"¹³

Nakon dolaska Vjerovjesnika nema ispravne vjere osim vjere islama:

¹² Muslim (153).

¹³ Hadis je dobar. Zabilježili su ga Ahmed (3/387), Ed-Darimi (1/115), Ibn Ebi Asim u "Es-Sunne" (5/2) i drugi. Šejh Albani ga je spomenuo u svome vrijednom djelu "Irvaul-galil" (6/24).

وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ

"A onaj koji želi drugu vjeru osim islama, neće mu biti primljena, i on će na onome svijetu nastradati." (Ali Imran, 85.)

Dakle, poziv na međureligijski dijalog je neispravan. Danas se zbog njega organiziraju skupovi i seminari, imeci se troše na pozivu u zbližavanje vjera, i taj poziv nazivaju međureligijski dijalog. Subhanallah! Dijalog između imana i kufra?! Između širka i tevhida?! Između Allahovih neprijatelja i Allahovih prijatelja?!

Zatim, autor kaže: "I zbog njega je propisana borba." Uzvišeni Allah kaže:

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ

"I borite se protiv njih dok mnogoboštvo ne iščezne i dok samo Allahova vjera ne ostane..." (El-Enfal, 39.)

Naša obaveza naspram nevjernika svodi se na tri postupka.

Prvi postupak jeste iskazivanje neprijateljstva prema njima, jer su oni Allahovi neprijatelji i neprijatelji Njegovog Poslanika.

Drugi postupak, pozivanje istih u iman – vjeru i slijeđenje Poslanika, i ovo je obaveza muslimanima.

Treći postupak, borba protiv njih ukoliko se pozovu u islam pa odbiju. Svevišnji kaže:

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ

"I borite se protiv njih dok mnogoboštvo ne iščezne i dok samo Allahova vjera ne ostane..." (El-Enfal, 39.)

Zadnja obaveza prema nevjernicima ostvaruje se ukoliko muslimani budu sposobni za borbu. Uzvišeni je rekao:

فَإِذَا انْسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحُرْمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَأَحْضُرُوهُمْ وَأَقْعُدُوا

لَهُمْ كُلَّ مَرْصِدٍ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

"Kada prođu sveti mjeseci, ubijajte mnogobošce gdje god ih nađete, zarobljavajte ih, opsjedajte i na svakome prolazu dočekujte! Pa ako se pokaju i budu molitvu obavljali i zekat davali, ostavite ih na miru. Allah zaista prašta i samilostan je." (Et-Tevbe, 5.)

U ovom ajetu je pojašnjenje mudrosti borbe u islamu. Ona je otklanjanje mnogoboštva sve dok ne nestane smutnje. Dakle, značenje smutnje u ovom ajetu jeste upravo mnogoboštvo, tj. sve dok ne nestane mnogoboštva i vjera bude ispovijedana samo Allahu. Doista cilj borbe nije proširenje ovlasti i zauzimanje novih teritorija, dolazak do

bogatstava, već je cilj uzdizanje Allahove riječi i brisanje mnogoboštva s lica Zemlje. Ovo je cilj!

Također, cilj borbe u islamu nije odbrana, kao što to kažu neki prezreni pisci. Naime, oni kažu: "Islam ne naređuje borbu protiv nevjernika jer je to brutalnost, već borba koja postoji u islamu jeste borba u svrhu odbrane, tj. ako nas napadnu, borit ćemo se protiv njih kako bismo se sačuvali njihovog zla. Subhanallah! Allah Svevišnji kaže:

فَإِذَا انْسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحُرُمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَأَحْصُرُوهُمْ وَأَقْعُدُوا

لَهُمْ كُلَّ مَرْصِدٍ إِن تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

"Kada prođu sveti mjeseci, ubijajte mnogobošce gdje god ih nađete, zarobljavajte ih, opsjedajte i na svakome prolazu dočekujte! Pa ako se pokaju i budu molitvu obavljali i zekat davali, ostavite ih na miru, jer Allah zaista prašta i samilostan je" (Et-Tevbe, 5.);

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

"I borite se protiv njih dok mnogoboštvo ne iščezne i dok samo Allahova vjera ne ostane. Ako se oni okane – pa, Allah dobro vidi šta oni rade" (El-Enfal, 39.).

Također, cilj borbe u islamu je širenje da'we, širenje vjere i uklanjanje mnogoboštva:

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

"I borite se protiv njih dok mnogoboštvo ne iščezne i dok samo Allahova vjera ne ostane. Ako se oni okane – pa, Allah dobro vidi šta oni rade." (El-Enfal, 39.)

Ovo je cilj borbe, tako da u islamu postoje dvije vrste borbe:

prva vrsta, odbrambeni rat u stanju slabosti muslimana;

druga vrsta, napadački rat u stanju snage muslimana i njihove sposobnosti za njega.

Razjedinjenost pagana u njihovom ibadetu i vjeri

Drugo pitanje

[Razjedinjeni su u svojoj vjeri, kao što Uzvišeni kaže:

كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ

“...svaka stranka zadovoljna onim što ispovijeda.” (Er-Rum, 32.)

Također, razjedinjeni su i u dunjalučkim pitanjima, što smatraju ispravnim.

Allahov Poslanik pozivao je u okupljanje i nerazjedinjavanje u vjeri:

شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا

بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ

“On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisano Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: 'Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!’” (Eš-Šura, 13.);

إِنَّ الدِّينَ فََرَقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ

“Tebe se ništa ne tiču oni koji su vjeru svoju raskomadali i u stranke se podijelili...” (El-En'am, 159.).

Zabranio nam je poistovjećivanje s njima riječima Allaha:

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ

“I ne budite kao oni koji su se razjedinili i u mišljenju podvojili kada su im već jasni dokazi došli...” (Ali Imran, 105.)

I zabranio nam je razjedinjenost na dunjaluku riječima Allaha:

وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا

“Svi se čvrsto Allahova užeta držite i nikako se ne razjedinjujte!”
(Ali Imran, 103.)]

Komentar

Drugo obilježje paganskog doba jeste podijeljenost pagana u njihovoj vjeri i dunjaluku, i Allahov Poslanik suprotstavio se paganima i u ovom pitanju. Dakle, njihova karakteristika jeste podijeljenost i razilaženje, kao što Svevišnji kaže:

مُتَّبِعِينَ إِلَهٍ وَتَقْوَاهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ * مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ قَرِحُونَ

“...obraćajući Mu se predano! Bojte se Njega i obavljajte molitvu, i ne budite od onih koji Mu druge ravnim smatraju, od onih koji su vjeru svoju razbili i u stranke se podijelili; svaka stranka zadovoljna onim što ispovijeda.” (Er-Rum, 31.-32.)

Ovo je osobina sljedbenika džahilijjeta, jevreja, kršćana i mušrika, a ovo je bila suština ostalih pravaca i vjera paganskog perioda – podijeljenost u njihovoj vjeri. Svi su oni imali svoju vjeru kojoj su pozivali i kojoj su se pripisivali. Tako su kršćani pozivali u kršćanstvo, jevreji u jevrejstvo i svaka od tih vjera smatrala je druge vjere nevjerničkim, kao što Uzvišeni kaže:

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارَى عَلَى شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصَارَى لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَى شَيْءٍ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

“Jevreji govore: 'Kršćani nisu na Pravome putu!', a kršćani vele: 'Jevreji nisu na Pravome putu!' – a oni čitaju Knjigu. Tako, slično kao oni, govore i oni koji ne znaju, a Allah će im na Sudnjem danu presuditi o onome u čemu se oni ne slažu.” (El-Bekare, 113.)

Oni koji ne znaju jesu mnogobošci, jer oni nisu imali objavu niti su imali nebesku vjeru, ali i pored toga i oni sami međusobno smatrali su jedni druge nevjernicima, suprotstavljali su se jedni drugima i razlikovali se jedni od drugih.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارَى عَلَى شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصَارَى لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَى شَيْءٍ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

“Jevreji govore: 'Kršćani nisu na Pravome putu!' a kršćani vele: 'Jevreji nisu na Pravome putu!' – a oni čitaju Knjigu. Tako, slično kao oni, govore i oni

koji ne znaju, a Allah će im na Sudnjem danu presuditi o onome u čemu se oni ne slažu" (El-Bekare, 113.)

Tj. Allah je pojasnio ko je na istini, a ko je na laži, jer je Allahova vjera jedna. Svevišnji je rekao:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

"Džinne i ljude sam stvorio samo zato da Me obožavaju." (Ez-Zarijat, 56.)

I rekao je:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

"O ljudi, obožavajte Gospodara svoga, Koji je stvorio vas i one prije vas, da biste se sačuvali." (El-Bekare, 21.)

Dakle, Allahova vjera je jedna za sve ljude: jevreje, kršćane, mnogobošce, Arape, nea-rape. Allahova vjera je jedna, a ona se sastoji od obožavanja Allaha Jedinog i nesmatranja Njemu nikoga ravnim. Međutim, oni su podijelili svoju vjeru tako da je svaka skupina imala svoju vjeru koja se razlikovala od vjere druge skupine. Jevreji su među sobom bili podijeljeni, kršćani među sobom. Bili su podijeljeni u skupine i do dan-danas ostali su takvi.

Također, i Arapi mnogobošci bili su podijeljeni u svojim ibadetima. Neki od njih obožavali su Sunce, neki Mjesec, neki su obožavali kipove, neki meleke, neki su obožavali pobožne i dobre ljude, a neki drveće i kamenje.

U ovakvom stanju bili su pagani, oni kojima je objavljena Knjiga, kao i oni nepismeni. Nije ih okupljala jedna vjera, već su bili podijeljeni po strankama:

مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ

"...od onih koji su vjeru svoju razbili i u stranke se podijelili; svaka stranka zadovoljna onim što ispovijeda." (Er-Rum, 32.)

I ovo se smatra potpunom kaznom i iskušenjem – da se čovjek raduje što slijedi laži. Obaveza bi bilo obratno i obaveza bi bilo da čovjek strahuje od zablude, da strahuje od skretanja, od propasti, međutim, kod ovih je bilo suprotno:

مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ

"...od onih koji su vjeru svoju razbili i u stranke se podijelili; svaka stranka zadovoljna onim što ispovijeda." (Er-Rum, 32.)

Oni uopće nisu razmišljali o ispravnosti onoga u što su vjerovali i slijedili – je li to istina ili laž. Glavna briga bila im je da budu na vjeroispovijesti svojih očeva i djedova, svoga naroda i svojih porodica. Nije ih brinulo je li to istina ili laž. Ali, sve je to njima bilo

kušnja i ispit. Kada se čovjek raduje laži, to je doista kazna, jer kada se raduje laži, tada je nikada neće ostaviti.

To je bila osobina pagana. Allah nam je zabranio da budemo takvi. Rekao je:

مُيِّنَ إِلَهِهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ * مِنَ
الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ

"...obraćajući Mu se predano! Bojte se Njega i obavljajte molitvu, i ne budite od onih koji Mu druge ravnim smatraju, od onih koji su vjeru svoju razbili i u stranke se podijelili; svaka stranka zadovoljna onim što ispovijeda." (Er-Rum, 31.-32.)

I rekao je:

إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ
إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ

"Tebe se ništa ne tiču oni koji su vjeru svoju raskomadali i u stranke se podijelili, Allah će se za njih pobrinuti. On će ih o onome što su radili obavijestiti." (El-En'am, 159.)

Objavio je Svome Poslaniku:

شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ
إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ
مَا تَدْعُوهُمْ إِلَهُ اللَّهِ يَجْبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ

"On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisao Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: 'Pravu vjeru ispovijedajte i u njoj se ne podvajajte!' Teško je onima koji Allahu druge ravnim smatraju ono čemu ih pozivaš. Allah odabire za Svoju vjeru onoga koga On hoće i upućuje u nju onoga ko Mu se iskreno obrati." (Eš-Šura, 13.)

Ovo je ono što je Allah propisao: uspostavljanje vjere Nuha, Ibrahima, Musaa, Isaa i Muhammeda, neka je na sve njih Allahov salavat i selam. To je bila vjera svih vjerovjesnika, a spomenuti su samo ovi vjerovjesnici jer su oni najodabraniji poslanici i vjerovjesnici, njih peterica: Nuh, Ibrahim, Musa, Isa i Muhammed. Allah je uzeo ugovor od svih poslanika, a posebno od ove peterice:

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى
وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا

“Mi smo od vjerovjesnika zavjet njihov uzeli: i od tebe, i od Nuha, i od Ibrahima, i od Musaa, i od Isaa, sina Merjemina. I od njih smo čvrst zavjet uzeli.” (El-Ahzab, 7.)

Vjera svih poslanika je jedna, a ona je obožavanje Allaha Jedinog ne smatrajući Mu nikoga ravnim. Ovo je vjera svih poslanika općenito, a posebno ovih pet poslanika, vjera koja ne prihvata razilaženje i podvajanje, ne prihvata da svako ima svoju vjeru, tj. svaka skupina svoju vjeru, već da vjera svih ljudi bude jedna, a to je Allahova vjera:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

“Džinne i ljude sam stvorio samo zato da Me obožavaju.” (Ez-Zarijat, 56.)

Obaveza je svim stvorenjima, džinnima i ljudima, da imaju jednu vjeru, a ona je tevhid – izdvajanje samo Svevišnjeg Allaha u ibadetu, a ibadet je Allah pojasnio preko Svojih poslanika, nije ga prepustio ljudima, već nam je objavio knjige i poslao poslanike i rekao da je to jedino ispravna vjera i da je to jedino ispravan ibadet. Dakle, ibadet je određen od Njega Uzvišenog i vjera je određena od Njega, tako da ljudi nemaju pravo da sami propisuju sebi vjere, nego je to Allahovo eksplicitno pravo, On je Taj Koji propisuje vjeru:

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ
الْفَصْلِ لَفُتِنَ بِهِمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

“Zar oni imaju bogove koji im propisuju u vjeri ono što Allah nije naredio? Da nije Riječi prije izrečene, među njima bi već bilo presuđeno. A nevjernike, doista, čeka bolna patnja.” (Eš-Šura, 21.)

Ovo je Allahovo negiranje, jer je vjera ono što je Allah propisao, što je objavio u Svojim knjigama, poslao sa Svojim poslanicima i sve je to svojstveno samo Njemu. Poslanici su bili samo dostavljači od Allaha. Dostavljali su od Allaha ono što bi On propisivao Svojim robovima. To je bila zadaća poslanika. I oni sami su obožavali Allaha ovom vjerom kao i svi drugi. Bili su Allahovi pokorni robovi koji su Ga obožavali vjerom koju je On propisivao njima i njihovim narodima.

Svevišnji je rekao:

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

“I ne budite kao oni koji su se razjedinili i u mišljenju podvojili nakon što su im jasni dokazi došli – njih čeka velika patnja.” (Ali Imran, 105.)

Ovim ajetom zabranjuje nam se da budemo poput sljedbenika paganskog doba koji su se podvojili u svojoj vjeri i razišli, što se nije dogodilo iz neznanja već iz strasti: "Nakon što su im došli jasni dokazi", ostavili su te jasne dokaze i slijedili strasti, tako da ih je na ovo podvajanje navelo ništa drugo do strast, da nas Allah sačuva toga. Uzeli su svoje strasti za božanstva mimo Uzvišenog Allaha, ali Allah nije ostavio nikoga a da mu nije poslao dokaz, poslao mu je poslanike i dostavio knjige:

قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا

هُمْ يَحْزَنُونَ * وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

"Mi rekosmo: 'Silazite iz njega svi! Od Mene će vam uputa dolaziti, i oni koji uputu Moju budu slijedili – ničega se neće bojati i ni za čim neće tugovati. A onima koji ne budu vjerovali i znakove Naše budu poricali – bit će stanovnici Džehennema; u njemu će vječno ostati.'" (El-Bekare, 38.-39.)

Dakle, Allah nije ostavio ljude bez vjere i poslanika od trenutka spuštanja Adema na Zemlju, čak nije prestao slati poslanike jedne za drugima i propisivati ljudima vjeru, koju su im oni pojašnjavali sve dok nije završio poslanstvo s Muhammedom, čija vjera neće biti dokinuta sve dok ne nastupi Sudnji dan i čija je osnova Kitab i sunnet. S obzirom na to, nije bilo nijednog perioda a da u njemu nisu poslanici dolazili s Allahovom vjerom:

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ

"Mi smo te poslali s Istinom da radosne vijesti donosiš i da opominješ; a nije bilo naroda kome nije došao onaj koji ga je opominjao!" (Fatir, 24.);

رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا

"...poslanicima koji su radosne vijesti i opomene donosili, da ljudi poslije poslanika ne bi nikakva opravdanja pred Allahom imali. A Allah je silan i mudar!" (En-Nisa', 165.).

Niko neće imati opravdanja:

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ عَلَى فَتْرَةٍ مِّنَ الرُّسُلِ أَنْ تَقُولُوا مَا

جَاءَنَا مِن بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ قَدْ جَاءَكُمْ بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

"O sljedbenici Knjige, došao vam je poslanik Naš – nakon što je neko vrijeme prekinuto slanje poslanika – da vam objasni, da ne biste rekli: 'Nije nam dolazio ni onaj koji donosi radosne vijesti, ni onaj koji opominje!' Pa, došao vam je, eto, onaj koji donosi radosne vijesti i koji opominje. A Allah sve može." (El-Maide, 19.)

Svevišnji Allah uspostavio je dokaz protiv svih ljudi.

Međutim, sljedbenici paganskog doba udaljili su se od onoga s čime su dolazili poslanici i to ne iz neznanja, već iz inata i slijedenja strasti, posebno jevreji i kršćani jer su oni imali znanje o tome. Zbog toga ih je Allah i nazvao sljedbenicima Knjige, koreći ih na taj način, jer su imali i Knjigu i znanje, ali su se i pored toga suprotstavili Allahovoj naredbi i slijedili svoje strasti. Allah je zabranio ovome ummetu da slijedi put ovih pagana i naredio im je da se drže vjere s kojom je poslao Svoga Poslanika i na kojoj su bili ashabi Poslanika, pravedne halife. Dakle, islam je vjera koje se treba pridržavati ovaj narod sve dok ne nastupi Sudnji dan, a ukoliko se u nečemu i razidu, u tome bi se trebali vratiti Kitabu i sunnetu:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِيَ الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا
"O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i vašim nadređenim. A ako se u nečemu ne slažete, vratite to Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše."
(En-Nisa', 59.)

Razilaženje je svojstveno ljudima, međutim, Allah nas usmjerava na Kitab i sunnet. Ako se razidemo u mišljenju i ne budemo znali ko je od nas u pravu, onda se moramo vratiti Kitabu i sunnetu, pa ono što Kitab i sunnet potvrde kao istinu, to ćemo i prihvatiti, a ono što potvrde kao neistinu, to ćemo ostaviti, jer je naš cilj slijedenje istine, a ne slijepo podržavanje mišljenja ili veličanje tradicije, onoga na čemu su bili očevi, djedovi, nekakvi šejhovi. To nije briga muslimana. Istina je ono za čim traga vjernik, pa, gdje god je nađe – uzet će je. Dakle, cilj je istina: "Ako vjerujete u Allaha i Posljednji dan, to vam je bolje" od vašeg ostajanja u sukobu "i najljepše rješenje", tj. najljepši završetak. Allah nam je ukazao Svoju milost ostavljajući nam ono čime ćemo rješavati svoje sporove i što će nas upućivati na istinu, a to je Njegova Knjiga. Zbog toga je i rekao:

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا
"I držite se Allahova užeta." (Ali Imran, 103.)

To uže je Kur'an, a trebaju ga se držati "svi", ne samo pojedinci, već svi ljudi općenito, a ovaj ummet posebno: "I držite se Allahova užeta." (Ali Imran, 103.)

عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ النَّارِ
"Na rubu džehennemske provalije",

tj. vjere pagana, "pa vas je On spasio nje", tj. spasio vas je islamom i ovim Kur'anom, pa budite zahvalni na Allahovoj blagodati. Dakle, držanje za Allahovo uže jeste držanje za Kur'an, jer je Kur'an Allahovo pruženo uže.

Ko se za njega prihvati – spasit će se, a onaj ko se okrene od njega – propast će.

Ovo je Allahovo kazivanje o stanju pagana. Oni su:

مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ

"...od onih koji su vjeru svoju razbili i u stranke se podijelili; svaka stranka zadovoljna onim što ispovijeda." (Er-Rum, 32.)

Zatim, Allah nam je zabranio podjele, zabranio nam je da se poistovjećujemo s paganima i naredio nam je da se čvrsto držimo Njegove Knjige koja je čuvar od razilaženja, sukoba i propasti. Tako da nema spasa osim sa čvrstim pridržavanjem za Allahovu Knjigu i sunnet Njegovog Poslanika: "Čvrsto se držite Allahova užeta svi i ne razjedinjujte se." Pagani su podijeljeni u svojoj vjeri, kao što Uzvišeni kaže:

مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ

"...od onih koji su vjeru svoju razbili i u stranke se podijelili; svaka stranka zadovoljna onim što ispovijeda" (Er-Rum, 32.)

– radosni svojim usmjerenjem, pa makar ono bilo i neispravno. Također, bili su podijeljeni u svome dunjaluku, jer onaj koji izgubi vjeru, izgubit će i dunjaluk. Tako su bili podijeljeni i u dunjaluku, nisu se mogli skupiti u zajednicu. Svako pleme upravljalo bi samo sobom i svako pleme dozvoljavalo bi živote i imetke drugih plemena.

Ovakvo je bilo stanje Arapa prije poslanstva Poslanika. Nakon što su zapostavili svoju vjeru, zapostavili su i svoj dunjaluk, usljed čega su ih strah, nesigurnost i glad neprestano pratili. Cijelo to pagansko doba bilo je ispunjeno ratovima, pljačkama, provalama. Čak su se u tom paganskom periodu ubijala braća. Evi i Hazredž u Medini bili su braća, tj. vodili su porijeklo iz jednog plemena Kahtana, međutim, između njih je uspostavljen krvavi rat koji je trajao više od stotinu godina. Zvali su ga "Rat Bu'asa", a predvodili su ga jevreji. Kada je Allah poslao Svoga vjerovjesnika Muhammeda i kada je on učinio hidžru u Medinu, Allah ih je sakupio preko njega, i ratovi su prestali. Pobratimio je muslimane koji su postali, uz Allahovog Poslanika, čvrsti poput jedne ruke. Ovo je ono o čemu Allah govori:

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ
أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ
مِّنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُم مِّنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

“Svi se čvrsto Allahova užeta držite i nikako se ne razjedinjujte! I sjetite se Allahove milosti prema vama kada ste bili jedni drugima neprijatelji, pa je On složio srca vaša i vi ste postali, milošću Njegovom, braća; i bili ste na ivici vatrene jame, pa vas je On nje spasio. Tako vam Allah objašnjava Svoje dokaze, da biste bili upućeni.” (Ali Imran, 103.)

Allah je islamom uspostavio slogu među njihovim srcima, nakon čega su se prekinuli ratovi među njima, popravio njihov dunjaluk. Isti slučaj bio je sa svim ostalim arapskim plemenima nakon što su prihvatila islam. Njihov dunjaluk se popravio istovremeno kada se popravila njihova vjera. Postali su sigurni za svoje živote i svoje imetke, i po zemlji su se sigurno kretali. Arabljanin bi susretao drugog Arabljanina iz bilo kojeg drugog plemena i ne bi mu činio nasilje, već bi se ljubav uspostavljala među njima, postajali bi braća u Allahovoj vjeri.

Riječi Allaha:

إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَّسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ
إِنَّمَا لَهُمْ إِلَٰهٌ إِلَٰهٌ إِلَٰهٌ ثُمَّ يَبْتِغِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ

“Tebe se ništa ne tiču oni koji su vjeru svoju raskomadali i u stranke se podijelili, Allah će se za njih pobrinuti. On će ih o onome što su radili obavijestiti” (El-En’am, 159.),

upućuju na odricanje od onih koji su svoju vjeru pocijepali i u stranke se podijelili, jer se traži da budu jedne vjere i da ljudi budu jedna zajednica u vjeri. Ovo je ono što je Allah naredio, pa ko se bude pridržavao toga, Poslanik će mu biti prijatelj i on će njemu biti prijatelj, dok onaj koji cijepa svoju vjeru i ostaje u sukobu, smatra se sljedbenikom paganskog doba, a takvog se Poslanik odriče.

Preostaje nam da pojasnimo suštinu razilaženja u pravnim pitanjima. Razilaženje se dešava i prisutno je danas u pitanjima šerijatskog prava, pa je li takvo razilaženje pokuđeno?

Kažemo: Postoje dvije vrste razilaženja.

Prva vrsta: Razilaženje u vjeri, poput razilaženja u ibadetu i vjerovanju. Ovakvo razilaženje je prezreno i strogo zabranjeno jer vjera nije pitanje idžtihada, niti u njoj imaju udjela mišljenja, već je vjera od Allaha, akida je od Allaha i u njoj nema mjesta idžtihadu. Mi se trebamo čvrsto prihvatiti onoga što nam je Allah propisao od vjere i akide, bez da u to ulazimo svojim mišljenjima i svojim idžtihadom. Isti je slučaj i sa ibadetom, on je od

Allaha. Ono o čemu nam je došao dokaz, po tome i radimo, dok je novotarija ono o čemu nam nije došao dokaz i obaveza nam je da se toga klonimo zbog hadisa: "Onaj koji uvede u ovu našu vjeru ono što nije od nje, to mu se odbija"¹⁴, i hadisa: "Čuvajte se dobro novih postupaka u vjeri. Uistinu je svaki novi postupak u vjeri novotarija, i svaka novotarija je zabluda, a svaka zabluda vodi u Vatru."¹⁵ U pitanjima akide, ibadeta i vjerovanja, općenito, nema mjesta razilaženju, nikada, već je neophodno da se u tim pitanjima slijede tekstovi iz Kur'ana i sunneta i prethodnici ovoga ummeta.

Druga vrsta: Razilaženje gdje mišljenju ima mjesta ili sva ona pitanja šerijatskog prava gdje je dozvoljen idžtihad i gdje se propisi izvlače na osnovu dokaza. U ovome se dešava razilaženje jer se sposobnosti ljudi razlikuju kada je u pitanju izvlačenje propisa iz šerijatskih tekstova, dok su pitanja oko kojih postoji konsenzus ograničena i oko tih pitanja nema razilaženja. Ali, sva ona pitanja oko kojih ne postoji konsenzus i u kojima je dozvoljen idžtihad, sva su ona polje idžtihada i Allah Uzvišeni dao je svakom učenjaku određene sposobnosti i razumijevanje šerijatskih tekstova. Dakle, dozvoljen je idžtihad u tim pitanjima. Kao što je poznato, još u vrijeme Poslanika korišten je idžtihad, tako da je ovo razilaženje u idžtihadu, a ne u akidi ili vjeri, općenito, već samo u šerijatskopравnim pitanjima. Ljudi su u vrijeme Allahovog Poslanika koristili idžtihad i razilazili se. Ovaj se idžtihad dijeli na dva dijela.

Prvi dio: kada dokaz postane jasan na jednoj od dvije suprotstavljene strane i u tom slučaju obaveza je prihvatiti se onoga za što postoji dokaz, a ostaviti ono za što nema dokaza. Mišljenja pravnika upoređuju se s dokazom, pa ono na što upućuje dokaz obaveza je prihvatiti i ostaviti njemu suprotno. Mudžtehidu kojem nije određeno da dođe do ispravnog mišljenja obaveza je da prihvati istinu i vrati se ispravnom mišljenju, i nije mu dozvoljeno da ustrajava na pogrešnom idžtihadu, a ni nama nije dozvoljeno da ga slijedimo u tom pogrešnom idžtihadu. Svi imami su nam ovo oporučili, govoreći: "Upoređujte naša mišljenja s Kur'anom i sunnetom."

Imam Ebu Hanife, Allah mu se smilovao, rekao je: "Ako dođe hadis od Poslanika, mi ga bez pogovora prihvatamo. Ako dođe hadis od ashaba Allahovog Poslanika, mi ga bez pogovora prihvatamo, ali ukoliko dođe od tabiina, pa, oni su ljudi, a i mi smo ljudi." Ovo su riječi imama Ebu Hanife, prvaka od četverice imama.

Imam Malik, Allah mu se smilovao, rekao je: "Svaki od nas odbija i od njega se odbija, osim od stanovnika ovoga kabura", tj. Allahovog Poslanika. Rekao je, Allah mu se smilovao: "Zar kada god nam dođe čovjek koji je u raspravi sposobniji od nas da ostavimo ono s čime je došao Džibril Muhammedu i priklonimo se ovima?!" Ovo su riječi imama Malika. I rekao je također: "Neće se popraviti završnica ovoga ummeta osim onako kako se popravila njegova prethodnica." Šta je to popravilo prethodnicu ovoga ummeta? Kur'an i sunnet. Ovo su riječi imama Malika.

14 Muslim (1718).

15 Nesai (1577), Ebu Davud (4607), Ibn Madže (42), Tirmizi (2681), dok je Muslim zabilježio dio ovoga hadisa: "Najgori postupci su novi postupci u vjeri i svaka novotarija je zabluda" (867).

Imam šafija, Allah mu se smilovao, rekao je: "Muslimani su se složili da onome kome sunnet Allahovog Poslanika postane jasan nije dozvoljeno da ga ostavi zbog nečijih riječi." I rekao je: "Ukoliko se moje riječi razidu sa riječima Allahovog Poslanika, onda moje riječi odbacite od zid." I rekao je: "Ako hadis bude vjerodostojan, pa to je moj mezheb." Ovo su riječi imama šafije, Allah mu se smilovao.¹⁶

Imam Ahmed, Allah mu se smilovao, rekao je: "Čudim se ljudima koji su spoznali lanac prenosilaca i njihovu vrijednost kako odlaze za Sufjanovim mišljenjem! Svevišnji Allah je rekao:

لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَسْتَلْلُونَ مِنْكُمْ
لَوْ أَذًا فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

'Ne smatrajte Poslanikov poziv upućen vama kao poziv koji vi jedni drugima upućujete; Allah sigurno zna one među vama koji se kradom izvlače. Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno njegovu naređenju da ih ne pogodi smutnja ili da ih bolna patnja ne snađe.' (En-Nur, 63.)

Znaš li šta je smutnja? Smutnja je mnogoboštvo. Možda, ukoliko odbaci neke njegove – tj. Poslanikove riječi, da mu se u srcu pojavi nešto od smutnje pa bude uništen."

Ovo su riječi imama mudžtehida, koji su se trudili u traženju znanja i stekli sposobnosti idžtihada, međutim, nisu se smatrali bezgrješnima, nego su oporučivali da se od njihovih mišljenja uzme samo ono što je u skladu s dokazom. Tako je obaveza hanbeliji, ukoliko vidi da je dokaz sa šafijom, da prihvati mišljenje šafije. I obaveza je šafiji da, ukoliko vidi da je dokaz sa hanefijom, da se prihvati hanefijskog mišljenja. I obaveza je malikiji, ako vidi da je dokaz sa hanbelijom, da se prihvati hanbelijskog mišljenja, jer je cilj slijeđenje dokaza, a ne slijeđenje mišljenja tog i tog. Nisu bili pristrasni svojim imamima, već su bili pristrasni samo dokazu. Tako su šejhul-islam Ibn Tejmiđe, imam Ibnul-Kajjim, imam Muhammed b. Abdul-Vehhab ovo naređivali i govorili: "Gledajte u mišljenja učenjaka i uzmite ono za što postoji dokaz." Njihove riječi o ovome zabilježene su u njihovim knjigama.

I ovo je pravac ehli-sunneta vel-džemata. Nema pristrasnosti. Međutim, ovo ne znači da trebamo odbaciti pravne škole i ostaviti ih, naprotiv, okoristit ćemo se pravnim školama i fikhom pravnika, jer je to ogromno bogatstvo, ali pratit ćemo dokaz, pa uz čije mišljenje bude dokaz, to mišljenje ćemo i prihvatiti. Ovo je obaveza.

Onaj koji ne poznaje dokaz, pitat će učene. Svevišnji je rekao:

فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

"...pitajte učene ako ne znate." (En-Nahl, 43.)

¹⁶ Pogledaj njegovu biografiju u Sijeru e'alami en-nubela (10/34-35).

Jer, ti želiš da se sačuvaš, pa ako budeš poznavao dokaz, pa, hvala Allahu, prihvati se tog dokaza, a ako ne budeš poznavao dokaz, onda pitaj učene. Ovo je obaveza.

Drugi dio: U ovo se ubraja i idžtihad u šerijatskom pravu kada dokaz ne bude jasan ni na jednoj strani, već oba mišljenja budu moguća. U ovim pitanjima nema negiranja idžtihada sve dok dokaz u njima ne postane jasan. Nema negiranja slijeđenja nekog mišljenja pod uvjetom da to slijeđenje ne bude iz prohtjeva i strasti, već u nastojanju postizanja istine. Zbog toga hanbelija ne negira šafiju, niti šafija malikiju i sva četverica imama i njihovi sljedbenici su braća u svakom vremenu, Allahu neka je hvala. Među njima nije dolazilo do neprijateljstva i mržnje. Ako je i dolazilo do toga, onda je to dolazilo od strane nekih pristrasnih sljedbenika koji se ne uzimaju u obzir. Kod većine sljedbenika četverice imama, Allahu neka je hvala, nije bilo neprijateljstva, cijepanja i mržnje. Naprotiv, u njihovo vrijeme, sljedbenici različitih mezheba međusobno su se ženili i udavali, klanjali su jedni iza drugih, selamili su jedni druge, prihvatili su jedni druge kao braću iako je među njima bilo razilaženja u pojedinim šerijatskopравnim pitanjima u kojima je bio dozvoljen idžtihad i koja su sva bila moguća, u kojima se nije jasno dokazalo prioritarno mišljenje nad drugim mišljenjima. Zbog ovoga su izrekli poznate riječi: "Nema negiranja u pitanjima idžtihada."

Ako bi stanovnici nekoga mjesta smatrali ispravnim jedno od ovih mišljenja idžtihada u kojima se nije dokazalo suprotno mišljenje, ako bi, dakle, bili okupljeni oko jednog od ovih pravnih mišljenja, tada nikome ne bi bilo dozvoljeno da cijepa ovaj konsenzus, već bi bilo neophodno da se složi i ne razilazi.

Smatranje da je suprotstavljanje nadređenome dobro, dok je pokornost i odazivanje njemu potčinjenost i poniženje

Treće pitanje

[Neposlušnost vodi i neprihvatanje istog za vođu, smatranje da je u poslušnosti i pokornosti njemu sramota i poniženje. Allahov Poslanik razlikovao se od njih, pa je naredio strpljenje na nepravdi i nasilju vladara. Naredio je poslušnost i pokornost njima i njihovo savjetovanje. U tome je bio strog i jasan.

Ova tri pitanja nalaze se u vjerodostojnom hadisu Allahovog Poslanika: "Uistinu, Allah od vas želi troje: da Ga obožavate i da Mu nikoga ne pridružujete, da se svi držite Allahovog užeta i da se ne razjedinjujete i da savjetujete one koje Allah odredi za vaše namjesnike."¹⁷

I nije se pojavila kod ljudi greška, kako u njihovom vjerovanju tako i u njihovim dunjalučkim pitanjima, osim s ostavljanjem ovih pitanja ili nekih od njih.]

Komentar

Od pitanja paganskog doba jeste i nepokornost nadređenom, a pokornost su smatrali poniženjem, dok su griješenje prema vođi smatrali dobrom i slobodom. Zbog toga ih imam nije mogao okupiti, niti emir, jer oni nisu htjeli nikome da se potčine. Obuzimali su ih gordost i oholost.

Islam je došao sa suprotnim, pa je naredio poslušnost i pokornost vodi muslimana zbog mnogih koristi u tome. Svevišnji je rekao:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا

"O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim. A ako se u nečemu ne slažete, vratite to Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše."

(En-Nisa', 59.)

¹⁷ Muslim (1715).

Naredio je pokornost pretpostavljenima dok je to Poslanik ograničio na pokornost u svemu što nije grijeh, pa je rekao: "Nema pokornosti stvorenju u griješenju prema Stvoritelju."¹⁸ I rekao je: "Doista je pokoravanje samo u dobru."¹⁹ Pokoravanje vodi obaveza je u svemu što nije grijeh prema Allahu. Ukoliko naredi grijeh, u tome mu se ne pokorava, ali neće mu se suprotstavljati u ostalim pitanjima. U onome što je grijeh neće mu se pokoravati, dok mu se u drugim pitanjima prisega neće umanjiti zbog ove i neće mu se suprotstavljati sve dok je u islamu. U pokornosti vodi je jedinstvo, zaštita života, ostvarivanje sigurnosti, pomaganje onome kome je učinjeno nasilje od strane nasilnika, vraćanje prava onima kojima ona pripadaju, suđenje ljudima po pravdi, pa makar i vođa ne bio dobar u vjeri, makar bio grješnik sve dok njegov grijeh ne dostigne nevjerstvo, kao što je Allahov Poslanik rekao: "Slušajte i pokoravajte se sve dok ne vidite jasno nevjerstvo za koje imate jasan dokaz od Allaha."²⁰ Dakle, sve dok je grijeh manji od nevjerstva on se sluša i pokorava mu se. Grijeh ostaje njemu, dok je u njegovom vladanju i pokoravanju njemu korist za muslimane.

Zbog toga, kada je rečeno jednom od imama: "Uistinu, taj i taj čovjek je grješnik ali je jak, dok je taj i taj dobar ali je slab, pa koji od njih dvojice je pogodan za vođstvo?", imam je odgovorio: "Grješnik koji je jak, jer njegov grijeh ostaje njemu, a njegova snaga muslimanima. A što se tiče ovog dobrog, njegovo dobro je za njega, dok bi njegova slabost naudila muslimanima."

Dakle, vođa se sluša i pokorava mu se makar bio i grješnik, pa čak ako bude i nasilnik. Allahov Poslanik je rekao: "Pokoravaj mu se pa makar ti uzeo imetak i udario te po leđima."²¹ Jer, u pokoravanju njemu je veća korist od štete u kojoj se nalazi podređeni i zbog toga što je suprotstavljanje njemu veća šteta od štete pokoravanja njemu, a on je grješnik, jer se suprotstavljanjem njemu prolijeva krv, narušava sigurnost i dovodi do razjedinjenosti.

Šta se dogodilo onima koji su se suprotstavili vladarima i vođama, o čemu nam govori historija? Šta se dogodilo kada su se malobrojni smutljivci u vrijeme Osmana pobunili i napustili pokornost, nakon čega su ubili vođu vjernika Osmana? Šta se dogodilo vjernicima od dekadence sve do današnjih dana zbog suprotstavljanja vođama vjernika i njihovim ubistvima? Muslimani nisu prestali doživljavati neprestano slabljenje i štete. Takav je slučaj i sa ostalim vladarima i strpljenjem u pokoravanju njima, iako je šteta u pokoravanju njima djelimično manja od štete suprotstavljanja njima. Zbog toga je Allahov Poslanik naredio pokornost njima sve dok ne izađu iz islama, pa makar bili i grješnici, nasilnici. Obaveza je strpjeti se u ovoj djelimičnoj šteti odbijajući na taj način veću štetu, činjenje manje štete radi sprečavanja veće. Ovo pitanje je poznato. Nijedan

18 Ahmed (1/131), a Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u Sahihul-džami'u (7520).

19 Buharija ga je zabilježio riječima: "Nema pokornosti u griješenju. Uistinu, pokornost biva samo u dobru" (7257) i Muslim (1840).

20 Buharija (7056) i Muslim (1709).

21 Muslim (1847).

narod nije se suprotstavio svom vladaru a da u tome nije bila veća šteta od strpljenja u pokoravanju njemu.

Ovo je razlika između sljedbenika paganskog doba i sljedbenika islama po pitanju pokoravanja vladarima. Pagani se nisu pokoravali svojim pretpostavljenim i u tome su vidjeli poniženje, dok islam naređuje pokornost vladarima muslimana, pa makar se pri njima nalazilo i grijeha ili nasilja. Obaveza je strpjeti se na tome jer je u tome korist za muslimane, dok je u suprotstavljanju njima šteta za muslimane veća od pokoravanja njima, pa makar se pri njima nalazili i grijesi koji ih ne izvode iz islama. Ovo je veliko pravilo u islamu. Međutim, što se tiče sljedbenika paganskog doba – kao što je navedeno – oni nisu smatrali potrebnom uspostavu vladavine, niti su smatrali potrebnim pokoravanje i poslušnost. Slično njihovom stanju jeste i stanje današnjih nevjerničkih naroda koji zagovaraju slobodu i demokratiju. Kakvo je stanje njihovih zajednica danas? Barbarsko i životinjsko. Današnje velike države poznate su po ubistvima, oduzimanju i upropaštavanju časti, zlu i poljuljanoj sigurnosti. Posjeduju oružje, razorna sredstva, ali je njihovo stanje poput životinjskog – da nas Allah sačuva – jer slijede paganske stope.

Vjerovjesnik je naredio poslušnost i pokornost vladarima i naredio je njihovo savjetovanje nasamo. Što se tiče govora o njima, njihovog psovanja i ogovaranja, to je prevara, jer je u tome huškanje naroda protiv njih i radovanje sljedbenika zla. Ovo je pronevjera vladara. S druge strane, dova za njih i nespominjanje njihovih manjkavosti po sijelima jeste njihovo savjetovanje. Tako onaj koji želi da savjetuje vladara treba da mu uputi savjet direktno, ili usmeno, ili pismeno, ili da oporuči nekoga ko će ga nazvati i prenijeti mu savjet, a ukoliko to ne bude u stanju, onda će imati opravdanje. Međutim, ako u društvu, na sijelu, ili na minberu, ili slušajući predavanje s kasete, psuje vladare, spominje njihove manjkavosti, to nije savjetovanje, nego zavjera protiv vladara. Savjetovanje vladara sadrži upućivanje dove za njihovo dobro, prikrivanje njihovih manjkavosti i neširenje među ljudima, obavljanje poslova koje oni narede službenicima i za koje su oni dali obećanje vladarima da će ih izvršavati.

Zatim, autor kaže: "Ova tri pitanja nalaze se u vjerodostojnom hadisu Allahovog Poslanika: "Uistinu, Allah od vas želi troje: da Ga obožavate i da Mu nikoga ne pridružujete, da se svi držite Allahovog užeta i da se ne razjedinjuate i da savjetujete one koje Allah odredi za vaše namjesnike." I nije se pojavila kod ljudi greška, kako u njihovom vjerovanju tako i u njihovim dunjalučkim pitanjima, osim s ostavljanjem ovih pitanja ili nekih od njih.

Autor, Allah mu se smilovao, kaže da je Vjerovjesnik sakupio ova tri spomenuta pitanja, a ona su:

prvo, pagani su obožavali pobožne i dobre ljude i govorili:

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شَفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ

أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ

"Oni, pored Allaha, obožavaju one koji im ne mogu nauditi niti im mogu kakvu korist pribaviti, i govore: 'Ovo su naši zagovornici kod Allaha.' Reci: 'Je li vi to obavještavate Allaha o nečemu što On ne poznaje ni na nebesima ni na Zemlji?' Neka je slavljen On i vrlo visoko iznad onih koje smatraju Njemu ravnim!" (Junus, 18.);

drugo, sljedbenici paganskog doba bili su podvojeni i u svojoj vjeri i u svome dunjaluku;

treće, nisu se pokoravali svojim vođama i to su smatrali poniženjem i prezrenošću.

Ova tri pitanja Allahov Poslanik, kojem je dat sadržajan govor i pojašnjenje jednom riječju, sakupio je u riječima: "Uistinu, Allah od vas želi troje: da Ga obožavate i da Mu nikoga ne pridružujete, da se svi držite Allahovog užeta i da se ne razjedinjujete i da savjetujete one koje Allah odredi za vaše namjesnike."

"Da Allaha obožavate i da Mu nikoga ravnim ne smatrate", a u smatranje Njemu nekoga ravnim, tj. činjenje širka, spada i upućivanje ibadeta pobožnim i dobrim ljudima; "da se svi držite Allahovog užeta i da se ne podvajate", suprotno onome što su slijedili pagani, koji su bili podijeljeni i u svojoj vjeri i u svome dunjaluku. Allahovo uže jeste Kur'an, a držanje za njega jeste njegovo slijeđenje. Dakle, radite po onome što vam se naređuje u njemu i klonite se onoga što vam se zabranjuje u njemu, jer je Kur'an Božiji program koji garantira brojne koristi ljudima i po pitanju njihove vjere i po pitanju njihovog dunjaluka. Zbog toga je slijeđenje Kur'ana milost, dok je okretanje od njega kazna i nesreća; zatim, "da savjetujete one kojima Allah povjeri vodstvo nad vama", što je također u suprotnosti s praksom sljedbenika paganskog perioda koji se nisu odazivali vođama, a u ovom hadisu je naredba odazivanja njima, savjetovanje i pokoravanje, nesuprotstavljanje njima, nepričanje o njima pred ljudima i nespominjanje njihovih osobina i širenje istog među ljudima, jer je u tome zavjera protiv vođe i to nije savjetovanje, pa makar neki ljudi i smatrali da jeste. Zapravo, to nije savjetovanje, već je to klevetanje i zlo, ubacivanje neprijateljstva između vođe i njegovih sljedbenika u čemu nema nikakve koristi, naprotiv, u tome je sigurna šteta.

Zatim je, Allah mu se smilovao, pojasnio da je razlog greške koja se pojavila u vjeri ljudi i njihovom dunjaluku upravo greška u ovim trima pitanjima ili nekima od njih, a to je širk u Allaha, podvajanje i suprotstavljanje vladaru.

Slijepo slijedenje i njegovi stupnjevi

Četvrto pitanje

[Vjera im je izgrađena na temeljima od kojih je najveće slijepo slijedenje. To je veliko pravilo svih nevjernika, kako prvih tako i posljednjih, kao što Uzvišeni kaže:

وَكَذَلِكَ مَا رَأَى سَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا
إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِمْ مُقْتَدُونَ

"I eto tako, prije tebe, Mi ni u jedan grad nismo poslanika poslali a da oni koji su raskošnim životom živjeli nisu govorili:

... إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِمْ مُقْتَدُونَ

'Zatekli smo pretke naše kako ispovijedaju vjeru i mi ih slijedimo u stopu'"
(Ez-Zuhruf, 23.);

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ

آبَاءَنَا أَوْ لَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ

"A kad im se govori: 'Slijedite ono što vam Allah objavljuje!' – odgovaraju: 'Ne, mi slijedimo ono što smo zapamtili od predaka naših.' Zar i onda kad ih šejtan poziva na patnju u ognju?!" (Lukman, 21.).

Allahov Poslanik im je došao s riječima Uzvišenog:

قُلْ إِنَّمَا أَعْطُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَشْئِي وَقُرَادِي ثُمَّ تَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِكُمْ مِنْ جِنَّةٍ

"Reci: 'Ja vam savjetujem samo jedno: ustanite iskreno prema Allahu, dvojica po dvojica, ili jedan po jedan, pa zatim razmislite da drug vaš nije lud'" (Saba, 46.);

اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ

"Slijedite ono što vam se od Gospodara vašeg objavljuje i ne uzimajte, pored Njega, nekog drugog kao zaštitnika! – A kako vi malo pouku primate!" (El-E'araf, 3.)]

Komentar

Od paganskih običaja jeste i da oni svoju vjeru ne grade na onome s čime su dolazili poslanici, već je grade na temeljima koje su sami izmislili i nikako ne odstupaju od njih. Od tih temelja jeste i slijepo slijeđenje koje je ustvari oponašanje, pri čemu jedni slijede druge pa makar onaj koji se slijedi i ne bio dostojan uzora, kao što Svevišnji kaže:

وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ نَذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا
إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِم مُّقْتَدُونَ

"I eto tako, prije tebe, Mi ni u jedan grad nismo poslanika poslali a da oni koji su raskošnim životom živjeli nisu govorili: 'Zatekli smo pretke naše kako ispovijedaju vjeru i mi ih slijedimo u stopu.'" (Ez-Zuhruf, 23.)

Riječ "mutrefuha" ima značenje onih koji uglavnom uživaju u raskoši i imetku, jer oni slijede zlo i odbijaju istinu, suprotno nemoćnim i siromasima koje uglavnom krase skromnost i prihvatanje istine. Oni koji žive raskošnim životom uglavnom su ljudi od ugleda i imetka: "...a da oni koji su raskošnim životom živjeli nisu govorili" – dakle, ljudi koji posjeduju imetak i ugled među njima: 'Zatekli smo pretke naše kako ispovijedaju vjeru', tj. mi ćemo ih slijediti u njihovoj vjeri, odnosno: "Nama niste potrebni, o poslanici!" Smatraju da im je ovo dovoljno i da ne trebaju slijediti poslanike. Ovo je slijepo slijeđenje i ovo je obilježje paganskog perioda.

A što se tiče slijeđenja u dobru, ono se naziva slijeđenjem i povodenjem. Svevišnji kaže o Jusufu:

وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ

"...i ispovijedam vjeru predaka svojih, Ibrahima i Ishaka i Jakuba; nama ne priliči da ikoga Allahu smatramo ravnim. To je Allahova milost prema nama i ostalim ljudima, ali većina ljudi nije zahvalna." (Jusuf, 38.)

I kaže:

وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ
وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

"Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama i svima onima koji ih slijede dobra djela čineći, a i oni su zadovoljni Njime; za njih je On pripremio džennetske bašče kroz koje rijeke teku, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh." (Et-Tevbe, 100.)

Zbog toga Allah Uzvišeni o paganima kaže:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا آَلَيْنَا عَلَيْهِ
آبَاءَنَا أَوْ لَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ

*“A kada im se rekne: 'Slijedite Allahovu Objavu!' – oni odgovaraju:
'Nećemo, slijedit ćemo ono na čemu smo zatekli pretke svoje.' – Zar i onda
kada im preci nisu ništa shvaćali i kada nisu na Pravome putu bili?!” (El-
Bekare, 170.)*

Onaj koji nije razuman i koji nije na uputi i ne zaslužuje da se slijedi. Zaslužuje da se slijedi samo onaj koji je razuman i koji je na uputi. Dakle, slijepo slijedenje i pristrasnost obilježje je paganskog perioda. Vjernicima su uzor Allahov Poslanik i oni koji njega slijede.

Zatim, autor kaže:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ
آبَاءَنَا أَوْ لَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ

*“A kad im se govori: 'Slijedite ono što vam Allah objavljuje!' – odgovaraju:
'Ne, mi slijedimo ono što smo zapamtili od predaka naših.' Zar i onda kad
ih šejtan poziva na patnju u ognju?!” (Lukman, 21.)*

Kada se kaže mnogobošcima i nevjernicima: “Slijedite ono što vam Allah objavljuje!”, a to je Kur'an, “odgovaraju: ‘Ne, mi slijedimo ono što smo zapamtili od predaka naših.’ Zar i onda kad ih šejtan poziva”, tj. poziva ove pretke: “na patnju u ognju?!” Zar ćete ih i tada slijediti do patnje u ognju? Odnosno, slijedit ćete svoje očeve pa makar oni bili šejtanovi sljedbenici i makar njihov završetak bila patnja u ognju?! Razumnom čovjeku obaveza je da se pridržava svoje vjere i onoga koga slijedi, za kim se povodi, a to je Allahov Poslanik.

Zatim, autor kaže: “Pa im je došao s Allahovim riječima:

قُلْ إِنَّمَا أَعْظِيكُمْ بَوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَ خُفٍّ ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِكُمْ مِنْ جِنَّةٍ

*Reci: 'Ja vam savjetujem samo jedno: ustanite iskreno prema Allahu, dvojica po dvojica, ili jedan po jedan, pa zatim razmislite da drug vaš nije lud'
(Saba, 46.);*

اتَّبِعُوا مَا أَنزَلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ

'Slijedite ono što vam se od Gospodara vašeg objavljuje i ne uzimajte, pored Njega, nekog drugog kao zaštitnika! – A kako vi malo pouku primate!' (El-E'araf, 3.),

tj. Allahov Poslanik došao im je s ovim ajetima, a oni su rekli: "Mi ćemo se držati onoga u što su vjerovali naši preci i nećemo poslušati ovoga čovjeka", misleći na Muhammeda. Allah im poručuje: "Pogledajte i razmislite o onome što vam govori ovaj čovjek! Razmislite! Ne dozvolite da vas obuzima pristrasnost, "ustanite iskreno prema Allahu, dvojica po dvojica, ili jedan po jedan", u skupinama ili kao pojedinci i pogledajte u ono čemu vas poziva Muhammed, pa ako to bude istina, obaveza vam je da ga slijedite i nije vam dozvoljeno da ostanete pri ubjeđenjima svojih očeva i djedova. Riječi "ustanite iskreno prema Allahu", tj. ne iz strasti niti iz pristrasnosti, već vaše ustajanje neka bude iskreno radi Allaha, želeći istinu; "dvojica po dvojica, ili jedan po jedan", dvojica po dvojica koji će razmišljati i okupljati se, sazivati skupove, jer je u potpomaganju dvojice okupljenih ili skupina nada da će doći do istine. Ili, jedan po jedan da se odvoji i razmišlja, razmišlja o onome s čime je došao Poslanik, kako bi shvatio da je to istina i prihvatio obavezu da ga slijedi. "Pa zatim razmislite da drug vaš", tj. Muhammed za koga kažete "uistinu je on ludak", a pri njemu nije ludilo, naprotiv on je najrazumniji čovjek i najrazumnije stvorenje, onaj koji najviše savjetuje i koji ima najviše znanja, pa kako da vi kažete "uistinu, on je ludak"?! Razmislite! Pogledajte u njegov razum! Pogledajte u njegove postupke! Jesu li to postupci ludaka? "Pa zatim razmislite da drug vaš nije lud. On vas samo prije teške patnje opominje!" Ako ne povjerujete u njega i ne budete ga slijedili, pogodit će vas teška patnja. On vam je došao kao savjetnik, i želi vam dobro, želi vam spas. Želi vam dobro i spas i na dunjaluku i na ahiretu, pa kako ga tako opisujete, kažete da je lud bez razumijevanja i razmišljanja o onome u što poziva?

Obaveza svakom pametnom i razumnom jeste da pogleda u riječi ljudi, pa da ih razmatra i razlikuje, da izdvoji grešku od ispravnog, nakon čega će prihvatiti istinu, a odbaciti grešku, i slijepo slijedenje ga ni u kojem slučaju neće zadržati na neispravnom.

Povođenje za većinom bez ikakvog razmišljanja

Peto pitanje

[Njihovo najveće pravilo jeste i zaslijepljenost većinom. Njome dokazuju ispravnost određenog postupka, dok ništavnost nečega drugog dokazuju iznimnošću, malim brojem sljedbenika. Allahov Poslanik došao je sa suprotnim od toga, što Allah pojašnjava na mnogim mjestima u Kur'anu.]

Komentar

Obilježje paganskog perioda jeste i da pagani dokazuju istinu većinom, dok manjinom dokazuju laž. Ono na čemu bude većina, to je kod njih istina, dok ono na čemu bude manjina, to je kod njih laž. Ovo je njihovo pravilo za raspoznavanje istine od laži. I ono je pogrešno, jer Allah Uzvišeni kaže:

وَأِنْ تَطَعُوا أَكْثَرَ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ

"Ako bi se ti pokoravao većini onih koji žive na Zemlji, oni bi te od Allahova puta odvratili; oni se samo za pretpostavkama povode i oni samo neistinu govore." (El-En'am, 116.)

I rekao je:

يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانُ مَرُّ سَاهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي لَا يُجَلِّئُهَا لَوْفَتُهَا
لَا هُوَ ثَقُلَتْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمْ إِلَّا بَغْتَةً يَسْأَلُونَكَ كَأَنَّكَ
حَفِيٌّ عَنْهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

"Pitaju te o Smaku svijeta kada će se zbiti. Reci: 'To zna jedino Gospodar moj, On će ga u njegovo vrijeme otkriti, a težak će biti nebesima i Zemlji, sasvim neočekivano će vam doći.' Pitaju te kao da ti o njemu nešto znaš. Reci: 'To samo Allah zna, ali većina ljudi ne zna.'" (El-E'araf, 187.)

I Svevišnji je rekao:

وَمَا وَجَدْنَا لِأَكْثَرِهِمْ مِنْ عَهْدٍ وَإِنْ وَجَدْنَا أَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ

"Mi smo znali da se većina njih zavjeta neće držati, i znali smo da će većinom, doista, grješnici biti." (El-E'araf, 102.)

Pravilo nije većina ili manjina, nego je pravilo istina. Onaj koji bude na istini – pa makar bio i sam – on je u pravu i on zaslužuje da se slijedi, dok ukoliko većina bude na laži, obaveza je da se odbaci i da se ne obmane njom. Dakle, pouka je u istini. Zbog toga islamski učenjaci kažu: “Istina se ne prepoznaje po ljudima, već se ljudi prepoznaju samo po istini.” I obaveza je slijediti onoga koji bude na istini.

Svevišnji Allah, u kazivanjima o narodima, obavijestio je da ponekad manjina biva na istini, kao što je rekao:

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ
وَأَهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ آمَنَ وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ

“I kad je zapovijed Naša pala i voda s površine Zemlje pokuljala, Mi smo rekli: 'Ukrcaj u lađu od svake životinjske vrste po jedan par, i čeljad svoju – osim onih o kojima je bilo govora – i vjernike!' – a malo je bilo onih koji su s njim vjerovali.” (Hud, 40.)

U hadisu u kojem se spominje kako su vjerovjesnici i njihovi narodi predloženi Vjerovjesniku kaže se da je vidio vjerovjesnika i s njim skupinu, vjerovjesnika i s njim jednog i dva čovjeka i vjerovjesnika bez ijednog sljedbenika. Tako da pouka nije u brojnosti sljedbenika nekog pravca i mišljenja, već je pouka u istini i laži. Ono što je istina, pa makar se toga pridržavalo malo ljudi ili čak niko ga ne slijedio, sve dok je istina treba se toga pridržavati, jer je u tome spas. A laž nikada ne može potpomoći većina ljudi. Ovo je pravilo koje musliman mora uvijek imati na umu.

Vjerovjesnik je rekao: “Islam je počeo kao pojedinac i vratit će se kao pojedinac, kao što je i počeo.”²² To će se dogoditi onda kada se uvećaju zlo, smutnje i zablude i na istini ostanu samo pojedinci, odabranici iz porodica. Smatrat će se čudacima u ljudskoj zajednici. Poslanik je poslan u vremenu kada se svijet gušio u nevjerstvu i zabludama. Pozivao je ljude, pa su mu se odazivali jedan ili dva čovjeka sve dok se njihov broj nije umnogostručio. Kurejšije, Arapski poluotok i cijeli svijet gušio se u zabludama, a Poslanik je, sam, pozivao ljude i svi oni koji su mu se odazivali predstavljali su manjinu u odnosu na ostali svijet.

Dakle, pouka nije u brojnosti, već je pouka u ispravnosti i postizanju istine. Naravno, ako bi većina bila na istini, to bi bilo dobro, ali je Allahov sunnet da većina bude na neistini:

وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ

“A većina ljudi, ma koliko ti želio, neće biti vjernici” (Jusuf, 103.);

وَإِنْ تُطِيعْ أَكْثَرَ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ

“Ako bi se ti pokoravao većini onih koji žive na Zemlji, oni bi te od Allahova puta odvratili...” (El-En'am, 116.).

Povođenje za narodima davnašnjim bez razmišljanja

Šesto pitanje

[Povođenje za narodima davnašnjim:

قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْأُولَىٰ

“On upita: 'A šta je sa narodima davnašnjim?'” (Taha, 51.);

مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ

“...ovako nešto nismo čuli od naših predaka davnih.” (El-Mu'minun, 24.)]

Komentar

Naime, kada bi im dolazili poslanici s istinom, oni bi izgovor tražili u svojim očevima. Kada je Musa pozvao faraona u vjeru, faraon se pozvao na ono na čemu su bili narodi davnašnji: “A šta je sa narodima davnašnjim?” Želio je da se brani onim na čemu su bili prvi narodi koji su ga pretekli sa nevjerstvom. Ovakvo dokazivanje je ništavno i to su paganski dokazi, kao što je Nuhov narod, nakon što ih je Nuh pozvao Allahu, rekao:

فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُرِيدُ أَنْ يَتَفَضَّلَ

عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ

“Ali su glavešine naroda njegova, koje nisu vjerovala, govorile: 'Ovo je samo čovjek kao i vi, samo hoće da je od vas ugledniji. Da je Allah htio, meleke bi poslao; ovako nešto nismo čuli od naših predaka davnih.'”

(El-Mu'minun, 24.)

Suprotstavili su se Nuhovom pozivu pozivajući se na vjeru svojih očeva, tvrdeći da je to istina, a da je ono s čime je došao Nuh laž, jer se on razilazi s onim što su zastupali njihovi očevi.

Kurejšijski nevjernici su rekli:

مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ إِنْ هَذَا إِلَّا اخْتِلَافٌ

“Za ovo nismo čuli u vjeri predaka naših, ovo nije ništa drugo već namještena laž.” (Sad, 7.)

Riječi: “Za ovo nismo čuli”, tj. ono s čime je došao Muhammed; “u vjeri predaka naših”, tj. vjeri njihovih očeva i djedova; “ovo nije ništa drugo već namještena laž”, tj. laž. Dakle, oni smatraju da je laž ono s čime je došao Poslanik. Zbog čega? Zbog toga što se to razlikuje od vjere njihovih predaka, a oni su obožavali kipove. Nisu se vratili vjeri svoga pretka Ibrahima, već vjeri svojih bližih predaka, očeva i djedova iz Mekke, kurejšijskih nevjernika. To je pravilo nevjernika i to je pravilo paganskog perioda – da traže izgovor u slijedenju naroda koji su bili i nestali.

Razumnima je obaveza da slijede ono s čime dolaze poslanici, i da to upoređuju s vjerovanjem svojih predaka kako bi im istina postala jasna i kako bi istinu razlikovali od zablude. A što se tiče zatvaranja očiju pred očiglednim dokazima i govora: “Ne primamo osim ono na čemu su bili naši preci! Ne primamo ništa što se tome suprotstavlja!” – ovo nije osobina razumnih ljudi, a kamoli onih koji žele spas za sebe.

Danas oni koji obožavaju kabure, kada im se zabrani činjenje ibadeta kaburima, kažu: “To čine u tom i tom gradu. Isto to čini ta i ta skupina. A to su činili i naši preci.” Oni koji obilježavaju mevlud, kada im se to zabrani, kada im se kaže da je to novotarija u vjeri za koju nema nikakvog dokaza, kažu: “Ovo su obilježavali i oni prije nas, i da to nije bilo u redu, oni to ne bi obilježavali.”

Ovo su izgovori sljedbenika džahilijeta. Nije pouka u onome što ljudi smatraju ispravnim, već je pouka u onome što je Poslanik smatrao ispravnim, jer ljudi i griješe i pogadaju. Međutim, ono s čime je došao Poslanik, sigurna je istina i obaveza je to slijediti. Allah nas nije prepustio našim očevima i djedovima. Da je ono na čemu su bili očevi i djedovi dovoljno, mi ne bismo imali potrebu za poslanicima.

Tako i sufije kažu: “Naše stanje nam je dovoljno bez slijedenja Poslanika. Mi imamo svoje stanje. Imamo direktan kontakt s Allahom. Mi direktno uzimamo od Allaha, dok ehli-sunnet uzimaju od mrtvih (misleći na prenosioca hadisa). Mi uzimamo vjeru od Onoga Koji je vječno živ, Koji ne umire. Poslanici su potrebni samo običnim ljudima, a što se tiče posebnih ljudi, njima ne trebaju poslanici jer oni dospijevaju do Allaha i saznavaju, pa zbog toga oni nemaju potrebu za poslanicima.” Ovako ih savjetuje šejtan. Govori im: “Uistinu, sljedbenicima tarikata nisu potrebni poslanici jer oni uzimaju direktno od Allaha.” A, doista, ovo je vjera pagana i mnogobrojni su primjeri ove vrste.

Tvrdnja da je istina na strani moćnih

Sedmo pitanje

[Kao dokaz navode narod kome je data moć razumijevanja, snaga u djelima, vlast, imetak, položaj, na što im odgovara Allah riječima:

وَلَقَدْ مَكَّاهُمْ فِيمَا إِنْ مَكَّائُمْ فِيهِ

“Njima smo dali mogućnosti koje vama nismo dali...” (Ahkaf, 26.);

وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ

“...a još ranije su pomoć protiv mnogobožaca molili – i kada im dolazi ono što im je poznato, oni u to neće da vjeruju...” (El-Bekare, 89.);

يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ

“...znaju Poslanika kao što sinove svoje znaju...” (El-Bekare, 146.)]

Komentar

Od obilježja paganskog doba jeste i smatranje da je istina na strani moćnih, snažnih ljudi, ljudi od položaja i inteligencije. Ovo je njihovo mjerilo kod razaznavanja istine: gledaju u ljude, pa ono na čemu budu snažni i moćni ljudi, ljudi koji posjeduju imetak, žive raskošnim životom, imaju ugled i položaj, to smatraju istinom, a ono na čemu su nemoćni i siromašni smatraju neistinom. Ovo je osobina sljedbenika paganskog doba.

Ovo mjerilo je neispravno. Allah je u mnogim ajetima obavijestio da su prošli, nevjernački narodi posjedovali snagu, da su bili u izobilju, da su posjedovali ugled, inteligenciju i razum, međutim, to im ništa nije koristilo, jer su bili na neistini. O tome Allah obavještava u mnogim ajetima. Tako u nekima od njih kaže:

وَإِذَا تُلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا

أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَّقَامًا وَأَحْسَنُ نَدِيًّا

“Kad su im se Naši jasni ajeti kazivali, onda su oni koji nisu vjerovali govorili onima koji su vjerovali: 'Ili smo mi ili vi u boljem položaju i ko ima više pristalica?’” (Merjem, 73.)

Svevišnji je, odgovarajući im, rekao:

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِّنْ قَرْنٍ هُمْ أَحْسَنُ أَثَاثًا وَرِثًا

"A koliko smo Mi prije njih naroda uništili koji su blagom i izgledom divljenja izazivali!" (Merjem, 74.)

I rekao je:

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً
وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِن شَيْءٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا

"Zašto oni ne putuju po svijetu da vide kako su završili oni prije njih, koji su bili jači od njih? – Allahu ne može ništa umaći ni na nebesima ni na Zemlji; On, uistinu, sve zna i sve može." (Fatir, 44.)

I rekao je:

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِّنْ قَرْنٍ هُمْ أَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا فَنَقَّبُوا فِي الْبِلَادِ هَلْ مِن مَّحِيصٍ

"A koliko smo naroda prije ovih uništili, koji su moćniji od njih bili, pa su po svijetu utočište tražili – od propasti spasa ima li?!" (Kaf, 36.)

I rekao je:

أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِهِمْ مِّنْ قَرْنٍ مَّكَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ مَا لَمْ
نُمْكِنْ لَّكُمْ وَأَرْسَلْنَا السَّمَاءَ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا وَجَعَلْنَا الْأَنْهَارَ تَجْرِي مِن
تَحْتِهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَأَنْشَأْنَا مِن بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ

"Zar oni ne znaju koliko smo Mi naroda prije njih uništili, kojima smo na Zemlji mogućnosti davali kakve vama nismo dali i kojima smo kišu obilatu slali i učinili da rijeke pored njih teku, pa smo ih, zbog grijeha njihovih, uništavali, i druga pokoljenja, poslije njih, stvarali." (El-En'am, 6.)

Ovi i slični ajeti ukazuju da značaj nije u snazi i imetku ako su njihovi nosioci u zabludi, jer tada im ova snaga, imetak i raskošni život ništa neće koristiti.

Allah je pojasnio da nevjernicima daje u izobilju svega kako bi što više ogrezli u grijehu, pa kaže:

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُم
بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ * فَقُطِعَ دَابِرُ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

"I kada bi zaboravili ono čime su opominjani, Mi bismo im kapije svega otvorili; a kad bi se onome što im je dato obradovali, iznenada bismo ih

kaznili i oni bi odjednom svaku nadu izgubili, i zameo bi se trag narodu koji čini zlo, i neka je hvaljen Allah, Gospodar svjetova!" (El-En'am, 44.-45.)

Rekao je:

فَذَرْنِي وَمَنْ يُكْذِبُ بِهَذَا الْحَدِيثِ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ

"Zato ostavi Mene i one koji ovaj Govor poriču, Mi ćemo ih postepeno, odakle se i ne nadaju, patnji približavati, i vremena im davati, jer je obmana Moja, zaista, jaka!" (El-Kalem, 44.-45.)

I rekao je:

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُؤْتِيهِمْ خَيْرٌ لَّأَنفُسِهِمْ إِنَّمَا نُؤْتِيهِمْ لِيَزْدَادُوا إِثْمًا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ

"Neka nikako ne misle nevjernici da je dobro za njih to što im dajemo dug život. Mi im ga dajemo samo zato da što više ogreznu u grijehu; njih čeka sramna patnja." (Ali Imran, 178.)

Allah im daje ovaj raskošni život i učvršćuje njihov položaj na Zemlji, daje im vlast i vodstvo, učvršćuje ih u izumima i proizvodnji, a u ovakvom su stanju nevjernici danas. Međutim, ovo nije dokaz da su oni na istini, niti dokazuje da je Allah zadovoljan njima zbog toga što im daje, već je ovo postepeno zavodjenje i upotpunjavanje kako bi što više ogrezli u grijehu. Ali, ovim što smo naveli sljedbenici paganskog doba dokazuju istinitost, dok razumni ljudi posmatraju ono za čim se povode narodi, pa ako to bude istina, uzimaju je pa makar oni bili i siromasi, a ukoliko bude neistina, odbacuju je pa makar njeni nosioci bili i bogataši.

Mnogobrojni su ajeti koji govore o ovome. Neke od njih spomenuo je i autor ovdje. To su riječi Uzvišenog Allaha nakon što je spomenuo stradanje naroda Ad:

وَلَقَدْ مَكَّاهُمْ فِيمَا إِنْ مَكَّاهُمْ فِيهِ وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَأَبْصَارًا وَأَفْئِدَةً فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا أَبْصَارُهُمْ وَلَا أَفْئِدَتُهُمْ مِنْ شَيْءٍ إِذْ كَانُوا يَجْحَدُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ

"Njima smo dali mogućnosti koje vama nismo dali; i sluh i vid i razum smo im dali, ali im ni sluh njihov ni vid njihov ni razum njihov nisu ni od kakve koristi bili, jer su Allahove dokaze poricali - i sa svih strana ih je okružilo ono čemu su se ismijavali" (El-Ahkaf, 26.);

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ * إِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ * الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ

"Zar ne znaš šta je Gospodar tvoj sa Adom uradio,

sa stanovnicima Irema, punog palata na stupovima,

kojima ravna ni u jednoj zemlji nije bilo...' (El-Fedžr, 6.-8.),

tj. pleme Irem ili zemlja u kojoj su stanovali zvala se Irem:

إِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ * الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ * وَثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخِرَ بِالْوَادِ

"...sa stanovnicima Irema, punog palata na stupovima, kojima ravna ni u jednoj zemlji nije bilo; i Semudom, koji je stijene u dolini klesao..." (El-Fedžr, 7.-9.).

Kopali su i klesali brda čineći od njih sebi stanove koji su prisutni još i dan-danas na putu do šama:

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ بَطَرَتْ مَعِيشَتَهَا فَتِلْكَ مَسَاكِنُهُمْ لَمْ

تُسْكَنْ مِنْ بَعْدِهِمْ إِلَّا قَلِيلًا وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ

"A koliko smo Mi sela i gradova uništili čiji su stanovnici u životu obijesni bili! Eno domova njihovih, malo ko, poslije njih, navrati u njih, Nama su ostali" (El-Kasas, 58.);

فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةٌ بِمَا ظَلَمُوا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

"...eno kuća njihovih, puste su zbog nepravde koju su činili – to je zaista pouka narodu koji zna." (En-Neml, 52.).

Ovim narodima Allah je dao ogromnu snagu, a bili su nevjernici. Kada su im dolazili poslanici oni bi bili obmanjeni svojom snagom, raskošnim životom, blistavošću, pa su se uzoholi nad poslanicima, ostali su dosljedni svome mnogoboštvu i nisu prihvatili istinu. Obmanjeni su snagom, kao što Uzvišeni Allah i spominje o Adu:

فَأَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ فَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً أَوَلَمْ

يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ

"Ad se bez ikakva osnova bio na Zemlji uzoholio. 'Ko je od nas jači?' – govorili su. A zar nisu znali da je Allah, Koji ih je stvorio, jači od njih – a i znamenja naša su poricali." (Fussilet, 15.)

Što se tiče dokazivanja razumom, Allah je narodu Izraelićana, jevrejima, dao razum i znanje. Poznavali su osobine Vjerovjesnika koji je trebao biti poslan na kraju vremena, jer su posjedovali Tevrat i Indžil. Znali su da će biti poslan vjerovjesnik koji će biti pečat svih vjerovjesnika. Između njih i Arapa u Medini – Evsa i Hazredža – vođeni su ratovi:

وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِّنْ عِندِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِن قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا

“A kada im Knjiga od Allaha dolazi, koja priznaje kao istinitu Knjigu koju imaju oni – a još ranije su pomoć protiv mnogobožaca molili...”

(El-Bekare, 89.)

Govorili su: “Bit će poslan vjerovjesnik pred kraj vremena, mi ćemo ga slijediti i borit ćemo se s njim protiv vas”:

فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ

“.. i kada im dolazi ono što im je poznato, oni u to neće da vjeruju, i neka zato stigne nevjernike Allahovo prokletstvo!” (El-Bekare, 89.),

tj. kada je došao Muhammed, a bio je od Ismailova potomstva, spopala ih je zavist prema njemu jer su htjeli da vjerovjesništvo bude iz potomstva Israilova. Pa, kada se pojavio iz Ismailova potomstva, počeli su zavidjeti Allahovom Poslaniku. Iako su znali da je on Allahov Poslanik, njihov razum i spoznaja im ništa nisu koristili.

Svskog onoga koji poznaje istinu a ne radi po njoj, odvraća ga ili zavist, ili oholost, ili želja za dunjalukom, ili želja za vlašću i mnogi drugi prohtjevi koji čovjeka odvraćaju od istine.

Uputa i uspjeh ne postižu se spoznajom, znanjem i razumom, već ih daje Allah. Sve se vraća Allahu. Zbog toga je Allahov Poslanik često učio: “O Ti Koji okrećeš srca i oči, učvrsti moje srce u Svojoj vjeri!”²³ Sama spoznaja, znanje, razum i fikh dobri su razlozi, ali nisu dovoljni. U ovome je upozorenje vjerniku da ne bude obmanjen svojim znanjem i razumom, već da stalno traži postojanost na istini i uputi. Također, ne smije biti obmanjen snagom, pa da kaže: “Ovo je moćna država. Niko je ne može savladati jer je snažna i opremljena oružjem, municijom, razornim sredstvima, bombama.” Svevišnji Allah kaže:

لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كُرُوتُكُمْ فَلَمْ تُنَنِّ

عَنكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُم مُّدْبِرِينَ

“Allah vas je na mnogim bojištima pomogao, a i onoga dana na Hunejnu kada vas je mnoštvo vaše zanjelo, ali vam ono nije ni od kakve koristi bilo, nego vam je zemlja, koliko god da je bila prostrana, tijesna postala, pa ste se u bijeg dali.” (Et-Tevbe, 25.)

23 Tirmizi (3596), Hakim (1970), Ibn Madže (199), a šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u Sahihul-džami’u (7987, 7988).

Ovo je nešto što mnogi ljudi zaboravljaju, a što ima veliki značaj, pa se hvališu snagom, raskošnim životom, ugledom, sjajom i blistavošću, a neznalice za njih kažu: "Ovo je napredan narod i to je dokaz da su oni na istini. Ne bi dostigli ovaj stepen osim sa istinom. Oni posjeduju kulturu i civilizaciju." Ovako govore obmanjeni, a da uopće ne sagledaju obilježja nevjerstva kod tih skupina.

Tvrdnja da je laž ono na čemu su slabi i nemoćni

Osmo pitanje

[Dokazivanje ništavnosti određenog pitanja činjenicom da ga slijede samo nemoćni i slabi.

قَالُوا نُوْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْاَرْضُذُلُوْنَ

“Oni rekoše: ‘Kako da te poslušamo, kad te najniži sloj ljudi slijedi?’” (Eš-Šu’ara, 111.);

اَهْوَلَاءِ مِّنَ اللّٰهِ عَلَيْهِمْ مِّنْ بَيِّنَاتٍ

“Zar su to oni kojima je Allah, između nas, milost ukazao?”
(El-En’am, 53.).

Allah im odgovara:

اَيْسَ اللّٰهُ بِاَعْلَمَ بِالشَّاكِرِيْنَ

“...A zar Allah dobro ne poznaje one koji su zahvalni!” (El-En’am, 53.)}

Komentar

Ovo pitanje je suprotno prethodnom – a to je da istina pripada onima koji posjeduju snagu, dok u ovom pitanju oni dokazuju da slabi i nemoćni nisu na istini, jer da su na istini ne bi bili nemoćni i slabi. Ovo su mjerila sljedbenika paganskog doba u razaznavanju istine od laži. Ne znaju da su snaga i slabost u Allahovoj ruci. Možda slabi bude na istini iako je slab i možda jaki bude na laži iako je jak. Ovim se pravdao Nuhov narod kada ih je pozivao Allahu:

قَالُوا نُوْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْاَرْضُذُلُوْنَ

“Oni rekoše: ‘Kako da te poslušamo, kad te najniži sloj ljudi slijedi?’” (Eš-Šu’ara, 111.),

tj. slabi od nas, da si na istini, jaki bi te slijedili. U drugom ajetu stoji:

فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا تَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا وَمَا تَرَاكَ إِلَّا اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا بِادِّئِ الرَّأْيِ وَمَا تَرَى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ

"Glavešine naroda njegova, oni koji nisu vjerovali, rekoše: 'Koliko mi vidimo, ti si čovjek kao i mi, a vidimo i da te bez ikakva razmišljanja slijede samo oni koji su niko i ništa među nama; ne vidimo da ste vi imalo od nas bolji, štaviše, mislimo da ste lažljivci' (Hud, 27.),

tj. oni koji nemaju svog mišljenja, oni te slijede nepromišljeno, bez razmišljanja.

Tako su se i mnogobošci u vrijeme Allahovog Poslanika oholili nad vjernicima koji su bili slabi: Bilalom, Selmanom, Ammarom b. Jasirom, njegovim ocem i majkom, oholili su se nad nemoćnim ashabima. Čak su govorili: "Mi nećemo sjediti s tobom sve dok su ovi kod tebe. Odredi nam drugo mjesto kako bismo se sporazumijevali s tobom." Vjerovjesnik, iz želje za njihovom uputom, poželio je da im odredi posebno mjesto, pa ga je Allah ukorio riječima:

وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ * وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لِيَقُولُوا أَهَؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ

"I ne tjeraj od sebe one koji se ujutro i navečer Gospodaru svome mole želeći naklonost Njegovu – ti nećeš za njih odgovarati, a ni oni neće odgovarati za tebe, jer bi, ako bi ih otjerao, nasilnik bio.

I tako Mi jedne drugima iskušavamo da bi nevjernici rekli: 'Zar su to oni kojima je Allah, između nas, milost ukazao?' – A zar Allah dobro ne poznaje one koji su zahvalni!" (El-En'am, 52.-53.)

Riječi: "Zar su to oni kojima je Allah između nas Svoju milost ukazao", tj. slabima od ashaba. Nemoguće je da nas oni preteknu u dobru:

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْ كَانَ خَيْرًا مَّا سَبَقُونَا إِلَيْهِ وَإِذْ لَمْ يَهْتَدُوا بِهِ فَسَيَقُولُونَ هَذَا إِنْكَ قَدِيمٌ

"I govore nevjernici o vjernicima: 'Da je kakvo dobro, ne bi nas oni u tome pretekli.' A kako pomoću njega Pravi put nisu našli, sigurno će reći: 'Ovo je još davna izmišljotina.'" (El-Ahkaf, 11.)

Slični su im danas oni koji opisuju učenjake kao one koji nemaju razuma, koji ne razmišljaju, koji su kratkovidni, skučeni, žestoki itd.

Autor ova pitanja nije napisao zbog historijata, već zbog upozorenja kako bi se sačuvalo ovih pitanja i običaja, jer su ovo obilježja paganskog doba.

Slijedenje razvratnih učenjaka i pobožnjaka neznalica

Deveto pitanje

[Slijedenje razvratnih učenjaka i pobožnjaka. Allahov Poslanik došao je s riječima Uzvišenog:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْأَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ
أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ

“O vjernici, mnogi svećenici i monasi doista na nedozvoljen način tuđa imanja jedu i od Allahova puta odvraćaju...” (Et-Tevbe, 34.);

لَا تَتَّبِعُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا
مِمَّن قُلُّ وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَن سَوَاءِ السَّبِيلِ

“... ne zastranjujte u vjerovanju svome, suprotno istini, i ne povodite se za prohtjevima ljudi koji su još davno zalutali, i mnoge u zabludu odveli, i sami s Pravog puta skrenuli!” (El-Maide, 77.)]

Komentar

Od paganskih obilježja jeste i slijedenje razvratne uleme. Razvratnik je onaj koji je izašao iz pokornosti Allahu svojim znanjem i svojim djelom, a razvratni učenjaci su oni koji ne rade po svome znanju ili iznose na Allaha laž, a dobro znaju šta je istina. Kao da kažu: “Ovo je dozvoljeno, a ovo je zabranjeno”, a dobro znaju da su lašci, međutim, govore to samo da bi ostvarili svoje želje i slijedili strasti, a ljudi imaju povjerenja u njih jer su oni “učenjaci”. Razvratni pobožnjaci su oni koji rade po neznanju, a ljudi imaju povjerenja u njih pa govore: “Ovo su dobri ljudi.”

Ne smije se biti obmanjeno učenjakom ili pobožnjakom, niti se povoditi za njima sve dok ne budu u ispravnoj Allahovoj vjeri. Allah je rekao o jevrejima i kršćanima:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْأَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَن
سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا ينفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

“O vjernici, mnogi svećenici i monasi doista na nedozvoljen način tuđa imanja jedu i od Allahova puta odvraćaju. Onima koji zlato i srebro gomilaju i ne troše ga na Allahovom putu – navijesti bolnu patnju” (Et-Tevbe, 34.);

اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا
أَمَرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

“Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje i monahe svoje i
Mesiha, sina Merjemina, a naređeno im je da samo jednog Boga obožava-
ju – nema boga osim Njega. On je vrlo visoko iznad onih koje oni Njemu
ravnim smatraju” (Et-Tevbe, 31.).

Zbog toga što su im dozvolili zabranjeno pa su im se pokorili u tome i zabranili su im
dozvoljeno pa su im se pokorili u tome. Na taj način uzeli su ih za bogove mimo Allaha,
da nas Allah sačuva toga, jer dozvoljavanje i zabranjivanje je Allahovo pravo. Niko nema
pravo da zabranjuje i dozvoljava po svojim strastima ili svojim potrebama, zadovoljava-
jući ljude i olakšavajući ljudima. Danas ima ljudi koji se uznose nad šerijatom, pa dozvo-
ljavaju ljudima zabranjene postupke kako bi im olakšali i kako bi – po njihovom mišljenju
– zadovoljili ljude. Pribjegavaju lukavstvu, olakšicama ili iznošenju laži na Allaha, kao da
je Allah dozvolio ovo, a zabranio ovo, a sve to rade zbog nečije koristi.

Ovo su razvratni učenjaci, a razvratnik je onaj koji je izašao iz pokornosti Allahu.
Svevišnji kaže:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن كَثِيرًا مِّنَ الْأَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَن
سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا ينفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ
“O vjernici, mnogi svećenici i monasi doista na nedozvoljen način tuđa im-
anja jedu i od Allahova puta odvraćaju. Onima koji zlato i srebro gomilaju i
ne troše ga na Allahovom putu – navijesti bolnu patnju.” (Et-Tevbe, 34.)

Ovo je poziv vjernicima da budu oprezni. Svećenici su učenjaci i ove riječi uglavnom
se odnose na jevrejske učenjake, dok su monasi pobožnjaci i uglavnom su to kršćanski
monasi. Dakle, pobožnjaštvo je bilo prisutno kod kršćana, dok je znanje bilo prisutno
kod jevreja, pa su jevreji prokleti, a kršćani su zalutali. Svevišnji Allah nam je naredio da
na svakom rekatu namaza učimo:

اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ * صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ
“Uputi nas na Pravi put, na Put onih kojima si milost Svoju darovao, a
ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali!” (El-
Fatiha, 6.-7.),

a to su učenjaci i pobožnjaci. “A ne na put onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali” – to
su učenjaci koji nisu radili po znanju i oni su razvratna ulema, dok se riječi “niti onih koji
su zalutali” odnose na kršćanske pobožnjake i druge koji su obožavali Allaha bez dokaza,
već su Ga obožavali novotarijama, uvedenim i iskrivljenim postupcima. Allah nam je

zabranio slijeđenje razvratne uleme i razvratnih pobožnjaka i naredio nam da istinu uzimamo s dokazom, iz Allahove Knjige i sunneta Njegovog Poslanika.

Danas, kada se neke prohtije da nešto učini, on kaže: "O ovome će mi dati odgovor taj i taj", a uopće ne gleda ima li to osnove u Kur'anu i sunnetu. Kada mu kažeš: "Taj odgovor je netačan", on kaže: "Šta me briga, tako je odgovorio taj i taj." Ukoliko odgovor nije u skladu sa njegovim strastima, on kaže: "Ovaj odgovor nije ispravan, prestrog je." Tako skupljaju neistine i greške učenjaka i u vidu knjige ih izdaju ljudima, kako bi – po njihovom mišljenju – olakšali ljudima. Kažu: "Vjera islam je blaga. Nemojte otežavati ljudima." Kada im se kaže: "Uporedite ta mišljenja s Kur'anom i sunnetom", oni kažu: "Ovo su riječi učenjaka." Pa, je li to učenjak veći i priznatiji od Kur'ana i sunneta, pa ne upoređuju njegove riječi sa Kur'anom i sunnetom?!

Uistinu ovo čine samo sljedbenici strasti, da nas Allah sačuva, koji:

اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا
أُمُّرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

*"...pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje i monahe svoje i
Mesiha, sina Merjemina, a naređeno im je da samo jednog Boga obožava-
ju – nema boga osim Njega. On je vrlo visoko iznad onih koje oni Njemu
ravnim smatraju." (Et-Tevbe, 31.)*

Kada se odvrćaju od novotarije na koju je upozorio Allahov Poslanik, oni kažu: "Ovo čini taj i taj čovjek, a on je učenjak, ili pobožnjak, ili to čine i stanovnici tog i tog mjesta, a poznati su po dobru i bogobožnosti." Kažemo: "Dobro i bogobožnost nisu dovoljni, već je neophodno da to bude u skladu s Kur'anom i sunnetom.

Dakle, povodenje za riječima učenjaka i pobožnjaka bez ikakvog pogovora i bez upoređivanja s Kur'anom i sunnetom jeste put pagana koji su svoje svećenike i monahe uzeli za bogove mimo Allaha.

Optuživanje da su vjernici slabog razumijevanja i pamćenja

Deseto pitanje

[Dokazivanje ništavnosti određenog pitanja činjenicom da su njegovi sljedbenici slabog razumijevanja i pamćenja:

بَادِيَ الرَّأْيِ

“...bez ikakva razmišljanja...” (Hud, 27.)]

Komentar

Svevišnji Allah, govoreći o Nuhovom narodu, spominje i njihove riječi:

فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا تَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا وَمَا تَرَاكَ اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ

هُمْ أَرَادْنَا بِأَدْيِ الرَّأْيِ وَمَا تَرَى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ

“Glavešine naroda njegova, oni koji nisu vjerovali, rekoše: 'Koliko mi vidimo, ti si čovjek kao i mi, a vidimo i da te bez ikakva razmišljanja slijede samo oni koji su niko i ništa među nama; ne vidimo da ste vi imalo od nas bolji, štaviše, mislimo da ste lažljivci’” (Hud, 27.),

tj. nemoćni i slabi; “bez ikakva razmišljanja”, tj. oni koji nemaju razumijevanja ni o čemu. Na taj način omalovažavali su sljedbenike poslanika, govoreći kako oni ne posjeduju razumijevanje i upućenost, kako oni nisu dalekovidni. Ovo je ono čime se većina današnjih razvratnika i Allahovih neprijatelja razmeće i oholi. Zbijaju anegdote s muslimanima i muslimanskim učenjacima govoreći kako oni nemaju razumijevanja i dalekovidnosti, nastoje ih omalovažiti iznoseći ovakve potvore. Naprotiv, muslimanski učenjaci su razumni ljudi, oni koji imaju spoznaju, jer oni gledaju Allahovim svjetlom, naređuju ono što je Allah naredio i zabranjuju ono što je Allah zabranio.

Nema sumnje da su učenjaci koji rade po svome znanju najbolji ljudi poslije poslanika i da je vrijednost učenjaka nad pobožnjakom poput vrijednosti Mjeseca nad ostalim zvijezdama. Zbog toga učenjake ne omalovažava niti potvara kratkovidnošću i nerazumijevanjem osim onaj koji se poistovjećuje sa paganima, s narodom Nuha, koji su na ovaj način opisivali sljedbenike poslanika kako bi druge ljude odbili od njih. I danas neki ljudi govore: “Ovo su učenjaci hajza i nifasa, učenjaci o propisima čišćenja poslije nužde, učenjaci koji poznaju samo neka sporedna pitanja. Oni ne razumijevaju današnjicu.” A pod razumijevanjem današnjice smatraju politiku i pobunu protiv vladara.

Upotreba pokuđene analogije i nijekanje osnovane analogije

Jedanaesto i dvanaesto pitanje

[Dokazivanje pokuđenom, neosnovanom analogijom, poput njihovih riječi:

إِنَّكُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا

“Vi ste ljudi kao i mi...” (Ibrahim, 10.)

Nijekanje ispravne, osnovane analogije. Razlog ovoga, kao i prethodnog, jeste nerazumijevanje sličnog i različitog.]

Komentar

Jedanaesto i dvanaesto pitanje jeste oslanjanje na neosnovanu, pokuđenu analogiju, i nijekanje osnovane, ispravne analogije.

Kod metodologičara islamskog prava postoje dvije vrste analogije: analogija na osnovu razloga, koja se sastoji od pridruživanja ogranka osnovi u propisu zbog istog razloga koji ih spaja. Ukoliko izostane neki od uvjeta, tada će analogija biti neosnovana i na nju se neće oslanjati pri utvrđivanju bilo kojeg propisa. Ovo je opasno pitanje. Ibnul-Kajjim kaže: “Najveći razlog odlaska ljudi u zabludu jeste neosnovana analogija.” Prvi koji je upotrijebio neosnovanu analogiju jeste Iblis kada mu je Allah naredio da učini sedždu Ademu:

قَالَ مَا مَنَعَكَ إِلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقَهُ مِن طِينٍ

‘Zašto se nisi poklonio kad sam ti naredio?’ – upita On. “Ja sam bolji od njega; mene si od vatre stvorio, a njega od ilovače” – odgovori on. (El-E'araf, 12.)

Smatrao je da je vatra bolja od zemlje, na osnovu čega je i on onda bolji od Adema. Ovo je neosnovana analogija, jer vatra nije bolja od zemlje, već je zemlja bolja od vatre. Vatra sagorijeva i uništava mnoge stvari, dok iz zemlje niču mnoge biljke i sjemenje u čemu je dobro za ljude. Ukoliko bismo upotrebljavali analogiju, tada bismo rekli: “Zemlja je bolja od vatre”, iako se ovdje ne oslanjamo na analogiju već na Allahov odabir i Njegovo vrednovanje, a On Svevišnji radi i odabire šta hoće. Nema suprotstavljanja Njemu. Njegova mudrost je potpuna.

Također, mnogobošci su upotrebljavali ovu neosnovanu analogiju kada su utjerivali u laž poslanike. Govorili su:

إِنْ أَنتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا

“Vi ste ljudi kao i mi...” (Ibrahim, 10.).

Kao dokaz uzimali su činjenicu da su oni ljudi i da je nemoguće da ljudi budu poslanici. Po njihovom mišljenju, poslanstvo pri ljudima nije ispravno. Ovo je neosnovana, lažna, analogija jer je Allah Uzvišeni odabrao poslanike i vrednovao ih nad ostalim ljudima, a On najbolje poznaje njihovo stanje i podobnost za poslanstvo:

اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ

“Allah odabire poslanike među melekima i ljudima. Allah sve čuje i sve vidi; On zna šta su uradili i šta će uraditi. A Allahu se sve vraća.” (El-Hadždž, 75.-76.)

Zbog toga, kada su rekli poslanicima:

قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخْرِجَكُم إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى قَالُوا إِنْ أَنتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا تُرِيدُونَ أَن تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ * قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنْ نَحْنُ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَمُنُّ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نَأْتِيَكُم بِسُلْطَانٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ

“Poslanici njihovi su govorili: ‘Zar se može sumnjati u Allaha, Stvoritelja nebesa i Zemlje? On vas poziva da bi vam neke grijehe vaše oprostio i da bi vas do roka određenog ostavio.’ Oni su odgovorili: ‘Vi ste ljudi kao i mi; hoćete da nas odvratite od onoga što su preci naši obožavali – pa, donesite nam čudo vidljivo!’

‘Mi jesmo ljudi kao i vi’ – govorili su im poslanici njihovi – ‘ali, Allah daje poslanstvo samo onim robovima Svojim kojima On hoće; mi vam ne možemo donijeti čudo bez Allahove volje – a vjernici neka se samo u Allaha uzdaju” (Ibrahim, 10.-11.)

– poslanici su odgovarali: “Allah nas je odlikovao time što nas je odabrao za poslanstvo, pa je zbog toga vaša analogija neosnovana, jer svi ljudi nisu isti, nisu jednaki. Među njima ima i vjernika i nevjernika, ima poslanika, učenjaka i dobrih, ima neznalica,

nevjernika i razvratnika, tako da se ljudi razlikuju. Dakle, postoji razlika i zbog toga je upotreba analogije uz prisutnu razliku neosnovana, i kod metodologa islama prava ova razlika je razlog osporavanja upotrebe analogije.

Naprotiv, mudrost nalaže da izaslanici ljudima budu ljudi poput njih kako bi im pojašnjavali. Svevišnji je rekao:

قُلْ لَوْ كَانَ فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةٌ يَمْشُونَ مُطْمَئِنِّينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِم مِّنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَسُولًا

“Reci: ‘Kad bi na Zemlji meleki smireno hodili, Mi bismo im s neba meleka za poslanika poslali.’” (El-Isra, 95.)

Tako da poslanici bivaju od iste vrste od koje su i oni kojima se oni šalju zbog dostavljanja poslanice. Dakle, mudrost nalaže da poslanici ljudima budu ljudi. Kada bi na Zemlji živjeli meleki, bili bi im poslani meleki.

Čudna li je suprotnost ovih: čini im se dalekim, nemogućim da poslanstvo bude pri ljudima, a ne čini im se dalekim i nemogućim obožavanje kamena! Ne čini im se nevjerovatnim da rububijet i uluhijet budu pri kamenju i drveću, ali im se čini nevjerovatnim da poslanstvo bude pri ljudima, zbog čega ga i negiraju. Ovo je ta neosnovana analogija koju su zastupale vođe nevjerstva iz Nuhovog naroda i drugih. Negirali su poslanstvo poslanicima jer su oni bili ljudi. Nuhov narod je govorio:

فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَوْمِهِ مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُرِيدُ أَن تَتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَنزَلَ مَلَائِكَةً مَّا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ * إِن هُوَ إِلَّا رَجُلٌ بِهِ جِنَّةٌ فَبَرِّضُوا بِهِ حَتَّىٰ حِينٍ

“Ali su glavešiⁿ narodaⁿ njegova, kojeⁿ nisu vjeroval^e, govorile: ‘Ovo je samo čovjek kao i vi, samo hoće da je od vas ugledniji. Da je Allah htio, meleke bi poslao; ovako nešto nismo čuli od naših predaka davnih,

on je lud čovjek, pa pustite ga neko vrijeme!’” (El-Mu’minun, 24.-25.)

Također i drugi, pa su Kurejšije govorile o Muhammedu:

أَوَلَيْكَ الذِّكْرُ عَلَيْهِ مِن بَيْنِنَا بَلْ هُوَ كَذَّابٌ أَشِرٌّ

“Zar baš njemu, između nas, da bude poslana Objava?! Ne, on je lažljivac oholi!” (El-Kamer, 25.)

Ovo je trajno postavljeno pravilo kod nevjernika – neosnovana analogija.

Druga vrsta analogije jeste analogija po sličnom koja biva usljed dvoumljenja kojoj od dvije osnove, zbog prevelike sličnosti, treba da se pridruži ogranak. Svevišnji Allah se ne poredi analogno stvorenjima, niti usljed razloga, niti usljed sličnosti, nego kada se govori o Allahu upotrebljava se termin analogija boljeg, tj. svaka potpunost bez

imalo manjkavosti prisutna kod stvorenja pri Svevišnjem Allahu je još potpunija i bolja. Uzvišeni je rekao:

لِّلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مَثَلُ السَّوِّ وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

“Onima koji u onaj svijet ne vjeruju pripada loš primjer, a Allahu pripada najuzvišeniji primjer; On je silan i mudar.” (En-Nahl, 60.)

I rekao je:

فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ إِنَّا لِلَّهِ يَعْلَمُ وَآتَمُّ لَا تَعْلَمُونَ

“Zato ne navodite Allahu slične! Allah doista zna, a vi ne znate.” (En-Nahl, 74.)

Ono što dolazi poslije navedenog jeste da su pagani negirali ispravnu, osnovanu analogiju, a ona je da izaslanici ljudima budu ljudi, a izaslanici melekima budu meleki. Ovo je ispravna analogija koju mudrost i urođena vjera, fitra, nalažu: da izaslanik bude od iste vrste kome se i šalje, a ne od neke druge vrste.

Ono što je pagane podstaklo na ova dva pitanja jeste neznanje o sličnom i različitom, sličnom na kojem se gradi analogija i različitom usljed kojeg je analogija neosnovana.

Pretjerivanje u pogledu učenih i dobrih ljudi

Trinaesto pitanje

[Pretjerivanje u pogledu učenjaka i dobrih ljudi, poput riječi Svevišnjeg:

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ

“O sljedbenici Knjige, ne zastranjujte u svome vjerovanju i o Allahu govori-
te samo istinu!” (En-Nisa', 171.)]

Komentar

Pretjerivanje je veoma opasno. Pretjerivanje ima značenje dodavanja na određeno, pa se kaže: “Prešla je granicu” – kada se voda poveća iznad predviđene granice zbog svoje nabujalosti. Dakle, pretjerivanje je dodavanje ili povećanje iznad određene granice.

Pretjerivanje u šerijatu znači pretjerivanje u uzdizanju neke osobe iznad stupnja koji mu dolikuje, poput pretjerivanja u pogledu vjerovjesnika ili dobrih ljudi i podizanje njihovog stupnja do vladanja ili obožavanja.

Pagani su pretjerivali u pogledu ljudi kada su ih izdizali iznad granice koja im je dolikovala, sve dok ih nisu uzeli za bogove pored Allaha, subhanehu ve te'ala, kao što su židovi pretjerali po pitanju Uzejra pa su rekli: “On je Allahov sin”, i kao što su kršćani pretjerali u pogledu Isaa, sina Merjeminog, alejhis-salatu ves-selam, od svojstva ljudskosti i poslanstva do svojstva božanstva. Također kada je Nuhov narod pretjerao u pogledu dobrih ljudi, naslikali su ih i sačinili kipove po njihovom liku, a zatim su ih obožavali pored Allaha, subhanehu ve te'ala. Tako su ih podigli na stupanj božanstva.

وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا

“...i govore: 'Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako ni Vedda, ni Suvaa, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Jesra ne napuštajte!’” (Nuh, 23.),

tj. uzeli su ih za božanstva.

I također sve skupine višebožaca, sve do današnjeg dana, pretjeruju u pogledu dobrih ljudi: obilaze oko njihovih kabura, prinose žrtve na njima, zavjetuju se u njihovo ime, traže pomoć od mrtvih i pomažu se njima, traže od njih da im ispune potrebe. Na taj način pretjerivanje svoje počinitelje odvodi u višeboštvo. Zbog toga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: “Nemojte me uzdizati kao što kršćani uzdižu sina Merjemina (a uzdizanje je pretjerivanje u hvali). Doista sam ja samo rob. Zato recite: Allahov rob i Njegov poslanik.”²⁴

²⁴ Buharija (3445).

Pretjerivanje u pogledu vjerovjesnika i dobrih ljudi odvelo je mnogobošce, sljedbenike Knjige i Arape u veliko višeboštvo. Zbog toga je obaveza poznavati stupanj koji dolikuje ljudima: poslanicima dolikuje poslanstvo, dobrim ljudima dobrota, učenjacima znanje i blagodat nad drugima, jer je blagodat učenjaka nad pobožnjakom poput Mjeseca nad ostalim zvijezdama. Ali se i njima mora priznati njihov stupanj i ne smiju se izdizati iznad tog stupnja. Uzvišeni je rekao:

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِّنْهُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ

“O sljedbenici Knjige, ne zastranjujte u svome vjerovanju i o Allahu govorite samo istinu! Mesih, Isa, sin Merjemin, samo je Allahov poslanik, i Riječ Njegova koju je Merjemi dostavio, i Duh od Njega; zato vjerujte u Allaha i Njegove poslanike i ne govorite: 'Trojica su!’” (En-Nisa', 171.)

Također je rekao:

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِن قَبْلُ وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ

“Reci: 'O sljedbenici Knjige, ne zastranjujte u vjerovanju svome, suprotno istini, i ne povodite se za prohtjevima ljudi koji su još davno zalutali, i mnoge u zabludu odveli, i sami s Pravog puta skrenuli!’” (El-Maide, 77.)

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Dobro se čuvajte pretjerivanja u vjeri! Doista su oni koji su bili prije vas uništeni samo zbog pretjerivanja u vjeri!”²⁵

Zbog toga pretjerivanje u pogledu stvorenja i njihovo uzdizanje iznad određene granice nije dozvoljeno, jer sve ovo vodi u pripisivanje Allahu, subhanehu ve te'ala, druga. Također, pretjerivanje u pogledu učenih i pobožnih ljudi, jer Uzvišeni Allah rekao je o židovima i kršćanima:

اسْعَدُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَنَاءَهُمُ أَلْنَامًا مِّنْ دُونِ اللَّهِ

“Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje i monahe svoje...” (Et-Tevbe, 31.)

Pretjerali su u pogledu svojih učenih i pobožnih ljudi toliko da su bili ubijedeni da njima pripada ovlast da mogu dozvoliti zabranjeno i zabraniti dozvoljeno i izmijeniti čisti šerijat.

25 En-Nesai (3057), Ibn Madže (3029), Ahmed (1/215, 437). Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u Sahihul-džami'u (2680).

Negiranje istine i potvrđivanje laži

Četrnaesto pitanje

[Sve što smo prethodno naveli izgrađeno je na pravilu negacije i potvrđivanja, pa slijede strasti i pretpostavke, a okreću se od onog s čime su dolazili poslanici.]

Komentar

Sva prethodno navedena obilježja sljedbenika paganskog doba, a koja je autor spomenuo, izgrađena su na negaciji i potvrđivanju. Tako pagani potvrđuju ono što je Allah, subhanehu ve te'ala, negirao i negiraju ono što je On Uzvišeni ustvrdio i zbog toga su otišli u zabludu. Allah, subhanehu ve te'ala, negirao je širk, a ustvrdio i naredio tevhid, a oni su postupili suprotno: ustvrdili su širk, a negirali tevhid, čime su u potpunosti izokrenuli značenje riječi la ilahe illallah. Allah Svevišnji kaže:

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

“...A oni koji u kumire vjeruju, a u Allaha ne vjeruju, oni su izgubljeni.” (El-Ankebut, 52.)

Vjerovanje u kumire je negirano, zabranjeno, jer je to laž, a pagani su povjerovali u njih i potvrdili ih umjesto da ih negiraju. Vjera u Allaha je potvrđena, a oni su zaniijekali Allaha, subhanehu ve te'ala. Tako su oni, zaniijekavši Allaha, subhanehu ve te'ala, negirali potvrđeno, i potvrdili negirano vjerujući u neistinu.

Ovo je pravilo pagana koji u tome ustrajavaju i tumaraju u svojoj zabludi. Ako budeš pratio njihovo stanje, vidjet ćeš da ne izlaze iz okvira ovog pravila. Onaj koji pripiše druga Allahu, subhanehu ve te'ala, negirao je ono što je Allah ustvrdio i ustvrdio ono što je On Uzvišeni negirao. Takav je i onaj koji dozvoli zabranjeno ili zabrani dozvoljeno. Onaj koji negira ono što je Allah dozvolio i ustvrdi ono što je Allah zabranio potpada pod ovo pravilo iz čijeg okvira ne izlazi nijedno od paganskih djela. Onaj koji se neprijateljski odnosi prema sljedbenicima tevhida i prijateljuje sa sljedbenicima višeboštva, takav je negirao ono što je Allah potvrdio i potvrdio ono što je Allah negirao, jer je Allah naredio prijateljevanje s vjernicima, a zabranio prijateljevanje s višebošcima.

Pravdanje za neslijeđenje istine ništavnim razlozima

Petnaesto pitanje

[Neslijeđenje onoga što im je Allah naredio opravdavaju svojim nerazumijevanjem istog:

قُلُوبُنَا غُلْفٌ

“Naša su srca okorjela” (El-Bekare, 88.);

يَا شُعَيْبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا مِّمَّا تَقُولُ

“O Šuajbe, mi ne razumijemo mnogo toga što ti govoriš...” (Hud, 91.).

Allah, subhanehu ve te'ala, tvrdi da oni lažu i da je stvarni razlog njihovog neslijeđenja Upute pečat na njihovim srcima koji su zadobili zbog svog nevjerstva.]

Komentar

Znači, pravdali su se za neprihvatanje istine time što je oni ne razumiju, kao što Svevišnji Allah spominje o jevrejima nakon što ih je Allahov Poslanik pozvao u islam:

وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلًا مَّا يُؤْمِنُونَ

“Oni govore: ‘Naša su srca okorjela.’ A nije tako, nego je Allah njih prokleo zbog nevjerovanja njihova, i zato je vrlo malo njih koji vjeruju.” (El-Bekare, 88.)

Riječ “okorjela”, tj. u srcima je okorjelost, znači da Poslanikov govor ne dospijeva do njih, niti se njihova srca smiruju njegovim govorom. Ovim su se koristili u poricanju Poslanika. Ovo je općepoznato značenje ajeta.

Drugo značenje ajeta: Oni govore: ‘Naša srca su okorjela’, jeste da su ona puna znanja i da oni nemaju potrebu ni za čijim govorom. Tako da, po njihovom shvatanju, oni nisu imali potrebu za Poslanikom.

Svevišnji Allah pojašnjava da razlog nije to što oni navode, već je razlog što ih je Allah prokleo zbog njihovog nevjerstva, tj. udaljio ih je od Svoje milosti pa zbog svoga nevjerstva oni ne mogu da prihvate istinu, ne razumijevaju Poslanikove riječi, jer se oni, uopće, i ne okreću prema njemu niti mu pridaju pažnju. Razlog ovakvog njihovog stanja jeste Allahova kazna. Allah ih je kaznio uskrativši im uputu. Uzvišeni je rekao:

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ لِمَ تُوذُونَنِي وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ
إِلَيْكُمْ فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ

"Kada Musa reče narodu svome: 'O narode moj, zašto me mučite, a dobro znate da sam ja Allahov poslanik vama!' – i kad oni skrenuše ustranu, Allah učini da i srca njihova ustranu skrenu – a Allah neće ukazati na Pravi put narodu koji je ogrezao u grijehu." (Es-Saff, 5.)

I svaki onaj koji ne prihvati istinu, Allah ga iskuša neistinom i on poslije toga ne prihvata istinu jer je njegovo srce pokvareno, da nas Allah sačuva, kao što Allah kaže:

وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلًا مَّا يُؤْمِنُونَ

"Oni govore: 'Naša su srca okorjela.' A nije tako, nego je Allah njih prokleo zbog nevjerovanja njihova, i zato je vrlo malo njih koji vjeruju." (El-Bekare, 88.)

فَبِظُلْمٍ مِّنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّت لَّهُمْ وَبَصَدَّهُمْ عَن سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا

وَأَخَذْنَاهُمُ الرِّبَا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

"I zbog teškog nasilja jevreja Mi smo im neka lijepa jela zabranili koja su im bila dozvoljena, i zbog toga što su mnoge od Allahova puta odvrćali; i zato što su kamatu uzimali, a bilo im je zabranjeno, i zato što su tuđe imetke na nedozvoljen način jeli. A za nevjernike među njima Mi smo kaznu bolnu pripremili." (En-Nisa', 160.-161.)

Ovo je kazivanje o jevrejima. Njihovo pravdanje riječima "naša srca su okorjela" nije ispravno, već je ispravno da ih je Allah kaznio udaljivši ih od upute. U suprotnom, osnova je da je srce na fitri, urođenoj vjeri i da istinu prihvata zbog te svoje urođene vjere. Međutim, ukoliko se ta urođena vjera pokvari, tada srce ne prihvata istinu, poput zemlje kada se pokvari i postane neobrađiva, nakon čega ona ne rađa. Isti je slučaj i sa srcem koje ne prihvata istinu kada se pokvari.

Također, narod šuajb okrenuo se od istine i pored toga što je njihov poslanik bio šuajb, jedan od najrječitijih vjerovjesnika, s najjasnijim govorom, te je zbog veličine svoje rječitosti i njenog utjecaja i nazvan "Hatib vjerovjesnika", međutim:

قَالُوا يَا شُعَيْبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا مِّمَّا تَقُولُ وَإِنَّا لَنَرَاكَ فِينَا ضَعِيفًا
وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بَعِزٌّ

"O Šuajbe" – rekoše oni – "mi ne razumijemo mnogo toga što ti govoriš, a vidimo da si ti među nama jadan; da nije roda tvoga, mi bismo te kamenovali, ti nisi nama drag." (Hud, 91.)

Oni nisu razumijevali šuajbov govor jer je Allah zapečatio njihova srca, a slično se dogodilo sa Benu Israilom. I ovo je Allahov sunnet – onaj ko se oholi nad istinom, neće je moći prihvatiti kada mu dođe. Takav se iskušava pokvarenošću srca i time ga Allah kažnjava.

Također i nevjernici Kurejšije, šta su rekli Poslaniku?

وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِي أَكْثَةٍ مِّمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ وَفِي آذَانِنَا وَقْرٌ وَمِنْ
بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَاعْمَلْ إِنَّا نَحْمِلُ غَلًّا

"Srca naša su" – govore oni – "pod pokrivačima, daleka od onoga čemu nas ti pozivaš, i mi smo gluhi za to, a između nas i tebe je pregrada, pa ti radi, i mi ćemo raditi." (Fussilet, 5.)

Dakle, put nevjernika je jedan. Kada ih poslanici pozovu da ih slijede, oni odgovaraju da ne razumijevaju njihov govor. Je li to zbog manjkave rječitosti poslanika? Ne, nego zbog njihove nespremnosti, a sve to opet zbog njihovog nevjerstva, okretanja i neposjedovanja želje za dobrim.

Jevreji su mijenjali Tevrat knjigama sihra

Šesnaesto pitanje

[Mijenjanje s knjigama punim sihra onoga s čime je došao Allahov Poslanik od Allaha, kao što to spominje Allah u Svojim riječima:

بَذَّ فَبِيقُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ كِتَابَ اللَّهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَانَتْهُمْ لَا

يَعْلَمُونَ. وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَى مُلْكٍ سُلَيْمَانَ

“...Mnogi od njih kojima je Knjiga dana – za leđa svoja Allahovu Knjigu odbacuju, kao da ne znaju, i povode se za onim što su šejtani o Sulejmanovoj vladavini kazivali...” (El-Bekare, 101.-102.)]

Komentar

Jevreji su uznevjerovali u Tevrat u kojem se nalaze opisi Muhammeda i naredba njegovog slijeđenja, o čemu Svevišnji Allah govori:

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْنُونًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ

وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُم بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ

عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا

بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“...onima koji će slijediti Poslanika, vjerovjesnika, koji neće znati čitati ni pisati, kojeg oni kod sebe, u Tevratu i Indžilu, zapisana nalaze, koji će od njih tražiti da čine dobra djela, a od odvratnih odvrćati ih, koji će im lijepa jela dozvoliti, a ružna im zabraniti, koji će ih tereta i teškoća koje su oni imali osloboditi. Zato će oni koji budu u njega vjerovali, koji ga budu podržavali i pomagali i svjetlo po njemu poslano slijedili – postići ono što budu željeli” (El-E'araf, 157.);

i kao što je to nagovijestio Isa u Indžilu kada je rekao:

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ
وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ

"A kada Isa, sin Merjemin, reče: 'O sinovi Israilovi, ja sam vam Allahov poslanik da vam potvrdim prije mene objavljeni Tevrat i da vam donesem radosnu vijest o poslaniku čije je ime Ahmed, koji će poslije mene doći' – i kad im je on donio jasne dokaze, oni rekoše: 'Ovo je prava vradžbina!'" (Es-Saff, 6.).

Dakle, spomen o ovom Poslaniku prisutan je i u Tevratu i u Indžilu: njegovo ime, njegova poslanica, njegove osobine, toliko da su ga poznavali kao što su poznavali svoje sinove. Kada su uznevjerovali u Allahovu knjigu Tevrat i nisu radili po njoj, Allah ih je stavio na kušnju da se prihvate knjiga sihra, koje su šejtanska djela. Time su Objavu Gospodara svjetova zamijenili šejtanskim djelom. To im je bila kazna. I svaki onaj koji se okrene od istine bit će iskušan neistinom. Tako svaki onaj koji ostavi poslanički poziv, poziv u tevhid i obožavanje samo Allaha, bit će iskušan podsticanjem na mnogoboštvo i praznovjerje, te će ih širiti među ljudima i tvrditi da je to istina. Ovo je stvarnost većine učenjaka praznovjeraca i onih koji obožavaju kabure. Umjesto da pozivaju u Allahov tevhid, vjerovanje u Allahovu Knjigu i sunnet Allahovog Poslanika, oni pozivaju u neistinu, pozivaju u obožavanje kabura i vezanje za mrtve. Na taj način ubacuju smutnje i podstiču ih među ljudima, i svoje vrijeme troše na to, da nas Allah sačuva.

Pripisivanje neistine vjerovjesnicima

Sedamnaesto pitanje

[Razlog svog nevjerovanja pripisuju vjerovjesnicima. Allah im odgovara:

وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ

"A Sulejman nije bio nevjernik!" (El-Bekare, 102.);

مَا كَانَ إِبْرَاهِيمَ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا

"Ibrahim nije bio ni jevrej ni kršćanin..." (Ali Imran, 67.)]

Komentar

Obilježje paganskog pravca jeste i pripisivanje nevjerstva i zablude vjerovjesnicima, kao što su jevreji pripisivali sihr Sulejmanu, pa su rekli: "Sihr je od Sulejmanovih djela. On je pomoću njega vladao džinnima i šejtanima." Nisu znali da su šejtani Allahova stvorenja i da ih Allah potčinjava kako hoće. Potčinio ih je Svome vjerovjesniku Sulejmanu. Međutim, jevreji su pripisali sihr Sulejmanu kako bi podstakli ljude na njega. Govorili su: "Ovo je od vjerovjesničkih djela." Također, i jevreji i kršćani svoje nevjerstvo pripisuju Ibrahimu, ocu pravovjernih, ocu vjerovjesnika. Njemu pripisuju svoje nevjerstvo, pa govore: "Ovo je Ibrahimova vjera." Zbog toga im je Allah odgovorio:

مَا كَانَ إِبْرَاهِيمَ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

"Ibrahim nije bio ni jevrej ni kršćanin, već pravi vjernik, vjerovao je u Boga jednoga i nije bio idolopoklonik." (Ali Imran, 67.)

Ovo je Ibrahimova vjera. Tevhid i odricanje od mnogoboštva i mnogobožaca, nasuprot vjerovanju jevreja i kršćana.

Također, judaizam i kršćanstvo nastali su stoljećima nakon Ibrahima, pa kako da se njemu pripišu judaizam i kršćanstvo?! Ovo je jedna od najvećih laži. Sama historija čini ih lažljivcima, jer je između njih i Ibrahima mnogo stoljeća. A Tevrat, koji je objavljen Musau, i Indžil, koji je objavljen Isau, objavljeni su nakon Ibrahima, kao što Svevišnji Allah kaže:

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَحَاجُّونَ فِي إِبْرَاهِيمَ وَمَا أُنْزِلَتِ التَّوْرَةُ وَالْإِنْجِيلُ إِلَّا مِنْ بَعْدِهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

"O sljedbenici Knjige, zašto se o Ibrahimu prepirete, pa zar Tevrat i Indžil nisu objavljeni poslije njega? Zašto ne shvatite?" (Ali Imran, 65.);

كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حَلَالًا لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ عَلَى نَفْسِهِ مِنْ
قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرَةُ فُلْ فَاتُوا بِالْتَّوْرَةِ فَاتْلُوهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

"Svaka hrana bila je dozvoljena sinovima Israilovim, osim one koju je Israil sam sebi zabranio prije nego što je Tevrat objavljen bio. Reci: 'Donesite Tevrat pa ga čitajte, ako istinu govorite!'" (Ali Imran, 93.).

Također, u ovome narodu ima onih koji svoje laži pripisuju Muhammedu pa izmišljaju lažne hadise kako bi potpomogli svoje laži.

U ovome ummetu također ima i onih koji se pripisuju velikim imamima, a suprotstavljaju im se u akidi. Pripisuju se Ebu Hanifi, Maliku, Šafiji i Ahmedu, a ustvari njihova akida je mu'tezilska i ešarijska, čije ništavno ubjeđenje pripisuju ovim imamima. Ovi imami, da im se Allah svima smiluje, nisu bili mu'tezili, već su se borili protiv mu'tezila i učenjaka skolastike.

Pripisuju se poslanicima, a razlikuju se od njih

Osamnaesto pitanje

[Kontradiktornost u njihovom srodstvu. Pripisuju se Ibrahimu dok ga u isto vrijeme odbacuju, ne slijede ga.]

Komentar

Kontradiktornost u srodstvu biva kada se neko pripisuje nekome istovremeno se suprotstavljajući istome. I na ovakav način pripisivanje je ništavno i obična laž. Ispravno pripisivanje je da se pripiše nekoj određenoj stvari i da postupa u skladu s njom. Tako da onaj koji se pripisuje Ibrahimu, on se i slaže s onim čemu je pozivao Ibrahim: potvrđivanje Allahove jednoće, iskreno ispovijedanje vjere samo Njemu, odricanje od mnogobožaca, tj. nema razlike između njega i Ibrahima u prihvatanju navedenog. Lažno pripisivanje jeste i pripisivanje jevreja Ibrahimu dok u isto vrijeme zabranjuju hadždž i okretanje prema Kabi. Zbog toga Uzvišeni kaže:

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ . فِيهِ آيَاتٌ
بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حُجُّ الْبَيْتِ
مَنْ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ

“Prvi hram sagrađen za ljude jeste onaj u Mekki, blagoslovljen je on i putokaz svjetovima. U njemu su znamenja očevitna – mjesto na kojem je stajao Ibrahim. I onaj ko uđe u njega treba da bude bezbjedan. Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti; a onaj koji neće da vjeruje – pa, zaista, Allah nije ovisan ni o kome.” (Ali Imran, 96.-97.)

Također, onaj ko se pripisuje četverici imama obavezan je da ih slijedi u ubjeđenju. Neće se okretati od njihovog ubjeđenja prema ubjeđenju džehmijja, mu'tezila i ešarija.

Omalovažavanje dobrih ljudi postupcima nekih koji im se pripisuju

Devetnaesto pitanje

[Grdnja pojedinih dobrih ljudi oličena u djelima pojedinaca koji im se pripisuju, kao što židovi grde Isaa i kao što zajedno s kršćanima grde Muhammeda.]

Komentar

Grdnja dobrih ljudi zbog djela pojedinaca koji im se pripisuju predstavlja pogrdno djelo. Na taj način postupke sljedbenika pripisuju onima koji se slijede, a oni su od takvih postupaka čisti. Primjer za ovo jeste grdnja Isaa od strane jevreja zbog udaljavanja njegovih sljedbenika od kršćana, ili zbog onih koji imaju ubjeđenje da je Allah jedan od trojice, ili da je Mesih Allah ili Allahov sin.

Također, ovo se odnosi i na one koji potvaraju Muhammeda zbog onoga što čine neki koji obožavaju kabure, a koji se pripisuju Muhammedovoj vjeri, ili zbog džehmijja, mu'tezila i havaridža.

Kažemo onima koji grde i omalovažavaju ove vjerovjesnike: "To nije Musaova vjera, niti je to Isaova vjera, niti je Muhammedova. Ako se pri nekim sljedbenicima nađu pogrdna ubjeđenja, tada se ona ne pripisuju osnovi već se pripisuju onome pri kome se nađu. Tako se ne omalovažava Musaova poslanica zbog toga što su je jevreji izmijenili i iskrivili, niti se mnogoboštvo, kršćanstvo i prezreno nevjerstvo kršćana pripisuje Isaovoj vjeri. Tako isto, postupci i uvjerenja onih koji obožavaju kabure, a koji se (sami) pripisuju islamu, ili ono što propagiraju otpadnici: rafidije, batinije, pa makar se oni i pripisivali islamu – ništa od toga ne pripisuje se vjeri Muhammeda. Muhammedu se pripisuje samo onaj koji vjeruje u njega i slijedi ga. Dobrim ljudima se pripisuje onaj koji se povodi za njima i slijedi ih, kao što Svevišnji kaže:

وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ
وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

"Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama i svima onima koji ih slijede dobra djela čineći, a i oni su zadovoljni Njime: za njih je On pripremio džennetske bašče kroz koje rijeke teku, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh." (Et-Tevbe, 100.)

I rekao je:

إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ هَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ

“Ibrahimu su od ljudi najbliži oni koji su ga slijedili, zatim ovaj vjerovjesnik i vjernici. – A Allah je zaštitnik vjernika.” (Ali Imran, 68.)

Također, ne pripisuje se četverici imama ono što njihovi sljedbenici imaju od pogrdnih ubjeđenja i suprotstavljanja jasnom dokazu.

Tvrdnja da su sihr i vradžbine kerameti dobrih ljudi

Dvadeseto pitanje

[Oni su ubijedeni da su djela sihirbaza i njima sličnih kerameti, nadnaravna djela dobrih ljudi i to isto pripisuju vjerovjesnicima, kao što su to pripisali Sulejmanu.]

Komentar

Nadnaravna djela jesu neobična djela, koja nije u stanju učiniti niko osim Allaha. Ukoliko se dogode nekome od vjerovjesnika, tada bivaju mu'džizom, poput pretvaranja štapa u zmiju kod Musaa, ili liječenja slijepca i gubavca od strane Isaa i oživljavanja mrtvog s Allahovom dozvolom, ili mu'džize koje je Allah dao Muhammedu, a najveća od njih je Kur'an časni, po pitanju kojeg su nemoćni svi ljudi. Nemoćni su i ljudi i džinni jer ne mogu doći s nečim sličnim.

Ukoliko se neko od nadnaravnih djela nađe pri nekom od dobrih ljudi, tada se to naziva kerametom od Allaha. Allah mu je dao takvo djelo ili zbog dokaza u vjeri ili zbog potrebe muslimana, kao što se dogodilo sa Merjemom: kada bi Zekerijja ulazio kod nje, nalazio bi opskrbu, a ona bi se posvetila ibadetu u mihrabu, i kao što se dogodilo sa drugovima pećine kada su zaspali dugim snom i ostali u takvom stanju a zemlja im nije uništila tijela, niti se dogodio nekakav nedostatak u njihovom životu. Ovo su kerameti dobrih ljudi.

A što se tiče činjenja neobičnih postupaka od strane nevjernika, to se ubraja u šejtanska djela. Dakle, činjenje neobičnih, neshvatljivih i nemogućih postupaka smatra se vradžbinom, sihrom, priviđanjem ili šejtanskim djelima i njihovom ulogom u iskrivljavanju ljudskih ubjeđenja, nanošenje im štete, i to se ne smatra kerametima, poput onoga koji leti po nebesima, ili hoda po vodi a nevjernik je. To su šejtanska djela, jer se šejtani stave na uslugu ljudima kada im se približe nevjerstvom i mnogoboštvom, pa ih nose po nebesima i vodi.

Ono što se događa ovim nevjernicima od vradžbine i mnogoboštva smatra se šejtanskim djelima ili njihovim spletkama i lažima. Međusobno se podučavaju tim stvarima isto kao što se podučavaju i sihru. Ništa od toga ne pripisuje se vjerovjesnicima i njihovim sljedbenicima. Zbog toga, kada su jevreji pripisali sihr Allahovom vjerovjesniku Sulejmanu, Allah im je odgovorio da je sihr nevjerstvo, a nevjerstvo se ne pripisuje vjerovjesnicima. Sulejman je bio vjerovjesnik i njemu ne dolikuje da se bavi sihrom.

Svođenje ibadeta na zviždanje i pljeskanje

Dvadeset prvo pitanje

[Njihovo obožavanje svodi se na zviždanje i pljeskanje rukama.]

Komentar

Od obilježja paganskog perioda, kojima se Allahov Poslanik suprotstavio, jeste i to da se njihov ibadet, odnosno približavanje Allahu, svodi na zviždanje i pljeskanje. Uzvišeni Allah kaže:

وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ إِلَّا مُكَاءٌ وَتَضْيِئَةٌ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ

“Ako je tebi teško to što oni glave okreću, onda, ako možeš, potraži kakav otvor u Zemlji ili kakve ljestve ka nebu, pa im donesi jedno čudo! Da Allah hoće, On bi ih sve na Pravome putu sakupio; zato nikako ne budi od onih koji to ne znaju!” (El-Enfal, 35.)

Naime, približavanje mnogobožaca Allahu kod časne Kabe svodilo se na zviždanje i pljeskanje rukama i šakama. Ovo su činili kod Kabe i to nazivali molitvom, približavali se time Allahu Uzvišenom. Sve su im to šejtani od ljudi i džinna uljepšali. Ibadet je samo ono što je Svevišnji Allah propisao, a čovjek ništa ne može od sebe uvesti ili prihvatiti od drugog ako to nije propisao Allah. Ne može obožavati Allaha onim što nema osnove u šerijatu.

Iz ovoga proizilazi zabrana ova dva svojstva: zviždanja i pljeskanja, pa makar čovjek i ne namjeravao njima ibadet, jer je u tome poistovjećivanje s mnogobošcima.

Allahov Poslanik dozvolio je pljeskanje samo ženama, posebno,²⁶ i to u potrebi, na-primjer podsjećanje imama kada pogriješi u namazu, jer je u njihovom glasu – ukoliko to bude u prisustvu muškarca – smutnja. Tako da čovjeku nije dozvoljeno da se poistovjeti s nevjernicima i da se poistovjeti sa ženama u pljeskanju.

26 Od Ebu Hurejre prenosi se da je Allahov Poslanik rekao: «Muškarci izgovoraju subhanallah, dok žene treba da pljesnu rukom o ruku.» (Buharija, 1203; Muslim, 106/422)

U hadisu Sehla b. Sa'da prenosi se da je Allahov Poslanik rekao: “Šta vam je pa vas vidim da mnogo plješćete! Onaj koji u svom namazu nešto pogriješi neka se podsjeti riječima subhanallah, jer uistinu, kada se donese tesbih, okrenut će se njemu. Dok je pljeskanje samo za žene.” (Buharija, 684; Muslim, 421.)

Uzimanje vjere za igru i zabavu

Dvadeset drugo pitanje

[Uzeli su svoju vjeru za igru i zabavu.]

Komentar

Igra je svaka laž koja odvraća od istine, dok je zabava suprotna trudu i ona je ono u čemu nema koristi. Uzimanje igre i zabave vjerom kojom se približava Allahu obilježje je vjere pagana. Ovo je prisutno kod sufija koji udaranje u bubnjeve i muziku smatraju ibadetom Allahu. Približavaju se Allahu muzikom i udaranjem u bubnjeve. Muzika i muzički instrumenti predstavljaju igru i zabavu i oni su u osnovi zabranjeni, pa šta je tek onda ako se smatraju ibadetom Allahu?!

Danas im nalikuju oni koji uzimaju pjesme, koje nazivaju islamskim, kao sredstva u pozivu Allahu, kao što to tvrde. Poziv Uzvišenom Allahu je dio vjere i u nju ne ulazi ništa od muzike, melodije i zvukova koji zavode duše, odvođe ljude od spominjanja Allaha i učenja Kur'ana. Ovo je simbol nastranih pravaca i nije da'wetsko sredstvo, jer je način da'we propisan od Allaha. Vjerovjesnik je pozivao Kur'anom i sunnetom, vazom i savjetom, raspravljao na najljepši način i nije uzeo nekakve zajedničke pjesme kao sredstvo u svom pozivu.

Spjevanje lijepih stihova, čistih od zabranjenih stvari, u odgovoru mnogobošcima i odbrani islama, poput Hasanovih stihova, ili podizanju morala pri radu i putovanju, nije slično ovim zajedničkim pjesmama koje se danas koriste, tako da se ovdje ne može koristiti analogija zbog jasne razlike.

Obmanjenost dunjalukom

Dvadeset treće pitanje

[Život na dunjaluku ih je obmanuo. Misle da je Allah, time što im pruža Svoje blagodati na dunjaluku, zadovoljan njima, kao što stoji u riječima:

وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا وَمَا نَحْنُ بِمُعَذِّبِينَ

"I da nisu govorili: 'Imamo više imetka i djece; mi nećemo biti mučeni!'"
(Saba, 35.)]

Komentar

Sljedbenici paganskog doba u Allahovom davanju djece i imetka vide Njegovu plemenitost prema njima, smatraju da ih Allah ne kažnjava:

وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا وَمَا نَحْنُ بِمُعَذِّبِينَ * قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ * وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِالَّتِي تُقَرِّبُكُمْ عِندَنَا زُلْفَى إِلَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ جَزَاءُ الضَّعْفِ بِمَا عَمِلُوا وَهُمْ فِي الْغُرَفَاتِ آمِنُونَ
"...i da nisu govorili: 'Imamo više imetka i djece; mi nećemo biti mučeni!' Reci: 'Gospodar moj daje obilnu opskrbu onome kome hoće, a i uskraćuje, ali, većina ljudi ne zna.' Ni bogatstva vaša ni djeca vaša neće vas učiniti Nama bliskim; samo one koji budu vjerovali i dobra djela činili čeka višestruka nagrada za ono što su radili, i oni će u visokim odajama biti sigurni"
(Saba, 35.-37.),

sve do riječi Svevišnjeg:

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ
وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ

"Reci: 'Gospodar moj daje obilnu opskrbu onome kome hoće od robova Svojih, a kome hoće uskraćuje; što god vi udijelite, On će to nadoknaditi, On najbolje opskrbljuje!'" (Saba, 39.).

Dakle, mnoštvo djece, imetka, raskošan život nisu dokaz Allahove ljubavi prema čovjeku. Naprotiv, Allah ponekad daje nevjerniku kako bi on postepeno ogrezao što više

u grijehu. U hadisu je došlo: "Doista Allah daje dunjaluk onome koga voli i koga ne voli, ali vjeru ne daje osim onome koga voli."²⁷ U drugom hadisu stoji: "Da dunjaluk vrijedi kod Allaha koliko je krilce komarca, Allah ne bi napojio s njega nevjernika niti jednim gutljajem vode."²⁸

Allahov Poslanik je najplemenitije Allahovo stvorenje. Također, i njegove ashabe, iako su bili najbolja Allahova stvorenja, nakon Vjerovjesnika, pogađali su ih glad, siromaštvo i oskudica. S druge strane, nevjernici maštaju i vesele se blagodatima, a sve to biva postepeno ogrezavanje u grijehu.

Dakle, dunjalučkom ljepotom ne može se dokazivati nečija dobrota kod Svevišnjeg Allaha, već se ona dokazuje dobrim djelom. Svejedno bio čovjek bogat ili siromašan, on je plemenit i dobar kod Allaha, dok su ljudska mjerila da su ljudi koji posjeduju imetak, bogataši, oni koji žive raskošnim životom, najplemenitiji i najbolji ljudi kod Allaha, a da su siromasi i oni koji žive oskudnim životom to zaslužili zato što su beznačajni i jadni kod Allaha.

27 Ahmed (1/387), Hakim (102, 7381) i kaže: "Hadis je vjerodostojan, ali ga dvojica šejhova nisu zabilježili."

28 Tirmizi (2325), a Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u Sahihul-džami'u (5292).

Odbacivanje istine ukoliko ona bude na strani siromašnih

Dvadeset četvrto pitanje

[Neprihvatanje istine iz prijezira i oholosti ukoliko ih u tome preteknu slabi i nemoćni, pa je Svevišnji Allah objavio:

وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ
مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ

"I ne tjeraj od sebe one koji se ujutro i navečer Gospodaru svome mole želeći naklonost Njegovu – ti nećeš za njih odgovarati, a ni oni neće odgovarati za tebe, jer bi, ako bi ih otjerao, nasilnik bio." (El-En'am, 52.)]

Komentar

Sljedbenici paganskog doba odbacuju istinu ukoliko na njoj budu slabi i nemoćni, i zbog toga kažu:

وَكَذَلِكَ قَتْنَا بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَيَقُولُوا أَهَؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ
"I tako Mi jedne drugima iskušavamo da bi nevjernici rekli: 'Zar su to oni kojima je Allah, između nas, milost ukazao?' A zar Allah dobro ne poznaje one koji su zahvalni!" (El-En'am, 53.),

odnosno oni nisu preči da uđu u Džennet od nas. Mi smo preči od njih, mi smo ugledniji, a oni su slabi i nemoćni koji nemaju nikakve vrijednosti niti značaja u zajednici. Allah im je odgovorio riječima:

وَكَذَلِكَ قَتْنَا بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَيَقُولُوا أَهَؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ
"I tako Mi jedne drugima iskušavamo da bi nevjernici rekli: 'Zar su to oni kojima je Allah, između nas, milost ukazao?' A zar Allah dobro ne poznaje one koji su zahvalni!" (El-En'am, 53.)

Dakle, Allah ovu vjeru ne daje osim onome koga On voli, dok dunjaluk On daje kome hoće od Svojih miljenika ili Svojih neprijatelja.

Smatranje da je ništavno ono u čijem ih činjenju preteknu slabi i nemoćni

Dvadeset peto pitanje

[Dokazivanje ništavnosti određenog postupka pretjecanjem slabih u istom:

لَوْ كَانَ خَيْرًا مَّا سَبَقُونَا إِلَيْهِ

“Da je kakvo dobro, nas oni u tome ne bi pretekli.” (Ahkaf, 11.)]

Komentar

Od paganskih običaja jeste i dokazivanje neispravnosti nekog postupka pretjecanjem i činjenjem tog istog postupka od strane slabih i nemoćnih, kao što Uzvišeni Allah spominje da su mnogobošci govorili:

لَوْ كَانَ خَيْرًا مَّا سَبَقُونَا إِلَيْهِ

“Da je kakvo dobro, nas oni u tome ne bi pretekli.” (Ahkaf, 11.)]

Govorili su: “Mi smo znalci, stručnjaci, naučnici i mislioci. Pošto smo vidjeli da nije istina ovo s čime je došao Muhammed, ostavili smo to. Da je to bilo istina, mi bismo prvi pohitali k tome, ne bi nas niko u tome pretekao. Naše ostavljanje njegovog poziva dokaz je njegove neistine.”

Ovo je jedna od najvećih laži, najvećih ništavnosti, jer istina nije uvjetovana njenim slijedenjem od strane određenih ljudi, već je slijedenje istine blagodat kojom Allah obasipa koga hoće od Svojih robova i učvršćuje ga na njoj. Sljedbenici poslanika uglavnom su bili nemoćni i slabi, kao što Svevišnji kaže:

قَالُوا إِنَّا نُؤْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْأَرْذَلُونَ

“Oni rekoše: ‘Kako da te poslušamo, kad te najniži sloj ljudi slijedi?’” (Eš-Šu'ara, 111.);

i kaže:

فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا تَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا وَمَا تَرَاكَ أَتَّبِعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا بِآدِي الرَّأْيِ وَمَا تَرَى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ

"Glavešine naroda njegova, oni koji nisu vjerovali, rekoše: 'Koliko mi vidimo, ti si čovjek kao i mi, a vidimo i da te bez ikakva razmišljanja slijede samo oni koji su niko i ništa među nama; ne vidimo da ste vi imalo od nas bolji, štaviše, mislimo da ste lažljivci'" (Hud, 27.),

tj. oni ne razmišljaju. A pagani smatraju da oni razmišljaju i razumijevaju, pa da je ono s čime je došao Nuh, alejhis-selam, bila istina, to bi slijedili učeni i određena skupina ljudi. Međutim, njihovo ostavljanje dokaz je da to nije istina. Ovo je laž, jer uglavnom oni koji su poricali i negirali istinu bili su oni koji su raskošnim životom živjeli, kao što Uzvišeni kaže:

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ

"Mi ni u jedan grad nis_mo poslanika posl_ali a da nisu rekli oni koji su na raskošan život bili navikli: 'Ne vjerujemo mi u ono što je po vama poslano!'" (Saba, 34.)

A uglavnom su slabi, nemoćni i siromašni slijedili istinu, jer nisu bili nadmeni i oholi.

Dakle, dokazivanje da je neki postupak istinit zato što ga praktikuju bogati ljudi ili ljudi od ugleda, kao i dokazivanje da je neki postupak neistinit i ništavan zato što ga praktikuju slabi i siromašni, mjerilo je pagana, koje ni u kojem slučaju nije dozvoljeno uzeti u raspoznavanju istine od neistine. Zbog toga su učenjaci i rekli: "Istina se ne prepoznaje po ljudima, već se ljudi prepoznaju po istini."

Izmijenili su dokaze objave, nakon spoznaje, kako bi opravdali svoje strasti

Dvadeset šesto pitanje

[Svjesna izmjena Allahove Knjige nakon što su je shvatili.]

Komentar

Jevreji i kršćani izmijenili su Allahove knjige, Tevrat i Indžil, nakon što su ih shvatili, poučili se njima i razumjeli ih, a izmijenili su ih dodavanjem ili oduzimanjem, ili tumačenjem neispravnim značenjem kako bi opravdali svoje strasti. Ovo je iskušenje kojeg muslimani i dan-danas nisu sačuvani. Sljedbenici strasti i želja od sljedbenika Knjige, nakon što nisu mogli da poreknu i negiraju tekst Objave, pristupili su njegovoj izmjeni i neosnovanom tumačenju.

Muslimani i dan-danas nisu sačuvani ove bolesti od sljedbenika strasti i zabludjelih skupina. Kada im se kaže: "Kamata je strogo zabranjena", oni kažu: "Pod kamatom se misli na ovo", tumačeći je onako kako odgovara njihovim prohtjevima. I danas imaju svoje knjige i brošure, fetve kojima dozvoljavaju kamatu. Kada se kaže: "Ovo su strogo zabranili Allah i Njegov Poslanik", oni kažu: "Nije to kamata koju su zabranili Allah i Njegov Poslanik! Kamata koju su zabranili Allah i Njegov Poslanik jeste kamata koja je bila zastupljena u paganskom periodu, tj. uvećavanje duga onome koji nije u stanju da ga vrati u određeno vrijeme. To je samo kamata, a što se tiče kamate fadl, oni je ne negiraju, ili kažu da zabranjena kamata jeste upropaštavajuća kamata, dok je unosna, profitabilna kamata dozvoljena.

Vjerodostojno se prenosi u hadisima iz sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zabrana kamate fadl. U dva Sahiha stoji: "Zlato za zlato, srebro za srebro, ječam za ječam, pšenica za pšenicu, hurma za hurmu i so za so. Isto za isto i iz ruke u ruku."²⁹ Ovo je kamata fadl. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio ju je, a Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

وَمَا آتَاكُمُ سُولٌ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

"...ono što vam Poslanik kao nagradu dâ – to uzmite, a ono što vam zabrani – ostavite; i bojte se Allaha jer Allah, zaista, strahovito kažnjava." (El-Hašr, 7.)

I kamata fadl ulazi pod opće značenje Allahovih riječi: "A zabranio je kamatu."

²⁹ Buharija (2134, 2174) i Muslim (1584, 1587).

Pa, kao što je bilo među jevrejima onih koji su izmijenili Tevrat i među kršćanima onih koji su izmijenili Indžil, našao se i u ovom ummetu ko će izmjenjivati Kur'an i sunnet kako bi ih prilagođavao onome što on ili drugi smatraju ispravnim. Muslimanu je obaveza da slijedi Kur'an i sunnet.

Primjer da su jevreji iskrivljavali Tevrat jeste kada im je Allah rekao:

وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَادْخُلُوا
الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةً نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ وَسَنَزِيدُ الْحَسَنِينَ

“...i kada smo rekli: 'Uđite u ovaj grad i jedite što god hoćete i koliko god hoćete, a na kapiju pognutih glava uđite, i recite: 'Oprosti' – oprostit ćemo vam grijehе vaše, a onima koji čine dobra djela dat ćemo i više!’” (El-Bekare, 58.)

– “obriši nam naše grijehе i oprosti nam”, oni su izmijenili te riječi i rekli: “zrno pšenice”, dodavajući slovo “nun”.

Oni koji neosnovano tumače Allahova svojstva, kada Allah kaže:

الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى

“Milostivi se nad Aršom uzvisio!” (Taha, 5.),

oni kažu

استولى

“zagospodario”, dodavajući slovo “lam” kao što su jevreji dodali slovo “nun”.

Ovo je izmjena nastala dodavanjem. Također postoji izmjena koja nastaje oduzimanjem, izmjena koja nastaje mijenjanjem značenja, a to je komentarisanje Kur'ana neosnovanim tumačenjem, tumačenje hadisa neosnovanim tumačenjem. Sve ovo predstavlja mijenjanje ispravnih riječi i značenja.

Pisanje lažnih knjiga i pripisivanje istih Allahu

Dvadeset sedmo pitanje

[Pisanje lažnih knjiga i pripisivanje istih Allahu.

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ

"A teško onima koji svojim rukama pišu Knjigu, a zatim govore: 'Evo, ovo je od Allaha!'" (El-Bekare, 79.)]

Komentar

Jedan od znakova bolesti jevreja jeste da oni pišu svojim rukama djela čija je sadržina neistina, a zatim govore: "Evo, ovo je od Allaha", kako bi dobili nagradu od ljudi ili ove knjige prodaju po pijacama kako bi došli do imetka. Dakle, pisanje neistinitih knjiga i njihovo širenje među ljudima djelo je jevreja i svakog onog ko se poistovjeti s njima iz ovoga ummeta.

Učenjaku je obaveza je da se boji Allaha, subhanehu ve te'ala, kada piše nešto od znanja i da ne piše osim ono što je u skladu s Kur'anom i sunnetom, jer je on odgovoran za svoje pisanje. U svojim odgovorima, svojim knjigama, svojim kazivanjima pisat će samo ono što je u skladu s Kur'anom i sunnetom, i ništa neće pisati od sebe i svojih strasti i govoriti: "Ovo je od šerijata", ili: "Ovo je šerijat."

Koliko li samo u ovom vremenu zabludjelih lažnih knjiga, istraživačkih radova, odgovora, izlazi pod imenom islama, što je slično djelu jevreja.

Ovo upozorava muslimana, koji želi da piše ili odgovara, da zastane kod Allahovih, subhanehu ve te'ala, granica, da se boji Allaha, da piše samo istinu, pa makar time ljudi i ne bili zadovoljni.

Odbijanje istine koja je kod drugih

Dvadeset osmo pitanje

[Od istine ne prihvataju osim ono što je pri njihovoj skupini, poput njihovih riječi:

قَالُوا نُوْمِنُ بِمَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا

"Oni odgovaraju: 'Mi vjerujemo samo u ono što je nama objavljeno.'" (El-Bekare, 91.)]

Komentar

"Kada im se kaže: 'Vjerujte u ono što je Allah objavio Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem', oni odgovaraju: 'Mi vjerujemo samo u ono što je nama objavljeno'" (El-Bekare, 91.), tj. ono što je objavljeno Musau, alejhis-selam: "...i neće da vjeruju u ono što se poslije objavljuje", tj. drugo: "a to je istina koja potvrđuje da je istinito ono što oni imaju". Oni govore: "Mi vjerujemo u Tevrat koji je objavljen našem vjerovjesniku Musau, alejhis-selam, "i neće da vjeruju u ono što se poslije objavljuje", a to je Indžil koji je objavljen Isau, alejhis-selam, i Kur'an koji je objavljen Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem: "a to je istina koja potvrđuje da je istinito ono što oni imaju". Dakle, Indžil i Kur'an potvrđuju ono što se nalazi u Tevratu.

Allah, subhanehu ve te'ala, im je odgovorio: "Ako vi slijedite ono što je objavljeno Musau, zašto onda ubijate vjerovjesnike? Je li Musau objavljeno ubijanje vjerovjesnika? Jer, oni su ubili Zekerijjaa, i ubili su Jahjaa, i poželjeli da ubiju Isaa, alejhis-selam, pa ga je Allah, subhanehu ve te'ala, uzdigao Sebi i sačuvao ga od njih, i poželjeli su da ubiju Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Njihova želja i nastojanje jeste ubijanje vjerovjesnika, kao što Svevišnji kaže:

وَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ وَآتَيْنَا عِيسَى
ابْنَ مَرْيَمَ الضَّنَاتِ فَأَيَّدْنَا بِرُوحِ الْقُدُسِ أَفْكَلَمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا
تَهْوَى أَنْفُسُكُمْ اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرَّقَا كَذِبْتُمْ وَفَرَّقَا تَقْتُلُونَ

"I Mi smo Musau Knjigu dali i poslije njega smo jednog za drugim poslanike slali, a Isau, sinu Merjeminom, očigledne dokaze dali i Džibrilom ga pomogli. I kad god vam je koji poslanik donio ono što nije godilo dušama vašim, vi ste se oholili, pa ste jedne u laž utjerali, a druge ubili." (El-Bekare, 87.)

Neke poslanike utjerivali su u laž, dok su neke ubili! Zbog čega? Jer su oni došli s onim što ne odgovara njihovim strastima. Pa kako onda kažu: “Mi vjerujemo u ono što je objavljeno nama”? Gdje je ovdje vjera u ono što je objavljeno njima?

Također, u Tevratu im je objavljen opis Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, jasan dokaz o njegovoj poslanici i njegovim osobinama, sallallahu alejhi ve sellem, pa zašto onda ne vjeruju u Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem? Vjera u Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, jeste vjera u ono što je njima objavljeno, a oni su uznevjerovali u njega i kažu: “Mi vjerujemo samo u ono što je nama objavljeno.”

Ovo obuhvata i onoga koji kaže: “Ja slijedim samo tog i tog učenjaka.” Obaveza mu je da prihvati istinu i da ne bude pristrasan svome imamu ili svojoj školi ili svome šejhu, poput šejhova tarikata: oni imaju svoje muride i svoje sljedbenike koji primaju istinu samo od njih. Ovo je neispravno, jer zabranjeno je slijeđenje određene osobe, osim Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i onaj koji kaže: “Uistinu, obavezno je slijeđenje određene osobe mimo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – taj je otpadnik. Od njega se traži da se pokaje, pa ako se pokaje, dobro je, u protivnom se ubija – takvog je mišljenja šejhul-islam Ibn Tejmijje – jer je ovaj dotičnog čovjeka učinio jednakim Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Zato nije obavezno slijeđenje nikoga od ljudi mimo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i što se tiče imama i učenjaka, oni se slijede u onome što pogode od istine, dok u onome u čemu pogriješe u pitanjima idžtihada, to od njih nije dozvoljeno uzeti, pa makar to bilo i od imama, jer su i oni sami govorili: “Ne uzimajte od naših govora osim ono što se slaže s govorom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.”

Ne postupaju po riječima onih za koje tvrde da ih slijede

Dvadeset deveto pitanje

[Ne postupaju po onome što je pri njihovoj skupini, kao što naglašava Allah:

قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ أَنْبِيَاءَ اللَّهِ مِنْ قَبْلُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

"Reci: 'Pa zašto ste još davno neke Allahove vjerovjesnike ubili, ako ste vjernici bili?'" (El-Bekare, 91.)]

Komentar

Dakle, ovi jevreji tvrde da slijede ono što im je objavljeno u Tevratu. Međutim, dvije činjenice ukazuju na neistinitost njihovih tvrdnji:

prva: ubijanje vjerovjesnika, a u Tevratu se ne nalazi ubijanje vjerovjesnika, već vjerovanje u njih, pomaganje, slijeđenje i povodenje za njima;

druga: Tevrat im naređuje slijeđenje Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem:

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ
وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ
عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا
بِهِ وَعَزَّوْهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

"...onima koji će slijediti Poslanika, vjerovjesnika, koji neće znati čitati ni pisati, kojeg oni kod sebe, u Tevratu i Indžilu, zapisana nalaze, koji će od njih tražiti da čine dobra djela, a od odvratnih odvrćati ih, koji će im lijepa jela dozvoliti, a ružna im zabraniti, koji će ih tereta i teškoća koje su oni imali osloboditi. Zato će oni koji budu u njega vjerovali, koji ga budu podržavali i pomagali i svjetlo po njemu poslano slijedili – postići ono što budu željeli." (El-E'araf, 157.)

Ovo su osobine Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Tevratu, a oni nisu povjerovali u njega, sallallahu alejhi ve sellem, i nisu rekli ono što su govorili njihovi vjerovjesnici i njihovi učenici koji pozivaju na vjerovanje u njih, a ovi ne postupaju po onome što govore.

Drže se razilaženja i ostavljaju zajednicu

Trideseto pitanje

[Od Allahovih ajeta jeste da su se oni, kada su ostavili Allahovu oporuku za okupljanjem i zajednicom i kada su počinili ono što je Allah zabranio, poput nesloge i razjedinjenosti, podijelili u skupine, a svaka skupina radosna onim na čemu je.]

Komentar

Od Allahovih, subhanehu ve te'ala, velikih ajeta i dokaza jeste da pagani ostavljaju okupljanje oko Allahove Knjige, Njegovog šerijata objavljenog Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i čvrsto pridržavanje za njega. Allah ih je iskušao cijepanjem, razjedinjenošću, prepiranjem i zadovoljstvom onim na čemu su od neistine. Ovo je njihova kazna, jer kada se čovjek raduje i kada je zadovoljan neistinom tada je nikada neće ostaviti. Međutim, onaj koji nije zadovoljan neistinom i koji sumnja u ispravnost onoga što slijedi, nadati se da se takav pokaje i ostavi slijeđenje neispravnog.

Onaj koji ostavi istinu, biva iskušan neistinom. Onaj ko ostavi zajednicu, bit će iskušan cijepanjem, razjedinjenošću, prepiranjem i svadom. I neće ljudi biti rascjepkani, podvojeni u pitanjima dunjaluka i vjere a da među njima neće biti neprijateljstvo i mržnja, pa čak i fizičko sukobljavanje jednih s drugima. Shodno tome, neće ljudi biti okupljeni oko Kur'ana i sunneta a da među njima neće biti prijateljstvo, ljubav, međusobno potpomaganje, kao da su jedno tijelo. Stoga, nema spasa i nema zaštite osim u okupljanju oko Kur'ana i sunneta, niti ima jedinstva muslimana osim u slijeđenju Kur'ana i sunneta, i doista je sve mimo toga podvojenost i kazna.

Dakle, ovi pozivaju u jedinstvo muslimana – kako to kažu – i njima se kaže: "Ako pozivate u jedinstvo muslimana, onda prvo pozivajte u jedinstvo akide, da budete jedinstveni po pitanju akide – tevhida u koji je pozivao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ne ostavljajte ljude: ovaj obožava kabure, ovaj je sufija, ovaj je šiija, već prvo pozivajte u jedinstvo akide, čvrsto se prihvatite za la ilahe illallah, zatim za Njegovog Poslanika i ostavite se zakona, sistema, plemenskih običaja i drugoga. Vratite se Kur'anu i sunnetu ako želite okupljanje i jedinstvo muslimana, jer se muslimani neće ujediniti osim na ovome. Neće se muslimani ujediniti osim na jedinstvenoj akidi i na jedinstvenoj polaznoj osnovi, a ona je sud po onome što je Allah objavio i jedinstvenost po pitanju vođe, tj. slušanjem vođe muslimana i pokoravanjem njemu. Ovo će ujediniti muslimane, kao što Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Uistinu, Allah od vas želi troje: da samo Njega obožavate i da Mu nikoga ravnim ne smatrate, da se čvrsto držite za Allahovo uže i da se ne odvajate od njega i da savjetujete one koji preuzmu vlast nad vama."³⁰

³⁰ Prethodio je izvod hadisa.

Neprijateljstvo i mržnja prema istinitoj vjeri, a prijateljstvo i ljubav prema lažnoj vjeri

Trideset prvo pitanje

[Takoder, od najvećih Allahovih ajeta jeste i njihovo suprotstavljanje i iskazivanje neprijateljstva, do krajnjih granica, prema vjeri kojoj se pripisuju, i istovremena ljubav, do krajnjih granica, prema vjeri nevjernika koji se neprijateljski odnose prema njima, na isti način kako su se odnosili i prema njihovim vjerovjesnicima i sljedbenicima, kao što su učinili s Poslanikom kada im je došao s vjerom Musaa, a oni uzeli da slijede knjige prepune sihra koje potječu od faraonove porodice.]

Komentar

Od paganskih pitanja u kojima se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razišao s njima jeste i njihovo neprijateljstvo prema vjeri koju im je bilo naređeno da slijede, dok su istovremeno slijedili vjeru svojih neprijatelja. Poznato je da su jevreji bili na vjeri Musaa, alejhis-selam, i da su njihovi neprijatelji bili faraon i njegovi sljedbenici koji su ih žestoko kažnjavali i patili: ubijali im mušku djecu, a žensku u životu ostavljali i ponižavali ih na najveći mogući način, sve dok Allah, subhanehu ve te'ala, nije poslao Svoga vjerovjesnika, onoga s kojim je razgovarao, Musaa, alejhis-selam. Allah ih je preko njega oslobodio njihovih neprijatelja, uzvisio ih i počastio, a njihove neprijatelje ponizio i potopio, a oni su gledali njihov potop. Potop njihovog neprijatelja učinio je slašću njihovih očiju. U Tevratu, koji su imali pred sobom, a s kojim je došao Musa, alejhis-selam, nalazile su se osobine Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i naredba njegovog slijeđenja, a on je:

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ
وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُم بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ
عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا
بِهِ وَعَزَّوْهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“...onima koji će slijediti Poslanika, vjerovjesnika, koji neće znati čitati ni pisati, kojeg oni kod sebe, u Tevratu i Indžilu, zapisana nalaze, koji će od njih tražiti da čine dobra djela, a od odvratnih odvrćati ih, koji će im lijepa jela dozvoliti, a ružna im zabraniti, koji će ih tereta i teškoća koje su oni imali osloboditi. Zato će oni koji budu u njega vjerovali, koji ga budu

podržavali i pomagali i svjetlo po njemu poslano slijedili – postići ono što budu željeli." (El-E'araf, 157.)

Zbog toga što su oni bili žestoki, i Allah je prema njima bio žestok, pa im je zbog njihovog nevjerstva i inata zabranio lijepa jela koja su im bila dozvoljena. Da su povjerovali u Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, Allah bi ih oslobodio ovih okova, međutim, zavist ih je obuzela pa su rekli: "Kako da ovaj obećani vjerovjesnik, koji će doći pred kraj ovoga vremena, bude od Arapa, iz Ismailovog potomstva? Više priliči da on bude iz Israilovog potomstva, a ne Ismailovog." Ovako su govorili iz zavisti prema Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovom narodu, usljed čega su ga negirali iako su bili svjesni da je on Allahov poslanik. Dakle, ono što ih je podstaknulo na sve ovo bila je zavist i oholost, Allah nas sačuvao toga.

Nakon što su negirali Muhammeda, negirali su i Musaa, alejhis-selam, i knjigu s kojom je došao, Tevrat, a sve su to činili iz zavisti prema Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem. Tevrat su zamijenili knjigama prepunim sihra, što je bila vjera njihovog neprijatelja faraona. Sihra je bio proširen među faraonovim narodom. Jevreji su, dakle, ostavili Objavu i prihvatili se sihra koji je bio obilježje njihovog neprijatelja. I ovo je veoma čudna pojava! Allah, subhanehu ve te'ala, rekao je:

وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْ عِندِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ بَدَّ فَرِيقٌ مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ كِتَابَ اللَّهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

"A kada im je poslanik od Allaha došao, potvrđujući da je istinito ono što već imaju, mnogi od njih kojima je Knjiga dana – za leđa svoja Allahovu Knjigu odbacuju, kao da ne znaju." (El-Bekare, 101.)

Ovo je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njegove osobine i ono u što je pozivao. Iz oholosti i inata postupali su kao što postupaju najveće neznalice. Allah, subhanehu ve te'ala, nije rekao: "Zbog toga što nisu znali", već je rekao: "kao da ne znaju", jer učenjak koji ne postupa po svome znanju kao i da ne zna. Plod znanja jeste djelo, pa ukoliko ne bude radio poistovjetit će se sa neznalicom. Naprotiv, neznalica će imati manji grijeh od njega.

وَاتَّبِعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكٍ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ

وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا
لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَقٍ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

"...i povode se za onim što su šejtani o Sulejmanovoj vladavini kazivali. A Sulejman nije bio nevjernik – šejtani su nevjernici: učili su ljude vradžbini i onome što je bilo nadahnuto dvojici meleka, Harutu i Marutu, u Babilonu. A njih dvojica nisu nikoga učili dok mu ne bi rekli: 'Mi samo iskušavamo, i ti ne budi nevjernik!' I ljudi su od njih dvojice učili kako će muža od žene rastaviti, ali nisu mogli time nikome bez Allahove volje nauditi. Učili su ono što će im nauditi i od čega nikakve koristi neće imati, iako su znali da onaj koji tom vještinom vlada neće nikakve sreće na onome svijetu imati. A doista je jadno ono za što su se prodali, kada bi samo znali!" (El-Bekare, 102.)

– a to je sihra.

Osnova sihra jeste da je on šejtansko djelo, a zatim su ga od njih naslijedili nevjernici u svakom vremenu: naslijedili su ga faraon i njegov narod, naslijedili su ga jevreji – ostavili su Tevrat i prihvatili se starog sihra – i tako su ga nevjernici nasljeđivali iz generacije u generaciju.

I ovo je jedan vid kazne za njih, jer čovjek kada ostavi istinu biva iskušan neistinom. Ovo je sunnet – pravilo koje se ne mijenja. Pojedini muslimani su ostavili Allahovu Knjigu i sunnet Njegovog Poslanika, a prihvatili se ljudskih riječi, prihvatili su se logike i filozofije i na taj način postali kao i ovi koje smo spomenuli. Nakon što su ostavili Allahovu Knjigu i sunnet Njegovog Poslanika, a prihvatili se nečega drugog, okrećući se od Allahove Knjige i sunneta Njegovog Poslanika i ne uzimajući vjerovanje iz Kur'ana i sunneta, bili su iskušani uzimanjem vjerovanja iz nevjerničkih znanosti. Kako li su samo noći slične jedna drugoj!

Isti slučaj je sa svakim onim koji ostavi istinu, i zasigurno takav biva iskušan neistinom. Pa, onaj ko ostavi pravac sljedbenika sunneta i zajednice, taj će biti iskušan pravcima zabludjelih skupina. Onaj ko se prikloni zalutalim zajednicama suprotnim Kitabu i sunnetu i pravcu sljedbenika sunneta i zajednice, biva i iskušan ostajanjem uz te zalutale skupine. Ovo je Allahov, subhanehu ve te'ala, sunnet – zakon, i ovo je ono na što treba upozoravati muslimana koji ostavi istinu, jer ukoliko je ostavi, sigurno će biti iskušan neistinom. Ukoliko ostavi slijeđenje sljedbenika istine, sigurno će, zauvijek, biti iskušan slijeđenjem sljedbenika nestine i laži.

Poricanje istine ukoliko ona bude na strani onih koje ne vole

Trideset drugo pitanje

[Poricanje istine ukoliko ona bude na strani onih koje oni ne vole, kao što
Uzvišeni kaže:

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارَى عَلَى شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصَارَى لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَى شَيْءٍ
"Jevreji govore: 'Kršćani nisu na Pravom putu!', a kršćani vele: 'Jevreji nisu
na Pravom putu!'" (El-Bekare, 113.)]

Komentar

Ovo je jedno od najopasnijih pitanja. Dakle, poricanje istine ukoliko bude na strani onih koje oni ne vole. Ostavljaju istinu koja je pri njima ispoljavajući tako prezir prema tim ljudima, i to im je jedini razlog. Muslimanu je obaveza da prihvati istinu od koga god ona dođe, jer je istina zagubljena kod vjernika i zato gdje god je nađe – uzet će je, bez obzira da li ona bila uz njegovog prijatelja ili uz njegovog neprijatelja, jer on traži istinu. Međutim, ako bude uvažavao samo ljude, onda je to obilježje vjere pagana.

Primjer spomenutog jeste ono što Allah, subhanehu ve te'ala, spominje o jevrejima i kršćanima – a oni su posjedovali Knjigu i znanje: jevreji su ostavili istinu koja je bila uz kršćane, a kršćani su odbacili istinu koja je bila uz jevreje, kako Svevišnji kaže:

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارَى عَلَى شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصَارَى لَيْسَتِ
الْيَهُودُ عَلَى شَيْءٍ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ
قَوْلِهِمْ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

"Jevreji govore: 'Kršćani nisu na Pravome putu!', a kršćani vele: 'Jevreji
nisu na Pravome putu!' – a oni čitaju Knjigu. Tako, slično kao oni, govore i
oni koji ne znaju. Allah će im na Sudnjem danu presuditi o onome u čemu se
oni ne slažu." (El-Bekare, 113.)

Ono što ih je podstaknulo na spomenuti čin jesu strasti. Pošto su jevreji prezirali kršćane, porekli su i istinu koja je bila uz njih, "a oni čitaju Knjigu" koja im je naređuje prihvatanje istine, a "tako, slično kao i oni, govore i oni koji ne znaju". Dakle, oni koji ne-

maju Knjigu također su na ovom pravcu. Sve skupine smatraju jedna drugu nevjerničkom skupinom i poriču istinu koja je s njom.

Zaključak: Muslimanu je obaveza da se kloni postupka jevreja i kršćana, a on je negiranje istine ukoliko ona bude uz onoga koga oni ne vole. Zato nemoj da te mržnja prema nekome čovjeku navede da odbaciš istinu koja je uz njega. A doista je ovo danas prisutno. Ukoliko neka skupina ili zajednica prezire nekoga od učenjaka, tada odbacuju svu istinu koja je uz njega. Mržnja prema dotičnom učenjaku navela ih je da odbace istinu koja je uz njega, napuštaju ga, okreću se od njega, upozoravaju na njegova djela, na njegove kasete pa makar one sadržavale i istinu. Zbog čega? Ni zbog čega drugog osim zbog toga što ne vole dotičnog učenjaka.

Obaveza ti je, muslimanu, da prihvatiš istinu pa makar ona bila i uz onoga koga ti ne voliš. Lična neprijateljstva i lične strasti ne smiju biti prepreka u primanju istine.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što mu je došao jevrej i rekao: "Vi činite širk, govorite: 'Ono što hoće Allah i što hoće Muhammed,'" naredio je da govore: "Ono što Allah hoće sam" i da ne govore: "Ono što hoće Allah i što hoće Muhammed".³¹ Dakle, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je ovu istinu i naredio svojim ashabima da ostave grešku.

Također, jedan od jevrejskih učenjaka došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Doista će Allah smotati nebesa Svojom desnicom, brda će nositi na prstu, zemlje će nositi na prstu...", sve do kraja hadisa, pa se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao toliko da su mu se ukazali kutnjaci potvrđujući riječi ovog jevrejskog učenjaka.³² Allah, subhanehu ve te'ala, objavio je:

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ

"Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati; a čitava Zemlja će na Sudnjem danu u vlasti Njegovoj biti, a nebesa će u moći Njegovoj smotana ostati. Hvaljen neka je On i vrlo visoko iznad onih koje Njemu smatraju ravnim!" (Ez-Zumer, 67.)

I nakon što su se riječi ovog rabina poistovjetile sa istinom, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio ih je i obradovao se njima.

Zaključak: Muslimanu je obaveza da prihvati istinu. Lična neprijateljstva i lična nastojanja i ono što se ponekad događa sljedbenicima istine, ne smiju ga navesti na odbacivanje istine koju kaže dotični učenjak, već treba da se okoristi njime, pa makar

31 Prenosi se da je jedan jevrej došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Uistinu, vi pripisujete Allahu druge ravnim i činite širk. Govorite: 'Ono što hoće Allah i što hoćeš ti.' I govorite: 'I tako mi Kabe.'" Nakon toga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, im je naredio da kada budu htjeli da se zakunu kažu: "I tako mi Gospodara Kabe!" I da kažu: "Ono što hoće Allah, a zatim ono što hoćeš ti." Nesai (3782), Ibn Madže (2118), Ahmed (6/371-372), Bejhki (3/54).

32 Buharija (4811, 7414, 7415) i Muslim (2786).

ovaj učenjak i ne bio ispravan. Ako se pri njemu bude nalazilo nešto što je pogrdno i što se smatra manjkavošću, međutim, on kao takav kaže riječ istine, obaveza ju je prihvatiti, ne zbog njegove ličnosti već zbog istine. Ovo je obaveza. Oni koji traže znanje treba da se pridržavaju ovog pravca – prihvatanja istine ma od koga ona dolazila.

Kontradiktornost u prihvatanju i negiranju

Trideset treće pitanje

[Poricanje onoga što su ranije ustvrdili da je od njihove vjere, kao što je hodočašćenje Kabe.

وَمَنْ يَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ

"Vjeru Ibrahimovu izbjegava samo onaj koji ne drži do sebe."
(El-Bekare, 130.)]

Komentar

Jevreji tvrde da su na vjeri Ibrahima, alejhis-salatu ves-selam, međutim, kada se pravac kible promijenio prema Kabi koju je sagradio Ibrahim, negirali su to u potpunosti, Allah nas sačuvao toga. Oni su to uradili jer ne priznaju Kabu niti hadždž, koji je bio obilježje vjere Ibrahimove. Porekli su okretanje prema Kabi iako su znali da je to istina, da je Kaba bila kibla Ibrahimova i da je Ibrahim po Allahovoj zapovijedi udario temelje ove kuće, kao što Svevišnji kaže:

وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانًا لَّيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكَ بِي شَيْئًا وَطَهَّرَ

بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ

"I kada smo kao pribježište Ibrahimu pokazali mjesto gdje je Hram, rekli smo: 'Ne smatraj Nama nikoga ravnim, i očisti ovaj Hram Moj za one koji će ga obilaziti, koji će tu u blizini njegovoj stanovati, i koji će molitvu obavljati.'" (El-Hadždž, 26.)

I Svevišnji je rekao:

وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

"I dok su Ibrahim i Ismail temelje Hrama podizali, oni su molili: 'Gospodaru naš, primi od nas, jer Ti, uistinu, sve čuješ i sve znaš!'" (El-Bekare, 127.)

Tako je Kabu sagradio Ibrahim po Allahovoj naredbi i postala je njegova kibla, a oni su to porekli. Također, hadždž je bio od vjere Ibrahima, a oni su ga porekli iako tvrde da su oni na vjeri Ibrahimovoj. Međutim, mržnja prema Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, navela ih je da sve ovo poreknu.

Kaba je Ibrahimova ostavština, okretanje prema njoj u toku namaza, njeno posjećivanje u toku hadždža i 'umre, sve je to obilježje Ibrahimove vjere, međutim oni se pripisuju Ibrahimovoj vjeri a negiraju najveća obilježja Ibrahimove vjere. Uistinu, ovo je čudnovata kontradiktornost!

Sličan ovome je svaki onaj koji se pripisuje islamu a odbacuje neke njegove propise, poput onoga koji kaže: "Ja sam musliman", a zatim obilazi oko kabura, moli ih, traži bereketa od njih, potire se njima, pa kada mu se i kaže: "To je širk", on ne odstupa od toga, već nastavlja u tome i prezire onoga ko mu to zabranjuje. Ovo je kontradiktornost u pripisivanju: pripisuje se islamu, a odstupa od njegovih najvećih obilježja – tevhida.

Svaka skupina se hvališe odbacujući druge

Trideset četvrto pitanje

[Svaka skupina tvrdi za sebe da je uspješna. Uzvišeni Allah tvrdi za njih da lažu i kaže:

قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ

"Dokaze svoje dajte ako je istina to što govorite!" (El-Bekare, 111.)]

Komentar

Od paganskih obilježja jeste da svaka skupina tvrdi za sebe da je na istini, a da su druge skupine na neistini. Ovo je bilo prisutno kod jevreja i kršćana i onih sličnih njima:

وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَى تِلْكَ

أَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ

"Oni govore da će u Džennet ući samo jevreji, odnosno samo kršćani. To su puste želje njihove! Ti reci: 'Dokaz svoj dajte ako je istina to što govorite!'"
(El-Bekare, 111.)

Ograničili su uputu i ulazak u Džennet na jevreje i kršćane.

I ostale zalutale skupine su poput njih. Svaka skupina tvrdi za sebe da je na istini, dok su druge, mimo nje, na neistini, i svaka skupina tvrdi da je ona spašena skupina za koju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Moj ummet će se pocijepati na sedamdeset tri skupine. Sve će ući u Vatru osim jedne." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pojasnio je znak raspoznavanja ove skupine od drugih. Kada su ga upitali: "Koja je to skupina, Allahov Poslaniče?", rekao je: "Ona koja bude na onome na čemu sam ja i moji ashabi."³³ Zbog toga je Allah, subhanehu ve te'ala, rekao:

وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَى تِلْكَ

أَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ

"Oni govore da će u Džennet ući samo jevreji, odnosno samo kršćani. To su puste želje njihove! Ti reci: 'Dokaz svoj dajte ako je istina to što govorite!'"
(El-Bekare, 111.),

³³ Ebu Davud (4596, 4597), Tirmizi (2645, 2646), Ibn Madže (3991, 3992, 3993). Tirmizi i Albani su hadis ocijenili vjerodostojnim: Sahihul-džami'a (1082, 1083).

tj. donesite svoj dokaz za ono što govorite da, doista, u Džennet neće ući osim onaj ko bude jevrej ili kršćanin, jer je to tvrdnja, a tvrdnja se ne prima bez dokaza. Zato je nakon toga rekao:

بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ
“A nije tako! Onoga ko se bude Allahu pokoravao i uz to dobra djela činio,
toga čeka nagrada kod Gospodara njegova, takvi se neće ničega bojati i ni
za čim neće tugovati.” (El-Bekare, 112.)

“Onaj koji preda svoje lice Allahu”, tj. onaj koji iskreno ispolji svoju vjeru Allahu i sa-
čuva se širka, “i uz to bude dobra djela činio”, tj. bude slijedio Poslanika, sallallahu alejhi
ve sellem, pa kod koga se ispune ova dva uvjeta, on je, uistinu, od stanovnika Dženneta,
dok onaj kod koga se izgube ova dva uvjeta ili jedan od njih, on je od stanovnika Vatre pa
makar i tvrdio da je od stanovnika Dženneta.

Riječi Allaha: “A nije tako! Onaj koji preda svoje lice...”, do kraja ajeta, ukazuju na
ispravan pravac, i ko se bude pridržavao za njega, bit će pripadnik uspješne skupine, jer je
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko bude na onome na čemu sam ja i moji
ashabi.” Ovo je ograničenje od strane sunneta, dok je ajet ograničenje iz Kur’ana. Onaj ko
želi Džennet, neka preda svoje lice Allahu, neka se pokorava Allahu, neka čini dobra djela
po sunnetu, i neka se kloni novotarija i uvedenih postupaka u vjeru za koje Allah nije
objavio nikakav dokaz.

Približavanje Allahu činjenjem zabranjenih postupaka

Trideset peto pitanje

[Obožavanje Allaha otkrivanjem stidnih mjesta, kao što je došlo u riječima
Uzvišenog:

وَإِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا

*"A kada urade neko ružno djelo, govore: 'Zatekli smo pretke naše da to rade,
a i Allah nam je to zapovjedio.'" (El-E'araf, 28.)*

Komentar

Pagani su obožavali Allaha, subhanehu ve te'ala, otkrivanjem stidnih mjesta u tavafu jer im je šejtan dočarao da oni ljudi koji nisu od stanovnika Harema, koji dolaze iz daljina, da ne mogu ući u Harem u svojoj odjeći u kojoj su i došli jer su u toj odjeći griješili prema Allahu. Pa, onaj koji pronade nekog stanovnika Harema da mu dadne odjeću, tavafo bi u njoj, u protivnom bi skinuo svoju odjeću na granicama Harema i ušao nag. Ovako im je to dočarao šejtan. Kada su činili ovo ružno djelo, govorili su:

وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا

"Zatekli smo očeve naše da to rade." (El-E'araf, 28.)

Pogledaj kako je nazvao otkrivanje stidnog mjesta ružnim djelom, čija se ružnoća zabranjuje, a većina ljudi danas smatra ovo otkrivanje napretkom i civilizacijom! Zatim im je Allah, subhanehu ve te'ala, odgovorio riječima:

وَإِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا

*"A kada urade neko ružno djelo, govore: 'Zatekli smo pretke naše da to rade,
a i Allah nam je to zapovjedio'" (El-E'araf, 28.),*

tj. nije propisao Svojim robovima otkrivanje stidnih mjesta, već im je propisao pokri-
vanje stidnih mjesta, jer je u tome udaljavanje od smutnje i nemoralnih radnji. Slagali
su na Allaha i govorili o Njemu bez znanja. Dokazivali su svoje postupke navodeći dva
ništavna dokaza. Prvi: "Zatekli smo pretke naše da to rade", i drugi veći i opasniji: "Allah
nam ga je naredio." Slagali su na Svevišnjeg Allaha pa im je Allah odgovorio riječima:

قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

“Reci: ‘Allah ne zapovijeda da se rade ružna djela! Zašto o Allahu govorite ono što ne znate?’” (El-E’araf, 28.)

Govor o Allahu bez znanja veoma je opasan grijeh.

Zatim je Svevišnji pojasnio šta je zabranio:

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنْزَلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

“Reci: ‘Gospodar moj naređuje – pravednost. I obraćajte se samo Njemu kad god obavljate molitvu, i molite Mu se iskreno Mu ispovijedajući vjeru! Kao što vas je iz ničega stvorio, tako će vas ponovo oživiti.’” (El-E’araf, 33.)

Ružno djelo je grijeh koji je zabranjen zbog svoje ružnoće, a takvo je i otkrivanje stidnog mjesta, “javni” grijeh koji se čini javno među ljudima i “tajni” koji ljudi čine u tajnosti, između sebe i Allaha.

“I da Allahu smatrate ravnim one za koje On nikakav dokaz objavio nije”, tj. Allah nije objavio sljedbenicima mnogoboštva nikakav dokaz, već je objavio dokaz samo za tevhid, Allahovu jednoću. A što se tiče mnogoboštva, Allah ga je zabranio.

“I da o Allahu govorite ono što ne znate”, govor o Allahu bez znanja veći je grijeh od mnogoboštva, a takav je i njihov govor: “Allah nam je naredio otkrivanje stidnih mjesta.” Zato se treba čuvati onih koji govore: “Ovo je dozvoljeno, a ovo je zabranjeno”, bez dokaza iz Allahove Knjige i sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Sve dok Allah, subhanehu ve te’ala, nije rekao:

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

“O sinovi Ademovi, lijepo se obucite kad hoćete molitvu obaviti! I jedite i pijte, samo ne pretjerujte; On ne voli one koji pretjeruju” (El-E’araf, 31.),

tj. kod svakog namaza, a u to se ubraja i tavaf oko Kabe.

Dakle, pagani su se približavali Allahu, subhanehu ve te’ala, otkrivanjem stidnih mjesta i to su smatrali ibadetom Allahu, što je ružnije od laži i lažnog svjedočenja, da nas Allah sačuva. Iz ovoga izvodimo strogu zabranu otkrivanja stidnog mjesta osim u prijekoj potrebi, poput prijeko potrebnog liječenja, ili otkrivanjem stidnog mjesta jednog supružnika pred drugim. Otkrivanje stidnog mjesta mimo ove dvije situacije strogo je zabranjeno, jer ono dovodi do ružnog djela i činjenja grijeha. Šejtan zna da otkrivenost dovodi do nemorala i homoseksualizma, pa zbog toga i podstiče na otkrivanje stidnih mjesta i sve to naziva napretkom i civilizacijom, dok na drugoj strani udaljava od pokrivanja i odjeće čednosti govoreći: “To je nazadnost, zaostalost i staromodno.” Takav je slučaj i sa onim što danas kažu za hidžab i što se ismijavaju s onima koje ga nose, a sve se to propagira u

novinama, časopisima, na skupovima i sličnom, međutim to ništa neće nauditi sljedbenicima imana ako se budu čvrsto držali svoje vjere.

Približavanje Allahu zabranjivanjem dozvoljenog i dozvoljavanjem zabranjenog

Trideset šesto pitanje

[Obožavanje Allaha zabranjivanjem dozvoljenog kao što obožavaju Allaha pridružujući Mu sudruga.]

Komentar

Od paganskih obilježja jeste da se približavaju Allahu zabranjivanjem onoga što je Allah propisao, kao što su zabranili pokrivanje stidnog mjesta u toku tavafa, a o čemu je bilo spomena kod govora o stanju mnogobožaca.

Kršćani su zabranili sebi mnoga lijepa dozvoljena jela, dok su jevreji dozvolili sebi ono što je Allah strogo zabranio, poput kamate koja im je bila zabranjena kao što im je bilo zabranjeno i uzimanje tuđeg imetka bespravno. Mnogobošci su zabranili sebi mnoge vrste životinja od kojih su i behira, saiba, vasila, pa je Allah to zabranio vjernicima rekavši:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

“O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dozvolio, samo ne prelazite mjeru, jer Allah ne voli one koji pretjeruju.” (El-Maide, 87.)

Vjernik nije strog kada je u pitanju zabranjivanje onoga što je Allah dozvolio, niti popušta i dozvoljava ono što je Allah zabranio, nego je umjeren. Dakle, zabranjivanje dozvoljenog i dozvoljavanje zabranjenog obilježje je vjere pagana i nikome nije dozvoljeno da dozvoli ili zabrani osim s dokazom iz Allahove Knjige. Ukoliko se to bude smatralo ibadetom, poput kršćana koji isposništvo smatraju ibadetom ili mnogobožaca koji obilazanje oko Kabe bez odjeće smatraju ibadetom, to je onda ibadet koji Allah nije propisao, već se to smatra obožavanjem Allaha, subhanehu ve te'ala, grijehom, približavanjem Allahu, subhanehu ve te'ala, grijehom i propisivanjem vjere od strane onoga kome to nije dozvoljeno.

Zaista je ovo mnogo opasno. Kao što su pagani obožavali Allaha širkom, najvećim nedjelom koje su mogli uraditi i što je prisutno i nekada i sada, isti su takvi i oni koji obilaze oko kabura, prinose im kurbane, zavjetuju se njima i govore:

مَا عَبُدْهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى

“Ovim se približavamo Allahu” (Ez-Zumer, 3.);

هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ

"Ovo su naši zagovornici kod Allaha" (Junus, 18.).

Ovo što smo naveli bilo je obilježje prvih mnogobožaca, ali je i obilježje savremenih mnogobožaca koji se pripisuju islamu. Govore: "Približavamo se Allahu preko ovih dobrih ljudi. Oni su naši zagovarači i oni nas približavaju Allahu."

Uzeli su svećenike i monahe za bogove mimo Allaha

Trideset sedmo pitanje

[Obožavanje Allaha uzimanjem monaha i svećenika za druge bogove mimo Allaha.]

Komentar

Allah, subhanehu ve te'ala, rekao je za jevreje i kršćane:

اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا
أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

"Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje i monahe svoje i Mesihu, sina Merjemina, a naređeno im je da samo jednog Boga obožavaju – nema boga osim Njega. On je vrlo visoko iznad onih koje oni Njemu ravnim smatraju." (Et-Tevbe, 31.)

Svećenici su učenjaci, dok su monasi pobožnjaci. Jevreji i kršćani obožavaju Allaha, subhanehu ve te'ala, slijedeći svoje svećenike i monahe u griješenju prema Allahu, koji zabranjuju ono što je Allah dozvolio i dozvoljavaju ono što je Allah zabranio, a ovi im se u svemu tome pokoravaju i to smatraju ibadetom govoreći: "Pokoravanje učenjacima je obaveza." Mi kažemo: "Pokornost njima je obaveza ukoliko se oni pokore Allahu. Međutim, ukoliko se usprotive nad pokornosti Allahu, tada se njima ne pokorava." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Nema pokornosti stvorenju u nepokornosti Stvoritelju."³⁴ Nije dozvoljeno slijedenje učenjaka i pobožnjaka, makar oni bili i najskromniji ljudi, sve dok ne budu na istini. Onaj ko se povede za njima, a dobro zna da oni dozvoljavaju ono što je Allah zabranio i zabranjuju ono što je Allah dozvolio, taj ih je uzeo za bogove, tj. smatra ih ravnim Allahu, subhanehu ve te'ala, jer dozvoljavanje i zabranjivanje je Allahovo pravo. Nikome nije dozvoljeno da nešto dozvoli ili zabrani osim s dokazom iz Allahove Knjige i sunneta Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Svevišnji je rekao:

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لَتَقْتُلُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ
إِنَّ الَّذِينَ يَقْتُلُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ * مَتَاعٌ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

"I ne govorite neistine jezicima svojim: 'Ovo je dopušteno, a ovo je zabranjeno', da biste tako o Allahu neistine iznosili. Oni koji o Allahu govore

34 Prethodio je izvod hadisa.

neistine – neće uspjeti, kratko će uživati, i njih će strašna patnja čekati.”
(En-Nahl, 116.-117.)

Dakle, ne pokoravamo se učenjacima u potpunosti, svejedno da li oni pogodili ili pogriješili, već im se pokoravamo u onome što pogode, a klonimo se njihovih grešaka ukoliko pogriješe. Pokoravamo se onome ko se pokorava Allahu i iskazujemo nepokornost svakom onom koji iskaže nepokornost Allahu, subhanehu ve te'ala, suprotstavljamo se grešci onoga koji pogriješi. Ovo je ispravna vjera.

Međutim, ukoliko čovjek ne zna da je dotični učenjak pogriješio, onda ima opravdanje. Što se tiče riječi onoga koji kaže: “Ako pogriješi, pa on će snositi grešku”, kažemo da one nisu ispravne i da ti one neće ništa koristiti na Sudnjem danu. Njima će pripadati ono što su ponijeli, a i tebi će pripadati ono što si ponio. Odgovor se prihvata samo ako bude izrečen na osnovu Allahove Knjige i sunneta Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Pa, onaj koji bude znao da je odgovor izrečen bez dokaza, njemu biva strogo zabranjeno da se povede za takvim odgovorom, a onaj koji to ne bude znao, on će imati opravdanje, ali mu je obaveza da provjeri i istraži.

Nevjerovanje u Allahova svojstva

Trideset osmo pitanje

[Nevjerovanje u Allahova svojstva, poput riječi Svevišnjeg:

وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَيْرًا مِّمَّا تَعْمَلُونَ

"...već zato što ste vjerovali da Allah neće saznati mnogo štošta što ste radili." (Fussilet, 22.)]

Komentar

Dakle, svojstva koja je Svevišnji Allah sebi potvrdio. Ilhad u jeziku znači skretanje s pravog, a njegovo značenje ovdje je okretanje od Allahovih svojstava, a takvo je i negiranje Njegovih, subhanehu ve te'ala, svojstava. Dakle, negiranje svojstava je okretanje od njih, jer podrazumijeva poricanje istine. Pagani su se okretali od Allahovih svojstava u značenju da su ih poricali i negirali Allahu, subhanehu ve te'ala. Dokaz tome su riječi Svevišnjeg:

وَمَا كُنتُمْ تَسْتَرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا

جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَيْرًا مِّمَّا تَعْمَلُونَ

"Vi se niste krili zato da ne bi uši vaše i oči vaše i kože vaše protiv vas svjedočile, već zato što ste vjerovali da Allah neće saznati mnogo štošta što ste radili." (Fussilet, 22.)

Mislili su da Allah, subhanehu ve te'ala, ne zna za većinu njihovih djela pa su negirali Allahu svojstvo znanja. U ovome je dokaz iz ajeta, jer je znanje veliko svojstvo od Allahovih svojstava. On sve poznaje. Ništa od djela Njegovih robova i drugih djela nije Mu skriveno.

يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسْرُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ
"On zna šta na nebesima i na Zemlji postoji i zna šta krijete i šta pokazuje-
te; Allah zna svačije misli." (Et-Tegabun, 4.)

Zna ono što je bilo i što će biti, i zna kakvo bi bilo ono što ne postoji da postoji. Dakle, Njegovo, subhanehu ve te'ala, znanje je potpuno i ono sve obuhvata. Onaj koji smatra da Allah ne poznaje neka djela, takav je skrenuo od pravog poimanja Allahovih svojstava i negirao je Allahu, subhanehu ve te'ala, svojstvo znanja.

Zatim je Svevišnji rekao:

وَذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ أَرْدَاكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ مِّنَ الْخَاسِرِينَ

"I to vaše uvjerenje, koje ste o Gospodaru svome imali, upropastilo vas je, i sada ste nastradali" (Fussilet, 23.),

tj. dovelo vas je u propast "i sada ste nastradali". Ovim se dokazuje da se poistovjetio s paganima onaj koji negira bilo koje Allahovo svojstvo i da je izložen velikoj prijetnji. Oni koji niječu Allahova, subhanehu ve te'ala, svojstva, kao što su džehmijje, mu'tezili, ešarije, maturidije, naslijedili su ovu prezrenu osobinu od pagana i izloženi su velikoj prijetnji jer o Allahu, subhanehu ve te'ala, imaju loše mišljenje.

Također, pod ilhadom se podrazumijeva i neosnovano tumačenje Allahovih svojstava, okretanje od ispravnog značenja ka neispravnom, poput tumačenja uzdizanja sa zagospodarivanjem, ili ruke sa moći i sl.

Ilhadom se, također, smatra i prepuštanje značenja svojstava Allahu i negiranje značenja na koja ukazuju jasni tekstovi.

Nevjerovanje u Allahova svojstva

Trideset deveto pitanje

[Nevjerovanje u Allahova imena. Uzvišeni kaže:

وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ

“...jer oni u Milostivog ne vjeruju.” (Er-Ra’d, 30.)]

Komentar

Kao što pagani iskrivljuju Allahova svojstva, isto tako iskrivljuju i Allahova imena i negiraju ih, kao što Svevišnji kaže:

كَذَلِكَ أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا أُمَمٌ لَّتَلَوْا عَلَيْهِمُ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ

وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابِ

“I tako smo te poslali narodu prije kojeg su bili i nestali drugi narodi, da im kazuješ ono što ti objavljujemo, jer oni u Milostivog ne vjeruju. Reci: 'On je Gospodar moj, nema boga osim Njega, u Njega se uzdam i Njemu se obraćam!'” (Er-Ra’d, 30.)

Milostivi je jedno od Allahovih imena. Zbog toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je htio da sklopi sporazum sa mnogobošcima na Hudejbiji i kada je Suhejl b. Amr došao i rekao: “Dodji i piši između nas ugovor”, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je pisara i rekao: “U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!” Suhejl mu je rekao: “Što se tiče Milostivog, tako mi Allaha, ja Ga ne poznajem. Ko je On?”³⁵ Drugi su rekli: “Mi ne poznajemo Milostivog osim milostivog Jemame – misleći na Musejlemu jer se Musejlema nazvao “milostivim” – pa je Svevišnji Allah objavio:

كَذَلِكَ أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا أُمَمٌ لَّتَلَوْا عَلَيْهِمُ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ

وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابِ

“I tako smo te poslali narodu prije kojeg su bili i nestali drugi narodi, da im kazuješ ono što ti objavljujemo, jer oni u Milostivog ne vjeruju. Reci: 'On je Gospodar moj, nema boga osim Njega, u Njega se uzdam i Njemu se obraćam!'” (Er-Ra’d, 30.)

³⁵ Buharija (2731, 2732).

Također, kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio u Mekki, klanjao i dovio govoreći: "O Allahu, o Milostivi!", mnogobošci su govorili: "Pogledajte ovog čovjeka. Misli da obožava jednog Boga, a govori: 'O Allahu, o Milostivi', pa obožava dva Boga. Nakon toga, Svevišnji je objavio:

قُلْ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا إِلَهَ حَمْنٍ لَّا مَّا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى
وَلَا تَجْهَرُوا بِصَلَاتِكُمْ وَلَا تَخَافُتُ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ لَكَ سِيلًا

"Reci: 'Zovite: Allah, ili zovite: Milostivi, a kako god Ga budete zvali, Njegova su imena najljepša. Ne izgovaraj na sav glas Kur'an kad molitvu obavljaš, a i ne prigušuj ga; traži sredinu između toga.'" (El-Isra', 110.)

Dakle, Allahova imena su mnogobrojna i njihova brojnost ne ukazuje na brojnost imenovanog, nego ukazuje na veličinu Onoga Koji posjeduje sva ta brojna imena.

Dakle, mnogobošci su negirali Allahova imena, i stoga je svaki onaj koji negira Allahova imena – kao što čine zabludjele skupine poput džehmijja, ili porekne značenja a ustvrđi imena poput mu'tezila, ili negiraju neke osobine a potvrđuju neke poput eš'arija – nasljednik pagana. Allah, subhanehu ve te'ala, potvrđujući Svoja imena, rekao je:

وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ
"Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima, a klonite se onih koji iskreću Njegova imena – kako budu radili, onako će biti kažnjeni!"
(El-E'araf, 180.)

I rekao je:

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى
"Allah, drugog boga osim Njega nema, najljepša imena ima!" (Taha, 8.)

I Svevišnji je rekao:

هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ
مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
"On je Allah, Tvorac, Onaj Koji iz ničega stvara, Onaj Koji svemu daje oblik, On ima najljepša imena. Njega hvale oni na nebesima i na Zemlji, On je Silni i Mudri." (El-Hašr, 24.)

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Molim Te svakim Tvojim imenom, kojim si Sebe nazvao, ili si ga njime podučio nekoga od Svojih stvorenja, ili si ga

objavio u Svojoj Knjizi, ili si ga ostavio skrivenog kod Sebe.”³⁶ Dakle, Allahova imena su mnogobrojna. Neka od njih Svevišnji je objavio u Svojoj Knjizi i ona su brojna u Kur'anu: Milostivi, Samilosni, Silni, Mudri, Blagi, Onaj Koji prima pokajanje, Onaj Koji mnogo prašta...

Na kraju sure El-Hašr:

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ
هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ
الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ * هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ
الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

“On je Allah – nema drugog boga osim Njega – On je poznavalac nevidljivog i vidljivog svijeta, On je Milostivi, Samilosni! On je Allah – nema drugog boga osim Njega, Vladar, Sveti, Onaj Koji je bez nedostataka, Onaj Koji svakoga osigurava, Onaj Koji nad svim bdi, Silni, Uzvišeni, Gordi. Hvaljen neka je Allah, On je vrlo visoko iznad onih koje smatraju Njemu ravnim! On je Allah, Tvorac, Onaj Koji iz ničega stvara, Onaj Koji svemu daje oblik, On ima najljepša imena. Njega hvale oni na nebesima i na Zemlji, On je Silni i Mudri.” (El-Hašr, 22.-24.)

Vjerovanje u Allahova, subhanehu ve te'ala, imena je obaveza. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kako je došlo u vjerodostojnom hadisu, rekao je: “Doista Allah ima devedeset devet imena, i ko ih nauči ući će u Džennet.”³⁷ Dokazi koji govore o Allahovim imenima su mnogobrojni i onaj koji ne vjeruje u Allahova imena, taj doista ne vjeruje ni u Allaha, subhanehu ve te'ala.

36 Ahmed (1/391), El-Hakim (1920), Ibn Hibban (968). Vjerodostojnim su ga ocijenili Ahmed Šakir (3712) i Albani u “Zbirici vjerodostojnih hadisa” (198).

37 Buharija (2736) i Muslim (2677).

Poricanje Gospodara Uzvišenog

Četrdeseto pitanje

[Et-ta'til – negiranje koje se vidi u riječima faraona.]

Komentar

Et-ta'til u osnovi znači čišćenje određene stvari. Kaže se za mjesto da je atil kada je čisto, ili za ženu kada je "čista od nakita", kada nema nakita. Dakle, et-ta'til je čišćenje određene stvari od nečega drugog.

Njegovo značenje ovdje je: odvajanje svega stvorenog od njegovog Stvoritelja, negiranja postojanja Stvoritelja ovog kosmosa, već – kako kažu – kosmos je rezultat djelovanja prirode.

Predvodnik ovih koji niječu Stvoritelja jeste faraon koji je rekao:

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي

"Reče faraon: 'O velikaši, ja ne znam da vi imate drugog boga osim mene.'"

(El-Kasas, 38.)

Međutim, ovo je rekao iz oholosti i inata.

U drugom ajetu stoji da je rekao:

وَقَالَ فِرْعَوْنُ مَا هَآمَانُ ابْنُ لِي صِرْحًا تَعْلِي أَبْلُغُ السَّبَابَ. أَسْبَابَ

السَّمَاوَاتِ فَاطَّلَعَ إِلَى إِلَهِ مُوسَى وَإِنِّي لَأُظَنُّهُ كَاذِبًا وَكَذَلِكَ زَيْنَ لِفِرْعَوْنَ

سُوءُ عَمَلِهِ وَصَدَّ عَنِ السَّبِيلِ وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ

"Reče faraon: 'O Hāmāne, sagradi mi jedan toranj ne bih li stigao do staza, staza nebeskih, ne bih li se popeo do Musaova Boga, a ja smatram da je on, zaista, lažac.' I eto tako su se faraonu njegova ružna djela učinila lijepim i on je bio odvrćen od Pravog puta, a lukavstvo faraonovo se završilo na njegovu štetu." (El-Gafir, 36.-37.)

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي فَأَوْقِدْ لِي يَا هَامَانُ عَلَى
الطِّينِ فَاجْعَلْ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أَطَّلِعُ إِلَى إِلَهِ مُوسَى وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ

"O velikaši" – reče faraon – "ja ne znam da vi imate drugog boga osim mene, a ti, o Hamane, peci mi opeke i sagradi mi toranj da se popnem k Musaovu Bogu, jer ja mislim da je on, zaista, lažac!" (El-Kasas, 38.)

Ovo je et-ta'til.

Prirodna vjera i zdrav razumi ukazuju na neispravnost ovih riječi, jer je nemoguće postojanje stvorenja bez Stvoritelja, niti je moguće da postoji radnja bez vršioca radnje:

أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ * أَمْ خَلَقُوا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ

"Zar su oni bez Stvoritelja stvoreni ili su oni sami sebe stvorili?!"

Zar su oni nebesa i Zemlju stvorili?! Ne, nego oni neće da vjeruju."

(Et-Tur, 35.-36.)

Ni na jedno od ova dva pitanja nisu odgovorili. Niti su stvorili druge, a niti su sebe stvorili. Nisu postali bez Stvoritelja i neophodno je da postoji Stvoritelj. Pa, ako postoji Stvoritelj, jesu li to oni? Jesu li oni stvorili sami sebe? Jesu li njihovi kumiri stvorili nešto od nebesa i Zemlje? Nikako! Zdrav razum i urođena, prirodna, vjera to poriču.

Pripisivanje manjkavosti Allahu

Četrdeset prvo pitanje

[Pripisivanje Allahu manjkavosti, poput: djeteta, potrebe, umora, dok u isto vrijeme nešto od toga negiraju svojim svećenicima.]

Komentar

Manjkavost je suprotna potpunosti i pripisivanje manjkavosti Allahu, subhanehu ve te'ala, jeste poništavanje Njegovog rububijjeta, poput pripisivanja Allahu djeteta, jer roditelj ima potrebu za djetetom i slič mu. Jevreji su rekli: "Uzejr je Allahov sin", dok su kršćani rekli: "Mesih je Allahov sin", a Arapi - mnogobošci su rekli: "Meleki su Allahove kćeri". Iako su kršćani svojim učenjacima negirali djecu i žene, jer je to predstavljalo njihovu manjkavost, Allahu nisu negirali ono što su negirali svojim učenim i pobožnim! Također, i Arapi su mrzili žensku djecu, a pripisivali su ih Allahu i smatrali to manjkavošću.

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ سُبْحَانَهُ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ

"Oni Allahu kćeri pripisuju – hvaljen neka je On! – a sebi ono što priželjkuju." (En-Nahl, 57.)

Spominje se da je jedan islamski učenjak s pismom otišao do jednog rimskog kralja i nakon što je ušao kod njega, upitao ga je: "Kako su žena i djeca?" Prisutni su se naljutili. Kako da njihovom vodi spominje da ima ženu i djecu?! Rekao im je, Allah mu se smilovao: "Vi negirate svome vodi ženu i dijete, a to ste pripisali Svevišnjem Allahu?! Ne negirate Mu to?!" Na taj način ih je pobijedio i do kraja zastidio.

Smatranje nekoga drugog Allahu ravnim u vladanju

Četrdeset drugo pitanje

[Pridruživanje Allahu sudruga u vlasti kao što to čine medžusije.]

Komentar

Od paganskih obilježja jeste i pripisivanje Allahu druga u vladanju, poput riječi medžusija, a oni su skupina nastanjena u perzijskim predjelima koja obožava vatru. Naime, oni kažu: "Ovaj kosmos ima dva stvoritelja: svjetlost i tamu. Svjetlost stvara dobro, dok tama stvara zlo." Zbog toga su nazvani još i es-sanuvijje. Ovo je širk u rububijjetu.

Po njihovom ubjeđenju, dozvoljen je brak s osobama koje su mahremi jedna drugoj, također je dozvoljeno zajedničko učestvovanje, ortaštvo u imetku i ženama, i ne smatraju nikoga potpunim vlasnikom, te zbog toga smatraju žene i imetak zajedničkim vlasništvom, što je i obilježje današnjih komunista i socijalista.

Ovaj pravac je ništavan, suprotan nebeskim vjerama i prirodnoj, urođenoj vjeri. Stvoritelj kosmosa je Jedan Jedini, Onaj Koji je utočište svakom, Koji nije rodio niti je rođen, Onaj Kojem niko ravan nije. On je dozvolio potpuno vlasništvo i zabranio brak s osobama koje su mahremi jedna drugoj.

Poricanje Allahove odredbe

Četrdeset treće pitanje

[Poricanje Allahove odredbe.]

Komentar

Odredba je Allahovo poznavanje svega, određivanje svega prije samog događanja, zapisivanje istog u Levhi Mahfuzu i stvaranje svega tog. Vjerovanje u sve to jedan je od šest temelja vjerovanja. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Iman je da vjeruješ u Allaha, Njegove meleke, Njegove knjige, Njegove poslanike, Posljednji dan i da vjeruješ u odredbu dobra i zla."³⁸

Svevišnji je rekao:

إِنَّا كُلُّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ

"Mi sve s mjerom stvaramo." (El-Kamer, 49.)

Odredba je Allahovo, subhanehu ve te'ala, djelo i ništa se ne dešava u Njegovoj vlasti a da to On već nije htio i nije odredio. Allah poznaje ono što je bilo i što će biti. Sve je to oduvijek poznavao Onaj Koji je oduvijek i zauvijek, a zatim je to zapisao u Levhi Mahfuzu. Svevišnji je rekao:

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ

"Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koja nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi, to je Allahu, uistinu, lahko" (El-Hadid, 22.),

tj. stvorimo.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Znaj, da, uistinu, ono što te pogodi, nije te moglo zaobići i ono što te zaobiđe, nije te moglo zadesiti"³⁹; "Pera su podignuta i listovi su se osušili."⁴⁰ Dakle, ništa se ne može dogoditi bez Allahove volje i ništa se ne događa a da to Allah ne stvara:

38 Buharija (50) i Muslim (10).

39 Ebu Davud (4699) i Ibn Madže (7).

40 Dio hadisa u kojem se spominje Vjerovjesnikova oporuka Ibn Abbasu: "O dječaće! Doista, ja ću te poučiti određenim riječima..." Ahmed (1/293). Ahmed Šakir ga je ocijenio vjerodostojnim (2669) i također Albani u Sahihul-džami'u (7957).

اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ

"Allah je stvoritelj svega i On upravlja svim." (Ez-Zumer, 62.)

On stvara i dobro i loše, određuje i dobro i loše, tako da su stepeni vjerovanja u Allahovu odredbu sljedeći:

prvi: vjerovanje da Allah, subhanehu ve te'ala, poznaje sve;

drugi: vjerovanje da je Allah, subhanehu ve te'ala, sve zapisao u Levhi Mahfuzu;

treći: vjerovanje da je Allah, subhanehu ve te'ala, htio da se dogodi u ovome kosmosu sve što postoji i ništa se ne može dogoditi bez Njegovog htijenja i Njegove volje;

četvrti: vjerovanje da je Allah stvoritelj svega i da je opskrbitelj svega.

Ovo je vjerovanje u Allahovu odredbu.

Pagani su nijekali odredbu. Dokaz tome su tri ajeta iz Kur'ana:

ajet u suri El-En'am:

سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّى ذَاقُوا بَأْسَنَا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ

"Mnogobošci će govoriti: 'Da je Allah htio, mi ne bismo druge Njemu ravnim smatrali, a ni preci naši, niti bismo ništa zabranjenim učinili.' Tako isto su oni prije njih poricali, sve dok Našu kaznu nisu iskusili. Reci: 'Imate li kakav dokaz da nam ga iznesete?' Vi se samo za pretpostavkama povodite i vi samo neistinu govorite" (El-En'am, 148.);

ajet u suri En-Nahl:

وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

"Oni koji Njemu druge smatraju ravnim govore: 'Da je Allah htio, ne bismo ni mi ni preci naši, pored Allaha, nikoga obožavali i ne bismo, bez Njegove volje, ništa zabranjenim smatrali.' Tako su isto i oni prije njih postupali. A zar su poslanici bili dužni što drugo već da jasno obznane?" (En-Nahl, 35.);

ajet u suri Ez-Zuhruf:

وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ مَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ

"Da Milostivi hoće" – govore oni – "mi ih ne bi obožavali." Oni o tome ništa ne znaju, oni samo lažu. (Ez-Zuhruf, 20.).

Islamski učenjaci po pitanju komentara ovih ajeta imaju dva mišljenja.

Prvo mišljenje jeste da je značenje njihovih riječi “da je Allah htio” ustvari negiranje Allahove odredbe. Kažu: “Da Allah ima htijenje, ne bi nas pustio da činimo ova djela.” Dakle, namjera njihovih riječi jeste negiranje odredbe i tvrdnja da oni čine dotična djela bez Allahovog htijenja. Negirali su odredbu i pripisali u potpunosti sebi djela. Ovo se u potpunosti slaže sa ubjeđenjem mu'tezila koji kažu: “Allah nema htijenja po pitanju vjerovanja i nevjerovanja, po pitanju dobra i zla, već su to sve ljudske radnje. Tako da mu'tezili kažu isto ono što su govorili i pagani.

Drugo mišljenje jeste da značenje njihovih riječi “da je Allah htio, mi ne bismo činili mnogoboštvo” ustvari izražava činjenicu da je Allah, subhanehu ve te'ala, zadovoljan tim njihovim djelima, jer da nije zadovoljan, ne bi ih pustio da takva djela čine. Dakle, vjeruju u Allahovu odredbu, ali se njome pravdaju za svoje nevjerstvo, pa čak idu dotle da kažu: “Doista je u ovome pokornost Allahu, jer to Allah hoće i mi smo se pokorili Njegovom htijenju i Njegovoj odredbi.” Ovo drugo mišljenje – pravdanje odredbom za svoja prezrena djela i tvrdnja da to Allah traži od njih – jeste govor džebrijja, jer su oni ustvrdili Allahovu odredbu, ali se njome pravdaju za ispravnost svojih prezrenih djela. Kažu: “Rob je prinuđen da čini ta svoja djela.” Dakle, džebrijje su nasljednici pagana u ovome.

Znači, ajet upućuje ili na negiranje Allahove odredbe ili na potvrđivanje Allahove odredbe, ali i pravdanje njome Allahu, subhanehu ve te'ala. Svevišnji Allah im odgovara:

سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّى ذَاقُوا بَأْسَنَا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ فَخُْرِجُوهُ لَنَا إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ

“Mnogobošci će govoriti: 'Da je Allah htio, mi ne bismo druge Njemu ravnim smatrali, a ni preci naši, niti bismo išta zabranjenim učinili.' Tako isto su oni prije njih poricali, sve dok Našu kaznu nisu iskusili. Reci: 'Imate li kakav dokaz da nam ga iznesete? Vi se samo za pretpostavkama povodite i vi samo neistinu govorite’” (El-En'am, 148.),

tj. koji je dokaz da Allah nije htio da se dogodi to nevjerstvo? I, u vezi s drugim mišljenjem, koji je dokaz da je Allah zadovoljan ovim djelima, ovim nevjerstvom, ovim mnogoboštvom i ovim razvratnim djelima? Šta vam je dokaz da je Allah zadovoljan time? Gdje je dokaz?

سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ
كَذَبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّى ذَاقُوا بَأْسَنَا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا إِنْ تَتَّبِعُونَ
إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا نَخْرُصُونَ * قُلْ فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ فَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ

"Mnogobošci će govoriti: 'Da je Allah htio, mi ne bismo druge Njemu ravnim smatrali, a ni preci naši, niti bismo išta zabranjenim učinili.' Tako isto su oni prije njih poricali, sve dok Našu kaznu nisu iskusili. Reci: 'Imate li kakav dokaz da nam ga iznesete? Vi se samo za pretpostavkama povodite i vi samo neistinu govorite.'

Reci: 'Allah ima potpun dokaz, i da On hoće, svima bi na Pravi put ukazao!'" (El-En'am, 148.-149.)

Allah upućuje koga hoće i u zabludi ostavlja koga hoće iz Svoje mudrosti. Allah zna ko zaslužuje uputu i zna ko je ne zaslužuje, i ne spušta uputu osim na njeno mjesto, ispravno mjesto koje joj dolikuje. Odgovara im da On ne bi slao poslanike, zabranjivao mnogoboštvo i naređivao tevhid da je bio zadovoljan tim njihovim djelima.

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ
"Mi smo svakom narodu poslanika poslali: 'Allaha obožavajte, a kumira se klonite!' I bilo je među njima onih kojima je Allah na Pravi put ukazao, a i onih koji su zaslužili da ostanu u zabludi; zato putujte po svijetu da vidite kako su završili oni koji su poslanike u laž utjerivali." (En-Nahl, 36.)

Pa, da je bio zadovoljan obožavanjem taguta, da je bio zadovoljan nevjerstvom i mnogoboštvom – kako vi to kažete – ne bi slao poslanike koji su to zabranjivali. Ovo ukazuje da On Svevišnji nije zadovoljan nevjerstvom, niti mnogoboštvom, niti grijesima i neispravnim djelima, već ih On, subhanehu ve te'ala, prezire i zabranjuje.

Također, Allah im odgovara u suri Ez-Zuhruf:

وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ مَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ
"Da Milostivi hoće" – govore oni – "mi ih ne bi obožavali." Oni o tome ništa ne znaju, oni samo lažu! (Ez-Zuhruf, 20.);

i riječima:

سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ
شَيْءٍ كَذَلِكَ كَذَبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّى ذَاقُوا بَأْسَنَا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ
عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ

*"Mnogobošci će govoriti: 'Da je Allah htio, mi ne bismo drugę Njemu rav-
nim smatrali, a ni preci naši, niti bismo išta zabranjenim učinili.' Tako isto
su oni prije njih poricali, sve dok Našu kaznu nisu iskusili. Reci: 'Imate li
kakav dokaz da nam ga iznesete? Vi se samo za pretpostavkama povodite i
vi samo neistinu govorite.'" (El-En'am, 148.)*

Oni iznose o Allahu ono što ne znaju i o ovim pitanjima nije dozvoljen govor osim s
dokazom od Zakonodavca, dokazom iz Allahove Knjige ili sunneta Njegovog Poslanika,
sallallahu alejhi ve sellem. U tome se ne oslanja na razume, ideje i razmišljanja.

Traženje opravdanja za nevjerstvo tvrdnjom da im ga je Allah odredio

Četrdeset četvrto pitanje

[Traženje opravdanja u Allahovoj odredbi.]

Komentar

Oni dokazuju Allahu svoje tvrdnje Njegovom odredbom i tvrde da imaju opravdanje za svoje nevjerstvo i svoje grijehе jer im je to Allah, subhanehu ve te'ala, odredio. Allah im nije prepustio dokaz, nego im je dao izbor, dao im je sposobnost, dao im je volju, pojašnio im je put dobra i pojašnio im je put zla, podario im je mogućnost da učine ili ostave, i nisu prinuđeni na nevjerstvo, kako to kažu. Također, pojašnio je da On Svevišnji nije zadovoljan da Njegovi robovi čine nevjerstvo. Rekao je:

إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ وَلَا تَزِرُ
وَازِرَةً وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ مِنْكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ
“Ako vi budete nezahvalni – pa, Allah od vas ne zavisi, ali On nije zadovoljan ako su robovi Njegovi nezahvalni, a zadovoljan je sa vama ako budete zahvalni. A nijedan grješnik neće nositi grijehе drugoga! Poslije ćete se Gospodaru svome vratiti, pa će vas On o onome šta ste radili obavijestiti, jer On dobro zna svačije misli.” (Ez-Zumer, 7.)

Pa, iako je propisao, odredio i htio, samo propisivanje ne znači i zadovoljstvo. Allah određuje nevjerstvo, ali ga prezire. Propisuje ga da bi se ljudi razlikovali jedni od drugih, iskreni od lažljivca, vjernik od nevjernika, licemjer od ispravnog vjernika. Dakle, Allah, subhanehu ve te'ala, propisuje ove prezrene pojave iz Svoje mudrosti, i ne određuje ih bez svrhe, a nagradu je vezao za njihova djela koja čine po svome izboru.

Zbog toga, ludak, slaboumni, prinuđeni i spavač neće biti pitani za svoja djela jer oni nemaju izbora i nemaju razuma, pa što god učine neće biti pitani za to. Međutim, onaj kojem je Allah podario razum i sposobnost razmišljanja i koji nije prinuđen, takav će biti pitan za ono što je činio, jer on pristupa zlu svjesno. Tako bludnik bludniči svjesno, ostavljač namaza ga ostavlja svjesno, a ima mogućnost da ustane i klanja. Bludniku je pojašnjeno da je blud strogo zabranjen, da su njegove posljedice prezrene, da je Allah propisao za blud žestoku odmazdu i poslao je poslanike koji su zabranjivali mnogoboštvo i nevjerstvo, pa kako da se pravdaju Allahu za svoje grijehе, svoje nevjerstvo, mnogoboštvo i svoju zabludu. Oni nemaju dokaza Allahu, nego samo Allah ima dokaz protiv njih:

قُلْ فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ فَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ

“Reci: 'Allah ima potpun dokaz, i da On hoće, svima bi na Pravi put ukazao!’” (El-En’am, 149.)

Nije dozvoljeno dokazivati i pravdati se Allahovom odredbom osim kod nedaća – musibeta. Kada te pogodi nedaća, ne smiješ se srditi, nego trebaš reći: “Ovo je Allahova odredba. Što je htio i učinio je.” Strpi se i očekuj nagradu. Međutim, što se tiče grijeha, nije dozvoljeno pravdati se za njih Allahovom odredbom, nego onaj koji počini grijeh treba da se pokaje Allahu i udalji od grijeha i loših djela.

Dakle, pravdanje Allahovom odredbom je od paganskih djela.

Tvrdnja da postoji kontradiktornost između Allahovog šerijata i onoga što je Allah odredio

Četrdeset peto pitanje

[Suprotstavljanje onoga što je Allah objavio i onoga što je odredio.]

Komentar

Ovo pitanje također je vezano za Allahovu odredbu, jer postoje ljudi koji tvrde da ima suprotnosti između onoga što je Allah objavio i onoga što je odredio. Takvi kažu: “Kako da Allah odredi nevjerstvo i vjerovanje, a zatim Svojim robovima propiše propise, naredbe i zabrane? Kakve koristi od toga kada su sve stvari određene i završene, jer doista se ljudi oslanjaju na Allahovu odredbu?!”

Ovo je jedno od najopasnijih pitanja paganskog doba i njegov je sljedbenik do Sudnjeg dana svaki onaj koji tvrdi da između Allahove Objave i Allahove odredbe postoji kontradiktornost. Ovo je ništavan pravac. Doista, nema kontradiktornosti između Allahovog šerijata i Allahove odredbe. Allah je odredio mnogoboštvo, grijeh i nevjerstvo i to je zabranio, a naredio vjerovanje, ustrajnost i dobro. Nema kontradiktornosti između ovoga dvoga, jer ljudi čini ova djela po svome izboru, svojoj volji i svome htijenju. Djelo se pripisuje njima i zbog toga se kažnjavaju za grijeh, a nagrađuju za pokornost, pa iako je ona i određena od Allaha, subhanehu ve te'ala. Oni se nagrađuju za svoja djela, a ne za odredbu.

Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pojasnio i rekao svojim ashabima: “Nema nijednog od vas a da nije poznato njegovo mjesto u Džennetu i njegovo mjesto u Vatri”, oni su upitali: “Allahov Poslaniče! Pa zar se nećemo osloniti na ono što nam je zapisano i ostaviti djela?!” Rekao je: “Radite, jer je svakome olakšano ono za što je stvoren!”⁴¹ Allah je objavio:

فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى * وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى * فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى *

وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى * وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى * فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى *

“... Onome koji udjeljuje i boji se i ono najljepše smatra istinitim – njemu smo Džennet pripremili; a onome koji tvrdi i osjeća se neovisnim i ono najljepše smatra lažnim – njemu smo Džehennem pripremili.” (El-Lejl, 5.-10.)

41 Buharija (4945, 4947) i Muslim (2647).

Čovjek treba činiti dobro i kloniti se zla, a što se tiče Allahove odredbe, to je Allahova tajna i ne istražuj je, jer te ona ne interesuje i nećeš stići ni do kakvog rezultata.

Dakle, na osnovu ovih prethodnih pitanja ukratko možemo reći da se ljudi po pitanju Allahove odredbe i Allahovog šerijata mogu podijeliti na četiri vrste:

prva vrsta su oni koji priznaju Allahovu odredbu, ali negiraju Šerijat, i to su džebrijje;

druga vrsta su oni koji priznaju Šerijat, ali negiraju odredbu, i to su kaderijje;

treća vrsta su oni koji priznaju i Šerijat i Allahovu odredbu, ali tvrde da između njih postoji kontradiktornost, i to su mnogobošci;

četvrta vrsta su oni koji priznaju i Šerijat i Allahovu odredbu i odbacuju svaku kontradiktornost između njih, a to su sljedbenici sunneta i zajednice.

Pripisivanje svega što se dogodi vremenu i psovanje vremena

Četrdeset šesto pitanje

[Psovanje vremena, kao što se spominje u riječima:

وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ

"...jedino nas vrijeme uništi..." (El-Džasije, 24.)]

Komentar

Oni koji događaje i zbivanja pripisuju vremenu nazivaju se dehrijje. To je zbog toga što oni, kada im se dogodi neka nepoželjna pojava, njeno događanje pripisuju vremenu i kore vrijeme zbog toga. Obaveza je da se sve pojave pripišu Svevišnjem Stvoritelju. Vrijeme je jedno od stvorenja i ono ništa ne uređuje. Allah Uzvišeni kori onoga koji zbivanja pripisuje vremenu, pa kaže:

وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا

الدَّهْرُ وَمَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ

"Postoji samo naš život zemaljski, živimo i umiremo, jedino nas vrijeme uništi" – govore oni. A oni o tome baš ništa ne znaju, oni samo nagađaju.
(El-Džasije, 24.)

Ovim riječima oni negiraju drugi svijet i proživljenje.

"Živimo i umiremo", tj. ljudi žive i umiru, kao što se i kaže: "Dok maternice izbacuju zemlja se puni." Ovakvi govore: "To je prirodnost života."

"...jedino nas vrijeme uništi", tj. pripisuju svoju propast vremenu, pa je razlog smrti kod njih prolazak noći i dana i nema kod njih određenih edžela, niti postoji kod njih melek koji uzima duše pri isteku životnog vijeka.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je psovanje vremena kada je rekao: "Ne psujte vrijeme, jer je Allah, doista, vrijeme"⁴², tj. Allah je Stvoritelj vremena i, doista, sve ono što se odvija kroz vrijeme, odvija se po Allahovom određenju. U hadisi-kudsijju stoji da je Svevišnji Allah rekao: "Sin Ademov, čovjek, Me ezijeti: psuje vrijeme,

42 Imam Buharija je u svome Sahihu u Knjizi o edebu naslovio poglavlje "Ne psujte vrijeme" i u njemu spomenuo hadis slične konstatacije, dok je imam Muslim na ovakav način zabilježio hadis u svome Sahihu pod brojem 2246.

a Ja sam vrijeme. Sve je u Mojoj ruci. Smjenjujem noć i dan.”⁴³ Pa, ukoliko čovjek opsuje vrijeme, tada je opsovao Stvoritelja vremena, i to je ono što ezijeti Gospodara Uzvišenog, jer se ukor vraća Allahu, subhanehu ve te’ala, pošto je On Taj Koji upravlja svim, određuje smrtni rok, nedaće i sve drugo. A što se tiče vremena, ono je, doista, Allahovo, subhanehu ve te’ala, stvorenje.

Muslimanima je obaveza da se klone ovog postupka. Kada ih pogodi nešto, oni trebaju da ispituju svoje duše, da priznaju svoje grijehe:

وَمَا أَصَابَكُمْ مِّنْ مُّصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ

“Kakva god vas bijeda zadese, to je zbog grijeha koje ste zaradili, a On mnoge i oprost.” (Eš-Šura, 30.)

I neophodno je da čovjek kori sebe, a ne vrijeme.

⁴³ Buharija (4826, 6181, 7391) i Muslim (2246).

Poricanje Allahovih blagodati

Četrdeset sedmo pitanje

[Pripisivanje Allahovih blagodati nekome drugom, poput riječi:

يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ

"Oni priznaju da je blagodat od Allaha, pa je poslije poriču – većina njih su nevjernici." (En-Nahl, 83.)]

Komentar

Pripisivanje blagodati nekome drugom mimo Allaha, subhanehu ve te'ala, jeste pripisivanje Allahu druga i nevjerovanje u Allaha Svevišnjeg i ovo je ono što je bilo svojstveno paganima. Svevišnji Allah kaže o njima:

يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ

"Oni priznaju da je blagodat od Allaha, pa je poslije poriču – većina njih su nevjernici." (En-Nahl, 83.)

Kaže se da je značenje ajeta: "Znaju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i znaju za njegovo poslanstvo, ali to poriču iz inata i oholosti, iako duboko u duši znaju da je on Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao što Svevišnji kaže:

قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُ لَيَحْزُنُكَ الَّذِي يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلَكِنَّ الظَّالِمِينَ بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ

"Mi znamo da tebe zaista žalosti to što oni govore. Oni, doista, ne okrivljuju tebe da si ti lažac, nego nevjernici poriču Allahove riječi." (El-En'am, 33.)

Oni, dakle, znaju za Allahovu blagodat oličenu u slanju Poslanika – jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, najveća Allahova blagodat za čovječanstvo – a zatim poriču ovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i suprotstavljaju mu se iz inata. Ovo je jedno mišljenje pri tumačenju spomenutog ajeta.

Drugo mišljenje jeste da oni znaju za Allahove blagodati kojima ih je On obasuo, koje se spominju u ovoj suri, tj. suri En-Nahl – a zatim ih poriču, odnosno pripisuju ih drugome mimo Allaha, pripisuju ih svojoj moći i snazi, svome trudu i svome zalaganju. Ovo je tvrdio i Karun:

قَالَ إِنَّمَا أُوتِيْتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي أَوَلَمْ يَعْلَم أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِن قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُونِ
مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرُ جَمْعًا وَلَا يُسْأَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ

"Ovo što imam stekao sam znanjem svojim, tako ja mislim" – govorio je on.
A zar nije znao da je Allah prije njega uništio neke narode koji su bili od
njega jači i koji su bili više nakupili – a zločinci neće o grijesima svojim ni
ispitivani biti" (El-Kasas, 78.),

tj. ja sam ovo postigao svojom inteligencijom, umijećem i zalaganjem, poričući na taj
način Allahovu blagodat koju mu je dao. Sličan je slučaj s mnogim drugim mimo Karuna.
Svevišnji Allah spominje da čovjek, kada mu Allah podari od Sebe blagodat, kaže: "Ovo
pripada meni", tj. ja to zaslužujem, ja imam pravo na to, nije to Allahovo. Dakle, pripisuje
ono što ga je zadesilo od dobra sebi i ne kaže: "Ovo je iz Allahove blagodati i Njegove
milosti."

Poricanje Allahovih riječi u potpunosti

Četrdeset osmo pitanje

[Poricanje Allahovih riječi.]

Komentar

Pagansko obilježje jeste i poricanje Allahovih riječi koje je objavio Svojim poslanicima u Tevratu, Indžilu, Zeburu, Kur'anu i drugim objavljenim knjigama. Allah prijeti svakome ko učini spomenuto:

إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تُفَتِّحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ ...

"Onima koji dokaze Naše budu poricali i prema njima se budu oholo odnosili – kapije nebeske neće se otvoriti..." (El-E'araf, 40.);

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ أُولَئِكَ يَكُونُونَ مِنْ رَحْمَتِي وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

"A onima koji neće da vjeruju u Allahove dokaze i u susret s Njime, njima nije stalo do Moje milosti – njih čeka patnja nesnosna" (El-Ankebut, 23.).

I u mnogim drugim ajetima govori se o tome da nevjernici poriču Allahove, subhanehu ve te'ala, ajete, suprotstavljaju im se svojim iskvarenim razumima, ništavnim sumnjama. Nesnosna patnja čeka svakog onog koji porekne jedan od Allahovih ajeta ili jedan od vjerodostojnih hadisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je i hadis od Allahovih ajeta, jer je i on objava od Allaha. Dakle, onaj koji poriče neke vjerodostojne hadise, kao što to čine danas neki obmanjeni naučnici, intelektualci, ukoliko ti hadisi ne odgovaraju njihovim idejama i njihovim razumima, kao što je slučaj sa savremenim mu'tezilima, ustvari poriče Allahove, subhanehu ve te'ala, ajete. Vjerniku je obaveza da vjeruje u Allahove riječi, da ih smatra istinitim i da radi po njima, jer su one istina i laž im je strana:

لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ

"...laž joj je strana, bilo s koje strane, ona je Objava od Mudroga i hvale dostojnoga." (Fussilet: 42.)

Sumnja im ne može prići.

Poricanje nekih Allahovih riječi

Četrdeset deveto pitanje

[Poricanje nekih Allahovih riječi.]

Komentar

Pagani se razlikuju u poricanju Allahovih riječi. Neki od njih poriču sve Allahove, subhanehu ve te'ala, riječi i ne vjeruju ni u jednu od Allahovih knjiga, kao što su to bili mnogobošci koji nisu vjerovali ni u jednog vjerovjesnika, a samim tim ni u jednu objavljenu knjigu od Svevišnjeg Allaha. Ali, među paganima ima i onih koji vjeruju u neke riječi, a u neke ne, poput jevreja i kršćana. Onaj koji vjeruje u jedan dio knjige, a u drugi ne vjeruje, isti je kao i onaj koji ne vjeruje nikako. Uzvišeni Allah kaže:

أَفْتُمِنُونَ بَعْضَ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَى أَشَدِّ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

"Kako to da u jeđan dio Knjige vjerujete, a drugi odbacujete?! Onoga od vas koji čini tako stići će na ovome svijetu poniženje, a na Sudnjem danu bit će stavljen na muke najteže. A Allah motri na ono što radite." (El-Bekare, 85.)

Dakle, oni vjeruju samo u ono što odgovara njihovim prohtjevima, a poriču ono što ne odgovara njihovim prohtjevima. Zbog toga im vjerovanje u jedan dio Knjige, ukoliko poreknu drugi dio Knjige ili čak samo jedan ajet ili jednu riječ iz Kur'ana, ništa neće koristiti.

Neki od njih govore: "Kur'an je stvoren, i riječima i značenjem", ili kažu: "Njegove riječi su stvorene dok značenje nije", kao što to govore eš'arije. Sve ovo je poricanje Kur'ana. Onaj ko kaže: "Kur'an je stvoren i riječima i značenjem", kako to kažu džehmijje, ili kaže: "Riječi Kur'ana su stvorene, dok je značenje od Allaha" – sve je to, također, nevjerstvo, osim da onaj koji to izgovori ne bude slijepi sljedbenik, ili bude imao netačno tumačenje pa u tom slučaju bude zalutali. Kur'an je Allahov govor, i riječima i značenjem, i slovima i njihovim značenjem, sve je to Allahov govor, a ne kaže se da su Allahov govor samo slova bez značenja ili značenja bez slova.

Negiranje objavljivanja knjiga poslanicima

Pedeseto pitanje

[Kažu:

مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى بَشَرٍ مِنْ شَيْءٍ

"Nijednom čovjeku Allah nije ništa objavio!" (El-En'am, 91.)]

Komentar

Jevreji kažu:

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى بَشَرٍ مِنْ شَيْءٍ قُلْ مَنْ أَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَى نُورًا وَهُدًى لِلنَّاسِ يَجْعَلُونَهُ قَرَاطِيسَ يُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا وَعُلِّمْتُمْ مَا لَمْ تَعْلَمُوا أَنْتُمْ وَلَا آبَاؤُكُمْ قُلِ اللَّهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ

"Ne poznaju Allaha kako treba kad govore: 'Nijednom čovjeku Allah nije ništa objavio!' Reci: 'A ko je objavio Knjigu koju je donio Musa kao svjetlo i putokaz ljudima, koju na listove stavljate i pokazujete – a mnogo i krijete – i poučavate se onome što ni vi ni preci vaši niste znali?' Reci: 'Allah!' Zatim ih ostavi neka se lažima svojim zabavljaju" (El-En'am, 91.),

a značenje toga jeste poricanje svih poslanica i poricanje cjelokupne objave. Ono što ih je podstaknulo da kažu spomenuto jeste zavist prema Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem. Svevišnji Allah im je odgovorio:

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى بَشَرٍ مِنْ شَيْءٍ قُلْ مَنْ أَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَى نُورًا وَهُدًى لِلنَّاسِ يَجْعَلُونَهُ قَرَاطِيسَ يُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا وَعُلِّمْتُمْ مَا لَمْ تَعْلَمُوا أَنْتُمْ وَلَا آبَاؤُكُمْ قُلِ اللَّهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ

"Ne poznaju Allaha kako treba kad govore: 'Nijednom čovjeku Allah nije ništa objavio!' Reci: 'A ko je objavio Knjigu koju je donio Musa kao svjetlo i putokaz ljudima, koju na listove stavljate i pokazujete – a mnogo i krijete – i poučavate se onome što ni vi ni preci vaši niste znali?' Reci: 'Allah!' Zatim ih ostavi neka se lažima svojim zabavljaju" (El-En'am, 91.),

tj. sve dok govorite da je Knjiga koja je objavljena Musau od Allaha, a Musa je čovjek, pa zašto onda govorite: "Nijednom čovjeku Allah nije ništa objavio!"

Na ovu kontradiktornost jevreje je, Allah ih prokleo, podstaknula zavist, zbog koje su porekli sve poslanike i sve knjige, zbog Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i zbog Kur'ana, Allaha molimo za spas.

Pogledajte šta čini zavist od svojih sljedbenika! Slične su riječi džehmijja: "Uistinu, Kur'an nije spušten od Allaha", ili riječi onoga koji kaže: "Doista, sunnet nije objava od Allaha, već je to idžtihad od Poslanika."

Smatranje Kur'ana ljudskim govorom

Pedeset prvo pitanje

[Za Kur'an kažu:

إِنْ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ

"Ovo su samo čovjekove riječi!" (El-Muddessir, 25.)]

Komentar

Od paganskih običaja jesu i njihove riječi: "Doista je Kur'an ljudski govor", kao što je to govorio Velid b. Mugire.

A Kur'an je Allahov, subhanehu ve te'ala, govor. Allah je njime istinski govorio i objavio ga je Svome vjerovjesniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, preko Džibrila. Dakle, Kur'an je Allahov istinski govor i u mnogim ajetima naziva ga Svojim govorom, poput riječi:

وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلَامَ
اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ

"Ako te neki od mnogobožaca zamoli za zaštitu, ti ga zaštititi da bi saslušao Allahove riječi, a potom ga otpremi na mjesto pouzdano za njega. To zato što oni pripadaju narodu koji ne zna" (Et-Tevbe, 6.);

سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ إِذَا انْطَلَقْتُمْ إِلَى مَغَائِمٍ لِتَأْخُذُوا هَآذِهِمْ ذُرُونَا نَتَّبِعْكُمْ يُرِيدُونَ أَنْ يُبَدِّلُوا كَلَامَ اللَّهِ قُلْ لَنْ تَتَّبِعُونَا كَذَلِكَ قَالَ اللَّهُ مِنْ قَبْلُ فَسَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونَنَا بَلْ كَانُوا لَا يَقْنَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا
"Oni koji su izostali sigurno će reći kada pođete da plijen uzmete: 'Pustite i nas da vas pratimo!' – da bi izmijenili Allahove riječi. Reci: 'Vi nas nećete pratiti, to je još prije Allah rekao!', a oni će reći: 'Nije tako, nego vi nama zavidite.' A nije ni to, već oni malo šta razumiju" (El-Feth, 15.),

i ovo je ubjeđenje sljedbenika sunneta i zajednice, sljedbenika Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Mnogobošci su znali da je Kur'an Allahov govor i da nije govor Muhammeda, jer da je bio Muhammedov govor, onda bi lahko mogao svaki od njih da dođe sa sličnim govorom. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio je čovjek poput njih, pa da je Kur'an bio

njegov govor, tada bi oni lahko mogli da kažu sličan govor. Allah, subhanehu ve te'ala, tražio je od njih da dođu sa nečim sličnim Kur'anu, ili makar sa deset sličnih sura ili čak sa jednom sličnom surom, međutim, oni nisu mogli ništa od toga da učine i pored svoga nevjerstva, inata i nastojanja da se suprotstave Allahu i Njegovom Poslaniku. Da su bili u mogućnosti da dođu makar sa jednom surom sličnom kur'anskoj suri, oni ne bi odgađali, došli bi s njom, međutim, to oni nisu bili u stanju učiniti. Sve to ukazuje da je Kur'an Allahov govor, a ne govor nekog drugog. Dakle, nije govor Džibrila, niti Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, već govor Svevišnjeg Allaha, a Džibril i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, samo su oni koji su vjerno dostavljali Allahov govor, jer se govor pripisuje onome koji ga prvi izrekne, a ne onome koji ga prenosi i dostavlja.

Nevjernici su se oholili, i nekada bi govorili: "Kur'an je vradžbina", nekada: "Muhammed ga, doista, uči od učenih sljedbenika Knjige", koristeći različite izraze koji ukazuju na njihovo poricanje Kur'ana, na njihove potvore i izmišljotine.

Onaj koji tvrdi da je Kur'an govor Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, da je ljudski govor, doista su ovakve riječi riječi pagana, a koje danas zastupaju džehmijje, mu'tezile i drugi slični njima koji govore da Kur'an nije Allahov govor, već da ga je Allah stvorio u Džibrilu, Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, ili Levhi Mahfuzu, ili druga neispravna mišljenja koja su u osnovi ista kao i mišljenja džehmijja.

Negiranje mudrosti u Allahovim djelima

Pedeset drugo pitanje

[Ismijavanje Allahove mudrosti.]

Komentar

Allah, subhanehu ve te'ala, opisao je sam Sebe mudrošću i rekao za Sebe da je Mudri. Mudrost je stavljanje stvari na njeno određeno mjesto, tako da je mudri onaj koji stavlja stvari na mjesta koja im dolikuju.

Dakle, Allah, subhanehu ve te'ala, opisao je Sebe mudrošću i nazvao se Mudrim, tj. Onim Koji posjeduje najveću i najpotpuniju mudrost.

Također, sva stvorenja su sazdana na mudrosti. Allah, subhanehu ve te'ala, ništa nije stvorio bez mudrosti, ništa nije stvorio bez svrhe. Svevišnji Allah stvorio je iz Svoje velike mudrosti: nebesa, zemlje, drveće, mora i život, planine, svjetove džinna, ljudi, životinja, insekata i sve što postoji. Kada razmisliš o preciznosti stvorenja i njihovih produkata, shvatit ćeš Allahovu, subhanehu ve te'ala, veliku mudrost. Shvatit ćeš da je Stvoritelj tih stvorenja Mudri, Onaj Koji posjeduje najveću i najpotpuniju mudrost:

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى

"Gospodar naš je Onaj Koji je svemu onom što je stvorio dao ono što mu je potrebno, zatim ga, kako da se time koristi, nadahnuo" (Taha, 50.);

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ذَلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ

"Mi nismo uzalud stvorili nebo i Zemlju i ono što je između njih; tako misle nevjernici, pa teško nevjernicima kad budu u Vatri!" (Sad, 27.).

Allah, subhanehu ve te'ala, mudar je u Svome stvaranju, mudar je u Svojim naredbama i zabranama, Svome šerijatu. Ništa nije zabranio a da u tome nije potpuna ili preovladavajuća šteta, niti je išta naredio a da u tome nije potpuna ili preovladavajuća korist. Njegova, subhanehu ve te'ala, mudrost ogleda se i u tome što će stvorenja pitati za učinjena djela – dobročinitelja će nagraditi za njegovo dobro, a lošega nagraditi za njegovo zlo. Nikoga od ljudi neće pustiti bez nagrade, neće ih pustiti da rade što hoće, a zatim da ne budu za svoja djela nagrađeni, jer ovo je suprotno mudrosti, i zbog toga Svevišnji i kaže:

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ

*"Mi nismo stvorili nebo i Zemlju, i ono što je između njih, da se zabavljamo.
(El-Enbija', 16.)"*

Rekao je:

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ذَلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ

"Mi nismo uzalud stvorili nebo i Zemlju i ono što je između njih; tako misle nevjernici, pa teško nevjernicima kad budu u Vatri!" (Sad, 27.)"

I rekao je Svevišnji, odgovarajući onima koji poriču proživljenje:

أَفَحَبِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَتَّكُمُ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ

*"Zar ste mislili da smo vas uzalud stvorili i da Nam se nećete povratiti?"
(El-Mu'minun, 115.),*

أَيُحِبُّ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى

"Zar čovjek misli da će sam sebi prepušten biti?" (El-Kijame, 36.),

tj. neće mu biti naređivano, niti zabranjivano, niti će biti nagrađen za svoja djela?!

Pagani su negirali Allahovu mudrost u Njegovom stvaranju i Njegovoj naredbi.

Mu'tezili i eš'arije negiraju mudrost u Allahovim djelima. Eš'arije govore: "Allah ne postupa po mudrosti već samo po Svome htijenju", jer, kako kažu, značenje mudrosti je da se nešto radi iz potrebe, a Allah je daleko od svake potrebe i zbog toga što mudrost ostavlja utjecaja na onoga ko čini, pa bi u tom slučaju Njegovo stvaranje bilo iz ovoga razloga, a Allah čini ono što hoće i što želi, a ne iz mudrosti. Stoga su zbog ovoga negirali mudrost Allahu u Njegovim djelima i u Njegovom šerijatu negirajući Allahu, kako to oni misle, svaku potrebu. Zbog toga kažu: "Dozvoljeno je da Allah naredi nevjerstvo, razvrat i grijeh, a da zabrani pokornost, obavljanje namaza, održavanje rodbinskih veza jer se sve ovo vraća Njegovom htijenju, pa je dozvoljeno da naredi zlo, a zabrani dobro, jer On čini što hoće."

Mi im kažemo: "Da, On Svevišnji čini što hoće, međutim ništa ne čini bez mudrosti."

Oni kažu: "Dozvoljeno je da Allah uvede nevjernika u Džennet i da bogobožnog vjernika uvede u Džehennem, jer se sve vraća Njemu i razlozi tu nemaju nikakva značaja." Kažemo: "Ove riječi su neispravne i ne dolikuju Allahovoj, subhanehu ve te'ala, mudrosti." Svevišnji Allah kaže:

أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ
“Zar ćemo postupiti s onima koji vjeruju i čine dobro kao s onima koji prave
nered na Zemlji, ili, zar ćemo postupiti s onima koji se grijeha klone isto
kao i s grješnicima?” (Sad, 28.),

إِنْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ سَوَاءً مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ
“Misle li oni koji čine zla djela da ćemo s njima postupiti jednako kao sa
onima koji vjeruju i dobra djela čine, da će im život i smrt biti isti? Kako
loše rasuđuju!” (El-Džasije, 21.).

Oni koji izgovaraju ovakve riječi, doista opisuju Allaha zlom i nepravdom, neka je Allah uzvišen od toga.

Ovo je pravac pagana i onih koji negiraju mudrost Allahu, poput eš'arija i sličnih njima, Allah nas sačuvao toga.

Spletkarenje s ciljem dokidanja Allahovog šerijata

Pedeset treće pitanje

[Činjenje lukavština, javnih i tajnih, kako bi odbacili ono s čime su dolazili poslanici, kao što Uzvišeni spominje:

وَمَكُرُوا وَمَكَرَ اللَّهُ وَاللَّهُ

"I nevjernici su smišljali spletke, ali ih je Allah otklonio..." (Ali Imran, 54.);

وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمَنُوا بِالَّذِي أُنْزِلَ عَلَيَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَجْهَ النَّهَارِ وَآكَلُوا آخِرَهُ

"Neki sljedbenici Knjige govore: 'Pokažite da i vi vjerujete u ono što se objavljuje vjernicima, i to na početku dana, a pri kraju dana to porecite...' (Ali Imran, 72.)]

Komentar

Od paganskih postupaka, postupaka sljedbenika Knjige i nepismenih jeste i spletkarenje s ciljem izmjene Allahovog, subhanehu ve te'ala, šerijata kako bi ga se na kraju u potpunosti klonili i kako bi svoje nevjerstvo i svoje zablude sprovodili. Oni nisu sposobni da otvoreno nastupaju, pa zbog toga pribjegavaju spletkama i lukavstvima o kojima govori i Allah, subhanehu ve te'ala:

وَمَكُرُوا وَمَكَرَ اللَّهُ وَاللَّهُ

"I nevjernici su smišljali spletke, ali ih je Allah otklonio..." (Ali Imran, 54.).

Lukavstvo je sprovedba nepoželjnog na skriveni način. Tako su jevreji, kada su htjeli da ubiju Mesiha, Isaa, sina Merjemina, alejhis-salam, jer je njima bilo svojstveno ubijanje vjerovjesnika, otišli do jednog nevjerničkog kralja i rekli mu: "Doista će ovaj čovjek, ako ga pustiš, svrgnuti tvoju vlast." Nakon toga ovaj kralj je poslao skupinu svojih ljudi da ubiju Mesiha. Ušli su kod njega s ciljem da ga ubiju, ali im je Allah odgovorio na njihovo lukavstvo i učinio lik jednog od Isaovih sljedbenika – onoga koji je želio da žrtvuje svoj život za nagradu od Allaha – poput Isaovog lika tako da je u potpunosti sličio Mesihu. Uzeli su ga i razapeli na drvo misleći da je on Mesih. Allah je Mesiha od njih podignuo Sebi a da to oni nisu ni primijetili. Zbog toga je Uzvišeni rekao:

وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ
وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا

"...i zbog riječi njihovih: 'Mi smo ubili Mesiha, Isaa, sina Merjemina, Allahovog poslanika!' A nisu ga ni ubili ni raspeli, već im se pričinilo. Oni koji su se o njemu u mišljenju razilazili, oni su sami o tome u sumnji bili; o tome nisu ništa pouzdano znali, samo su nagađali; a sigurno je da ga nisu ubili." (En-Nisa', 157.)

Ovo je značenje Allahovih riječi:

وَمَكُرُوا وَمَكَرَ اللَّهُ وَاللَّهُ

"I nevjernici su smišljali spletke, ali ih je Allah otklonio..." (Ali Imran, 54.)

– ovako Allah uzvraća i nagrađuje, što je pravedno od Allaha, subhanehu ve te'ala, za razliku od ljudskih spletki koje su nasilje jer su nepravedne.

Svevišnji je rekao:

وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمَنُوا بِالَّذِي أُنْزِلَ عَلَى الَّذِينَ
آمَنُوا وَجَهَ النَّهَارِ وَكَفَرُوا آخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

"Neki sljedbenici Knjige govore: 'Pokažite da i vi vjerujete u ono što se objavljuje vjernicima, i to na početku dana, a pri kraju dana to porecite ne bi li i oni svoju vjeru napustili.'" (Ali Imran, 72.)

Ovo je također jevrejska spletku. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio hidžru u Medinu i kada se Allahova vjera počela širiti, kada su muslimani pobijedili mnogobošce u Bitki na Bedru, na Dan razdvajanja, kada su jevreji postali nemoćni u odvrćanju ljudi od Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, vjere – pribjegli su spletkama i lukavstvima. Jedna skupina jevreja je rekla: "Primitite islam na početku dana, pa kada dan bude na isteku vi se odmetnite od islama i recite: 'Nismo našli nikakva dobra u Muhammedovoj vjeri', pa će vas ljudi slijediti, jer ste vi sljedbenici Knjige. Ljudi će reći. 'Uistinu, da su oni pronašli kakva dobra u Muhammedovoj vjeri, ne bi je napustili.' Pa će se povesti za vama." Allah, subhanehu ve te'ala, otkrio je njihove zamisli i objavio:

وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمَنُوا بِالَّذِي أُنْزِلَ عَلَى الَّذِينَ
آمَنُوا وَجَهَ النَّهَارِ وَكَفَرُوا آخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

"Neki sljedbenici Knjige govore: 'Pokažite da i vi vjerujete u ono što se objavljuje vjernicima, i to na početku dana, a pri kraju dana to porecite ne bi li i oni svoju vjeru napustili.'" (Ali Imran, 72.)

Svaki onaj koji pribjegava lukavstvima s ciljem izmjene Allahovog šerijata, nanošenjem štete Njegovim prijateljima, takav je, doista, sljedbenik pagana. I svaki onaj koji se dodvorava sljedbenicima sunneta i sljedbenicima tevhida kako bi postigao neki od svojih prezrenih ciljeva, doista je takav na pravcu pagana, sljedbenika džahilijeta.

Prividno priznavanje istine s namjerom njenog potiskivanja

Pedeset četvrto pitanje

[Prividno priznavanje istine kako bi je na kraju uništili, kao što se spominje u prethodnom ajetu.]

Komentar

Prividno priznavanje istine također je obilježje pagana, ne iz zadovoljstva s njoj, nego samo kako bi je na kraju potisnuli i uništili, kao što su postupili jevreji kada su rekli:

فَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمَنُوا بِالَّذِي أُنْزِلَ عَلَى الَّذِينَ
آمَنُوا وَجْهَ النَّهَارِ وَآكُفُّوا آخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

"Neki sljedbenici Knjige govore: 'Pokažite da i vi vjerujete u ono što se objavljuje vjernicima, i to na početku dana, a pri kraju dana to porecite ne bi li i oni svoju vjeru napustili.'" (Ali Imran, 72.)

Ovakva lukavstva neprijatelja muslimana, koji su se uvukli u njihove redove, nisu prestala. Javno ispoljavaju prihvatanje istine, a žele prevrat i mijenjanje islama. Slično se dogodilo i za vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i to se nastavilo do danas i nastavit će se dokle god Allah, subhanehu ve te'ala, bude htio. Neprijatelji islama će se uvlačiti u islam i javno ispoljavati islam s ciljem njegovog iskrivljenja, s ciljem ubacivanja smutnji među muslimane, cijepanja njihovog jedinstva, ubacivanja mržnje među muslimane, njihovog cijepanja na stranke i džemate. Sve su ovo lukavstva i spletke neprijatelja.

Stoga je obaveza muslimanima da budu oprezni prema ovim prezrenim lukavstvima i da ne stječu povjerenje u svakoga ko im dođe, nego trebaju na ispravan i precizan način provjeriti ljude, pa ukoliko se dokaže njihova iskrenost, tada će imati povjerenje u njih.

Pristrasnost u slijedenju neistine

Pedeset peto pitanje

[Pristrasnost prema svome pravcu, kao što Uzvišeni o njima kaže:

وَلَا تُؤْمِنُوا إِلَّا بِالَّذِينَ تَبِعَ دِينَكُمْ

"I nemojte vjerovati nikom, osim istovjernicima vašim..." (Ali Imran, 73.)]

Komentar

Slijepa pristrasnost prema nečemu jeste čvrsto pridržavanje za isto i pored znanja o njegovoj neispravnosti.

Od paganskih obilježja jeste i pristrasnost prema neispravnom pravcu. Zbog toga su jevreji rekli:

وَلَا تُؤْمِنُوا إِلَّا بِالَّذِينَ تَبِعَ دِينَكُمْ

*"I nemojte vjerovati nikom, osim istovjernicima vašim..." (Ali Imran, 73.),
a u drugom ajetu:*

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا تَأْمِنُوا بِمَا نَحْنُ بِمُتَّبِعِينَ

الْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَهُمْ قُلْ فَلِمَ تَقُولُونَ أَنْبَاءَ اللَّهِ مِنْ قَبْلُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

"A kada im se kaže: 'Vjerujte u ono što Allah objavljuje!' – oni odgovaraju: 'Mi vjerujemo samo u ono što je nama objavljeno' – i neće da vjeruju u ono što se poslije objavljuje, a to je istina koja potvrđuje da je istinito ono što oni imaju. Reci: 'Pa zašto ste još davno neke Allahove vjerovjesnike ubili, ako ste vjernici bili?'" (El-Bekare, 91.),

tj. samo u ono što je objavljeno našim vjerovjesnicima. Obaveza je da vjeruju u ono što je Allah objavio njihovim vjerovjesnicima, ali i ono što je objavio i svim drugim vjerovjesnicima. Međutim, oni nisu vjerovali ni u ono što je objavljeno njihovim vjerovjesnicima, zbog čega je rečeno:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا نُؤْمِنُ بِمَا أَنْزَلَ عَلَيْنَا وَيُكْفَرُونَ بِمَا وَرَاءَهُ وَهُمْ

الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَهُمْ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ أَنْبِيَاءَ اللَّهِ مِنْ قَبْلُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

"A kada im se kaže: 'Vjerujte u ono što Allah objavljuje!' – oni odgovaraju: 'Mi vjerujemo samo u ono što je nama objavljeno' – i neće da vjeruju u ono što se poslije objavljuje, a to je istina koja potvrđuje da je istinito ono što oni imaju. Reci: 'Pa zašto ste još davno neke Allahove vjerovjesnike ubili, ako ste vjernici bili?'" (El-Bekare, 91.),

tj. jesu li u onome što je Allah objavio vama i ubistva vjerovjesnika koja vi činite?

U ovo obilježje ubraja se i pristrasnost sljedbenika pravaca prema svojim pravcima bez ikakvog dokaza. Muslimanima je obaveza općenito, a onima koji traže znanje posebno, da slijede istinu svejedno bila ona u njihovom pravcu ili u pravcu nekih drugih. Mi se nećemo pridržavati jednog pravca u potpunosti jer u njemu ima i tačnih, ali i pogrešnih stvari, već ćemo uzeti istinu, a ostaviti grešku. Ukoliko budeš hanbelija, pa u nekom od šerijatskih pitanja vidiš istinu kod malikije, ili hanefije, ili šafije, prihvati se malikijskog, hanefijskog ili šafijskog mišljenja pa makar to bilo i suprotno tvome pravcu, jer tvoj je cilj istina i pouka je u onome za što postoji dokaz. Ovo je obaveza i ovako trebaš postupiti ukoliko budeš učen, ali ukoliko ne budeš imao znanja, tada trebaš pitati učene u koje imaš povjerenja, pa kako ti odgovore tako ćeš i postupiti. Ovo je ispravan način. A što se tiče pristrasnosti prema nekom pravcu, svejedno bilo to u istini ili neistini, to je pagansko obilježje, kao što time Allah opisuje jevreje.

Nazivanje tevvida širkom

Pedeset šesto pitanje

[Nazivanje slijeđenja islama širkom, kao što spominje Uzvišeni:

مَا كَانَ لِشَرِّ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّاتَيْنِ بِمَا كُنتُمْ تَعْلُمُونَ الْكِتَابَ وَمَا كُنتُمْ تَدْرُسُونَ. * وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

"Nezamislivo je da čovjek kome Allah dâ Knjigu i znanje i vjerovjesništvo – poslije rekne ljudima: 'Obožavajte mene, a ne Allaha!' – nego: 'Budite Božiji jer vi Knjigu znate i nju proučavate!' On vam neće narediti da meleke i vjerovjesnike bogovima smatrate. Zar da vam naredi da budete nevjernici, nakon što ste postali muslimani?" (Ali Imran, 79.-80.)]

Komentar

Od paganskih obilježja jeste i da tevhid i slijeđenje istine nazivaju širkom. Nazivajući tevhid širkom oni izvrću činjenice, a sve zbog izopačenosti i izmjene fitre. Ovaj ajet je objavljen povodom skupine kršćana iz Nedžrana. Došli su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da razgovaraju s njim. Ušli su u mesdžid i razgovarali s njim. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponudio im je da prihvate islam i pojasnio im da je svaki vjerovjesnik dao obećanje da će, ukoliko se pojavi Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, a on bude živ, slijediti ga. Jedan od kršćana je rekao: "Zar želiš, Muhammede, da te obožavamo?" – nazvavši slijeđenje istine mnogoboštvom i obožavanjem Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Allah objavio:

مَا كَانَ لِشَرِّ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّاتَيْنِ بِمَا كُنتُمْ تَعْلُمُونَ الْكِتَابَ وَمَا كُنتُمْ تَدْرُسُونَ

"Nezamislivo je da čovjek kome Allah dâ Knjigu i znanje i vjerovjesništvo – poslije rekne ljudima: 'Obožavajte mene, a ne Allahu!' – nego: 'Budite Božiji ljudi jer vi Knjigu znate i nju proučavate!' (Ali Imran, 79.),

jer su vjerovjesnici pozivali u tevhid, a ne u širk, i nisu pozivali ljude da obožavaju njih (vjerovjesnike). To je nemoguće. Naprotiv, dolazili su zbog upozoravanja na to. Međutim,

ovi su zbog svoje pristrasnosti rekli spomenuto, pa je Allah objavio ajet odgovarajući im na njihove riječi.

Kako li je samo noć slična prethodnoj! Danas postoje oni koji iskreno ispovijedanje vjere nazivaju nevjerstvom, izlaskom iz vjere, širkom i govore: "Obožavanje kabura je tevhid i islam, jer je u tome posredovanje dobrih ljudi i iskazivanje ljubavi prema njima. Takvi smatraju da onaj koji ne obožava Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ne traži od njega pomoć, ustvari mrzi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ne poznaje prava Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ovo je slično riječima kršćana iz Nedžrana kada su slijeđenje Poslanika nazvali obožavanjem Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U svemu ovome je promicanje i nastavljanje paganskog pravca, nazivanje istine laži i laži istinom, da nas Allah sačuva toga.

Džehmijje i mu'tezile potvrđivanje svojstava Allahu nazivaju širkom.

Izvrtnje i iskrivljavanje jezika prilikom učenja Allahove knjige

Pedeset sedmo i osmo pitanje

[Izvrtnje smisla riječi i iskrivljavanje jezika prilikom učenja Knjige.]

Komentar

Izvrtnje smisla riječi biva mijenjanjem slova ili okretanjem od pravog značenja. Tako od prezrenog izvrtanja sljedbenika Knjige jeste mijenjanje smisla riječi, ili mijenjanje riječi, ili mijenjanje njihovog značenja, ili tumačenje istih neosnovanim tumačenjem. Svaki onaj koji mijenja značenje Allahovog govora na pravcu je pagana. Svi sljedbenici zabluda, zalutale skupine koje se suprotstavljaju islamu, istovremeno mu se pripisuju, mijenjaju značenje šerijatskih tekstova kako bi potvrdili svoje ciljeve i svoje pravce, svejedno da li promijenili riječi u potpunosti, ili promijenili njihovo značenje, ili ih tumačili neosnovanim tumačenjem. Sve spomenuto naslijeđeno je od pagana.

Obaveza je vjerovati u ono što je objavio Allah, subhanehu ve te'ala, vjerovati i u riječi i u njihova značenja, raditi po onome na što ona upućuju, bez ikakvog mijenjanja i izvrtanja. Ovo je obaveza svejedno da li se slagalo sa tvojim strastima ili im se suprotstavljalo.

Danas zastupnici pogrdnih osnova i neispravnih pravaca čitaju vjerodostojne tekstove od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ukoliko ih ne mogu odbaciti, tumače ih neosnovanim tumačenjem. Sve su ovo paganski putevi, putevi jevreja. Vjernicima je obaveza poštivati Allahovu Knjigu i sunnet Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovati u njihove riječi i značenja, onako kako to Allah želi i kako to želi Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bez ikakvog izvrtanja šerijatskih tekstova i mijenjanja njihovog pravog značenja, ili mijenjanja riječi dodavanjem i oduzimanjem, ili ubacivanjem laži.

Nazivanje sljedbenika istine pogrdnim nadimcima

Pedeset deveto pitanje

[Nazivanje sljedbenika Upute izrodima i onima koji su promijenili svoju vjeru.]

Komentar

Od paganskih obilježja jeste i ponižavanje sljedbenika Upute i nazivanje istih pogrdnim, zastrašujućim nadimcima. Govore: "Izrodi jedni", a izrod je onaj koji je izašao iz vjere, pa tako nazivaju sljedbenike istine izrodima, onima koji su izašli i odrodili se od istine, jer istina je, po njima, ono što oni slijede od nevjerstva i zablude. Po njima je svaki onaj koji slijedi Poslanika izrod, tj. onaj koji je izašao iz njihovih običaja, pravaca i sistema, onoga na čemu su bili njihovi preci. Nazivaju ih također i bezvrijednima, beskorisnima, onima u kojima nema nikakve koristi. Nazivaju ih glupacima, zaostalima, suhoparnim i mnogim drugim nadimcima.

Međutim, sve ovo ništa ne šteti sljedbenicima istine. Nuhov narod je govorio:

فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا تَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا وَمَا
تَرَاكَ أَتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا بِآدَامِ الرَّأْيِ ...

"Glavešine naroda njegova, oni koji nisu vjerovali, rekoše: 'Koliko mi vidimo, ti si čovjek kao i mi, a vidimo da te bez ikakva razmišljanja slijede samo oni koji su niko i ništa među nama...' (Hud, 27.),

tj. glupaci, oni koji ne razmišljaju, oni te slijede bez razmišljanja. A što se tiče pametnih i razumnih, dostojanstvenih, sa zdravim rasuđivanjem, takvi te ne slijede.

Iznošenje laži na Allaha i poricanje istine

Šezdeseto i šezdeset prvo pitanje

[Iznošenje laži na Allaha i poricanje istine.]

Komentar

Iznošenje laži na Allaha i na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poricanje istine, pagansko je obilježje, slično onome što su govorili kada su tavafli oko Kabe bez odjeće na sebi:

وَإِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ إِنَّ
اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

"A kada urade neko ružno djelo, govore: 'Zatekli smo pretke naše da to rade, a i Allah nam je to zapovjedio.' Reci: 'Allah ne zapovijeda da se rade ružna djela! Zašto o Allahu govorite ono što ne znate?'" (El-E'araf, 28.)

Ovo je iznošenje laži na Allaha:

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ

"Ima li nepravednijeg od onoga koji o Allahu govori laži ili ne priznaje dokaze Njegove? Nepravedni zaista neće uspjeti!" (El-En'am, 21.);

وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلْوُونَ أَلْسِنَتَهُم بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ
وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

"Neki od njih uvijaju jezike svoje čitajući Knjigu da biste vi pomislili da je to iz Knjige, a to nije iz Knjige, i govore: 'To je od Allaha!' – a to nije od Allaha; i o Allahu svjesno govore laži" (Ali Imran, 78.);

إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ

"Usuđuju se da laži izmišljaju samo oni koji u Allahove riječi ne vjeruju, i oni su pravi lažljivci" (En-Nahl, 105.);

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ السِّتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِّتَقْتَرُوا

عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ

"I ne govorite neistine jezicima svojim: 'Ovo je dopušteno, a ovo je zabranjeno', da biste tako o Allahu neistine iznosili. Oni koji o Allahu govore neistine – neće uspjeti" (En-Nahl, 116.).

Sličan slučaj je sa onima koji iznose laži na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Govore da su od njega preneseni neki hadisi, a oni su ustvari lažni i onaj koji prenosi takve hadise bez provjeravanja i ispitivanja jedan je od dvojice lažaca. Zbog toga je i došlo u vjerodostojnom hadisu od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ko od mene prenese hadis a zna da je lažan, pa on je jedan od dvojice lažaca."⁴⁴

Podmuklost pagana ogleda se u izmišljanju laži na Allaha, kao da im je Allah naredio da otkriju svoja stidna mjesta prilikom tavafa, zabranili su ono što im je Allah dozvolio misleći da im je to Allah propisao:

وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا

مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

"Oni koji Njemu druge smatraju ravnim govore: 'Da je Allah htio, ne bismo ni mi ni preci naši, pored Allaha, nikoga obožavali i ne bismo, bez Njegove volje, ništa zabranjenim smatrali.' Tako su isto i oni prije njih postupali. A zar su poslanici bili dužni što drugo već da jasno obznane?" (En-Nahl, 35.);

سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ

شَيْءٍ كَذَلِكَ كَذَبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّى ذَاقُوا بَأْسَنَا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِّنْ

عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ

"Mnogobošci će govoriti: 'Da je Allah htio, mi-ne bismo druge Njemu ravnim smatrali, a ni preci naši, niti bismo išta zabranjenim učinili.' Tako isto su oni prije njih poricali, sve dok Našu kaznu nisu iskusili. Reci: 'Imate li kakav dokaz da nam ga iznesete? Vi se samo za pretpostavkama povodite i vi samo neistinu govorite'" (El-En'am, 148.),

44 Muslim u Mukaddimi u poglavlju "Obaveznost prenošenja od povjerljivih i ostavljanje lažaca i upozorenje na iznošenje laži na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ مَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ
"Da Milostivi hoće" – govore oni – "mi ih ne bismo obožavali." Oni o tome
ništa ne znaju, oni samo lažu. (Ez-Zuhruf, 20.).

Sve ovo što pagani govore je iznošenje laži na Allaha, subhanehu ve te'ala, jer je Allah poslao poslanike da dokuže ono na čemu su oni.

Zaključak: Pripisivanje laži Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pagansko je obilježje, stoga musliman treba da se čuva ovog prezrenog djela. Ponekad čovjek ne laže na Allaha, ali ne provjerava vijesti koje mu se prenose od Allaha i Njegovog Poslanika, ne provjerava odgovore, pa ukoliko je ono što prenosi greška i on ne provjerava, već ga širi među ljudima, tada postaje jedan od dvojice lažaca, i prenošenjem i širenjem tih stvari nanosi štetu ljudima.

Obaveza je da se na izmišljene hadise ne podstiče i da se ne prenose, već da se ograniče i suze, i obaveza je da govornici i daije dobro provjeravaju ono što prenose od Allaha i Njegovog Poslanika. Isti slučaj je i sa pitanjima halala i harama, šerijatskopравnih odgovora. Oni ih trebaju dobro provjeravati i ne požurivati u njima, jer je pogreška u njima govor o Allahu bez znanja.

Slično je i sa poricanjem sigurne istine koja se prenosi od Allaha i Njegovog Poslanika. To nije ništa manje opasno od iznošenja laži na Allaha i Njegovog Poslanika, kao što Svevišnji kaže:

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ وَكَذَّبَ بِالصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ
"Ima li nepravdnijeg od onoga koji o Allahu govori laži i smatra da je laž
Istina kada mu ona dolazi? Zar u Džehennemu prebivalište za nevjernike
neće biti?" (Ez-Zumer, 32.),

a to biva ukoliko se ne slaže s njegovim strastima, pa pokušava da to odbaci poricanjem ili sumnjanjem u isto, kao što to čine sljedbenici strasti.

Huškanje vladara protiv sljedbenika istine

Šezdeset drugo pitanje

[Ukoliko budu nadvladani dokazom, tada pribjegavaju vladarima, kao što kažu:

اتَذَرُ مُوسَى وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ

"Zar ćeš ostaviti Musaa i narod njegov da nered u zemlji prave..."
(El-E'araf, 127.)]

Komentar

Od paganskih obilježja jeste i da oni, kada budu pobijeđeni dokazom, pribjegavaju upućivanju žalbi vladarima. Kako to bivaju pobijeđeni dokazom? Tako što se njima predoči dokaz, dokaz o ništavnosti onoga što slijede, a oni nemaju svojih dokaza kojima bi se branili. Tada, budući da nemaju svojih dokaza, pribjegavaju snazi kako bi spriječili onoga koji uspostavlja istinu, kao što je faraon rekao Musau, alejhis-selam: "A faraon reče: 'Ako budeš kao boga nekog drugog osim mene priznavao, sigurno ću te u tamnicu baciti!'" (Eš-Šuara, 29.)

Budući da nije imao dokaz kojim bi se suprotstavio Allahovom vjerovjesniku, pribjegao je snazi vladara:

قَالَ لَنْ اتَّخَذْتُ إِلَٰهَا غَيْرِي لَا جُعَلْتُكَ مِنَ السُّجُونِ

"A faraon reče: 'Ako budeš kao boga nekog drugog osim mene priznavao, sigurno ću te u tamnicu baciti!'" (Eš-Šuara, 29.)

Ovo je poznato pravilo pobijeđenih. Isti slučaj bio je i sa faraonovim sljedbenicima nakon što ih je Musa, alejhis-selam, nadvladao na velikom skupu koji su oni organizirali. Faraon je skupio vračare poznate diljem svijeta kako bi poništili ono što je bilo s Musaom, a i faraon je smatrao da je Musa vračar. Skupio je vračare i zatražio od Musaa da odredi dan sastanka kako bi se izložilo ono što ima on i što imaju sa sobom vračari. Faraon je htio da dokaže ljudima da on kod sebe posjeduje ono što će nadvladati Musaovu mu'džizu.

Kada je došao određen dan, okupili se ljudi da vide šta će se dogoditi. Vračari su bacili ono što su imali kod sebe od vradžbine i čitava dolina se ispunila njihovom vradžbinom, od pomiješanih štapova i konopaca koji su se kretali poput zmija, i nastojali su da time savladaju ono što je Musa, alejhis-selam, posjedovao kod sebe kao mu'džizu, a to je bila

zmija koja je nastajala i pretvarala se iz njegovog štapa. Došli su sa velikom vradžbinom, kao što o tome Svevišnji Allah govori, da se čak i Musa, alejhis-selam, uplašio:

فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَى
 "...i Musa u sebi osjetiti zeblju" (Taha, 67.).

Bojao se da ne pričine štogod ljudima, a on je bio čvrsto ubijeden u ono što je imao kod sebe. Bio je čvrsto ubijeden u Allahovu pomoć, ali se bojao da štogod ne pričine ljudima, jer su došli, kao što Svevišnji Allah kaže:

قَالَ أَتَوُا فَلَئِمَّا أَتَوْا سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ وَاسْتَوْهَبُوهُمْ وَحَاءُوا بِسِحْرِ عَظِيمٍ
 "Bacite vi" – reče on. I kad oni baciše, oči ljudima začaraše i jako ih prestrašiše, i vradžbinu veliku prirediše. (El-E'araf, 116.)

Allah, subhanehu ve te'ala, naredio je Musau, alejhis-selam, da baci štap. Bacio ga je, kad on postade velika zmija koja je jela sve ono što su vračari pobacali. Vračari su se uplašili. Uplašili su se da neće stići i do njih pa su stali dozivati Musaa da je spriječi. Tada je:

فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ * فَغُلِبُوا هُنَالِكَ وَانْقَلَبُوا صَاغِرِينَ * وَأَلْقَى السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ * قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ * رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ
 "I tako istina na vidjelo izbi i pokaza se da je bilo lažno ono što su oni priredili, i tu oni bijahu pobijeđeni i ostadoše poniženi, a čarobnjaci se licem na tle baciše. "Mi vjerujemo u Gospodara svjetova" – povikaše, "Gospodara Musaova i Harunova!" (El-E'araf, 118.-122.),

tj. spoznali su da ono što je sa Musaom nije vradžbina. Kada su vračari povjerovali i pali na sedždu Allahu, faraon im je zaprijetio ubistvom i raspećem, nakon čega je i ubio i raspeo vračare koji su povjerovali i pokajali se Allahu.

Zatim su se faraonovi sljedbenici okrenuli Benu Israilu koji su povjerovali u Musaa i rekli faraonu:

قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَذَرُ مُوسَى وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذَرَكَ وَآلِهَتَكَ
 قَالَ سَنُقَتِّلُ أَبْنَاءَهُمْ وَنَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ * قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ
 اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَاصْبِرُوا إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ
 "A glavešine naroda faraonova rekoše: 'Zar ćeš ostaviti Musaa i narod njegov da nered u zemlji pravi i da tebe i božanstva tvoja napusti?' On reče: 'Ubijati ćemo mušku djecu njihovu, a žensku ćemo im ostavljati u životu; mi, uistinu, vladamo njima.'"

Musa reče narodu svome: 'Molite Allaha da vam pomogne i budite strpljivi, Zemlja je Allahova, On je daje u naslijeđe kome On hoće od robova Svojih; a lijep ishod će biti za one koji se budu Allaha bojali.' (El-E'araf, 127.-128.)

Dokaz u ovome je da su pribjegli snazi i zatražili od faraona da suzbije ovu istinu, ovu vjeru, i ovakvi postupci se događaju u svakom vremenu i na svakom mjestu.

Optuživanje sljedbenika istine i odricanje od njihovog vjerovanja

Šezdeset treće, četvrto, peto, šesto i sedmo pitanje

[Opisivanje sljedbenika istine pogrdnim osobinama, optuživanje za širenje nereda na Zemlji, kao što je spomenuto u ajetu, optuživanje za omalovažavanje vladara i njegovih božanstava, optuživanje za mijenjanje vjere.]

Komentar

Od paganskih obilježja jeste i da se oni ne zadovoljavaju samo iznošenjem svojih žalbi moćnicima i traženjem osude od strane istih, već i to da oni vjernike nazivaju onima koji prave nered na Zemlji, kako su to rekli faraonu:

وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَذَرُ مُوسَى وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذَرَكَ

وَأَلِهَتَكَ قَالَ سَنُقَتِّلُ أَبْنَاءَهُمْ وَنَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ

"A glavešine naroda faraonova rekoše: 'Zar ćeš ostaviti Musaa i narod njegov da nered u zemlji pravi i da tebe i božanstva tvoja napusti?' On reče: 'Ubijat ćemo mušku djecu njihovu, a žensku ćemo im ostavljati u životu; mi, uistinu, vladamo njima.'" (El-E'araf, 127.)

Uspostavljanje reda nazvali su neredom, a ispravno je obrnuto, da vjera i tevhid predstavljaju uspostavljanje reda na Zemlji, a da nevjerstvo, grijesi, nemoral i nasilje uzrokuju nered na Zemlji. Dakle, ono u što je pozivao Musa, alejhis-selam, i njegov narod značilo je uspostavu reda na Zemlji, dok je ono što su zastupali faraon i njegovi sljedbenici dovelo do nereda. Međutim, oni su promijenili poimanje, pa su uspostavljanje reda nazvali neredom. Ovo je vječna osobina nevjernika, mnogobožaca i licemjera: one koji žele uspostavljanje reda i one koji pozivaju Allahu sa znanjem, one vjernike koji pozivaju činjenju ibadeta samo Njemu Uzvišenom, nazivaju onima koji siju nered na Zemlji. Ova osobina potječe od prvih generacija, od vremena faraona i njegovog naroda i ostat će prisutna sve do Sudnjeg dana. Međutim, to ništa ne šteti vjernicima, onima koji žele popravak, bez obzira kako bili nazivani. Koliko li je sljedbenika istine koji su nazivani pogrdnim nadimcima! Pogrdnim nadimcima nazivali su šejhul-islama Ibn Tejmijju, imama Muhammeda b. Abdul-Vehhaba, za kojeg su govorili da je haridžija, da želi promijeniti akidu ljudi, da ljude smatra nevjernicima i za mnogo šta drugo, a što su navodili u svojim knjigama u vidu potvora i drugog zla. Ovako nastupaju prema svakom ko želi popravak stanja.

Što se tiče njihovog potvaranja da sljedbenici istine omalovažavaju vjeru vladara, Allah govori o tome:

وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَذَرُ مُوسَى وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذَرَكَ
وَالِهَتَكَ قَالَ سَنُقَتِّلُ أَبْنَاءَهُمْ وَنَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ

"A glavešine naroda faraonova rekoše: 'Zar ćeš ostaviti Musaa i narod njegov da nered u zemlji pravi i da tebe i božanstva tvoja napusti?' On reče: 'Ubijat ćemo mušku djecu njihovu, a žensku ćemo im ostavljati u životu; mi, uistinu, vladamo njima'" (El-E'araf, 127.),

ili kao što kaže:

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ
يُبدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفُسَادَ

"Allah će po pravdi presuditi, a oni koje oni, pored Njega, obožavaju – neće ni po čemu suditi. Allah, zaista, sve čuje i sve vidi" (Gafir, 26.).

Pagani i oni koji se poistovjećuju s njima huškaju moćnike, vladare, na vjernike, one koji pozivaju Allahu sa znanjem i na ispravan način. Tvrde da će oni izmijeniti vladare, izmijeniti njihovu vjeru i politiku ukoliko ih posavjetuju i upute ih na ono u čemu je popravak njihovog stanja i stanja onih kojima oni vladaju. O tome govori Allah, subhanehu ve te'ala, kada govori o postupcima faraonovih sljedbenika, kada je Musa, alejhis-selam, pozivao u obožavanje samo Allaha Jednog, Koji nema druga, u čemu je bio popravak za faraona, njegovu vlast i ono čime vlada, faraonovi sljedbenici su mu rekli: "Oni će podići ljude protiv tebe. Tebi više neće pripadati gospodarstvo niti božanstvo. Okrenut će ljude od obožavanja tebe ka obožavanju Allaha." Ovo je huškanje faraona, jer ako pusti ove, oni će okrenuti ljude od obožavanja njega i njegovog gospodarstva, jer im je on govorio:

فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى

"Ja sam gospodar vaš najveći!" – on je rekao (En-Naziat, 24.),

a u drugom ajetu:

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي فَأَوْقَدْ لِي يَا هَامَانُ عَلَى
الطِّينِ فَاجْعَلْ لِي صَرْحًا نَلْعَلِي أُطَّلِعَ إِلَى إِلَهِ مُوسَى وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ

"O velikaši" – reče faraon – "ja ne znam da vi imate drugog boga osim mene, a ti, o Hamane, peci mi opeke i sagradi mi toranj da se popnem k Musaovu Bogu, jar ja mislim da je on, zaista, lažac!" (El-Kasas, 38.).

Poslanički poziv protumačili su sijanjem nereda u zemlji, dok su nevjerstvo nazvali popravljanjem stanja u zemlji. Ovo je izmjena stvarnosti i obmana vladara i onih kojima on vlada. Koliko li je danas ovakvih ljudi koji čine ovakve šejtanske postupke?! Odvode ljude u zabludu, isprečuju se ispred onih koji žele popravak stanja, uobličavaju i mijenjaju stvarnost, ljubomorni su prema vlasti, loši su savjetnici i isprečavaju se između odgovornih i prihvatanja savjeta.

Gospodaru moj, popravi vladare muslimana, popravi njihove savjetnike, uputi ih i daj da oni upućuju druge.

Što se tiče optuživanja da sljedbenici istine omalovažavaju božanstva vladara, kao u prethodnom ajetu, ova pitanje se nadovezuje na prethodno, kako o tome obavještava Allah, subhanehu ve te'ala, kada govori o faraonovim sljedbenicima da su rekli:

وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَذَرُ مُوسَى وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذَرَكَ
وَالِهَتَكَ قَالَ سَنُقَتِّلُ أَبْنَاءَهُمْ وَنَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ

"A glavešine naroda faraonova rekoše: 'Zar ćeš ostaviti Musaa i narod njegov da nered u zemlji pravi i da tebe i božanstva tvoja napusti?' On reče: 'Ubijat ćemo mušku djecu njihovu, a žensku ćemo im ostavljati u životu; mi, uistinu, vladamo njima'" (El-E'araf, 127.),

tj. tvoje božanstvo kod ljudi i njihov ibadet prema tebi. Govorili su mu: "Ti imaš vlast, imaš moć na Zemlji i ako ih pustiš da pozivaju Allahu, oni će te omalovažiti kod ljudi, potcijenit će te kod njih. Zato požuri da završiš s njima kako bi tvoj ugled i tvoje mjesto ostalo kod ljudi." Na ovakav način obmanjivali su faraona i izložili ga propasti.

Subhanallah! Omalovažavaju Allaha, Gospodara nebesa i Zemlje, i pri tome nimalo ne kore sebe već kore Musaa, alejhis-selam, i njegov narod kada žele da posavjetuju faraona i njegove pristalice i da im ukažu na put sreće i spasa, i na način opstanka vlasti i njenog prosperiteta?! Ovako uvijek postupaju zli savjetnici i zbog toga vladari trebaju sebi odabrati dobre savjetnike, kloniti se zlih savjetnika, ljudi sa ništavnim osnovama, iskvarenim idejama jer ih oni vode do propasti, kao što se dogodilo sa faraonovim savjetnicima koji su ga doveli do propasti i isprijekali se između njega i primanja istine.

Što se tiče njihovog optuživanja da sljedbenici istine žele da promijene vjeru, Svevišnji Allah govori o tome kada spominje riječi faraona:

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ
يَبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفُسَادَ

"Pustite vi meni" – reče faraon – "da ubijem Musaa, a on neka traži pomoć od Gospodara svoga, jer se bojim da vam on vjeru vašu ne izmijeni ili da u zemlji nered ne izazove" (Gafir, 26.),

i kada spominje da oni optužuju sljedbenike istine da omalovažavaju vladarevu vjeru:

وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَنْذَرُ مُوسَى وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذَرَكَ

وَالْهَتَكَ قَالَ سَنُقَتِّلُ أَبْنَاءَهُمْ وَنَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ

"A glavešine naroda faraonova rekoše: 'Zar ćeš ostaviti Musaa i narod njegov da nered u zemlji pravi i da tebe i božanstva tvoja napusti?' On reče: 'Ubijati ćemo mušku djecu njihovu, a žensku ćemo im ostavljati u životu; mi, uistinu, vladamo njima'" (El-E'araf, 127.).

Na ova dva načina faraon je odlučio suprotstaviti se pozivu Musaa, alejhis-selam, vjervjesnika s kojim je Allah razgovarao. Upozoravao je ljude na njegov poziv, savjetovao ih da mu se ne odazivaju i pojavljivao se u liku iskrenog savjetnika. Faraon se svome narodu obratio u formi savjeta, brige za očuvanjem njihove vjere i reda u zemlji:

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ

يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ

"Pustite vi meni" – reče faraon – "da ubijem Musaa, a on neka traži pomoć od Gospodara svoga, jer se bojim da vam on vjeru vašu ne izmijeni ili da u zemlji nered ne izazove" (Gafir, 26.),

kao što su njegovi sljedbenici rekli:

وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَنْذَرُ مُوسَى وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذَرَكَ

وَالْهَتَكَ قَالَ سَنُقَتِّلُ أَبْنَاءَهُمْ وَنَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ

"A glavešine naroda faraonova rekoše: 'Zar ćeš ostaviti Musaa i narod njegov da nered u zemlji pravi i da tebe i božanstva tvoja napusti?' On reče: 'Ubijati ćemo mušku djecu njihovu, a žensku ćemo im ostavljati u životu; mi, uistinu, vladamo njima'" (El-E'araf, 127.).

One koji žele poboljšanje stanja oni su nazvali onima koji siju nered na Zemlji, i za njih je tevhid i obožavanje Allaha Jedinog nered, dok je mnogoboštvo red. Tako je kada se srca iskvare pa istinu smatraju laži, a laž istinom.

Ko to zapravo mijenja vjeru i čini nered na Zemlji? Doista je to faraon koji je promijenio vjeru tevhida u nevjerstvo i mnogoboštvo.

A što se tiče Musaa, alejhis-selam, on je pozivao u ispravnu vjeru, vjeru zbog koje je Allah stvorio stvorenja, vjeru koja uspostavlja red na Zemlji, jer Zemlja ne vrijedi bez obožavanja Allaha, subhanehu ve te'ala, Jednog Koji nema sudruga, na njoj. Doista je u ovome promjena stanja na Zemlji nabolje, a što se tiče mnogoboštva, ono dovodi do nereda na Zemlji, nevjerstvo dovodi do nereda i grijesi dovode do nereda na Zemlji.

Hvalisanje onim što ne prakticiraju

Šezdeset osmo pitanje

[Njihovo hvalisanje vjerovanjem u ono što im je objavljeno, kao njihove riječi:

قَالُوا نُؤْمِنُ بِمَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا

"...vjerujemo u ono što je objavljeno nama." (El-Bekare, 91.),

i ostavljanje istoga u stvarnosti.]

Komentar

Od vjerovanja sljedbenika džahilijeta jeste i hvalisanje židova i kršćana vjerovanjem u ono što im je objavljeno uz istovremeno ostavljanje istoga, kao što kaže Uzvišeni Allah:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا بِمَا أُنْزِلَ اللَّهُ قَالُوا نُؤْمِنُ بِمَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا

"Kada im se kaže: 'Vjerujete u ono što se objavljuje od Allaha!' Kažu: 'Mi vjerujemo u ono što je objavljeno nama!'" (El-Bekare, 91.)

Kaže se u značenju "...ono što je objavljeno nama!", tj. ono što je objavljeno našim poslanicima od sinova Israilovih – Benu Israila (potomcima Jakuba, alejhis-selam), zato što se ovaj ajet odnosi na židove. "Kažu: 'Mi vjerujemo u ono što je objavljeno nama!'", tj. ono što je objavljeno potomcima Israila, alejhis-selam, s tim da se ono sa čime je došao Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ne razlikuje od onoga s čime su došli njihovi poslanici:

وَيَكْفُرُونَ بِمَا وَرَاءَهُ

"...i neće da vjeruju u ono što se poslije objavljuje" (El-Bekare, 91),

mimo onoga što je njima objavljeno, tj. u ono što je objavljeno Isau i Muhammedu, alejhima-selam:

وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَهُمْ

"...a to je istina koja potvrđuje da je istinito ono što oni imaju" (El-Bekare, 91).

Jer, ono u što su pozivali Isa i Muhammed, alejhima-selam, slaže se i podudara sa onim u što su pozivali i njihovi poslanici, a što je istina, i pojašnjava ono što je naknadno

ubačeno i dodato u njih: izmjene, laži, i zablude, s jedne strane. S druge strane, oni nisu iskreni u onome na što se pozivaju i ne govore istinu, a dokaz toga su njihova djela i postupci, koje spominje Uzvišeni Allah:

قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ أَنْبِيَاءَ اللَّهِ مِنْ قَبْلُ إِنْ كُمْ مُؤْمِنِينَ

"Reci: 'Pa zašto ste još prije ubijali Allahove vjerovjesnike, ako ste vjernici bili? I Musa vam je jasne dokaze bio donio, pa ste, ipak, u odsutnosti njegovoj, sebi nepravdu nanoseći, tele prihvatili'" (El-Bekare, 91.-92.),

i ovo je Allahov odgovor njima, koji se sastoji iz dvije teze:

prva, da ono u što poziva Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije suprotno ispo-
vijedanju Allahove jednoće, potpunog izdvajanja Allaha u ibadetu, napuštanja ibadeta
drugima mimo Njega, tj. onome u što je pozivao Musa, alejhis-selam, i ne da nije suprot-
no tome, nego je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, to potvrdio i istakao važnost
toga;

druga, da su oni neiskreni i ne govore istinu čak ni u onome za što tvrde da vjeruju u
to, zato što su obožavali tele, ubijali vjerovjesnike, govorili su:

سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا

"...Čujemo, ali poslušati nećemo!" (El-Bekare, 93.),

nisu ispunjavali obećanja koja su uzeta od njih.

Iz ovoga vidimo neispravnost pokuđene pristrasnosti (et-te'assubi-l-mezmum) kada
čovjek kaže: "Ja ne radim osim po onome što je u mom mezhebu ili mezhebu moga
imama!" Zato je obaveza muslimanu da slijedi istinu, bila ona u njegovom mezhebu ili
mimo njega, sa njegovim imamom ili mimo njega. Obaveza je da primi istinu i da ne bude
pristrasan.

Dodavanje u ibadetu na ono što je Allah propisao i umanjivanje od toga

Šezdeset deveto i sedamdeseto pitanje

[Dodavanje u ibadetu – njihovo postupanje na dan Ašure i oduzimanje od ibadeta – ne stoje na Arefatu.]

Komentar

Njihovo dodavanje u ibadetima odnosi se na ono što su radili na dan Ašure, a to je deseti dan Allahovog mjeseca muharrema, dan kada se dogodio veliki događaj, a to je potop faraona i njegovog naroda i spašavanje Musaa, alejhis-selam, i njegovog naroda. To je dan u kojem je istina porazila laž. Musa, alejhis-selam, ga je postio iz zahvale Allahu i post tog dana ostao je propisan i muslimanima, zato što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinivši hidžru u Medinu, zatekao židove da poste ovaj dan, pa ih je upitao zašto ga poste. Odgovorili su da je to dan u kojem je Allah izbavio Musaa i njegov narod, uništio faraona i njegov narod, i da ga je postio Musa pa ga i oni poste. Tada je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Mi smo preči Musau od vas!"⁴⁵, pa ga je postio i naredio njegov post, i naredio da se posti dan prije ili dan poslije – da bismo se razlikovali od židova. Ovo je ono što je propisano za dan Ašure, a to je post, ali sljedbenici džahilijjeta dodaju na post. Židovi čine taj dan praznikom ukrašavajući svoje kuće, uljepšavaju i ukrašavaju svoju djecu i svoje žene, i smatraju ga danom praznika. Oni su ovim postupkom dodali na ono što je propisano, tako da je dodavanje na post dana Ašure od vjere džahilijjeta. Također i rafidije – šiije, dodali su na ovaj dan pa su ga učinili danom tuge i danom naricanja i kajanja, zato što je to dan u kojem je ubijen Husejn, radijallahu anhu.

Što se tiče njihovog oduzimanja od ibadeta, kao što je to bila njihova praksa za vrijeme hadždža, u džahilijjetu su hodočastili Kabu zato što je to bio ostatak vjere Ibrahima, alejhis-selam, ali su u tome dodali mnoge izmjene i primjese širka – mnogoboštva. Allah je propisao stajanje na Arefatu, a oni nisu stajali na Arefatu nego su stajali na Muzdelifi, tako da je ovo manjkavost u ibadetu. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavljao hadždž mislili su da će stajati s njima na Muzdelifi, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pored Muzdelife i otišao na Arefat i tu stajao. Tako se hadždž ponovo počeo obavljati na način propisan vjerom Ibrahima, alejhis-selam. Kaže Uzvišeni Allah:

ثُمَّ أَفِضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

"Zatim krenite odakle kreću ostali ljudi i tražite od Allaha oprosta, jer Allah, uistinu, prašta i samilostan je" (El-Bekare, 199.),

45 Bilježe ga Buharija (2004, 3942, 3943) i Muslim (1130, 1131).

tj. sa Arefata. U ovome je ujedno i odgovor mušricima u pogledu njihovog stajanja na Muzdelifi. Također su dodali na telbijju svoje riječi: "...osim sudruga Tvoga. Ti posjeduješ njega i ono što on posjeduje." Svaki onaj koji umanju nešto od propisanog ibadeta ili doda nešto u vjeri, ustvari je na vjeri džahilijeta, tako da je svaka novotarija i praznovjerje džahilijetska vjera.

Ostavljanje onoga što im je Allah naredio iz bogobojažnosti

Sedamdeset prvo pitanje

[Pagani su ostavljali obaveze iz bogobojažnosti.]

Komentar

Ovo znači da su se približavali Allahu ostavljajući ono što im je On naredio, kao što je njihovo stajanje na Muzdelifi umjesto na Arefatu, misleći da je to bogobojažnost, zato što su oni stanovnici Harema – zabranjenog područja i ne izlaze do Arefata, zato što je on van granica Harema. Tako da su oni ostavljali istinu iz straha od upadanja u zabranjeno. Ovo je djelo sljedbenika džahilijeta. Molimo Allaha za oprost.

Također njihovo ostavljanje istine iz bogobojažnosti vidi se u tome što su obavljali tavaf oko Kabe nagi, i nisu pokrivali svoja stidna mjesta iz bogobojažnosti, a istina je da su ih trebali pokrivati. Govorili su: "Nećemo tavafiti u odjeći u kojoj smo bili Allahu nepokorni."⁴⁶

Tako je i sa svakim onim koji ostavi nešto od ibadeta iz bogobojažnosti, kao onaj koji ne udjeljuje na Allahovom putu i ne obavlja namaz u džematu bojeći se rija'a⁴⁷ – pretvaranja, kao što smo čuli od pojedinih, ili ne traži znanje, ili ostavlja nešto drugo od ibadeta bojeći se da ne bude iskreno urađeno radi Allaha.

46 Kaže Urve: «Ljudi su tavafli u džahilijetu goli, osim El-Humsa, a El-Hums su Kurejš i ono što se od njih izrodilo. El-Hums su zamjerali ljudima, tako što bi čovjek dao svoju odjeću drugome da u njoj tavafi, a tako isto i žena drugoj ženi, a kome ne bi dao El-Hums odjeću, taj bi tavafo oko Kabe nag...» Bilježe Buharija (1775) i Muslim (1219/152), i bilježi ga Buharija u poglavlju o namazu (poglavlje br. 2), i u njemu stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da niko ne tavafi oko Kabe nag (369), i Muslim (1347).

47 Er-rija' – činjenje dobrih djela ne želeći time postizanje Allahovog zadovoljstva nego naklonost ljudi, njihovu pohvalu, stjecanje ugleda, lijepo mišljenje i slično (op. pr.).

Približavanje Allahu ostavljanjem lijepoga od Allahove opskrbe i ostavljanjem ukrasa

Sedamdeset drugo i treće pitanje

[Njihovo činjenje ibadeta ostavljanjem lijepoga od Allahove opskrbe i ostavljanjem uljepšavanja prilikom odijevanja.]

Komentar

Ovo se odnosi na njihovo nastojanje da se približe Allahu ostavljanjem lijepoga od onoga čime ih je Allah opskrbio i ostavljanjem oblačenja ukrasne odjeće. Ovo je primjetno kod kršćana i njima sličnih zabludjelih sufijskih sekti koje se pripisuju islamu. Ostavljaju ono što je lijepo čineći tako ibadet Allahu, 'azze ve dželle. Ne stupaju u brak sa ženama, ne jedu ukusnu hranu, i nastoje da otežaju svoje živote isposništvom u hrani, piću i odjeći, misleći da na taj način čine ibadet Allahu. Zato Uzvišeni Allah kaže:

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ

"Reci: 'Ko je zabranio Allahove ukrase, koje je On za robove Svoje stvorio, i ukusna jela?'" (El-E'araf, 32.),

i kaže:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحْرِمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ

"O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dozvolio..." (El-Maide, 87.).

Također su sebi zabranili nešto od stoke, a Allah je dozvolio stoku, pa kaže:

أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ الْأَنْعَامِ

"Dozvoljava vam se stoka..." (El-Maide, 1.)

Zabranili su nešto od stoke zbog svojih kipova, pa je Uzvišeni Allah objavio:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحْرِمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

"O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dozvolio, samo ne prelazite mjeru, jer Allah ne voli one koji pretjeruju." (El-Maide, 87.) Zabranjivanje lijepih stvari obilježje je kršćanske vjere – monaha, i džahilijjetske vjere. Onaj ko zabrani ono što je dozvoljeno po konsenzusu, učinio je otpadništvo (riddet) od islama. Ako se na to doda i

smatranje toga činjenjem ibadeta Allahu, onda to biva iznošenje laži na Allaha, zato što Allah nije propisao Svojim robovima ostavljanje lijepih jela nego im je naredio da ih jedu, pa kaže:

يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا

"O poslanici, lijepim jelima se hranite i dobra djela činite..."

(El-Mu'minun, 51.).

Kada je jedna skupina za vrijeme Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, htjela da čini nešto slično ovome, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naljutio se i zabranio im.

Što se tiče njihovog činjenja ibadeta ostavljanjem Allahovih ukrasa, tj. približavali su se Allahu ostavljanjem Njegovih ukrasa, tj. ukrašavanja oblačenjem, tako što su tavafli oko Kabe goli, pa im je Allah odgovorio na to u riječima:

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ

"Reci: 'Ko je zabranio Allahove ukrase...' " (El-E'araf, 32.),

tj. šta vam je dokaz za ostavljanje odjeće i uljepšavanja i ostavljanje ukusnih jela. Zato što zabranjivanje nečega zahtijeva dokaz, a osnova kod oblačenja, hrane, i pića jeste dozvola, i Allah nije stvorio ove stvari osim zbog Svojih robova. I kao što je došlo u vjerodostojnom hadisu: "Allah je lijep i voli ono što je lijepo"⁴⁸, tako da ostavljanje uljepšavanja iz bogobojažnosti nije od vjere islama. Stoga, neka se svako ukrasi odjećom, jede ukusna jela i neka zahvaljuje Allahu, 'azze ve dželle. U hadisu se navodi: "Doista Allah voli, kada obdari Svoga roba nekom blagodat, da vidi tragove te blagodati na njemu"⁴⁹, ali da to bude bez rasipanja i razbacivanja. Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uljepšavao je i ukrašavao svoje tijelo i odjeću, a prilikom susreta sa delegacijama posvetio bi tome posebnu pažnju.

48 Bilježi Muslim (91/147).

49 Bilježi Et-Tirmizi (5/123 – 124, br. 2824) i kaže: Hadis je hasen – dobar, dobrim ga je ocijenio i šejh El-Albani u Sahihul-džami'a (1887).

Pozivanje ljudi u zabludu

Sedamdeset četvrto pitanje

[Pagani pozivaju ljude u zabludu bez znanja.]

Komentar

Pozivanje ka Allahu bez znanja je od vjere džahilijeta, zato što je Allah naredio da se poziva na Njegov put znanjem, mudrošću, lijepim savjetom, i raspravljanjem na najbolji način.

Međutim, pagani pozivaju ljude u zabludu, tj. podstiču ljude na suprotstavljanje istini. Kaže Uzvišeni:

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلْنَحْمِلْ خَطَايَاكُمْ

"Nevjernici govore vjernicima: 'Slijedite naš put, a mi ćemo nositi grijehe vaše!'" (El-'Ankebut, 12.)

Oni ih pozivaju u širk – pripisivanje Allahu druga, u zabranjivanje onoga što je Allah dozvolio i dozvoljavanje onoga što je Allah zabranio bez jasnog dokaza, i pozivaju ih u ono o čemu Allah nije objavio nikakav dokaz. Ovo su oni koji pozivaju u zabludu, a oni koji pozivaju ka istini su oni koji pozivaju u slijedenje onoga što je objavio i propisao Uzvišeni Allah.

Od onih koji danas pozivaju u zabludu su i oni koji pozivaju ljude u širk i obožavanje grobnica i kabura; oni koji pozivaju ljude u bid'ate – novotarije u vjeri, o kojima Allah nije objavio nikakvog dokaza, koji pišu i govore pozivajući ljude u oživljavanje novotarija i izmišljenih postupaka; oni koji pozivaju ljude u slobodoumnost – liberalizam i griješenje i nepokornost. Svi su oni pozivači u zabludu, a na njih i njihov put upozorio nas je Uzvišeni Allah. Kaže Allah Uzvišeni:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا يُرْدُّوكُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ

"O vjernici, ako se budete pokoravali onima koji ne vjeruju, vratit će vas stopama vašim i bit ćete izgubljeni" (Ali Imran, 149.);

i kaže Uzvišeni:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَطِيعُوا فَرِيقًا مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ يَرْجِعْكُمْ بِإِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ

"O vjernici, ako se budete pokoravali nekima od onih kojima je data Knjiga, oni će vas, nakon što ste prihvatili pravu vjeru, ponovo vratiti u nevjernike" (Ali Imran, 100.);

i kaže Uzvišeni:

أُولَٰئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ

"Oni pozivaju u Vatru, a Allah poziva u Džennet..." (El-Bekare, 220.);

i kaže Uzvišeni:

وَأِنْ تَطَّعْ أَكْثَرُ مَنْ فِي الْأَرْضِ يَضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ

"Ako bi se ti pokoravao većini onih koji žive na Zemlji, oni bi te od Allahova puta odvratili; oni se samo za pretpostavkama povode, i oni samo neistinu govore" (El-En'am, 116.).

Uzvišeni Allah je u ovim ajetima pojasnio da su nevjernici, u različitosti njihovih puteva u prošlosti i sadašnjosti, marljivi u pozivanju u zabludu u svakom vremenu i na svakom mjestu, kao što to kaže Allah:

وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً

"Oni bi jedva čekali da i vi budete nevjernici kao što su oni nevjernici, pa da budete jednaki" (En-Nisa', 89.).

Svjesno pozivanje ljudi u nevjerstvo

Sedamdeset peto pitanje

[Svjesno pozivaju ljude u nevjerstvo.]

Komentar

Ovo je druga vrsta onih koji pozivaju u zabludu. To su oni koji pozivaju ljude u napuštanje i okretanje od istine iako je poznaju, nepravedno i iz prkosa, dok su prva skupina oni koji pozivaju ljude u neistinu, a sami ne poznaju istinu. Obje skupine su opasne po vjeru, zato što oni ne govore ljudima: "Postanite nevjernici!", nego prilaze ljudima putem koji je uljepšan, čija je vanjšтина lijepa, a ono što se iza toga krije je kufr – nevjerstvo. Tako rade oni koji pozivaju u zabludu. Iblis je došao Nuhovom narodu kada ih je vidio da tuguju za pobožnjacima koji su umrli, došao im je putem vjere, pa im je rekao: "Naslikajte njihove likove da bi vas, kada ih vidite, podstakli na ibadet, da biste se prisjetili njihove dobrote, pobožnosti i vjere, i tako se podstakli na činjenje ibadeta Allahu." On im je došao putem savjetovanja, koji je put vjere, a on je u stvarnosti želio da ove slike, koje su naslikali, na kraju postanu kipovi koji će se obožavati mimo Allaha, i postali su kipovi. Kada su preselili na ahiret učenjaci i izumrla ova generacija, došla je nakon njih druga generacija kojima je šejtan rekao: "Doista vaši preci nisu napravili ove slike osim da ih obožavaju, i s njima su prizivali kišu", pa su ih uzeli za božanstva koja su obožavali mimo Allaha, 'azze ve dželle.

Takvi su oni koji pozivaju u zabludu: ne prilaze ljudima pozivajući ih u otvoreno i jasno zlo, nego im prilaze putevima koji su ukrašeni i uljepšavaju to ljudima, zatim na kraju postignu ono što im je konačni cilj. Pozivači u zabludu nisu, kada bi pozivali ljude u širk, obožavanje kabura, govorili: "Obožavajte ih!", nego su im govorili: "Ovo su Allahovi štićenici – evlije i pobožnjaci, njima pripada uzvišen stepen kod Allaha, tako se nastojte njima približiti, ne bi li oni vas približili Allahu i bili vaši zagovarači i posrednici kod Allaha, 'azze ve dželle!" Prišli su im ovim putem, a to je ljubav prema pobožnjacima i uzimanje istih za posrednike i zagovarače kod Allaha. Tako rade pozivači u nevjerstvo – pozivaju raznim metodama, koje ne daju otvorene povode za kritiku i suprotstavljanje, koje ne poznaju osim oni koje je Allah nadahnuo svjetlom spoznaje. Iz prethodne dvije tačke možemo zaključiti da se oni koji pozivaju u zabludu dijele na dvije skupine: skupina koja poziva ljude bez znanja i skupina koja poziva znanjem u suprotstavljanje istini. Prva skupina je u zabludi, a druga u velikoj nepokornosti.

Žestoko spletkarenje u borbi za širk i odbijanje istine

Sedamdeset šesto pitanje

[Mnogo spletkare kao što je to činio i Nuhov narod.]

Komentar

Spletkarenje ili lukavstvo ima značenje postizanja nečeg prezrenog putem koji je skriven i dijeli se na dvije vrste: lijepo i loše.

Spletkarenje ili lukavstvo koje je loše i nevaljalo jeste skriveno spletkarenje zla onome koji ga ne zasluhuje. Kaže Uzvišeni Allah o Nuhovom narodu:

وَمَكْرُوا مَكْرًا كَبِيرًا * وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا * وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا

"...i velikim spletkama su spletkarili i govorili: 'Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako ni Vedda, ni Suva, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte!', a već su mnoge u zabludu odveli..." (Nuh, 22.-24.)

Oni su svojim lukavstvom pravili ljudima velike spletke, i to je pokvareni način kojim oni pozivaju ljude u širk. Kada im dođe poziv u tevhid – izdvajanje Allaha u ibadetu, oni odvrćaju druge od toga i kažu: "Ovi ne žele ništa drugo nego da postanu vaši predvodnici i žele da budu u prednosti nad vama."

Uljepšavanje lošeg ljudima i činjenje dobrog ružnim jeste veliko spletkarenje kojim su se koristili oni koji su pozivali u zabludu u prošlosti, a to je njihova praksa i danas. Okreću ljude od istine odvođeci ih u zabludu, i izvode ih iz svjetlosti u tamu, kao što kaže Uzvišeni:

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

"Allah je zaštitnik onih koji vjeruju i On ih izvodi iz tmina na svjetlo, a onima koji ne vjeruju – zaštitnici su šejtani – taguti i oni ih odvođe sa svjetla u tmine; oni će biti stanovnici Džehennema, oni će u njemu vječno ostati!" (El-Bekare, 257.);

i kaže:

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ
زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ

"Tako smo svakom vjerovjesniku neprijatelje određivali, šejtane u vidu ljudi i džinna koji su jedni drugima kićene besjede govorili da bi ih obmanuli – a da je Gospodar tvoj htio, oni to ne bi učinili; zato ti ostavi njih, i ono što izmišljaju!" (El-En'am, 112.),

tj. ostavi njih i njihove laži, i ne okreći se za njima. U ovome je ujedno i dokaz o zabrani slušanja onih koji pozivaju u zabludu, osim zbog upoznavanja neistine koja je pri njima i namjerom da se na to odgovori.

Povođenje za onima koji ne zaslužuju da budu uzor drugima

Sedamdeset sedmo pitanje

[Njihovi predvodnici su ili pokvareni učenjak ili pobožnjak neznalica, kao što se navodi u riječima Allaha:

وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ يَحَرِّفُونَهُ مِن بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ *
وَإِذَا لُقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَا بِغَضُوبِهِمْ إِلَى بَعْضِ قَالُوا اتَّخَذُوا لَهُمْ * مَا
فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَاجُّوكُم بِهِ عِندَ رَبِّكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ * أَوَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا
يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ * وَمِنْهُمْ أُمِّيُونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ إِلَّا أَمَانِي وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ
«...a neki među njima su Allahove riječi slušali pa su ih, nakon što su ih
shvatili, svjesno izvrnuli. Kad sretnu vjernike, oni govore: 'Vjerujemo!',
a čim se osame jedni s drugima, kažu: 'Zar ćete im kazivati o onome
što je Allah samo vama objavio, pa da im to bude dokaz protiv vas
pred Gospodarom vašim? Zar se nećete opametiti?' A zar oni ne znaju
da Allah zna i ono što kriju i ono što pokazuju? Neki od njih su neuki,
oni ne znaju za Knjigu, nego samo za gatke, i oni se samo domišljaju.»
(El-Bekare, 75.-78.)]

Komentar

Uzori i primjeri sljedbenicima džahilijjeta od židova, kršćana i drugih su ili pokvareni učenjak – a to je onaj koji ne radi po onome što zna, kao židovski svećenici – ili pobožnjak neznalica, a to je onaj koji radi bez znanja, kao kršćanski monasi, kao što kaže Uzvišeni Allah:

اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ

"Uzeli su svoje svećenike i monahe za božanstva pored Allaha"
(Et-Tevbe, 31.).

Dozvoljavali su im zabranjeno i zabranjivali dozvoljeno, a oni su im se u tome pokoravali. Kaže Uzvišeni Allah u suri El-Bekare:

أَقْتَضَعُونَ أَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَامَ

اللَّهِ ثُمَّ يَحَرِّفُونَهُ مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

"Zar se vi nadate da će vam se oni odazvati i vama za ljubav vjernici postati, a neki među njima su Allahove riječi slušali pa su ih, nakon što su ih shvatili, svjesno izvrnuli." (El-Bekare, 75.)

Ljudi koji se spominju u Njegovim riječima: "Zar se vi nadate da će vam se oni odazvati i vama za ljubav vjernici postati, a neki među njima su Allahove riječi slušali pa su ih izvrnuli...", su pokvareni učenjaci, koji slušaju Allahove riječi, a to je Tevrat, "koje su poznavali i naučili"; ...pa su ih izvrnuli...", tj. mijenjali tekst i njegovo značenje; "...nakon što su ih shvatili...", nakon što su upoznali tekst i njegovo ispravno značenje – zbog svojih strasti i ciljeva, kao što su to uradili u događaju koji se dogodio za vrijeme Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Naime, tada su čovjek i žena, židovi, učinili blud. Pa su rekli: "Idite kod ovog čovjeka" – misleći na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, zato što su znali da je propis za to nedjelo u Tevratu – kamenovanje, a oni to nisu željeli. Nadali su se da će im presuditi kaznom lakšom od kamenovanja, pa su mu došli i tražili presudu za ovog bludnika i bludnicu. Upitao ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Šta nalazite u Tevratu kao kaznu za onoga koji učini blud?", a u drugoj predaji: "Šta nalazite u Tevratu o propisu kamenovanja?" Rekli su: "U njemu nalazimo da ocrnimo njihova lica, popnemo ih na magarce i tako ih provodamo po pijacama." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je Abdullaha ibn Selama, koji je bio njihov svećenik i primio islam, o tome, pa mu je odgovorio: "Slagali su, o Allahov Poslaniče!" Tada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio od njih da donesu Tevrat, i kada su ga donijeli, Ibn Sureja je stavio svoj prst preko ajeta o kamenovanju. Rekao mu je Abdullah b. Selam: "Podigni prst!" Kada je podigao prst, ispod njega je bio ajet o kamenovanju, i tada je naredio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da budu kamenovani do smrti.⁵⁰ Ovo je primjer iskrivljavanja Allahovog govora od strane njihovih učenjaka – slagali su na Uzvišenog Allaha i odstranili Njegov propis.

Allah spominje njihovo izvrtanje kada im je naredio da uđu u grad pognutih glava i kažu "hitta", što znači "oprosti nam naše grijeh", a oni su "hitta" zamijenili sa "hintu" dodavši harf nun i tako dodali u Allahov govor ono što nije od njega.

Izvrtanje ili iskrivljavanje – "et-tahrif", je dodavanje u Allahovu Knjigu, oduzimanje nečega iz nje, ili tumačenje Allahove Knjige neispravnim značenjem. To je značenje izvrtanja. Zato što izvrtanje može da bude i u tekstu i značenju. Pod značenje izvrtanja potpada i svako onaj koji pokušava tumačiti Kur'an ili hadise neispravnim značenjem želeći da potpomogne svoj mezheb, ili slijedeći svoje strasti, ili postizanjem određenog cilja. Kaže Uzvišeni Allah:

50 Bilježe Buharija (3635, 4007, 6819, 7543) i Muslim (1699, 1700).

وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا

"Kad sretnu vjernike, oni govore: 'Vjerujemo!'" (El-Bekare, 76.)

Ovo je licemjerstvo, a licemjerstvo i izvrtanje tekstova i njihovih značenja je svojstvo židova.

Zatim kaže:

وَمِنْهُمْ أَتَّيُونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ إِلَّا أَمَانِي وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ

"Neki od njih su neuki, oni ne znaju za Knjigu, nego samo za gatke, i oni se samo domišljaju." (El-Bekare, 78.)

Spomenuti u ovom ajetu su pobožnjaci neznalice, koji čitaju Tevrat, ali ne znaju njegova značenja, drugi ih uzimaju za svoje predvodnike, a oni su neznalice. Zato nije dozvoljeno slijediti i povoditi se osim za učenjakom koji radi po svom znanju, i to su "er-rabbanijjun" – oni koji druge odgajaju na istini. Nije dozvoljeno povodjenje za pobožnjacima neznalicama, makar se oni odricali ovog svijeta i činili mnogo ibadeta, zato što nisu na putu istine niti na uputi Uzvišenog Allaha.

Oprečnost u ljubavi prema Allahu

Sedamdeset osmo pitanje

[Tvrde da vole Allaha uz istovremeno ostavljanje onoga što im On Uzvišeni propisuje, pa ih je Allah izazvao riječima:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ

"Reci: 'Ako vi zaista volite Allaha...' (Ali Imran, 31.)]

Komentar

Prizivanje ljubavi prema Allahu uz suprotstavljanje Njegovim naredbama zabluda je židova i njima sličnih, a od znakova ljubavi prema Allahu je slijeđenje Njegovih naredbi. Kao što kaže pjesnik: "Doista je onaj koji voli voljenome pokoran", i kao što to nalazimo u riječima Uzvišenog:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ

"Reci: 'Ako vi zaista volite Allaha, mene slijedite, i vas će Allah voljeti...' (Ali Imran, 31.);

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاؤُهُ

"Židovi i kršćani govore: "Mi smo djeca Allahova i miljenici Njegovi" (El-Maide, 18.),

i uz to se suprotstavljaju Allahovom, subhanehu ve te'ala, šerijatu, što upućuje na neistinu u onome što tvrde. Allah ih je pozvao da dokažu istinitost svojih tvrdnji, o ljubavi prema Allahu, slijeđenjem Njegovog poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i kada to nisu uradili, na vidjelo je izašla njihova laž. Tako isto i sufije grade svoju vjeru na tvrdnji da vole Allaha, 'azze ve dželle, i govore: "Ibadet je ljubav, mi ne obožavamo Allaha iz straha od Vatre niti iz žudnje za Njegovim Džennetom, nego Ga obožavamo iz ljubavi prema Njemu", a u isto vrijeme suprotstavljaju se Njegovom šerijatu ne slijedeći Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego svoje šejhove i predvodnike tarikata, kojima daju prisege na slušanje i pokornost, i ne suprotstavljaju im se šta god im naredili. Čak govore i to da je murid u odnosu sa svojim šejhom kao mejjit – mrtvac sa onim koji ga gasuli – priprema za ukop. Nema nikakvog izbora, niti smije da izabere suprotno izboru svoga šejha. Gdje je slijeđenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem? Oni doista lažu u onome što tvrde!

Zato je Allah, dželle ve 'ala, izazvao one koji tvrde da vole Allaha ovim ajetom:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ

"Reci: 'Ako vi zaista volite Allaha, mene slijedite, i vas će Allah voljeti...'"

(Ali Imran, 31.),

tako da je znak ljubavi prema Allahu slijeđenje Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa onaj koji nađe kod sebe ovu osobinu – iskren je u onome što tvrdi, a onaj koji je izgubi – tvrdnje takvoga su neistinite. Allah, subhanehu ve te'ala, spomenuo je dokaz ljubavi prema Allahu i njene plodove. Dokaz ljubavi prema Allahu je slijeđenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a njeni plodovi su što će Allah zavoljeti tog roba i oprostiti njegove grijehe. Tako je i sa svakim onim koji tvrdi da voli Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a ne slijedi ga, kao oni koji kažu da vole Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pišu u novinama i časopisima: "Poučavajte svoju djecu da vole Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem", a oni uvode novotarije u vjeru, i obilježavaju mevlude, iako je to zabranio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i tako mu se suprotstavljaju uvodeći u vjeru razne novotarije i izmišljotine.

Oslanjanje na lažne nade

Sedamdeset deveto pitanje

[Njihovo zavaravanje lažnim nadama, kao njihove riječi:

وَقَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَّعْدُودَةً

"Vatra nas neće doticati osim nekoliko dana..." (El-Bekare, 80.),

i njihove riječi:

وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَى

"Neće ući u Džennet osim ko bude židov ili kršćanin." (El-Bekare, 111.)]

Komentar

Židovi i kršćani oslanjaju se na lažne nade i ono što očekuju od Allaha puste su želje njihove, kao što Uzvišeni Allah spominje da oni govore:

لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَّعْدُودَةً

"Vatra nas neće doticati osim nekoliko dana..." (El-Bekare, 80.),

a to je broj dana u kojima su obožavali tele – po njihovim pretpostavkama – pa im Allah odgovara riječima:

قُلْ أَتَّخَذْتُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا فَلَنْ يُخْلَفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ *

بَلَى مَنْ كَبَّ سَيْئَةً وَلَعَّا طُتْ بِهِ خُطْبَتُهُ فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

"Reci: 'Da li ste o tome dobili od Allaha obećanje – jer, Allah će sigurno ispuniti obećanje Svoje – ili na Allaha iznosite ono što ne znate?' A nije tako! Oni koji budu zlo činili i grijesi njihovi ih budu sa svih strana stigli, oni će stanovnici Vatre biti i u njoj će vječno boraviti" (El-Bekare, 80.-81.).

Ovdje je odgovorio na njihove riječi:

لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَّعْدُودَةً

"Vatra nas neće doticati osim nekoliko dana..." (El-Bekare, 80.),

kao što im je odgovorio u suri Ali Imran:

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيحًا مِّنَ الْكِتَابِ يُدْعَوْنَ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ
ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِّنْهُمْ وَهُمْ مُّعْرِضُونَ * ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَن نَّمَسِّنَا النَّارُ إِلَّا
أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ وَغَرَّهُمْ فِي دِينِهِمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ * فَكَيْفَ إِذَا جُمِعْنَا لَهُمُ
يَوْمَ لَا رَيْبَ فِيهِ وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

"Zar ne vidiš kako neki od njih kojima je dat dio Knjige odbijaju, kada budu pozvani, da im sudi Allahova Knjiga – a oni ionako glave okreću – zato što govore: 'Vatra nas neće pržiti već samo nekoliko dana' – a laži koje izmišljaju u vjerovanju njihovom obmanjuju ih. A šta će biti onoga Dana, u koji nema nikakve sumnje, kada ih sakupimo i kada svako dobije ono što je zaslužio, kada im se nepravda neće učiniti?" (Ali Imran, 23.-25.),

pa je rekao Uzvišeni:

لَيْسَ بِأَمَانَتِكُمْ وَلَا أَمَانِي أَهْلُ الْكِتَابِ مَن يَعْمَلُ سُوءًا يُجْزَى
بِهِ وَلَا يَجِدُ لَهُ مِن دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا

وَمَن يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا
"To neće biti ni po vašim željama ni po željama sljedbenika Knjige: onaj ko radi zlo bit će kažnjen za to i neće naći, osim Allaha, ni zaštitnika ni pomagača; a onaj ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je – ući će u Džennet i neće mu se učiniti ni koliko trun jedan nepravda"
(En-Nisa', 123.-124.).

Pretjerivanje po pitanju osoba

Osamdeseto pitanje

[Uzimanje kabura vjerovjesnika i dobrih ljudi za mjesta ibadeta.]

Komentar

Uzimanje kabura vjerovjesnika i dobrih ljudi za mjesta molitve obilježja su koja su bila prisutna kod sljedbenika džahilijeta od sljedbenika Knjige i drugih, a ovo je bilo i još uvijek je prisutno kod židova i kršćana, kod Arapa – mušrika, i kod onih koji se pripisuju islamu a obožavaju kabure i grobnice. Sljedbenici Knjige su prvi koji su to uradili. Kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Doista su oni koji su bili prije vas uzimali kabure za svoje mesdžide, pa nemojte vi uzimati kabure za svoje mesdžide", tj. mjesta kod kojih ćete klanjati i obavljati molitvu, zato što je obavljanje namaza kod njih jedan od puteva koji vode do toga da budu obožavani mimo Allaha. Iako su to bila mjesta određena da se tu ibadet čini Allahu, ako se obavlja namaz kod kabura, to je način da taj kabur bude naknadno obožavan. Pa šta je tek s onim koji se moli kaburu, traži od njega pomoć i otklanjanje poteškoće, kao što se to radi u ovom vremenu kod grobnica? Ovo je doista obilježje džahilijetske vjere, vjere židova, kršćana i drugih. Kada su Ummu Seleme i Ummu Habiba, radijallahu anhumā, obavijestile Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o ukrasima, raznoraznim slikama i idolima, a koje su vidjele u crkvama Abesinije kada su učinile hidžru u Abesiniju sa svojim muževima, rekao je: "To je narod koji kada među njima umre čovjek koji je dobar ili pobožan, sagradi na njegovom kaburu mesdžid, i naslikaju na njemu te slike. To su najgora stvorenja kod Allaha!"⁵¹

Od vjere džahilijeta je uzimanje evlija i dobrih ljudi za božanstva mimo Allaha, 'azze ve dželle. Misle da ih oni približavaju Allahu i da se oni zauzimaju za njih kod Allaha, kao što o tome kaže Uzvišeni Allah:

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ

سُبْحَانَ اللَّهِ مَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ

"Oni, pored Allaha, drugima ibadet čine, koji im ne mogu ni nauditi niti im mogu kakvu korist pribaviti, i govore: 'Ovo su naši zagovornici kod Allaha'"
(Junus, 18.),

i kaže Uzvišeni:

51 Bilježe Buharija (427, 434, 1341) i Muslim (528).

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ

"A onima koji pored Njega uzimaju zaštitnike: 'Mi ih obožavamo samo zato da bi nas što više Allahu približili'" (Ez-Zumer, 3.).

Oni ne smatraju da osobe koje obožavaju stvaraju, daju opskrbu, oživljuju i usmrćuju, naprotiv, oni potvrđuju da to samo pripada Uzvišenom Allahu, ali oni ih uzimaju za posrednike između njih i Allaha i za svoje zagovarače, pa im upućuju raznovrsne ibadete ne bi li ih približili Allahu. Ovo je vjera džahilijeta, i takvi su oni koji danas obožavaju kabure. Molimo Allaha za oprost i spas. Također gradnja na kaburima, uvođenje svjetala kod kabura, stavljanje prekrivača preko njih, ukrašavanje i drugi postupci, sve navedeno predstavlja vidljivo pretjerivanje prema kaburima i njihovim stanovnicima. Zbog toga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio sve ove radnje.

Pretjerivanje u pogledu mjesta na kojima je boravio vjerovjesnik

Osamdeset prvo pitanje

[Uzimanje tragova poslanika za mjesta ibadeta, kao što se prenosi od Omera.]

Komentar

Od vjere džahilijjeta jeste i uzimanje tragova poslanika za mjesta ibadeta – mesdžide, tj. klanjaju kod njih tražeći bereket. Razlika između ovoga i onoga što je prethodilo jeste da se u prvom slučaju radi o pretjerivanju spram osoba, a ovdje se radi o pretjerivanju spram tragova koji su ostali od osoba. Tragovi – “el-asar”, je množina arapske riječi “el-eser”, a to je mjesto na kojem je sjedio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ili na njemu klanjao. Oni istražuju ova mjesta i tu čine ibadet Allahu, ‘azze ve dželle. Oni smatraju da namaz obavljen kod njih ima posebnu vrijednost, kao oni koji sada idu u pećinu Hira zato što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tu obožavao Allaha prije poslanstva, i oni sada idu na to mjesto da tu klanjaju i upućuju dove. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije obišao to mjesto nakon što je primio poslanicu, niti iko od njegovih plemenitih ashaba, zato što su znali da to nije propisano vjerom. Također odlaze u pećinu Sevr u kojoj se sakrio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prije hidžre, i u njoj klanjaju, mirišu je, neki možda tu bacaju i novac. Sve je ovo od vjere džahilijjeta. Džahilijjet je to što svetkuju i veličaju tragove poslanika, zato kaže Omer, radijallahu anhu, kada je vidio da ljudi odlaze do drveta pod kojim je data prisega Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: “Doista su oni koji su bili prije vas uništeni zato što su se povodili za tragovima svojih poslanika”, i zatim je naredio da se drvo odsiječe. Nije bila namjera Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ova mjesta budu vezana za vjerske propise. Što se tiče mjesta koja je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio za određene propise, kao klanjanje namaza iza Mekami-Ibrahima, postupajući po Allahovim riječima:

وَاتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى

"Neka vam mjesto na kome je stajao Ibrahim bude prostor iza kojeg ćete molitvu obavljati!" (El-Bekare, 125.),

ona su propisana za klanjanje namaza na njima ugledajući se na Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije boravio u pećini Hira ili pećini Sevr ili na putu između Mekke i Medine zbog vezanja

tih mjesta za vjerske propise, nego iz potrebe ili dogovora. Zato je obaveza da se napravi razlika između ovog dvoga. Mjesta koja nije odredio da se na njima obavlja nešto od propisa vjere, nego je samo bio u prolazu kraj njih, ili je na njima sjedio iz običaja, ili radi odmora, ili ga je na njima zadesio namaz pa je klanjao bez posebne namjere da na njima klanja, nije dozvoljeno uzimati za mjesta na kojima će se obavljati namaz, zato što to nije obavljao iz posebne namjere, nego zato što bi ga vrijeme namaza tu zadesilo pa bi klanjao. Ova mjesta su kao i druga mjesta na Zemlji, nemaju nikakve težine niti vrijednosti. Povodjenje za ovim mjestima biva uzrokom idolopoklonstva u budućnosti zato što ih ljudi uzimaju za mjesta na kojima traže bereket, dolaze na njih iz daleka, putuju ka njima, i tako se tu desi širk kao što se desio i u prethodnim ummetima. Neko možda i zida i gradi na njima, kao što to sada neki traže i govore: "Sagradite nešto na mjestima kroz koja je prošao Allahov Poslanik i sjedio na njima. Sagradite radi spomena." Ovo je govor koji je ništavan i neispravan. Mi nećemo raditi ništa što nisu radili naši dobri prethodnici. Da je to bilo propisano, prestigli bi nas u tome ashabi i oni koji su ih slijedili. I nisu uništeni prijašnji narodi osim zbog ovakvih radnji. Oživljavanje tragova onih koji su svetkovani kod naroda vodi ka idolopoklonstvu, kao što se desilo sa narodom Nuha i prijašnjim ummetima, i neispravno je reći da su danas ljudi oprezni u pogledu toga i da poznaju svoju vjeru, pa ne treba strahovati za njih, zato što će nakon njih doći generacije kojima će šejtan uljepšati idolopoklonstvo, i zato što niko nema garanciju da će biti sačuvan smutnji – fitni, kao što kaže Ibrahim, alejhis-selam:

اِجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ

"...i sačuvaj i mene i moje sinove da se klanjamo kumirima" (Ibrahim, 35.).

Slijedenje puteva koji vode u višeboštvo

Osamdeset drugo pitanje

[Stavljanje svjetiljki na kabure.]

Komentar

Osvjetljavanje kabura svjetiljkama, ili fenjerima, ili lampama na struju u obliku kandilja, zbog posjete, nije dozvoljeno – zato što je to uzrok širka. Ako bi ljudi imali potrebu za svjetlom zbog ukopa mrtvog, dozvoljeno je da donesu sa sobom svjetiljke ili fenjere, ali samo u slučaju potrebe, a da se na mezarima stavljaju posebni stubovi sa strujnim lampama zbog osvjetljavanja – to je zabranjeno. Kaže Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: “Allah je prokleo žene koje posjećuju kabure i one koji na njima prave mesdžide (uzimaju ih za mjesta ibadeta) i stavljaju kod njih svjetiljke” (hadis je u Sunenima).⁵² Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je žene koje posjećuju kabure, što upućuje da je ženi zabranjeno da posjećuje mezarja – groblja, nego je posjećivanje kabura propisano samo muškarcima. Donošenje prokletstva na njih upućuje da je posjeta žene kaburima veliki grijeh. I prokleo je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, one koji uzimaju kabure za mesdžide, tj. koji obavljaju namaze kod njih, ili na njima grade mesdžide, što je još gore, ili ih osvjetljavaju, zato što je ovo put koji vodi u širk, tj. da budu obožavani ti kaburi i da se mole mimo Allaha, ‘azze ve dželle. Kaburi trebaju biti onakvi kakvi su bili kaburi ashaba za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: ne osvjetljavaju se, niti se na njima grade ikakve građevine, nego se ostavljaju onakvi kakvi su. Dozvoljeno je da se dignu iznad nivoa zemlje samo jedan pedalj i da se na njih stavi mali kamen, da bi se znalo da se tu nalaze kaburi, i nije dozvoljeno da se išta doda na ovo spomenuto. Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Aliji ibn Ebi Talibu: “Nemoj ostaviti nijedan kabur koji je podignut – uzvišen, a da ga ne poravnaš”⁵³, tj. ukloniš njegovu uzvišenost i poravnaš ga sa zemljom. Zato što njegovo uzvisivanje i dizanje zavodi neznalice pa ne znaju njegovu svrhu, a širk u srca ulazi brže od bujice koja se spušta, zato što šejtani od ljudi i džinna ljudima uljepšavaju ove postupke i tako ih vode u smutnje. Kada se na kaburu ne nalazi ništa što privlači poglede, niti se zna da li je to kabur poslanika ili nekog drugog, biva daljim od upadanja u fitnu – smutnju, a ako mu se posveti posebna pažnja, veliča se, nad njim se grade zdanja, ukrašava se, i osvjetljava se, vodi i okreće poglede ka sebi, pa kazat će nezalica: “Ovo sve nije napravljeno osim zbog posebnosti koju on ima”, i njemu će početi činiti ibadet. Obaveza je da se po pitanju kabura slijedi Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, uputa, u kojoj nema pretjeriva-

52 Bilježe Ebu Davud (3/362 br. 3236) i Et-Tirmizi (2/136, br. 320) i kaže Ebu Isa: “Hadis Ibn Abbasa je hadis koji je hasen – dobar, a vjerodostojnim ga je ocijenio El-Albani u Sahihul-džami’u” (5109).

53 Bilježi Muslim (969).

nja, niti građenja, niti paljenja svijeća, niti natpisa, niti kipova, niti bilo čega drugog, odnosno kaburi trebaju biti onakvi kakvi su bili kaburi za vrijeme Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Posebno posvećivanje kaburima

Osamdeset treće pitanje

[Uzimanje kabura za mjesta okupljanja.]

Komentar

El-e'ajad (praznici) je množina arapske riječi 'iid (praznik), a ima značenje onoga što se ponavlja i vraća, i dijeli se na dvije vrste: praznik vezan za vrijeme: kao Ramazanski i Kurbanški bajram, i praznik vezan za mjesto: to je mjesto na kojem se okupljaju ljudi svake godine ili sedmice ili mjeseca zbog činjenja ibadeta. Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Nemojte učiniti moj kabur 'idom – praznikom...", tj. mjestom oko kojeg će se sakupljati i sastajati, i mjestom na koje ćete se stalno vraćati, "...i donosite salavat na mene gdje god bili, jer doista vaši salavati do mene dopijevaju".⁵⁴ Donošenje salavata kod njegovog kabura nema nikakvu posebnost, nego se salavat na njega donosi na bilo kojem mjestu, na istoku ili zapadu. Na kojem god mjestu doneseš salavat na njega, biva mu prenesen. Često posjećivanje njegovog kabura i sjedenje kod njega smatra se uzimanjem njegovog kabura za mjesto činjenja ibadeta, i to vodi ka širku. Sljedbenici džahilijjeta uzimaju kabure dobrih ljudi za mjesta činjenja ibadeta, okupljaju se oko njih, prislanjaju se na njih, kao što je slučaj sa kaburom El-Bedevija i drugih. Dolaze mu posjetitelji iz svih mjesta, dižu kampove, kolju kurbane i tu borave nekoliko dana. Sve navedeno je pagansko vjerovanje. Kada je zabranjeno okupljanje i stalna posjeta kaburu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa šta je sa drugim kaburima? Dakle, ovo je put koji vodi ka širku.

Kada je čovjek upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o zavjetu kada se zavjetovao da će prinijeti devu kao žrtvu u mjestu zvanom Buvane, upitao ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Da li je tu bilo pagansko božanstvo koje je bilo obožavano?" Reče: "Ne." Upita Poslanik: "Da li je tu bio neki od njihovih "praznika" (tj. mjesta na kojem su se skupljali)?" Reče: "Ne." Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Ispuni svoj zavjet! Jer nije dozvoljeno ispuniti zavjet u kojem je nepokornost Allahu i u onome što čovjek ne posjeduje."⁵⁵ Ono što je nama bitno jesu njegove riječi: "Da li je tu bio neki od njihovih "praznika"?" – tj. "praznik" vezan za mjesto, što upućuje da nije dozvoljeno uzimanje posebnog mjesta za ibadet, osim ono čiju je posebnost odredio Allah i Njegov Poslanik, kao mesdžidi, sveta mjesta na kojima se obavlja hadždž i 'umra, i osim ovog dvoga čitava Zemlja je jednaka po posebnosti. Kao što kaže Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Učinjena mi je zemlja mesdžidom (tj. dozvoljeno mi je da klanjam na bilo kojem mjestu zemlje, op. prev.) i čistom (tj. učinjena mi je zemlja čistom, op. prev.)."⁵⁶

54 Bilježi Ebu Davud (2/366, br. 2042) i vjerodostojnim ga je ocijenio El-Albani u Sahihul-džami'u (7226).

55 Bilježi Ebu Davud (3/394, br. 3313).

56 Bilježe Buharija (335, 438) i Muslim (521, 522, 523).

Približavanje Allahu prinošenjem žrtava kod kabura

Osamdeset četvrto pitanje

[Prinošenje žrtava kod kabura.]

Komentar

Kaže Uzvišeni Allah:

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ

"...zato se Gospodaru svome klanjaj i (kurban) kolji..." (El-Kevser, 2.),

i kaže Uzvišeni:

دِينًا قِيَمًا مِّلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ * قُلْ إِنَّ

صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

"...vjeru Ibrahima pravovjernika, a on nije bio idolopoklonik. Reci: 'Moj namaz, i obredi moji⁵⁷, i život moj, i smrt moja doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova'" (El-En'am, 161.-162.).

Prinošenje žrtve je ibadet. Prinošenje žrtve kod kabura, ako se radi iz veličanja prema njima, je veliki širk, ali ako žrtvu prinosi kod kabura zbog veličanja Allaha, ali misleći da je tako propisano, to je novotarija i put koji vodi ka širku. Nije dozvoljeno prinošenje žrtve kod kabura makar onaj koji kolje ne prinosi žrtve kaburima nego Allahu, zato što ako se ljudi naviknu na prinošenje žrtvi kod kabura, to vodi ka tome da budu obožavani mimo Allaha, 'azze ve dželle. Također prinošenje žrtve džinnima da bi se sačuvalo njihovo zlo ili zbog liječenja je širk.

Što se tiče klanja zbog jela ili da bi se počastio gost, i pri tome se spomene Allahovo ime, u tome nema smetnje, zato što je to običaj, a ne ibadet.

Klanje kurbana za Bajram, ili za akiku, ili klanje kojim se želi približiti Allahu, smatra se ibadetom Allahu, 'azze ve dželle, i nije dozvoljeno prinošenje žrtve nekom od stvorenja iz veličanja prema njemu, veličanja koje je ibadet, niti da se kolje kod kabura nekog stvorenja. Zato što sve ovo vodi do toga da mu se naknadno čini ibadet.

57 Od kojih je i klanje kurbana, op. prev.

Čuvanje ostataka velikodostojnika

Osamdeset peto i osamdeset šesto pitanje

[Traženje bereketa od tragova velikana, kao Daru-Nedve, i hvalisanje onim što je bilo u njihovom posjedu. Kao što je bilo rečeno Hakimu ibn Hizamu: "Prodao si ugledno mjesto Kurejšija?" Pa je odgovorio: "Otišli su ugled i čast osim bogobožnosti."]

Komentar

Veličanje ostataka velikana: učenjaka, kraljeva ili vladara tako da se ti tragovi oživljavaju, renoviraju, čuvaju, štite i uređuju smatra se djelom koje vodi do širka. To je vjera džahilijeta, zato što će nakon toga doći generacije koji će govoriti, ili će im šejtan govoriti: "Doista vaši preci nisu čuvali ove tragove osim radi bereketa i hajra koji se nalazi u tome", pa im ibadet čine mimo Allaha. Zato što je prva generacija bila uzrokom da se to dogodi. Tako je uradio šejtan s Nuhovim narodom kada im je naredio da naslikaju dobre ljude kako bi se podstakli na činjenje ibadeta, oni su to uradili sa dobrom namjerom, ali su nakon njih došle neznalice i činile im ibadet. Ovo je obilježje džahilijeta. Neznalice su oni koji veličaju tragove velikana, čuvaju ih, štite i uređuju, a nakon toga bivaju obožavani pored Allaha, makar nakon dugog perioda. Neka niko ne kaže da su danas ljudi na ispravnoj vjeri i na tevhidu. Jer, ne treba gledati samo na vrijeme u kojem se nalazimo, nego je obaveza da se gleda unaprijed, iako ni za one koji su prisutni nismo sigurni da neće to raditi, ali budućnost je mnogo opasnija. Dakle, nije dozvoljeno da se vodi briga o ovim tragovima, i nisu uništeni prijašnji narodi osim zbog činjenja ovakvih postupaka, tj. zato što su veličali tragove svojih velikana dok nisu postali božanstva u budućnosti. Svakom muslimanu obaveza je da bude oprezan u pogledu činjenja navedenog.

Autor je kao primjer za to spomenuo Daru-Nedve u Mekki. To je mjesto na kojem su se sakupljali velikani plemena Kurejš da bi se dogovarali oko bitnih pitanja. Kada je došao islam i džahilijet bio odstranjen, ostala je građevina Daru-Nedve u istom obliku do vremena Muavije, radijallahu anhu, kao posjed koji je bio korišten u razne svrhe, pa ga je otкупio od Hakima ibn Hizama, radijallahu anhu. Ljudi su ukorili Hakima zbog toga i rekli mu: "Zašto si prodao ovaj ostatak naših prethodnika, i prodao mjesto ugleda Kurejšija?" Rekao je, Allah bio zadovoljan s njim: "Otišli su ugled i čast osim bogobožnosti." Ovo je uzeto iz riječi Uzvišenog Allaha:

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ

"Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji." (El-Hudžurat, 13.)

Ovo je ispravan odgovor, koji se slaže sa riječima Allaha, 'azze ve dželle, i ovo je svjetlo pronicljivosti i imana.

Sve ovo upućuje na to da nije dozvoljeno čuvanje starih tragova zato što to vodi ka širku, pa makar i nakon izvjesnog vremena, a islam je došao da ukloni sve što vodi ka tome.

Paganske osobine pojedinaca iz ovoga ummeta

Osamdeset sedmo, osmo i deveto i devedeseto pitanje

[Hvalisanje porijeklom, kuđenje tuđeg porijekla, traženje kiše od zvijezda, naricanje za umrlim.]

Komentar

Ova četiri navedena pitanja su paganska obilježja. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Četiri postupka u mome ummetu su paganska obilježja, a koja oni neće ostaviti: hvalisanje porijeklom, kuđenje tuđeg porijekla, traženje kiše od zvijezda i naricanje za umrlim."⁵⁸

Hvalisanje porijeklom jeste da se čovjek hvališe svojim precima, očevima i djedovima, što je od vjere pagana, jer su se oni okupljali na Mini i umjesto da spominju Allaha, subhanehu ve te'ala, oni su spominjali vrijednosti svojih očeva. Svevišnji je rekao:

فَإِذَا قَضَيْتُمْ مَنَاسِكَكُمْ فَادْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا فَمِنَ

النَّاسِ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَقٍ

"A kad završite obrede vaše, opet spominjite Allaha, kao što spominjete pretke vaše, i još više Ga spominjite! Ima ljudi koji govore: 'Daj Ti nama, Gospodaru naš, na ovome svijetu!' Takvi na onom svijetu neće imati ništa."

(El-Bekare, 200.)

Dakle, obaveza je spominjati Allaha, subhanehu ve te'ala, a ne očeve i djedove.

Kuđenje tuđeg porijekla, kao da kaže: "Taj i taj čovjek nema porijekla, ne zna mu se porijeklo. Taj i taj je iz porodice za čije se porijeklo ne zna", a sve to s ciljem omalovažavanja drugih. Allah, subhanehu ve te'ala, rekao je:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ

لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

"O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji. Allah, uistinu, sve zna i nije Mu skriveno ništa." (El-

Hudžurat, 13.)

58 Muslim (934).

Plemenitost i vrednota, dakle, ne ogledaju se u porijeklu nego u bogobožnosti. Porijeklo ti neće koristiti ako izgubiš bogobožnost. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Onaj koga uspori njegovo djelo, neće ga ubrzati njegovo porijeklo."⁵⁹ Dakle, ako čovjek ne bude imao dobrih djela, neće mu koristiti to što je on Kurejšija, niti to što je iz porodice Hašim, niti to što je iz loze Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ništa mu neće koristiti osim dobro djelo i bogobožnost.

Traženje kiše od zvijezda, tj. ubjeđenje da se kiša spušta zbog pojavljivanja neke zvijezde ili zbog njenog zalaska. I ovo je također od vjere pagana. Kiša biva samo sa Allahovom, subhanehu ve te'ala, voljom:

وَهُوَ الَّذِي يُنْزِلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ

"On šalje kišu kad oni izgube svaku nadu i rasprostire blagoslov Svoj; On je zaštitnik pravi i jedini dostojan hvale" (Eš-Šura, 28.).

Allah je Taj Koji daje kišu iz Svoje volje, htijenja i mudrosti. Spušta je kako hoće na neku zemlju, dok je nekoj zemlji uskraćuje:

وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَيْنَهُمْ لِيَذَّكَّرُوا فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا

"Mi smo im o ovome često govorili da bi razmislili, ali većina ljudi poriče blagodati" (El-Furkan, 50.).

Onaj koji je ubijeđen da pojavljivanje ili nestajanje zvijezde ima utjecaja na spuštanje kiše, takvo njegovo ubjeđenje je širk – mnogoboštvo, za koje je obavezno pokajanje, jer je obavezno pripisati spuštanje kiše samo Allahu, subhanehu ve te'ala.

Naricanje za umrlim, tj. podizanje glasa prilikom oplakivanja umrlog, iz žaljenja i srdžbe, ili prilikom spominjanja vrednota umrlog, veliki je grijeh. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ona koja nariče, ukoliko se ne pokaje prije svoje smrti, pojavit će se na Sudnjem danu u odjeći od katrana i šugavom prsluku."⁶⁰ Dakle, naricanje je veliki grijeh i pagansko obilježje, pa je zato obaveza strpjeti se i očekivati nagradu.

Pod ovim se ne podrazumijeva plakanje za umrlim, jer nijedan čovjek nije u stanju da se suzdrži od toga. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je plakao kada mu je preselio sin Ibrahim i rekao je: "Uistinu, oko je plačno i srce je tužno, ali ne kažemo osim ono čime je Gospodar zadovoljan, i doista smo mi, o Ibrahimu, tužni zbog rastanka s tobom."⁶¹ I rekao je: "Doista, Allah ne kažnjava zbog suznog oka, niti zbog tužnog srca, već kažnjava zbog ovoga – tj. jezika – ili se smiluje."⁶² Pa, kada čovjek u nedaći koja ga snađe kaže riječi

59 Dio hadisa koji bilježi Muslim (2699).

60 Muslim (934).

61 Buharija (1303), Muslim na sličan način (2315).

62 Buharija (1304), Muslim (924).

kojima je Allah zadovoljan, npr.: “Mi smo Allahovi i Allahu ćemo se vratiti”, zahvali se Allahu, Allah će mu oprostiti i nadomjestiti mu izgubljeno.

Ova četiri postupka su paganska obilježja i ona su prisutna među ljudima. Obavezno je pokajanje za njih. Hadis ukazuje da nije nevjernik svaki onaj pri kome se nađe neka od osobina pagana. Neka paganska obilježja su nevjerstvo, dok su neka manje od toga.

Uspostavljanje zajednice neopravdanom primjenom sile

Devedeset prvo pitanje

[Od njihovih najvećih vrijednosti jeste i neopravdana primjena sile, a Allah je rekao o tome ono što je rekao.]

Komentar

Neopravdana primjena sile je napad na ljude, odnosno na njihov život, imetak i čast. Pagani su se ponosili time. Hvalili su se time u svojim pjesmama i svojim kazivanjima. Islam je došao sa strogom zabranom istog. Naredio je pravednost među ljudima. Propisao je da se od onoga koji nepravedno primjenjuje silu uzme odmazda, kako bi se nasilnik spriječio i onome kome je učinjeno nasilje vratilo njegovo pravo. Svevišnji je rekao:

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنْزَلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

"Reci: 'Gospodar moj zabranjuje razvrat, i javni i potajni, i grijehe, i neopravdano nasilje, i da Allahu smatrate ravnim one za koje On nikakav dokaz objavio nije, i da o Allahu govorite ono što ne znate.'" (El-E'araf, 33.)

Spomenuo je neopravdanu primjenu sile zajedno sa razvratom, mnogoboštvom i govorom o Allahu bez znanja.

I Uzvišeni je rekao:

إِنَّ اللَّهَ بِأَمْرٍ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

"Allah naređuje pravednost, dobročinstvo, i davanje bližnjima, a razvrat i sve što je odvratno i nasilje zabranjuje; da pouku primite, On vas savjetuje." (En-Nahl, 90.)

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u hutbi na Oprosnom hadždžu, rekao je: "Doista su vaši životi i vaše časti i vaši imeci sveti kao što je svet ovaj vaš dan, u ovom vašem mjestu, u ovom vašem mjesecu! Zar nisam dostavio?"

Svevišnji je rekao:

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ

اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا

“Onome ko hotimično ubije vjernika kazna će biti – Džehennem, u kome će vječno ostati; Allah će na njega gnjev Svoj spustiti i proklet će ga i patnju mu veliku pripremiti.” (En-Nisa’, 93.)

Uspostavljanjem ovih Božanskih propisa postići će se sigurnost, uspostaviti ljubav među muslimanima i dokinuti paganska anarhija, uobraženost i hvalisavost.

Vrste nevjerničkog hvalisanja

Devedeset drugo pitanje

[Od njihovih najvećih vrijednosti jeste i hvalisanje, makar ono bilo i s pravom, koje je zabranjeno.]

Komentar

Od paganskih običaja jeste i hvalisanje pa makar ono bilo i s pravom. Oni se hvališu svojim djelima i djelima svojih očeva, što je zabranjeno, jer hvalisanje djelima vodi ka samodopadanju, zadivljenosti sobom i potcjenjivanju drugih, a to je zabranjeno i djelo je pagana. Muslimanu nije dozvoljeno da se hvališe, jer je manjkav koliko god uložio truda i koliko god radio, i ne čini sve čime ga je zadužio Svevišnji Allah, jer Allahovo pravo je veliko, pravo roditelja je veliko, pravo bližnjih je veliko. Dakle, čovjek treba ispuniti mnoga velika prava, pa kako da se hvališe kada učini samo nešto od dobročinstva i dobrih djela?! Dakle, ovo je kada se čovjek hvališe u djelima koja su između njega i drugih ljudi, međutim, kada se hvališe u djelima koja su između njega i njegovog Gospodara, pa, to je onda teže i opasnije, jer to vodi do zadivljenosti svojim djelom i do uvećavanja djela, a to ustvari samo poništava djelo.

Čovjeku je obaveza da sebe stalno razumijeva kao manjkavo stvorenje kada su u pitanju djela između njega i Allaha. I ovo je jasno. Također, isti je slučaj i sa djelima između čovjeka i ostalih ljudi, jer kada sebe shvati kao manjkavog, to će ga podstaknuti na skromnost, podstaknut će ga na povećanje dobrih djela. Međutim, ako se bude smatrao potpunim, ako bude smatrao da je ispunio svoje obaveze, da je došao do kraja, tada bi ga to moglo dovesti do zaključka da on može stati sa činjenjem dobrih djela.

Zaključak: Muslimanu ne priliči da se hvališe. Uistinu je to samo jedna paganska osobina. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je spomenuo da je on predvodnik svih Ademovih sinova, dodao je: "Bez ikakvog hvalisanja!"⁶³ Iako mu nema ravna u ovome, on i pored toga kaže: "Bez ikakvog hvalisanja!" Negirao je sebi bilo kakvo hvalisanje, a obavijestio je o sebi spomenuvši Allahove blagodati i zahvalu na njima, a ne svoje hvalisanje.

63 Od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja sam predvodnik Ademovih sinova na Sudnjem danu, bez ikakvog hvalisanja! U mojoj ruci će biti barjak zahvale, bez ikakvog hvalisanja! Nema nijednog vjerovjesnika, od Adema pa nadalje, a da tog dana neće biti pod mojim barjakom. Ja sam prvi nad kojim će se otvoriti zemlja, bez ikakvog hvalisanja..." Tirmizi (3160, 3624), i na oba mjesta kaže: "Ovaj hadis je hasen-sahih." Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u Sahihu el-džami'u (1468).

Pokuđena pristrasnost

Devedeset treće pitanje

[Pristrasnost svojoj skupini, bez obzira radilo se o istini i ispravnom ili pogrešnom, a Allah je rekao o tome ono što je rekao.]

Komentar

Pokuđena pristrasnost jeste ustrajavanje na neistini i pored znanja da je dotična stvar neistina, iz oholosti, inata, stajanjem uz određenu osobu ili porodicu sa istinom ili neistinom. Sve je to od paganskih obilježja.

Jedan od paganskih pjesnika rekao je:

“A šta ostaje meni osim, ako gazije skrenu s pravog puta, da i ja skrenem, a ako se uprave, da se i ja upravim.”

Svevišnji Allah je, kada je ovo u pitanju, objavio:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَا نْ قَوْمٍ عَلَى
أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

“O vjernici, dužnosti prema Allahu izvršavajte, i pravedno svjedočite! Neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite nikako ne navede da nepravedni budete! Pravedni budite, to je najbliže čestitosti, i bojte se Allaha, jer Allah dobro zna ono što činite!” (El-Maide, 8.)

Ne dozvolite da vas mržnja prema nekom narodu navede da budete nepravedni prema njima, pa makar oni bili i vaši neprijatelji. Pravednost se traži kako prema prijateljima tako i prema neprijateljima. Svevišnji je rekao:

وَلَا تَقْرُبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْكَيْلِ
وَالْمِيزَانِ بِالْقِسْطِ لَا نَكْلَفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ
ذَا قُرْبَىٰ وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

“...i da se imetku siročeta ne približavate, osim na najljepši način, sve dok punoljetno ne postane, i da krivo na litru i na kantar ne mjerite – Mi nikoga preko njegove mogućnosti ne zadužujemo – i kad govorite, da krivo ne govorite, pa makar se ticalo i srodnika, i da obaveze prema Allahu ne kršite – eto, to vam On naređuje da biste to na umu imali.” (El-En'am, 152.)

Ne dozvoli da te blizina, rodbinska veza s nekom osobom navede da budeš nepravedan prema njoj, nego, naprotiv, ako on pogriješi u nečemu, ti trebaš ispraviti njegovu grešku. Nećeš ga slijediti u činjenju pogrešnog, već ćeš ga savjetovati:

وَلَا تَقْرُبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْكَيْلِ
وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ لَا نَكْفِ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ
ذَا قُرْبَىٰ وَيَعْهَدِ اللَّهُ أَوْفُوا ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

“...i da se imetku siročeta ne približavate, osim na najljepši način, sve dok punoljetno ne postane, i da krivo na litru i na kantar ne mjerite – Mi nikoga preko njegove mogućnosti ne zadužujemo – i kad govorite, da krivo ne govorite, pa makar se ticalo i srodnika, i da obaveze prema Allahu ne kršite – eto, to vam On naređuje da biste to na umu imali” (El-En’am, 152.).

Uzvišeni Allah je rekao:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ
وَالْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ إِن يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ
أَن تَعْدِلُوا وَإِن تَلَوْا أَوْ تَعْرَضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

”O vjernici, budite uvijek pravedni, svjedočite Allaha radi, pa i na svoju štetu ili na štetu roditelja i rođaka, bio on bogat ili siromašan, ta Allahovo je da se brine o njima! Zato ne slijedite strasti – kako ne biste bili nepravedni. A ako budete krivo svjedočili ili svjedočenje izbjegavali – pa, Allah zaista zna ono što radite.” (En-Nisa, 135.)

Dakle, obaveza je čovjeku da bude pravedan, prije svega prema sebi, prema svojim bližnjima, prema svome prijatelju i prema svome neprijatelju. Ne smije dozvoliti da ga mržnja prema nekome navede da bude nepravedan prema njemu, da mu učini nasilje. Ovako treba da postupa musliman.

Što se tiče pagana, oni su pristrasni svome narodu, pa makar njihov narod bio i nasilnički. Allah nam je naredio da se razlikujemo od njih i da kažemo istinu pa makar ona bila i protiv nas, naših bližnjih, naših prijatelja i naših neprijatelja. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Pomozi svoga brata, bilo da je on nasilnik ili onaj kome je učinjeno nasilje.” Rekli su: “Allahov Poslaniče! Pomoći ćemo ga ako mu bude učinjeno nasilje, ali kako da mu pomognemo ako on bude nasilnik?!” Odgovorio je: “Pomoći ćeš ga tako što ćeš ga spriječiti da ne čini nasilje.”⁶⁴ Dakle, pomoći ćeš mu tako što ćeš ga odvratiti od nasilja, a ne tako što ćeš ga potpomoći u nasilju, jer je to prezrenost.

64 Buharija (2443, 2444, 6952).

Optuživanje nevinog čovjeka za tuđe nedjelo

Devedeset četvrto pitanje

[Od njihove vjere je i optuživanje čovjeka za tuđe nedjelo, a Allah je o tome objavio:

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ

"...i nijedan grješnik neće tuđe grijehе nositi." (Fatir, 18.)]

Komentar

Od paganskih običaja jeste i da optužuju, tj. kažnjavaju nevina čovjeka zbog tuđeg nedjela. Allah, subhanehu ve te'ala, objavio je:

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَإِن تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ جُنْهَلٍ لَّا يَحْمِلُ مِنْهُ
سَيِّئًا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ إِنَّمَا تُنذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا
الصَّلَاةَ وَمَن تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ ۗ إِلَىٰ اللَّهِ الْمَصِيرُ

"I nijedan grješnik neće grijehе drugog nositi; ako grijesima pretovareni pozove da mu se ponesu, niko mu ih neće ponijeti, pa ni rođak. A ti ćeš opomenuti samo one koji se Gospodara svoga boje, iako ih niko ne vidi, i koji obavljaju molitvu – onaj ko se očisti, očistio se za svoje dobro – a Allahu se sve vraća." (Fatir, 18.)

Dakle, onaj koji ne čini nasilje neće biti pitan za nasilje drugog, pa makar on bio od njegovih bližnjih rođaka: amidžić, otac, sin. Čovjek neće odgovarati osim za sebe i nevini neće biti pitan zbog nedjela nasilnika. Ukoliko, pak, zbog nedjela nasilnika bude neko drugi optužen mimo njega, pa to je nasilje i nepravda, i to islam ne odobrava.

Danas u nekim okolnim selima, ukoliko čovjek iz dotičnog sela počini nasilje, on se ne kažnjava, nego se kažnjava samo ukoliko neko iz drugog sela počini nasilje, ili ne kažnjava se i ne poziva se na odgovornost onaj koji je počinio nasilje, već predstavnik tog sela, vođa ili neko drugi koji je ugledan i cijenjen u dotičnom selu. Ovo su postupci sljedbenika džahilijjeta.

Obaveza je da za nedjelo odgovara onaj koji ga je počinio i da se od njega uzme odmazda. Ovo je pravedno:

الشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَاتِ قِصَاصٌ فَمَنْ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا
عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

“Sveti mjesec je za sveti mjesec, a i u svetinjama vrijedi odmazda: onima koji vas napadnu uzvratite istom mjerom i Allaha se bojte, i znajte da je Allah na strani onih koji se grijeha klone.” (El-Bekare, 194.)

Zaključak: Za nedjelo odgovara onaj koji ga je počinio, a ne neko drugi.

Ukoliko kažeš: Odgovor ovome je da je Allah odmazdom za greškom počinjeno ubistvo obavezao porodicu, a ne ubicu. Zar ovo nije nošenje tuđeg grijeha?

Kažemo: Ne. To je pravda i potpomaganje, jer ubica je greškom ubio, a ne namjerno. Zbog toga je određeno da ga porodica potpomogne kao što bi ga, ukoliko on umre, porodica i nasljeđivala. Tako isto oni snose njegovu grešku, koja, dakle, nije bila namjerna. Međutim, što se tiče onoga koji namjerno, svjesno, počinio zlodjelo, tada se kazna odnosi samo na njega i u tom slučaju njegovu kaznu porodica ne preuzima.

Omalovažavanje čovjeka zbog tuđih nedostataka

Devedeset peto pitanje

[Prigovaranje čovjeku zbog tuđih mana, kao što je došlo u hadisu: "Zar da mu prigovaraš zbog njegove majke?! Zaista si ti čovjek u kome ima džahilijeta!"]

Komentar

Ovo se spominje u kazivanju o Ebu Zerru, radijallahu anhu, kada je rekao jednom od cijenjenih ashaba, prvih sljedbenika islama: "O sine crnkinje!", jer je njegova majka bila crnkinja, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zar da mu prigovaraš zbog njegove majke?! Zaista si ti čovjek u kome ima džahilijeta!"⁶⁵ Dakle, pagansko obilježje jete omalovažavanje čovjeka nekom osobinom koju nema, već je pri drugome, ili omalovažavanje čovjeka zbog njegovog lošeg porijekla, i nije svaki onaj kod koga se nađe neko svojstvo paganstva nevjernik.

⁶⁵ Buharija (30, 6050) i Muslim (1661).

Hvalisanje svojim djelima

Devedeset šesto pitanje

[Hvalisanje rukovođenjem i nadzorom nad Hramom, Kabom, za što ih Allah kori riječima:

مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ سَامِرًا تَهْجُرُونَ

"Dičeći se Hramom i sijeleći, vi ste ružne riječi govorili."
(El-Mu'minun, 68.)]

Komentar

Od paganskih obilježja jeste i hvalisanje upravljanjem i nadzorom nad značajnim mjestima u obredima, njihovim služenjem i čišćenjem, pomaganjem njihovih posjetitelja, napajanjem hadžija. Oni su se hvalisali ovim djelima:

مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ سَامِرًا تَهْجُرُونَ

"Dičeći se Hramom i sijeleći, vi ste ružne riječi govorili" (El-Mu'minun, 67.),

tj. upravom nad Kabom, služenjem Hramu časnom, služenjem njegovih posjetitelja. Hvalisali su se ovim djelima izdižući se nad drugim Arapima, a sve su to paganski postupci. Jer, služenje u Allahovim kućama je ibadet, pa kako da se čovjek hvališe ibadetom?! To mu nije dozvoljeno, već će nastojati da se tim ibadetom približi Allahu, subhanehu ve te'ala, ne želeći hvalu ljudi. Naprotiv, zahvaljivat će Allahu što ga je počastio ovakvim djelom, bez imalo oholosti i hvalisanja.

A oni, umjesto da vjeruju u Poslanika, Knjigu i da ga slijede, hvališu se svojim djelima u Hramu časnom i smatraju da im je to dovoljno da ne slijede Knjigu i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, što je sigurno pogrešno shvatanje. To što su se oni okrenuli od slijedenja Knjige prema služenju Kabe, smatrajući da im je to dovoljno, jeste pagansko obilježje. Svevišnji Allah je rekao:

أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

"Zar smatrate da je onaj koji hodočasnike vodom napaja i koji vodi brigu o Hramu časnome ravan onome koji u Allaha i u onaj svijet vjeruje i koji se na Allahovu putu bori? Nisu oni jednaki pred Allahom. A Allah neće ukazati na Pravi put onima koji sami sebi nepravdu čine." (Et-Tevbe, 19.)

Napajanje hadžija i izgradnja mesdžida je dobro djelo, ali čovjek ne treba da se njime hvališe i da smatra da mu je to dovoljno od islama, već treba činiti i druga dobra djela, koja su vrednija od napajanja hadžija i izgradnje mesdžida, poput borbe na Allahovom putu, vjere u Allaha, hidžre i drugih vrijednih djela.

Dakle, čovjek se ne smije ograničiti na neko dobro djelo i smatrati da mu je ono dovoljno, pogotovo da smatra da mu je dovoljno da ne slijedi Kur'an i sunnet. Danas ima onih koji smatraju da je samo njihov boravak u Mekki i Medini dovoljan da ne čine druga djela. Čak jedan od njih kaže: "Spavač u njemu – Haremu – vredniji je od klanjača na nekom drugom mjestu", što je sigurno šejtanska obmana i vesvesa.

Hvalisanje porijeklom koje seže do dobrih ljudi uprkos istovremenom razlikovanju s njima

Devedeset sedmo pitanje

[Hvalisanje potomstvom vjerovjesnika.

Uzvišeni kaže:

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ

"Taj narod je bio i nestao..." (El-Bekâre, 134.)]

Komentar

Benu Israil također su se hvalisali da su oni potomci vjerovjesnika, ali nisu ih slijedili, a posebno kada je riječ o pečatu svih vjerovjesnika – Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem. Obaveza im je bila da ga slijede, a ne da samo kažu: "Mi smo potomci vjerovjesnika", i zadovolje se time, bez njihovog slijeđenja. Allah im je odgovorio riječima:

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

"Taj narod je bio i nestao; njega čeka ono što je zaslužio, i vas će čekati ono što ćete zaslužiti, i vi nećete biti pitani za ono što su oni radili."

(El-Bekare, 134.)

Čovjek će biti pitan za svoja djela, a ne za djela drugih. Vjerovjesnici, neka je na sve njih salavat i selam, bili su najbolja stvorenja, međutim, to neće biti dovoljno njihovim potomcima ukoliko ih ne budu slijedili. Djela vjerovjesnika pripadaju njima, vjerovjesnicima, dok vama pripadaju vaša djela.

Isti slučaj je sa svakim onim koji se hvališe djelima svojih očeva ili svojih predaka, jer su bili dobri ljudi, učenjaci, i smatra da mu je to dovoljno, da ne treba činiti nikakva djela, poput onih koji se pripisuju ehlul-bejtu i smatraju da im je to njihovo pripisivanje dovoljno da oni sami ne čine nikakva dobra djela. Dakle, ovo je isto kao i hvalisanje potomstvom vjerovjesnika.

U ovu skupinu ubrajaju se i oni koji se nastoje približiti Allahu, subhanehu ve te'ala, djelima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ili položajem Vjerovjesnika, ili djelima dobrih i pobožnih ljudi. A kakve oni imaju veze sa djelima drugih ljudi? Njihova djela pripadaju njima, a tvoje djelo pripada tebi. Neće ti koristiti njihova djela. Na Sudnjem danu niko neće moći koristiti nikome:

لَا يَكْلِفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا
أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِكْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا
لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

"Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih: u njegovu korist je dobro koje učini, a na njegovu štetu zlo koje uradi. Gospodaru naš, ne kazni nas ako zaboravimo ili što nehotice učinimo! Gospodaru naš, ne tovari na nas breme kao što si ga tovario na one prije nas! Gospodaru naš, ne stavlja nam u dužnost ono što ne možemo podnijeti, pobriši grijehе naše i oprosti nam, i smiluj se na nas. Ti si Gospodar naš pa nam pomozі protiv naroda koji ne vjeruje!" (El-Bekare, 286.)

Na Sudnjem danu neće ti koristiti ništa, osim tvog djela:

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

"Taj narod je bio i nestao; njega čeka ono što je zaslužio, i vas će čekati ono što ćete zaslužiti, i vi nećete biti pitani za ono što su oni radili." (El-Bekare, 134.)

U ovome ajetu je odgovor onima koji se nastoje približiti Allahu, subhanehu ve te'ala, preko dobrih i pobožnih ljudi i njihovih položaja, ili se zadovoljavaju time što su u srodstvu s dobrim ljudima ili vjerovjesnicima, bez da čine djela sami za sebe. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "O skupino Kurejšija, otkupite svoje duše! Ja vam kod Allaha ne mogu ništa koristiti. O Abbase, amidžo Allahovog Poslanika! O Safijja, tetko Allahovog Poslanika! Ja vam kod Allaha ne mogu ništa koristiti. O Fatima, kćerko Muhammedova! Traži od moga imetka što god hoćeš, ja ti kod Allaha ne mogu ništa koristiti."⁶⁶ Činjenica da se pripisujete Poslaniku, da ste njegovi bližnji, ili ste bližnji dobrih i pobožnih ljudi, ili se približavate Allahu, subhanehu ve te'ala, njihovim položajem – ništa vam neće koristiti.

Svevišnji Allah na Sudnjem danu će reći:

يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ

"Dan kada niko nikome neće moći nimalo pomoći, toga Dana će vlast jedino Allah imati." (El-Infitar, 19.)

I rekao je:

66 Buharija (2753, 3527, 4771), Muslim (206).

يَوْمَ يَقْرَأُ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ * وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ * وَصَاحِبَتِهِ

وَنَبِيِّهِ * لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ

“...na Dan kada će čovjek od brata svoga pobjeći, i od majke svoje, i od oca svoga, i od druge svoje i od sinova svojih – toga Dana će se svaki čovjek samo o sebi brinuti.” (Abese, 34.-37.)

Svako će biti zabavljen sobom. Čak će Isa, alejhis-selam, reći: “Ne pitam Te za Merjemu koja me je rodila. Moja duša, moja duša!”

Hvalisanje funkcijama

Devedeset osmo pitanje

[Hvalisanje položajima i funkcijama, kao što su se trgovci koji su putovali dva puta godišnje, ljeti i zimi, zbog trgovine, hvalili i zbog toga smatrali boljima od ratara.]

Komentar

Hvalisanje funkcijama: trgovac se hvali svojom trgovinom i smatra se zbog nje boljim od zanatlije, tesara i kovača; službenik se svojom funkcijom hvali i izdiže nad onima koji su ispod njega po funkciji.

Musliman ne omalovažava nikoga ko je na nižem položaju od njega. Naprotiv, ne omalovažava nikoga od ljudi. Kako da omalovažava muslimane samo zato što su na nižem položaju od njega? Ovo je od paganskih običaja, kao što Svevišnji Allah spominje o Kurejšijama prilikom njihova dva putovanja. On Uzvišeni im se smilovao sa dva trgovačka putovanja: zimskim putovanjem do Jemena i ljetnim putovanjem do Šama zbog trgovine. Hvalisali su se ljudima da oni putuju dva puta godišnje. Hvalisali su se i time izdizali nad zemljoradnicima i ratarima. Ovo obuhvata svakog onog ko se hvališe svojim položajem i svojom funkcijom, a čovjek ne bi trebao da se oholi.

U ovo se ubraja i omalovažavanje onih čija su zanimanja na nižem stepenu od njihovih zanimanja, poput kovača i tesara. Ova je osobina još uvijek prisutna kod nekih ljudi.

Također u ovo hvalisanje ubraja se i to da neki omalovažavaju imame mesdžida i mujezine, iako je zanimanje imama najbolje zanimanje, to je zanimanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Također, zanimanje mujezina. Najčasnija zanimanja jesu zanimanje imama i mujezina, i to je časnije od zanimanja ministra i svih drugih djela.

Dunjaluk posmatraju sa zadivljenošću

Devedeset deveto pitanje

[Vrijednost dunjaluka u njihovim srcima, poput njihovih riječi:

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِّنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ

"I još kažu: 'Trebało je da ovaj Kur'an bude objavljen kakvom uglednom čovjeku iz jednog od ova dva grada!'" (Ez-Zuhruf, 31.)]

Komentar

Od obilježja paganskog perioda jeste i obuzetost srca dunjalukom. Onaj koji posjeduje dunjaluk – imetak, kod njih je poštovan i cijenjen, dok je onaj koji ne posjeduje dunjaluk – imetak, kod njih prezren i ponižen. Čak su i za poslanstvo, za koje odabire samo Allah, oni rekli da treba da bude dato bogatim ljudima, a ne siromašnim. Kažu: "Zar Allah nije mogao odabrati nikoga drugog do Ebu Talibovo siroče da ga pošalje kao poslanika?!" (misleći na Muhammeda):

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِّنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ

"I još kažu: 'Trebało je da ovaj Kur'an bude objavljen kakvom uglednom čovjeku iz jednog od ova dva grada!'" (Ez-Zuhruf, 31.).

Pod ova dva grada misli se na Mekku i Taif, a dva čovjeka su El-Velid b. el-Mugire u Mekki ili Hubejb b. Amr es-Sekafi i, rečeno je, Urve b. Mes'ud u Taifu. Govore: "Da je poslanstvo dato jednom od ova dva čovjeka, tada bi zasigurno to bilo dostojno poslanstva, a da bude dato siromašnom siročetu?!" – a on je Muhammed, to je kod njih nepojmljivo i nije dostojno.

Allah kaže:

أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَةَ رَبِّكَ

"Zar oni da raspolažu milošću Gospodara tvoga?" (Ez-Zuhruf, 32.).

tj. zar oni da zalaze u Allahovu odredbu, Allahova djela, pa žele da oni raspodjeljuju Allahovu milost i nisu zadovoljni Allahovom raspodjelom?!

اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ

"A Allah dobro zna kome će povjeriti poslanstvo Svoje." (El-En'am, 124.)

Dopunjavanje i predlaganje Allahu

Stoto pitanje

[Zapovijedanje i uvjetovanje Allahu, kao u prethodnom ajetu.]

Komentar

Zapovijedanje Allahu znači predlaganje Allahu, kao što je spomenuto u ajetu:

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِّنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ

"I još kažu: 'Trebało je da ovaj Kur'an bude objavljen kakvom uglednom čovjeku iz jednog od ova dva grada!'" (Ez-Zuhruf, 31.),

kao da Allah ne zna kakvo je dobro u Njegovom vjerovjesniku, a oni znaju u kome je kakvo dobro. I ovo je, da nas Allah sačuva, dodavanje Allahu, kao što su rekli:

لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً

"Trebało je da mu Kur'an bude objavljen čitav, i to odjednom!"
(El-Furkan, 32.)

Predlažu Allahu i kažu: "Kako da Allah dijeli Kur'an pa ga objavljuje dio po dio, postepeno? Zašto ga ne objavi cijelog i to odjednom?!" Zalaze u pitanja koja ne treba da ih interesuju i o kojima nemaju znanja.

Zatim, Allah je pojasnio mudrost postepenog objavljivanja Kur'ana, dio po dio, pa je rekao:

كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا . وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا

"A tako se objavljuje da bismo njime srce tvoje učvrstili, i Mi ga sve ajet po ajet objavljujemo. Oni ti neće nijedan prigovor postaviti a da ti Mi nećemo odgovor i najljepše objašnjenje navesti" (El-Furkan, 32.-33.).

I Uzvišeni je rekao:

وَقَرَأْنَا لَهُ فَرَقَنَاهُ لِقَرَأَةٍ عَلَى النَّاسِ عَلَى مَكْثٍ وَنَزَّلْنَاهُ تَنْزِيلًا

"I kao Kur'an, sve dio po dio ga objavljujemo da bi ga ti ljudima malo-pomalo kazivao, i prema potrebi ga objavljujemo." (El-Isra', 106.)

Također, kako bi se olakšao rad po njemu. Da se Kur'an objavio odjednom u potpunosti, ne bi ljudi mogli da rade po njemu. Također, Allah je objavljivao Kur'an postepeno

shodno situacijama, kako bi pojasnio propis svake novonastale situacije, svakog događaja. Sve je to mudrost postepenog objavljivanja Kur'ana, jednog po jednog dijela.

I današnje vrijeme nije pošteđeno ljudi sličnih ovima. Zalaze u šerijatske tekstove, predlažu Allahu i Njegovom Poslaniku: "Da je kur'anski ajet glasio ovako", ili: "Da je hadis glasio ovako i ovako". Allah je rekao:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ

"O vjernici, ne odlučujte se ni za što dok za to ne upitate Allaha i Poslanika Njegova..." (El-Hudžurat, 1.),

tj. ne predlažite Allahu i Poslaniku, već vjerujte u Allaha i radite po onome što Allah objavljuje, bez predlaganja i opaski.

Preziranje siromaha

Stotinu prvo pitanje

[Odbacivanje siromaha, zbog čega im je Allahov Poslanik došao s riječima Uzvišenog:

وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ

"I ne tjeraj od sebe one koji se ujutro i navečer Gospodaru svome mole..."
(El-En'am, 52.)]

Komentar

Prethodno smo naveli pagansko obilježje slično ovome. Dakle, ni ostavljaju slijeđenje vjerovjesnika zbog toga što su siromasi oni koji ih slijede:

قَالُوا اَنُؤْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْأَرْذَلُونَ

"Oni rekoše: 'Kako da povjerujemo u tebe, kad te najniži sloj ljudi slijedi?'"
(Eš-Šu'ara, 111.),

tj. siromasi i oni koji nemaju nikakva ugleda u zajednici. Ovo je vjerovanje paganskog perioda. Čak su oni tražili od Vjerovjesnika da zabrani ovim siromasima da sjede s njim iz oholosti, pa je Svevišnji Allah objavio:

وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ

مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَطَرَدَهُمْ فَكَونَ مِنَ الظَّالِمِينَ

"I ne tjeraj od sebe one koji se ujutro i navečer Gospodaru svome mole želeći naklonost Njegovu – ti nećeš za njih odgovarati, a ni oni neće odgovarati za tebe, jer bi, ako bi ih otjerao, nasilnik bio" (El-En'am, 52.).

I Allahov Poslanik, da ih je odbio od sebe, bio bi nasilnik. Zatim je Svevišnji rekao:

وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لِّيَقُولُوا هَؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ
بِالشَّاكِرِينَ * وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ
الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

"I tako Mi jedne drugima iskušavamo da bi nevjernici rekli: 'Zar su to oni kojima je Allah, između nas, milost ukazao?' A zar Allah dobro ne poznaje one koji su zahvalni! A kada ti dođu oni koji u riječi Naše vjeruju, ti reci: 'Mir vama! Gospodar vaš je sam Sebi propisao da bude milostiv: ako neko od vas kakvo ružno djelo iz lakomislenosti učini, pa se poslije pokaje i popravi – pa, Allah će doista oprostiti i samilostan biti.'" (El-En'am, 53.-54.)

Onaj koji slijedi hakk – istinu, pa makar bio i siromah, taj je ugledan i plemenit kod Allaha i on zaslužuje da mu se lijepim uzvrati i napravi mjesto na skupu. A što se tiče onoga koji se okreće od istine i još se oholi, takav ne zaslužuje nikakav vid gostoprimstva, jer je on prevario prije svega samog sebe, i zaslužuje da se udalji i izbjegava.

Optuživanje vjernika za njihove namjere

Stotinu drugo pitanje

[Optuživanje sljedbenika poslanika za neiskrenost i žudnju za dunjalukom, zbog čega im je Allahov Poslanik došao s riječima Allaha:

مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ

“...ti nećeš za njih odgovarati...” (El-En'am, 52.),

i sličnim riječima.]

Komentar

Od djela pagana jeste da su oni siromahe optuživali kako oni nisu povjerovali ni zbog čega drugog do zbog postizanja nekih dunjalučkih ukrasa, kao što su sljedbenici faraona rekli Musau i Harunu:

وَتَكُونُ لَكُمَا الْكِبْرِيَاءُ فِي الْأَرْضِ

“...da bi vama dvojici pripala vlast na Zemlji...” (Junus, 78.).

I Nuhov narod je rekao:

مَا هَذَا إِلَّا بَغْوَ مِثْلِكُمْ يُرِيدُ أَنْ يَتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْ

“Ovo je samo čovjek kao i vi, samo hoće da je od vas ugledniji.”

(El-Mu'minun, 24.)

Optuživali su vjerovjesnike da oni žele ugled i položaj kao što su i siromahe optuživali da žele, svojim slijedenjem Poslanika, bogatstvo i raskošan život. Zato je Allah rekao:

وَجْهَهُ

“I ne tjeraj od sebe one koji se ujutro i navečer Gospodaru svome mole želeći naklonost Njegovu...” (El-En'am, 52.)

Ovo je odgovor na njihove riječi o vjernicima: “Oni samo žele dunjaluk”, a Allah kaže: “želeći naklonost Njegovu”, potvrđujući vjernicima njihovu iskrenost.

Nevjerovanje u osnove imana

Stotinu treće, četvrto, peto, šesto, sedmo i osmo pitanje

[Nevjerovanje u meleke, poslanike, knjige i okretanje od onoga što je došlo od Allaha, nevjerovanje u Posljednji dan, demantiranje susreta s Allahom.]

Komentar

Sve navedeno obilježje je paganskog perioda. Tako oni ne vjeruju u knjige – objave, niti vjeruju u poslanike, niti u meleke, niti vjeruju u Posljednji dan, niti vjeruju u susret s Allahom, jer su ovo pitanja gajba – nevidljivog svijeta, a oni ne vjeruju u nevidljivi svijet. U ova pitanja vjeruje samo onaj koji vjeruje u nevidljivi svijet. Zbog toga su oni zanijekali meleke, objave, poslanike i Posljednji dan. A Allah na samom početku Kur'ana hvali one koji vjeruju u nevidljivi svijet – gajb:

هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ * الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ

“...uputstvo je svima onima koji se budu Allaha bojali; onima koji u nevidljivi svijet budu vjerovali i molitvu obavljali” (El-Bekare, 2.-3.).

Pod vjerovanjem u gajb – nevidljivi svijet podrazumijeva se i vjerovanje u Allaha, vjerovanje u meleke, knjige i objavu, vjerovanje u Posljednji dan. Paganski narod nije vjerovao u nevidljivi svijet, već je zanijekao ove stvarnosti i susret s Allahom na Sudnjem danu.

Poricanje jednog dijela objave

Stotinu deveto pitanje

[Demantiranje pojedinih pitanja vezanih za Posljednji dan, o čemu su obavijestili poslanici, kao što se spominje u riječima Uzvišenog:

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ

"To su oni koji u dokaze Gospodara svoga ne budu vjerovali i koji budu poricali da će pred Njega izaći..." (El-Kehf, 105.)

Od toga je i demantiranje Allahovih riječi:

مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ

"Vladara Dana sudnjeg" (El-Fatiha, 4.),

لَا يَبِيعُ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا شَفَاعَةٌ

"...(prije nego što dođe Dan kada) neće biti ni otkupa, ni prijateljstva, ni posredništva!" (El-Bekare, 254.),

إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

"...moći će samo oni koji Istinu priznaju, oni koji znaju." (Ez-Zuhruf, 86.)]

Komentar

Među njima ima i onih koji u potpunosti ne vjeruju u Posljednji dan:

وَقَالُوا إِن هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا

"...i rekli su: 'Nema života osim na ovom svijetu...'" (El-En'am, 29.).

Ima i onih koji vjeruju u Posljednji dan, ali ne vjeruju u neka događanja koja će se zbivati tog dana, poput obračuna, ili vaganja djela, ili Dženneta i Vatre. I onaj koji niječe pojedinosti isti je kao i onaj koji niječe u potpunosti Posljednji dan. Nema razlike među njima, jer vjeruju u jedan dio Knjige, a u drugi ne vjeruju. Svevišnji kaže:

قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا . الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا . أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ
رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا تُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا

“Reci: ‘Hoćete li da vam kažem čija djela neće nikako priznata biti, čiji će trud u životu na ovom svijetu uzaludan biti, a koji će misliti da je dobro ono što rade? To su oni koji u dokaze Gospodara svoga ne budu vjerovali i koji budu poricali da će pred Njega izaći; zbog toga će trud njihov uzaludan biti i na Sudnjem danu im nikakva značaja nećemo dati.’” (El-Kehf, 103.-105.)

Također, među njima ima onih koji ne vjeruju u obračun, kao što se spominje u riječi-
ma Uzvišenog:

مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ

“Vladara Dana sudnjeg” (El-Fatiha, 4.).

Ovdje riječ “ed-din” jeste obračun u koji oni ne vjeruju. Ne vjeruju u nagradu za djela i
riječi Svevišnjeg:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمْ يَوْمٌ

“O vjernici, udijelite dio od onoga čime vas Mi darujemo, prije nego što
dođe Dan...” (El-Bekare, 254.).

Ovaj dan jeste Sudnji dan, Dan nagrada...

لَا يَبِيعُ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا شَفَاعَةٌ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ

“...kada neće biti ni otkupa, ni prijateljstva, ni posredništva! A nevjernici
sami sebi čine nepravdu” (El-Bekare, 254.).

Ako na Sudnjem danu ne budeš imao dobrih djela, onda nema načina da se spasiš
na ovom danu. Nećeš naći da se prodaju djela pa da ih kupiš kao što čovjek kupuje sebi
potrebne stvari na dunjaluku.

وَلَا خُلَّةٌ

“...ni prijateljstva...”

Ako na dunjaluku ne nađeš nikoga da ti proda potrebne stvari, možeš da odeš do
svoga prijatelja koji će ti dati ono što on ima kod sebe, međutim, ovoga prijateljstva
nema na Sudnjem danu. Tada ti niko neće biti od koristi, pa makar ti bio i prijatelj. Ali,

možda se neko zauzme za tebe, da posreduje za tebe kao i na dunjaluku. Međutim, ni ovoga nema na Sudnjem danu:

وَلَا شَفَاعَةً

- "...ni posredništva..."

Dakle, na Sudnjem danu svaki put će ti biti prekinut, svaki pokušaj i nadanje, osim ako s tobom bude dobro djelo koje si pripremio. A najvrednije od toga jeste tevhid i svaka čistoća od širka. Zbog toga je Svevišnji i rekao:

وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

"Oni koje oni, pored Njega, obožavaju – neće moći da se za druge zauzimaju; moći će samo oni koji Istinu priznaju, oni koji znaju." (Ez-Zuhruf, 86.)

Riječi: "...samo oni koji Istinu priznaju..." – tj. koji kaže la ilahe illallah i umre na njima. Međutim, nije dovoljno da ih izgovori, već je neophodno da zna njihovo značenje. Zbog toga je na kraju ajetu i došlo: "...oni koji znaju". Tako da nije dovoljan samo izgovor jezikom bez razumijevanja značenja i nije dovoljno izgovaranje tih riječi i razumijevanje njihovog značenja bez rada i činjenja onoga što one zahtijevaju i na što upućuju, jer je znanje put do djela, pa ukoliko uz znanje ne bude i djelo, ništa ti neće koristiti riječi la ilahe illallah.

Fizičko obračunavanje sa pozivačima u istinu

Stotinu deseto pitanje

[Ubijanje onih koji traže pravednost među ljudima.]

Komentar

Među prezrenim paganskim radnjama jesu i ubistva vjerovjesnika, ubistva onih koji pozivaju Allahu, kao što Uzvišeni kaže:

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّنَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَيَقْتُلُونَ
الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

“Onima koji ne vjeruju u Allahove dokaze i koji su vjerovjesnike, ni krive ni dužne, ubijali, a ubijaju i ljude koji traže da se postupa pravedno, navijesti bolnu patnju” (Ali Imran, 21.).

Također, isti je slučaj sa onim ko se suprotstavi istini i ko bude odvrćao od Allahovog puta, ko bude ubijao one koji pozivaju Allahu i traže da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvrćaju. Ovaj plemeniti ajet sve njih obuhvata, jer su svi oni na stopama sljedbenika džahilijeta, pagana, i njihovi propisi ustvari su nevjernički propisi.

Vjerovanje u lažna božanstva

Stotinu jedanaesto pitanje

[Vjerovanje u idole i šejtana.]

Komentar

Svevišnji je rekao:

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيحًا مِّنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ
وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلَاءِ أَهْدَى مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلًا

"Zar ne vidiš one kojima je dat jedan dio Knjige kako u džibt i taguta vjeruju, a o neznabošcima govore: 'Oni su na ispravnijem putu od vjernika.'"
(En-Nisa, 51.)

Kažu da je el-džibt – sihr, šejtan, dok je tagut svaki onaj koji prelazi Allahove granice.

Povod objave ovog ajeta jeste što je Poslanik s jevrejima koji su stanovali u Medini, nakon što je on, sallallahu alejhi ve sellem, učinio hidžru u Medinu i sklopio s njima ugovor o nenapadanju muslimana, sklopio ugovor da brane Medinu od svakoga ko joj bude namjeravao zlo, i oni su pristali na taj ugovor. Kada su Vjerovjesnik i njegovi ashabi počeli da jačaju, kada su vidjeli da islam pobjeđuje i jača, predstavnici tih jevreja otišli su do Kurejšija u Mekki tražeći pomoć od njih protiv Poslanika. Tražili su od njih da idu s njima u borbu protiv Poslanika. Allah je dao da Kurejšije upitaju ove jevreje: "Vi ste sljedbenici Knjige, pa ko je od nas na istini, Muhammed ili mi?" Jevreji su upitali: "A na čemu ste vi?" Odgovorili su: "Mi iskazujemo gostoprimstvo prema gostu, održavamo rodbinske veze, pojmimo hadžije, radimo to i to, a što se tiče Muhammeda, on psuje naša božanstva, omalovažava našu vjeru, suprotstavlja se vjeri svojih djedova, kida rodbinske veze itd." Jevreji su im rekli: "Vi ste na istini, a Muhammed je na laži." A znali su da je Muhammed na istini jer je on Allahov poslanik, a ovi su obožavatelji kipova i idola. Allah je rekao o njima:

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيحًا مِّنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ
وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلَاءِ أَهْدَى مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلًا

"Zar ne vidiš one kojima je dat jedan dio Knjige kako u džibt i taguta vjeruju, a o neznabošcima govore: 'Oni su na ispravnijem putu od vjernika.'"
(En-Nisa, 51.)

Pogledajte kako Allah kaže: “vjeruju u kumire i šejtana”, iako je to vjerovanje iskazano samo u vanjskom pogledu, Allah je to nazvao vjerovanjem, što ukazuje da je odobravanje onoga na čemu su nevjernici, bez prisile, vjerovanje u ono na čemu su oni, pa makar i srce ne bilo ubijeđeno u to.

Danas ima ljudi koji kažu: “Čovjek ne biva nevjernikom makar i izgovorio riječi nevjerstva sve dok svojim srcem ne bude ubijeđen u to.” Makar izgovorio riječi velikog nevjerstva bez prisile, činio djela nevjernika, psovao Allaha i Njegovog Poslanika, i mnogo toga radio, kod ovih on ne biva nevjernikom sve dok se ne sazna šta je u njegovom srcu. Ovo je pravac gulatul-murdžie, Allaha molimo za spas.

Allah je opisao ove da oni “vjeruju u kumire i šejtana” iako su se s njima samo u spoljašnjosti složili, dok su u svojim srcima bili ubijeđeni da griješe i da je Muhammed na istini. Međutim, oholost, zavist i neprijateljstvo prema Poslaniku navelo ih je da se slože s njima u spoljašnjosti i zbog toga ih je Allah proglasio nevjernicima.

Ovo je bitan momenat u pitanjima tekfira i odgovor onima koji kažu: “Čovjek ne prestaje biti vjernik šta god rekao, šta god uradio, ma s kojim djelima nevjerstva došao, makar opsovao Allaha i Njegovog Poslanika, sve dok se ne bude znalo da on i svojim srcem ovo potvrđuje!” Allaha molimo za spas od ove zablude.

Davanje prednosti nevjerstvu nad vjerovanjem

Stotinu dvanaesto pitanje

[Davanje prednosti mnogobožackoj vjeri nad vjerom muslimana.]

Komentar

Kao što se desilo od strane jevreja, a o čemu je bilo spomena u prethodnoj tački. Ovo, također, obuhvata svakog onog koji dadne prednost nevjerničkoj vjeri nad vjerom muslimana ili napravi jednakost među njima. Ovo se odnosi i na one koji pokušavaju zbližiti tri vjere: jevrejstvo, kršćanstvo i islam, govoreći: "Sve su ovo nebeske vjere! Neophodno je bratstvo između njenih sljedbenika i međusobno potpomaganje!"

Miješanje istine sa neistinom kako bi se neistina prihvatila

Stotinu trinaesto pitanje

[Zamračivanje istine neistinom.]

Komentar

Od običaja nevjernika i pagana, jevreja, kršćana i drugih jeste i zamračivanje istine neistinom, a zamračivanje je ustvari miješanje, tako da oni miješaju istinu sa neistinom kako bi podstaknuli neistinu, jer ako bi laž bila sama, niko je ne bi prihvatio, ali ako se pomiješa sa istinom, tada neki od vjernika, oni koji ne gledaju daleko i koji dozvole da budu obmanjeni, prihvataju tu laž. Govore: "U ovome ima istine", pa sve prihvataju. Kada bi prihvatili od njih samo istinu, a laž odbacili, to bi bilo dobro, međutim, ako sve prihvate, sigurno su pogriješili. Obaveza je onima koji imaju pamet i zdrav razum da ne prihvataju informacije onako kako im se plasiraju, već da ih provjeravaju i ispituju, pa da prihvate ono što je istina, a odbace ono u čemu je laž.

Nevjernici ponekad spomenu istinu, ne da bi podstaknuli na nju, niti iz ljubavi prema njoj, već samo da bi podstakli na laž pomiješanu s njom. Obaveza je podsjećati se na ovu činjenicu. Time se razdvaja istina od laži. Čovjek ne treba žuriti s prihvatanjem onoga što mu se plasira, makar se u tome i nazirala istina, sve dok to ne provjeri i ispita, pa onda da prihvati ono što je doista istina, a odbaci ono pri čemu je laž, a ovo poznaju samo učenjaci i razumni. A što se tiče običnih ljudi i neznalica, onih koji ne vide daleko, oni potpadaju i nasjedaju na slične stvari. Međutim, njima je obaveza da pitaju učene, da se posavjetuju s učenima prije negoli nešto prihvate, kako bi se sačuvali obmane.

Svjesno prikrivanje istine

Stotinu četrnaesto pitanje

[Svjesno prikrivanje istine.]

Komentar

Od paganskih obilježja jevreja, kršćana, mnogobožaca i drugih nevjernih skupina jeste i svjesno prikrivanje istine. Ovo je mnogo izraženo kod sljedbenika Knjige - jevreja i kršćana. Oni poznaju istinu, ali je skrivaju i ne pojašnjavaju je ljudima zbog svojih dunjalučkih interesa, zbog zadovoljstva ljudi. Najveće skrivanje istine s njihove strane jeste to što su spoznali osobine Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u Tevratu i Indžilu, spoznali su istinitost i ispravnost njegove poslanice i onoga s čime je došao, ali su sve to skrili i negirali poslanstvo Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kao što o tome govori Allah, subhanehu ve te'ala, na mnogim mjestima u Kur'anu. Tako kaže:

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ وَإِنَّ فَرِيقًا مِّنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ

"Oni kojima smo dali Knjigu znaju Poslanika kao što sinove svoje znaju, ali neki od njih doista svjesno istinu prikrivaju. Istina od Gospodara tvoga dolazi, zato ne budi nikako od onih koji sumnjaju!" (El-Bekare, 146.-147.)

Ovaj ajet govori o promjeni kible od Kudsa prema Kabi. Znali su da će Kaba biti kibla Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koja je bila i kibla Ibrahima, alejhis-selam. Sve ovo nalazili su u svojim knjigama, ali su i pored toga poricali promjenu kible i skrili su znanje koje su posjedovali o tome.

Isti je slučaj sa svakim onim koji svjesno skrije istinu, pa čak i muslimanima koji skriju istinu i ne pojasne je ljudima. Takav je, doista, na pravcu jevreja i kršćana, kao što Svevišnji kaže:

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُسَيِّئَنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ

فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَاشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَبَسَّ مَا يَشْتَرُونَ

"A kada je Allah uzeo obavezu od onih kojima je Knjiga data da će je sigurno ljudima objašnjavati, da neće iz nje ništa kriti, oni su je, poslije, za leđa svoja bacili i nečim što malo vrijedi zamijenili; a kako je ružno to što su u zamjenu dobili!" (Ali Imran, 187.).

I Uzvišeni je rekao:

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ
فِي الْكِتَابِ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ * إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا
وَأَصْلَحُوا وَيَتُوبُوا فَلَاؤُكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

“One koji budu tajili jasne dokaze, koje smo Mi objavili, i Pravi put, koji smo u Knjizi ljudima označili, njih će Allah prokleti, a proklet će ih i oni koji imaju pravo da proklinju; osim onih koji se pokaju i poprave i to javno ispolje – takvima ću oprostiti, a Ja primam pokajanje i Ja sam milostiv.”
(El-Bekare, 159.-160.)

Uvjet za primanje njihovog pokajanja jeste pojašnjenje onoga što su skrili. Općenito pokajanje nije dovoljno, već je neophodno pojašnjenje. Onome koji poznaje istinu obaveza je da je pojasni ljudima i da je ne prodaje za nešto bezvrijedno, da je ne skriva kako bi postigao neku ovosvjetsku korist ili kako bi zadovoljio ljude. Allah je preči da Ga se boji i da se On zadovolji. Onome koji je u stanju da pojasni i ispolji istinu, nije dozvoljeno da je skrije, dok onaj koji nije u stanju ili se pojašnjenjem boji veće smutnje, ima opravdanje. Međutim, onaj koji nema nikakve prepreke, pa skrije istinu zbog svojih prohtjeva i svoje koristi, takvog Allah proklinje i proklinju ga oni koji imaju pravo da proklinju.

Ovo je osobina jevreja i njome se opisuje svaki onaj koji skrije istinu zbog slijeđenja svojih prohtjeva i ne pojasni je ljudima, već kada bude za nešto upitan, odgovori po neistini, a poznaje ispravan odgovor. Ovo je svjesno skrivanje istine. Allah, subhanehu ve te'ala, naređuje riječ istine pa makar ona bila i protiv samog tebe:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَوِ
الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ إِن يَكُنْ غَنًّا أَوْ فَعِيرًا فَالِلَّهِ أُولَىٰ بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ
أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلُوتُوا أَوْ تَعْرِضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

“O vjernici, budite uvijek pravedni, svjedočite Allaha radi, pa i na svoju štetu ili na štetu roditelja i rođaka, bio on bogat ili siromašan, ta Allahovo je da se brine o njima! Zato ne slijedite strasti – kako ne biste bili nepravedni. A ako budete krivo svjedočili ili svjedočenje izbjegavali – pa, Allah zaista zna ono što radite” (En-Nisa', 135.).

Obaveza je pojašnjenje istine prilikom svjedočenja i svega drugog.

Od skrivanja svjedočenja teže je skrivanje znanja koje predstavlja život ljudi, njihovu uputu na Pravi put. Dakle, obaveza je objelodanjivanje istine i udaljavanje od laskanja i ulagivanja. Pod ovim se podrazumijeva da učenjak, kada vidi ljude na neistini, ili

praznovjerju, ili mnogoboštvu, ne šuti, već mu je obaveza da pojašnjava, da ne pušta ljude da zapadaju u obožavanje kabura, obožavanje turbeta, činjenje zabludjelih novotarija, a da on šuti i kaže: "Nemam ja nikakve veze s tim ljudima", ili da vidi ljude kako stupaju u strogo zabranjene transakcije i ugovore a da i dalje šuti. Ovo je skrivanje znanja i pronevjera savjetovanja. Allah ti nije dao ovo znanje da bi šutio, već ti je dao znanje da ga pojasniš ljudima, da pozivaš Allahu znanjem i da pokušaš da izvedeš ljude iz tmina na svjetlo.

Ne priliči učenim ljudima da šute, a sposobni su da pojasne i objelodane, pogotovo kada vide ljude u zabludama, mnogoboštvu, novotarijama, praznovjerju. Ne dolikuje im da šute. Stoga, ukoliko budu šutjeli, to je doista skrivanje znanja, zbog čega je Allah ukorio jevreje i kršćane. Kako da kaže suprotno istini a poznaje istinu, i da namjerno odgovori suprotno njoj, kako bi udovoljio ljudima, u skladu s određenim pitanjima, ili da pridobije ljude odobravanjem neistine?! Istina je najpreča da se slijedi i ti trebaš tražiti zadovoljstvo Allaha Uzvišenog, a ne tražiti zadovoljstvo ljudi koji su na neistini. U hadisu stoji: "Ko bude ostvario zadovoljstvo Allaha u srdžbi ljudi, Allah će biti zadovoljan njime, a i ljudi će biti zadovoljni njime. A ko bude postigao zadovoljstvo ljudi u srdžbi Allaha, Allah će se rasrditi na njega, a i ljudi će se na njega rasrditi."⁶⁷

⁶⁷ Tirmizi (2419), a vjerodostojnim ga je ocijenio Albani u El-Džami'u (6097).

Govor o Allahu bez znanja

Stotinu petnaesto pitanje

[Pravilo zablude: Govor o Allahu bez znanja.]

Komentar

Pravilo zablude, tj. osnov zablude učenjaka i njeno polazište jeste govor o Allahu bez znanja.

Govor o Allahu bez znanja veći je grijeh i od mnogoboštva. Zbog toga je Svevišnji Allah i rekao:

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

“Reci: ‘Gospodar moj zabranjuje razvrat, i javni i potajni, i grijehe, i neopravdano nasilje, i da Allahu smatrate ravnim one za koje On nikakav dokaz objavio nije, i da o Allahu govorite ono što ne znate.’” (El-E’araf, 33.)

Učinio je govor o Allahu bez znanja težim od mnogoboštva. Zbog toga nikome nije dozvoljeno da govori o Allahu bez znanja, npr. da kaže: “Doista je Allah zabranio ovo”, ili: “Allah je, uistinu, ovo dozvolio”, ili: “Zaista je Allah propisao to”, a to nije propisano. Sve ovo je govor o Allahu bez znanja, da nas Allah toga sačuva. Ili da čovjek odgovara na pitanja, izdaje fetve – šerijatskopravna rješenja, a nema znanja, već izmišlja, laže i potvara. Ovo je zaista opasno i to je iznošenje laži na Allaha, subhanehu ve te’ala:

وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ أُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

“A onaj koji donosi istinu i oni koji u nju vjeruju, oni su bogobožni” (Ez-Zumer, 33.),

što znači da govor o Allahu bez znanja nije dozvoljen ni u kojem slučaju.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi bio upitan o nečemu o čemu nije došla objava, sačekao bi sa odgovorom sve dok ne dođe objava od Allaha, subhanehu ve te’ala, pa šta je tek s drugima?! Učenjak ne poznaje mnoga pitanja. Zato, kada ne budeš poznavao neko pitanje dobro, ne budeš imao dokaz iz Kur’ana i sunneta, reci: “Ne znam”. To neće ništa umanjiti tvoje znanje i tvoj ugled, već će, naprotiv, to povećati tvoj ugled kod Allaha, subhanehu ve te’ala. Imamu Maliku, rahmetullahi alejhi, postavljeno je četrdeset pitanja. Na neka od njih je odgovorio, dok je na većinu njih rekao: “Ne znam.” Onaj koji ga je pitao, rekao mu je: “Ja sam došao iz dalekih predjela, podnio sam putovanje, a ti

kažeš: 'Ne znam.'" Imam Malik mu je na to rekao: "Popni se na svoju jahalicu, vrati se u zemlju iz koje si došao i reci ljudima: 'Upitao sam Malika i on je rekao: Ne znam.'" Ovako postupaju učenjaci i bogobožni.

Isti je slučaj i kod pisanja djela. Čovjek ne smije da piše ako ne posjeduje sposobnost za to. Kamo sreće da smo sačuvani mnogih djela i pisama, i da kod nas nisu ostala osim vjerodostojna djela koja se slažu s Kur'anom i sunnetom. Problem je što ova djela i ova pisma ostaju i zavode generacije poslije tebe i ti ćeš biti odgovoran za njih. Čovjek treba da se boji Allaha za svoje odgovore, za svoja pisana djela, za svoje riječi, svoja kazivanja, svoja predavanja i ne smije da govori osim ono što preovladava kod njega da je ispravno i što se slaže sa Kur'anom i sunnetom.

Kontradiktornost njihovih riječi

Stotinu šesnaesto pitanje

[Jasna kontradiktornost nastala njihovim poricanjem Istine, kao što Uzvišeni kaže:

بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ مَّرِيجٍ

“Oni, međutim, poriču Istinu koja im dolazi i smeteni su.” (Kaf, 5.)]

Komentar

Kontradiktornost jeste proturječnost riječi i njeno razlikovanje. Onaj koji ostavi istinu bit će iskušan kontradiktornošću svojih riječi, jer se zabluda grana i nema broja njenim ograncima, dok je istina jedna. Nema ogranaka i nema razilaženja u njoj. Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

فَذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ

“To vam je Allah, Gospodar vaš istinski! Zar poslije istine ima išta osim zablude? Pa kuda se onda odmećete?” (Junus, 32.)

Onaj ko ostavi istinu, zapast će u zabludu, a zabluda je prostrana, Allah nas sačuvao nje. Naći ćeš njene sljedbenike kako se razilaze u njoj. Naprotiv, čak ćeš naći pojedince kako imaju kontradiktorne stavove, jer takvi nemaju upute po kojoj postupaju, već samo bivaju potpuno izbezumljeni, jednom kažu ovako, a drugi put ovako.

Svevišnji je rekao:

بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ مَّرِيجٍ

“Oni, međutim, poriču Istinu koja im dolazi i smeteni su” (Kaf, 5.),

tj. različiti. Dakle, sljedbenici neistine međusobno su različiti, suprotstavljaju se i optužuju za zabludu jedni druge, ili smatraju nevjernicima jedni druge. Međutim, sljedbenici istine, oni koji se čvrsto pridržavaju istine, ne razilaze se. Ako se i razidu u pitanjima idžtihada, tada se ne suprotstavljaju i ne prekidaju veze jedni s drugima. Ukoliko im se pojasni istina, prihvataju je i ostavljaju svoje riječi. Uzvišeni je rekao:

وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ

“Ma u čemu se razilazili, treba da presudu dâ Allah. To vam je, eto, Allah, Gospodar moj – u Njega se ja uzdam i Njemu se obraćam” (Eš-Šura, 10.),

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ
فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا

"O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim. A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše"
(En-Nisa', 59.).

Postoji razilaženje među četvericom imama i među drugim pravnicima, međutim, nijedan od njih nije drugog smatrao zalutalim i nijedan od njih nije drugog proglasio nevjernikom. Svaki od njih postupao je shodno dokazu koji je imao kod sebe. Ukoliko bi se obistinilo da se on razilazi sa dokazom, vratio bi se ispravnom. Međutim, sljedbenici zablude nemaju polazne osnove kojoj se vraćaju, nego se svaki od njih vraća samo svojim strastima, a strasti su mnogobrojne i različite.

Vjerovanje u jedan dio Objave, a zapostavljanje drugog dijela

Stotinu sedamnaesto pitanje

[Vjerovanje u jedan dio Objave, a zapostavljanje drugog dijela.]

Komentar

Vjerovanje u jedan dio Objave od Allaha, subhanehu ve te'ala, negirajući drugi, jeste osobina jevreja i kršćana. Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَآئِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي
الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ
ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْكُمْ وَأَنتُمْ مُّعْرِضُونَ * وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ
دِمَاءَكُمْ وَلَا تَخْرُجُونَ أَنْفُسَكُمْ مِّنْ دِيَارِكُمْ ثُمَّ أَقْرَرْتُمْ وَأَنتُمْ تُشْهَدُونَ

"I kada smo od sinova Israilovih zavjet uzeli da ćete jedino Allaha obožavati, i roditeljima, i bližnjima, i siročadi, i siromasima dobročinstvo činiti, a ljudima lijepe riječi govoriti i molitvu obavljati i zekat davati, vi ste se poslije, izuzev vas malo, izopačili i zavjet iznevjerili; i kada smo od vas zavjet uzeli da krv jedni drugima nećete prolijevati i da jedni druge iz zemlje vaše nećete izgoniti – vi priznajete da je tako i svjedoci ste." (El-Bekare, 83.-84.)

Vjerujete u jedan dio Knjige, a to je iskup roba, dok u drugi dio ne vjerujete, a on je ubistvo i protjerivanje iz domova, pa to dozvoljavate.

ثُمَّ أَنتُمْ هَؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ أَنْفُسَكُمْ وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا مِّنْكُمْ مِّن دِيَارِهِمْ تَظَاهَرُونَ عَلَيْهِم
بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَإِن يَأْتُواكُمُ اسْأَارَىٰ تُفَادُوهُمْ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ أَفَتُؤْمِنُونَ
بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَن يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ

الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ * أُولَٰئِكَ
الَّذِينَ اشْتَرَوْا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ فَلَا يَخَفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ

"Vi ipak jedni druge ubijate, a pojedine od vas iz zavičaja njihova izgonite – pomažući jedan drugom protiv njih, čineći i grijeh i nasilje; a ako vam kao sužnji dođu, vi ih otkupljujete – a zabranjeno vam je da ih izgonite. Kako to da u jedan dio Knjige vjerujete, a drugi odbacujete?! Onoga od vas koji čini tako stići će na ovome svijetu poniženje, a na Sudnjem danu bit će stavljen na muke najteže. A Allah motri na ono što radite. To su oni koji su život na ovome svijetu pretpostavili onome na onom svijetu, zato im se patnja neće olakšati niti će im iko u pomoć priteći." (El-Bekare, 85.-86.)

Ovo je "nagrada" onome koji vjeruje u jedan dio Knjige, a drugi dio Knjige poriče, jer je obaveza vjerovati u cijelu Knjigu. Čovjek ne može uzeti iz nje ono što odgovara njegovim prohtjevima i strastima, a odbaciti ono što se njima suprotstavlja. Ovo je osobina jevreja i svakog onog ko se povede za ovim njihovim postupkom, pa vjeruje u dio Knjige koji odgovara njegovoj strasti, a zapostavlja ono što je suprotno njegovoj strasti.

U drugom ajetu stoji:

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ وَآتَيْنَا عِيسَى
ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا
تَهْوَى أَنْفُسُكُمْ اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِقْنَا كَذَّبْتُمْ فَفَرِقًا تَقْتُلُونَ

"I Mi smo Musau Knjigu dali i poslije njega smo jednog za drugim poslanike slali, a Isau, sinu Merjeminu, očigledne dokaze dali i Džibrilom ga pomogli. I kad god vam je koji poslanik donio ono što nije godilo dušama vašim, vi ste se oholili, pa ste jedne u laž utjerivali, a druge ubijali." (El-Bekare, 87.)

Naime, kada im Poslanik dođe s onim što odgovara njihovim prohtjevima, onda to oni prihvate, a kada im dođe s onim što je suprotno njihovim strastima, onda to oni odbacuju: ili ga utjeruju u laž ili ga ubijaju, da nas Allah toga sačuva.

U ovome je poruka muslimanima da ne čine postupke slične njihovim, da ih ne bi pogodile nedaće koje su njih pogodile.

Vjerovanje u jedne poslanike, a nevjerovanje u druge

Stotinu osamnaesto pitanje

[Pravljenje razlike među poslanicima.]

Komentar

Pravljenje razlike među poslanicima vjerovanjem u jedne i nevjerovanjem u druge jeste posebna osobina sljedbenika Knjige. Što se tiče mnogobožaca, oni uopće ne vjeruju u poslanike, već negiraju sve poslanike, dok jevreji ne vjeruju u Isaa, alejhis-selam, i Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, a kršćani ne vjeruju u Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Ali, onaj ko ne vjeruje u jednog vjerovjesnika poput je onog koji ne vjeruje u sve njih, jer pravac svih poslanika je jedan i vjera svih poslanika je jedna, oni su braća. Pa, ko ne povjeruje u jednog od njih, kao da ih je sve negirao. Dokaz koji je s poslanikom kojeg negira, isti je kao i dokaz poslanika u kojeg je povjerovao. Zbog toga Svevišnji kaže:

قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ
وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَا أُوتِيَ
النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نَفَرُّقَ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

“Recite: ‘Mi vjerujemo u Allaha i u ono što se objavljuje nama, i u ono što je objavljeno Ibrahimu, i Ismailu, i Ishaku, i Jakubu, i unucima, i u ono što je dato Musau i Isau, i u ono što je dato vjerovjesnicima od Gospodara njihova; mi ne pravimo nikakve razlike među njima, i mi se samo Njemu pokoravamo” (El-Bekare, 136.);

آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ
لَا نَفَرُّقَ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

“Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara njegova, i vjernici – svaki vjeruje u Allaha, i meleke Njegove, i knjige Njegove, i poslanike Njegove: ‘Mi ne izdvajamo nijednog od poslanika Njegovih.’ I oni govore: ‘Čujemo i pokoravamo se; oprosti nam, Gospodaru naš; Tebi ćemo se vratiti” (El-Bekare, 285.).

Mi ne pravimo razlike među poslanicima. Vjerovanje u poslanike jedan je od šest sastavnih dijelova, šest temelja imana koji se spominju u Džibrilovom hadisu. Džibril je rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Obavijesti me o imanu." Odgovorio je: "Da vjeruješ u Allaha, Njegove meleke, Njegove knjige, Njegove poslanike i Posljednji dan, i da vjeruješ u odredbu dobra i zla."⁶⁸ Nije dovoljno vjerovanje u neke od njih, već je neophodno vjerovanje u sve poslanike. U protivnom, ko negira jednog od njih, taj je negirao sve poslanike. Zbog toga Svevišnji kaže:

كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ

"I Nuhov narod je smatrao lažnim poslanike" (Eš-Šu'ara, 105.),

كَذَّبَتْ عَادُ الْمُرْسَلِينَ

"I Ad je smatrao lažnim poslanike" (Eš-Šu'ara, 123.),

كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ

"I Semud je smatrao lažnim poslanike" (Eš-Šu'ara, 141.),

iako oni nisu negirali druge poslanike osim svoga poslanika, pa kada su negirali svoga poslanika postali su nevjernici u sve poslanike.

68 Buharija (50) i Muslim (10).

Raspravljanje o pitanjima o kojima nemaju znanja

Stotinu devetnaesto pitanje

[Pagani se raspravljaju o pitanjima o kojima nemaju nikakva znanja.]

Komentar

Pagani se raspravljaju oko pitanja o kojima nemaju znanja. Obaveza je čovjeku da se ne raspravlja osim sa znanjem, dok će šutjeti o onome što ne zna. Svevišnji je rekao:

بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ كَذَّبَ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ

“Oni poriču prije nego što temeljito saznaju šta ima u njemu, a još im nije došlo ni tumačenje njegovo; tako su isto oni prije njih poricali, pa pogledaj kako su nasilnici završili!” (Junus, 39.),

tj. njegovo značenje kojem se vraća. Ovo obuhvata dvije strane.

Jedna strana: čovjek se ne upušta u ono o čemu nema znanja, niti negira ono o čemu ne zna, već kaže: “Allah najbolje zna.” Zbog ovoga je Allah, subhanehu ve te’ala, rekao Svome vjerovjesniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem:

فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُقْضَىٰ إِلَيْكَ وَحْيُهُ وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا
“Neka je uzvišen Allah, Vladar Istiniti! I ne žuri s čitanjem Kur’ana prije nego što ti se objavljivanje njegovo ne završi, i reci; ‘Gospodaru moj, Ti znanje moje proširi!’” (Taha, 114.)

Čovjek ne smije govoriti da je pokupio sve znanje, već mora smatrati da je manjkav, mora poznavati svoj stepen, svoju dušu pa makar on posjedovao i ogromno znanje. Doista, ono što mu je skriveno, veće je. Svevišnji Allah kaže:

قَدْ أَفْلَحَ بَاوُعِيَّتُهُمْ قَبْلَ وَعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرِجَهَا مِنْ وَعَاءِ أَخِيهِ كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ مَا كَانَ
لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَاءُ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ
“I on poče s vrećama njihovim, prije vreća brata svoga, a onda izvadi čašu iz vreće brata svoga. Mi poučismo Jusufa da tako varku izvede. On po vladarevu zakonu nije mogao uzeti kao roba brata svoga, ali je mogao Allahovim dopuštenjem. Mi uzvisujemo onoga koga Mi hoćemo, a nad svakim znalцем ima još znaniji.” (Jusuf, 76.)

Sve dok znanje ne dođe do Allaha, subhanehu ve te'ala.

Druga strana: on ne negira ništa od onoga što drugi poznaje. Pa, ukoliko, neko drugi bude posjedovao znanje koje je tebi skriveno, ne negiraj mu ga. Nikome od ljudi nije dato sve znanje. Zbog toga kažu islamski učenjaci i stalno ponavljaju: "Onaj koji zapamti dokaz je protiv onoga koji ne zapamti."

Dehrijje, mnogobošci, oni koji negiraju Allahova svojstva i drugi sljedbenici zabluda negirali su ono što su negirali zbog svog nepoznavanja dotičnih pitanja, zbog činjenice da to njihovi razumi ne mogu spoznati, jer oni ne vjeruju u gajb – nevideno i svoj pravac grade na neosnovanoj analogiji, i zbog toga su skrenuli sa Pravog puta.

Kontradiktornost u njihovom sljedenju drugih

Stotinu dvadeseto pitanje

[Poziv u sljedenje prethodnika s jasnim razlikovanjem od njih.]

Komentar

Većina jevreja i kršćana i sljedbenika zabluda koji se pripisuju islamu govore da slijede vjernike koji su bili prije njih, koji su im prethodili. Jevreji govore da su oni od sljedbenika Musaa, alejhis-selam, i onih koji su povjerovali u njega. Kršćani ističu da oni slijede Mesiha, alejhis-selam, i one koji su povjerovali u njega. Sljedbenici zabluda iz ovoga naroda tvrde da slijede prethodnike ovoga ummeta: ashabe, tabiine i njihove sljedbenike i da je ono na čemu su oni pravac prethodnika.

I nije tvrdnja svakog onog koji govori da je na pravcu prethodnika ispravna sve dok se ne uporedi ono na čemu je on sa pravcem ispravnih prethodnika. Pa, ukoliko se složi, on je tada na pravcu prethodnika, a ukoliko se ne složi, pa doista on nije na pravcu prethodnika, pa makar to on i smatrao. Danas sve zabludjele skupine tvrde da su na pravcu prethodnika, međutim, oni nisu na tome, jer se oni ne mogu obuhvatiti riječima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kojima je definisao pravac prethodnika: "Ko bude na onome na čemu sam ja i moji ashabi."⁶⁹ Ovo je onaj koji slijedi prethodnike. A što se tiče onoga koji se suprotstavi ovome, pa, doista, takav nije na pravcu prethodnika, pa makar to on i govorio, tvrdio, jer nije pouka u tvrdnji, već je pouka u suštini. Tako su oni koji se pozivaju na pravac prethodnika mnogobrojni. Međutim, neophodno je da se ono na čemu su oni uporedi sa pravcem ispravnih prethodnika. Ukoliko se poistovjeti, onda je to istina, a ukoliko to bude suprotno, tada oni nisu na pravcu ispravnih prethodnika.

Isti slučaj je i sa onima koji se pripisuju četirima mezhebima a suprotstavljaju se njihovim imamima u ubjedenju. Takvo njihovo pripisivanje nije ispravno jer se razlikuju od njih u najbitnijim pitanjima, a to je akida.

⁶⁹ Prethodio je izvod hadisa.

Odvrćanje od Allahovog puta

Stotinu dvadeset prvo pitanje

[Odvrćanje od Allahovog puta onoga koji bi povjerovao u Njega.]

Komentar

Odvrćanje od Allahovog puta jeste odvrćanje ljudi od ulaska u Allahovu vjeru. Ovo je djelo nevjernika, prvih i potonjih, jevreja, kršćana i mnogobožaca. Od paganskih djela u svakom vremenu i na svakom mjestu jeste odvrćanje od Allahovog puta.

Danas je ovo obilježje i zabludjelih skupina, koje pokušavaju odvesti muslimane u zabludu, privući ih svojim zabludjelim skupinama. Također, jevreji i kršćani ne prestaju odvrćati muslimane od islama. Govore: "Dođite da međusobno razgovaramo", ili govore o slobodi vjera. Ovo je odvrćanje od Allahovog puta. Je li mi to sumnjamo u istinitost svoje vjere i ništavnost vaše vjere pa trebamo razgovarati s vama?! Doista, mi ne sumnjamo u istinitost svoje vjere i ništavnost onoga u što vi pozivate.

Oni nastoje svojim pozivima na međureligijske dijaloge i potpomaganje među vjerama odvrćati od Allahovog puta. To je njihov "ilj", njihovo nastojanje. Nevjernici sve do danas nisu prestali zavoditi muslimane, ubijati ih, protjerivati, kažnjavati ih zbog njihove vjere i zbog njihovog odvrćanja od nje.

I govore: "Vodimo međureligijske dijaloge", govore o slobodi vjera i ubjeđenja, ali nameću svoje vjere i svoja ubjeđenja. Svevišnji Allah kaže:

إِنْ يَتَفَكَّرُوا لَكُمْ أَعْدَاءٌ وَيَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُم بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ

"Ako vas se oni domognu, bit će neprijatelji vaši i pružit će prema vama, u zloj namjeri, ruke svoje i jezičine svoje, i jedva će dočekati da postanete nevjernici" (El-Mumtehina, 2.);

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدٌّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَكُفْرٌ بِهِ
وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا يَزَالُونَ يَقَاتِلُونَكُمْ
حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنْ اسْتَطَاعُوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ قِيمَتُهُ وَهُوَ كَافِرٌ
فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

"Pitaju te o svetom mjesecu, o ratovanju u njemu. Reci: 'Ratovanje u njemu je veliki grijeh; ali je nevjerovanje u Allaha i odvrćanje od Njegova puta i časnih mjesta i izgonjenje stanovnika njegovih iz njih još veći grijeh kod

Allaha. A zlostavljanje je gore od ubijanja! Oni će se neprestano boriti protiv vas da vas odvrate od vjere vaše, ako budu mogli. A oni među vama koji od svoje vjere otpadnu i kao nevjernici umru – njihova djela bit će poništena i na ovome i na onome svijetu, i oni će stanovnici Džehennema biti, u njemu će vječno ostati” (El-Bekare, 217.);

وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءٍ فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ أَوْلِيَاءَ حَتَّى يُهَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَخُذُوهُمْ وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وِلِيًّا وَلَا نَصِيرًا
“Oni bi jedva čekali da i vi budete nevjernici kao što su i oni nevjernici, pa da budete jednaki. Zato ih ne prihvatajte kao prijatelje dok se radi Allaha ne isele. A ako okrenu leđa, onda ih hvatajte i ubijajte gdje god ih nađete, i ni jednog od njih kao prijatelja i pomagača ne prihvatajte” (En-Nisa’, 89.).

Međutim, oni žele miješanje istine s neistinom, poistovjećivanje lažne vjere s pravom vjerom. Zatim, nakon toga neće biti zadovoljni ni time, već će nastojati da u potpunosti unište islam. Oni ubijaju muslimane i protjeravaju ih kako bi ih odvratili od njihove vjere. Nastoje da na licu Zemlje ne ostane nijedan musliman. Ovo su njihova priželjkivanja i njihovi ciljevi.

Prijateljevanje s nevjernicima

Stotinu dvadeset drugo pitanje

[Ispoljavanje ljubavi prema nevjerstvu i nevjernicima.]

Komentar

Od obilježja paganskog doba jeste i iskazivanje ljubavi prema nevjerstvu i nevjernicima, kao što to spominje Allah kada govori o narodu Izraelćana kako su nevjernike uzeli za prijatelje. Svevišnji kaže:

تَرَى كَثِيرًا مِّنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا

“Ti vidiš mnoge od njih kako s mnogobošcima prijateljuju.” (El-Maide, 80.)

A Allah je zabranio prijateljevanje s nevjernicima rekavši:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ

بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

“O vjernici, ne uzimajte za zaštitnike jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati; Allah uistinu neće ukazati na Pravi put ljudima koji sami sebi nepravdu čine” (El-Maide, 51.).

Allah je zabranio muslimanima da čine ono što su činili jevreji kada su ispoljavali prijateljstvo i ljubav prema nevjernicima:

لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ

ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً

“Neka vjernici ne uzimaju za prijatelje nevjernike kad ima vjernika; a onoga ko to čini – Allah neće štititi. To učinite jedino da biste se od njih sačuvali” (Ali Imran, 28.).

Ovaj propis je potpuno jasan. Obavezno je neprijateljevanje s nevjernicima i odricanje od njih i njihove vjere. Prijateljstvo i neprijateljstvo ubrajaju se među najveće obaveze u islamu.

Oslanjanje na praznovjerje

Stotinu dvadeset treće, četvrto, peto, šesto, sedmo i osmo pitanje

[El-'ijafe – gatanje na osnovu ptičijeg leta, et-tarku – vraćanje iz piljaka, et-tijeretu – vjerovanje u loše predznake, el-kehanetu – služenje vračara, traženje da im se sudi pred tagutom i pokuđenost ženidbe između dva Bajrama.]

Komentar

El-'ijafe jeste puštanje ptica, kao što je također i et-tijere. U paganskom dobu predviđali su na osnovu ptičijeg leta, pa ukoliko bi vidjeli pticu da leti na način koji im se nije svidao, odustali bi od onoga što su namjeravali, putovanja i drugog.

Uzvišeni Allah nam je naredio oslonac na Njega Jedinog i ustrajavanje na onome u čemu je korist za čovjeka. Ukoliko mu nešto bude nejasno ili bude sumnjao u nešto, on će klanjati istihara-namaz i nakon njega molit će Allaha da ga uputi na najispravnije. I također, posavjetovat će se sa iskusnim i učenim.

Et-tark jeste linija koja se povlači po zemlji. Ovo čine mađioničari kada crtaju po pijesku i govore: "Dogodit će se to i to." Ovo je od djela paganstva jer se time priziva poznavanje gajba – nevidljivog svijeta koji ne poznaje niko do Allah, tako da je to sve laž i nagađanje. Ponekad se dogodi da ono što oni govore biva kušnja i zavođenje ljudi. Zbog toga je obaveza klonjenje i udaljavanje od ovakvih.

Traženje suđenja pred tagutom jeste traženje suda mimo Allahove Knjige i sunneta Njegovog Poslanika, kao što je suđenje po ljudskim zakonima, plemenskim zakonima, zakonima seoskih plemena i njihovih prethodnika, skolastike i filozofskih pravila. U paganskom dobu tražili su suđenje pred tagutom – koji proizilazi iz riječi tugjan koja ima značenje prelaženja granice – a njegovo značenje ovdje je: onaj koji sudi po nečemu drugom mimo Allahovog zakona.

Muslimanima je obaveza da traže sud samo po Allahovoj Knjizi i sunnetu Njegovog Poslanika. Svevišnji Allah je rekao:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا

"O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim. A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše."

(En-Nisa', 59.)

I pokudenost ženidbe između dva bajrama: Ramazanskog i Hadžijskog bajrama. To je također zabranjeno predviđanje danih i jedna vrsta et-tijere. Allah je propisao ženidbu u svakom vremenu, osim u vremenu ihrama – hadžskih i 'umranskih obreda. Dani nemaju nikakvog udjela u uspjehu ili neuspjehu braka, nego je sve to samo u Allahovim rukama.

A Svevišnji Allah najbolje zna.

Neka je salavat i selam na našeg vjerovjesnika Muhammeda, na njegovu porodicu i sve ashabe.

Sadržaj

Neznanje je veliki neprijatelj svome sahibiji	4
Kratkoća i jasnoća poruke tevhida	5
Uvodni dio	10
Dozivanje pobožnih i dobrih ljudi	17
Razjedinjenost pagana u njihovom ibadetu i vjeri	28
Smatranje da je suprotstavljavanje nadređenome dobro, dok je pokornost i odazivanje njemu potčinjenost i poniženje	40
Slijepo slijedenje i njegovi stupnjevi	44
Povođenje za većinom bez ikakvog razmišljanja	48
Povođenje za narodima davnašnjim bez razmišljanja	51
Tvrdnja da je istina na strani moćnih	53
Tvrdnja da je laž ono na čemu su slabi i nemoćni	59
Slijedenje razvratnih učenjaka i pobožnjaka neznalica	62
Optuživanje da su vjernici slabog razumijevanja i pamćenja	65
Upotreba pokuđene analogije i nijekanje osnovane analogije	66
Pretjerivanje u pogledu učenih i dobrih ljudi	70
Negiranje istine i potvrđivanje laži	72
Pravdanje za neslijedenje istine ništavnim razlozima	73
Jevreji su mijenjali Tevrat knjigama sihra	76
Pripisivanje neistine vjerovjesnicima	78
Pripisuju se poslanicima, a razlikuju se od njih	80
Omalovažavanje dobrih ljudi postupcima nekih koji im se pripisuju	81
Tvrdnja da su sihr i vradžbine kerameti dobrih ljudi	83
Svođenje ibadeta na zviždanje i pljeskanje	84
Uzimanje vjere za igru i zabavu	85
Obmanjenost dunjalukom	86
Odbacivanje istine ukoliko ona bude na strani siromašnih	88
Smatranje da je ništavno ono u čijem ih činjenju preteknu slabi i nemoćni	89
Izmijenili su dokaze objave, nakon spoznaje, kako bi opravdali svoje strasti	91
Pisanje lažnih knjiga i pripisivanje istih Allahu	93
Odbijanje istine koja je kod drugih	94
Ne postupaju po riječima onih za koje tvrde da ih slijede	96
Drže se razilaženja i ostavljaju zajednicu	97
Neprijateljstvo i mržnja prema istinitoj vjeri, a prijateljstvo i ljubav prema lažnoj vjeri	98
Poricanje istine ukoliko ona bude na strani onih koje ne vole	101
Kontradiktornost u prihvatanju i negiranju	104
Svaka skupina se hvališe odbacujući druge	106
Približavanje Allahu činjenjem zabranjenih postupaka	108

Približavanje Allahu zabranjivanjem dozvoljenog i dozvoljavanjem zabranjenog	111
Uzeli su svećenike i monahe za bogove mimo Allaha	113
Nevjerovanje u Allahova svojstva.....	115
Nevjerovanje u Allahova svojstva.....	117
Poricanje Gospodara Uzvišenog.....	120
Pripisivanje manjkavosti Allahu	122
Smatranje nekoga drugog Allahu ravnim u vladanju	123
Poricanje Allahove odredbe	124
Traženje opravdanja za nevjerstvo tvrdnjom da im ga je Allah odredio	129
Tvrdnja da postoji kontradiktornost između Allahovog šerijata i onoga što je Allah odredio	131
Pripisivanje svega što se dogodi vremenu i psovanje vremena	133
Poricanje Allahovih blagodati.....	135
Poricanje Allahovih riječi u potpunosti	137
Poricanje nekih Allahovih riječi	138
Negiranje objavljivanja knjiga poslanicima	139
Smatranje Kur'ana ljudskim govorom	141
Negiranje mudrosti u Allahovim djelima.....	143
Spletkarenje s ciljem dokidanja Allahovog šerijata.....	146
Prividno priznavanje istine s namjerom njenog potiskivanja	149
Priistrasnost u slijeđenju neistine.....	150
Nazivanje tevhide širkom.....	152
Izvrtnje i iskrivljavanje jezika prilikom učenja Allahove knjige	154
Nazivanje sljedbenika istine pogrdnim nadimcima	155
Iznošenje laži na Allaha i poricanje istine	156
Huškanje vladara protiv sljedbenika istine	159
Optuživanje sljedbenika istine i odricanje od njihovog vjerovanja.....	162
Hvalisanje onim što ne prakticiraju	166
Dodavanje u ibadetu na ono što je Allah propisao i umanjivanje od toga	168
Ostavljanje onoga što im je Allah naredio iz bogobožnosti.....	170
Približavanje Allahu ostavljanjem lijepoga od Allahove opskrbe i ostavljanjem ukrasa	171
Pozivanje ljudi u zabludu	173
Svjesno pozivanje ljudi u nevjerstvo	175
Žestoko spletkarenje u borbi za širk i odbijanje istine	176
Povođenje za onima koji ne zaslužuju da budu uzor drugima.....	178
Oprečnost u ljubavi prema Allahu	181
Oslanjanje na lažne nade.....	183
Pretjerivanje po pitanju osoba	185
Pretjerivanje u pogledu mjesta na kojima je boravio vjerovjesnik	187

Slijedenje puteva koji vode u višeboštvo	189
Posebno posvećivanje kaburima	191
Približavanje Allahu prinošenjem žrtava kod kabura	192
Čuvanje ostataka velikodostojnika	193
Paganske osobine pojedinaca iz ovoga ummeta.....	195
Uspostavljanje zajednice neopravdanom primjenom sile	198
Vrste nevjerničkog hvalisanja	200
Pokuđena pristrasnost.....	201
Optuživanje nevinog čovjeka za tuđe nedjelo	203
Omalovažavanje čovjeka zbog tuđih nedostataka	205
Hvalisanje svojim djelima.....	206
Hvalisanje porijeklom koje seže do dobrih ljudi uprkos istovremenom razlikovanju s njima	208
Hvalisanje funkcijama	211
Dunjaluk posmatraju sa zadivljenošću	212
Dopunjavanje i predlaganje Allahu	213
Preziranje siromaha	215
Optuživanje vjernika za njihove namjere	217
Nevjerovanje u osnove imana	218
Poricanje jednog dijela objave	219
Fizičko obračunavanje sa pozivačima u istinu.....	222
Vjerovanje u lažna božanstva	223
Davanje prednosti nevjerstvu nad vjerovanjem.....	225
Miješanje istine sa neistinom kako bi se neistina prihvatila.....	226
Svjesno prikrivanje istine	227
Govor o Allahu bez znanja.....	230
Kontradiktornost njihovih riječi.....	232
Vjerovanje u jedan dio Objave, a zapostavljanje drugog dijela.....	234
Vjerovanje u jedne poslanike, a nevjerovanje u druge	236
Raspravljjanje o pitanjima o kojima nemaju znanja	238
Kontradiktornost u njihovom slijedenju drugih	240
Odvraćanje od Allahovog puta	241
Prijateljevanje s nevjernicima	243
Oslanjanje na praznovjerje.....	244

Udruženje za promicanje pozitivnih vrijednosti Tuzla
www.most-tuzla.org